

PŘÍLOHA K DIPLOMOVÉ PRÁCI

PŘETURISTOVÁNO!

Overtourismus ve velkoplošných zvláště chráněných územích
české republiky

Bc. Eva Müllerová

Přepisy rozhovorů

Obsah

1. Radek Drahný - tiskový mluvčí Správy KRNAP.....	3
2. RNDr. Jiří Flousek, Ph.D. – zoolog na oddělení ochrany přírody Správy KRNAP	18
3. Ing. Michal Skalka - vedoucí centra ekologické výchovy, Správa KRNAP.....	28
4. Michal Štěpánek, DiS. a David Papík - Strážci přírody KRNAP.....	39
5. Ing. Jan Mertlík - geolog, geoprůvodce - Správa CHKO Český ráj.....	59
6. Ing. Jitka Kořínková - ředitelka Sdružení Český ráj.....	85
7. Petr Jenč – archeolog, dobrovolný strážce v CHKO Český ráj.....	92
8. RNDr. Miroslav Hátle, CSc. - ředitel CHKO Třeboňsko	109
9. Antonín Hosnedl – strážní služba, CHKO Třeboňsko.....	125
10. Petr Kořínek – Hromadné akce a přestupky, Správa CHKO Český ráj	133
11. Daniel Wolf – orientační běžec, pořadatel závodů Pěkné prázdniny, oddíl Turnov	160
12. Miroslav „Gomi“ Homolka – horolezec, předseda TJ Český ráj	176
13. Petr Benda – cyklista na Třeboňsku.....	201

1. Radek Drahný - tiskový mluvčí Správy KRNAP

26. 7. 2021 – Správa KRNAP, Vrchlabí

Jak už víte, já se ve své práci zabývám overturismem, což je což je téma, ke kterému jistě máte co říct, a tak vás na úvod nechám mluvit.

Ano, overtourismus nebo crowding to jsou takové krásné odborné termíny, které popisují to, s čím se poslední desítky let národní parky potýkají; a to s masivní návštěvností **několika málo míst**. Když to vezmu na plochu, tak Krkonoše jsou jedním z pěti nejnavštěvovanějších národních parků, kdy sem podle big data z Mobilních operátorů přijíždí 3,8 milionů jednotlivců ročně, což odpovídá nějakým 12 milionům návštěv. Pošlu Vám asi 4 nebo 5 starších tiskových zpráv, kde jsou tvrdá fakta jak z Big Data, tak Jakub Kašpar, můj vedoucí, náměstek ředitele, realizoval projekt socioekonomické studie, která odpovídala na milion otázek. Také vám poskytnu link na výstup, protože tam je spousta zajímavých věcí. V zásadě z toho vyšlo, že Krkonoše jsou přelidněné, ale vlastně není moc nástrojů, co s tím dělat. My prostě víme, že Krkonoše v každém probudí představu Sněžky a pramene Labe a leta letoucí se propagací snažíme a více či méně se nám to daří, i když nemáme experimentální možnost porovnat, co by bylo, kdybychom to nedělali a naopak, co by bylo, kdybychom to dělali jinak nebo víc. Prostě není to experimentálně ověřitelné. Snažíme se ale propagovat místa na zapomenutých částech hor, kam třeba i místní starostové si přejí více turistů nasměrovat. Ale na druhou stranu, ve stínu Sněžky a pramene Labe, když vezmu tyto dvě nejsilnější lokality, tak prostě jsou ve stínu, popelky. Ty tiskové zprávy, co vám pošlu, vycházejí jak z dat mobilních operátorů, tak z dat našich sčítačů, které máme prakticky na nejdůležitějších místech přístupů do bývalé první zóny, současné zóny přírodní, která je pro nás z těch dat nejzajímavější.

Faktem zůstává, že do Krkonoš jezdí dlouhodobě hodně lidí, do Krkonoš jezdí v posledních letech převážně česká populace, česká klientela, prakticky samozřejmě covid, takže odpadli úplně zahraniční návštěvníci a zůstala česká populace, a díky tomu sem přijelo i hodně lidí, kteří se třeba v horách vůbec neumí chovat. Často přijedou do lunaparku v podobě Pece pod Sněžkou, vyjedou na vrchol Sněžky, mají pocit, že jsou pořád v tom lunaparku, a vůbec se nepřepnou myšlenkově, že jsou v

Národním parku a neuzpůsobí tomu to své chování. Takže se fakt potom chovají jako na nějaké turistické atrakci ve městech a vůbec si neuvědomují křehkost okolní přírody. Proto musela přijít různá opatření v podobě sítí, posílení strážní služby, výrazně - chtěl jsem říct agresivnějších - to není úplně to správné přídavné jméno - výrazně aktivnějších zásahů proti přestupkům a odpovídající uzpůsobení výše pokut. V minulosti nebylo běžné udělovat za přestupky statisícové pokuty. Teď už to není zřídka a pokuty, které se dříve pohybovaly ve výši 100 až 1000 Kč, už jsou skoro minulostí. Takže to jde ruku v ruce - ten management, co s tím obrovským stádem lidí udělat je velký problém. My se v tom velmi učíme, jsme svým způsobem jakési modelové území, které tím trpí, se snažíme nějakým způsobem vymýšlet aktivity, podnikat kroky, ale všechno to souvisí se vším. Jednoduše, řekne se: "Je tady hodně lidí? Tak zaveďte vstupné, ono se to sníží." Jenže, aby se zavedlo vstupné, za a) legislativa na to není připravena a vstupné v regulační výši by muselo mít třeba hodnotu 500Kč na osobu, a tím odstříhnete třeba sociálně slabší nebo rodiny, protože ti si to pak nebudou moci dovolit. A to není žádoucí, aby děti nepoznaly přírodu národního parku. Takže vstupné není otázkou regulace, vstupné je otázkou fundraisingu, získání prostředků.. Což zase současné ministerstvo o tom nechce slyšet, přestože studie a průzkumy, které máme, říkají, že veřejnost na to je připravená. Už jen proto, že třeba na druhé straně hranice, v Polsku, se třeba vstupné platí, v symbolické výši, řekněme 30-40 Kč na den, ale lidé jsou tam na to zvyklí. A o to víc vznikají třecí plochy, že vlastně česká klientela nebo čeští turisté přicházející do Polska, kteří to nevědí, tak narazí na nepochopení, respektive na problémy, když po nich někdo v Polsku to vstupné zaplatit chce.

Řešení overtourismu: pan ministr navrhoval nějaké časové vstupné jako permity na Mount Everest, ale to zase za a) neumožňuje Česká legislativa a technicky to není realizovatelné, protože to byste musela mít nějaké turniketové brány v lokalitách, kde by to území bylo ohraničeno, a v praxi to dost dobře nejde, prostě jdete přírodou a najednou tam budete mít turnikety, což je nepříjemné a technicky špatně řešitelné a druhá věc, že když to nebudete mít obehnané kompletně to území, tak lidé vám vyšlapou stezičku 50, 10, 20 m, tak, jak tam bude nějaký plot, který tomu bude bránit, a nevyřeší to nic, jenom to způsobí širší problém, že bude poničeno širší území, než jenom po té cestě. Takže my v tento okamžik nemáme řešení, jak s

crowdingem/overturismem pracovat. Snažíme se vymýšlet věci typu - speciálně na Sněžce oplocení prostoru, který je určen pro veřejnost oproti prostoru, který je určen pro divokou přírodu. V minulosti, po desítky let tam instalované dvojité kovové řetězy se zdály být nesrozumitelnou zábranou, dokonce jsme často slyšeli argument, že to lidi nevnímají jako: tady je prostor, kam už nechod'te, ale jako prostor: *za tímto místem by to mohlo být nebezpečné, a jelikož já, turista, jsem zhodnotil pohledem, že to bezpečné je, tak jsem tam šel*. Brali to jako bariéru, která byla spíš bezpečnostní než zákazová, proto poslední dva roky ta instalace ochranných sítí, které fungují jako nepřekonatelná bariéra (z 90%), ale vytváří nám to sekundárně problém v tom, že my za lidi přebíráme odpovědnost v rozhodování a přemýšlení. A v okamžiku, kdy ta bariéra skončí, tak lidé mají najednou pocit, že skončilo i to omezení, takže de facto celý vrchol Sněžky (500m²) je oplocen, ale v okamžiku, kdy skončí oplocení, tak samozřejmě neskončí legislativní ochrana toho celého cenného území, ale lidé mají pocit, že najednou, když skončí posledním sloupkem bariéra, tak už si tam na ten trávník můžou jít sednout. Takže opět, co s tím? Přece neoplotíme celý vrchol Sněžky až na úpatí, všechny přístupové cesty, to je dost dobře nesmysl a to ani nechceme. Posílili jsme výrazně turistický mobiliář na Sněžce, protože lidé kritizovali, že si nemají kam sednout. Ano, přebíráme za lidi tu odpovědnost, že si můžou sednout na zem - oni si chodili sedat do alpinských trávníků, protože to je prostě pohodlné, ale nedochází jim souvislosti s cenností a křehkostí toho území, takže jsme na Sněžce kromě nějakých 5-10 laviček dalších asi 20 přiinstalovali. Veřejnost to kvitovala s povděkem, že teď už si je kam sednout, což je pro nás dobrá zpětná vazba, lidé kritizovali, že nevědí, proč by se na té Sněžce měli chovat tak, jak se tam chovat mají, pomíneme-li klasické: *neznalost zákona neomlouvá* a že ti lidé ty informace mají všude možně, mají se k nim jak dostat, tak jsme ještě posílili složku prevence a de facto na každém druhém sloupku je piktoqram zákaz vstupu, a je tam informace o družích, které tam rostou, protože pro spoustu lidí je častým argumentem, který slyšíme od lidí: no já tam nic nevidím růst, já tam nic nevidím hnízdit, tak si tam jdu sednout, tady nic neroste, to je jenom trávník. A nevědí, že jsou to alpinské trávníky, které nemají obdobu mezi Alpami a Skandinávií, protože tam rostou druhy, které jsou endemické nebo v České republice v sudetském pohoří vzácné. Nevědí, že tam jsou hnízdící ptáci, kterým mohou porušit, rozšlapat hnízda. Častým argumentem je: "vždyť je to kupa šutrů". Obvyklé

vyjádření našeho bývalého pana prezidenta, proč správa parku na Sněžce tak prudí, když je to jenom kopec s šutrama... No, protože tady 10000 let probíhají nějaké geologické procesy a ty mrazem tříděné půdy a kamenné polygony mají svoji přírodní hodnotu a je to pořád živý jev, navzdory tomu, že to jsou zdánlivě jenom šutry.

Takže byla posílena i ta informační rovina a v neposlední řadě jsme zařídili to, že po dobu celých letních prázdnin na Sněžce je vždy jeden pracovník správy parku, protože častým argumentem i našich fanoušků na sociálních sítích bylo: Proč tam nemáte Strážce, který tam celý den bude a bude pokutovat? No, protože na to nemáme lidi. Strážce, který má na starosti Sněžku, má na starosti ještě dalších 2500 hektarů, takže nemůže na Sněžce být pořád. Takže jsme to, když to řeknu jednoduše, zbypasovali tak, že po dobu letních prázdnin tam kromě Strážce, kterému Sněžka patří v revíru, jsme tam všichni z nás, kteří pracujeme na správě parku a máme Stráž přírody. Což je skvělý, na druhou stranu, když jsem 4 pátky v letních prázdninách na Sněžce, tak nejsem tady a stojí tady moje práce. Když tam jde účetní, tak stojí její práce. Takže to je trochu drbání se na druhém uchu (*ukazuje drbání s pravou rukou na levém uchu*). Není to systémové řešení a při 20 strážcích na celé území národního parku, které má s ochranným pásmem nějakých 56000 hektaru, tak to matematicky vychází zhruba 2800,- na člověka, a to prostě není zvládnutelné. Nemluvě o tom, že ti strážci kvůli bezpečnosti a důkaznosti musí sloužit ve dvou. A ideálně kdybychom mohli sloužit s policií. Ale policie je také podstav, takže to jsou výjimečné situace. To je Sněžka.

Ostatní lokality nejsou tak extrémně exponované, nicméně pramen Labe, Labský vodopád, Pančavský vodopád, všechny tyto vrcholové partie trpí tím, že lidé více či méně nedodržují pravidla, která jsou pro Národní park nastavena. Asi by to nebyl problém, kdyby sem přijel milion lidí ročně, ale v okamžiku, kdy jich přijede 12 milionů, ten problém je dvanáctinásobný. To procento lidí, kteří se chovají neukázněně, je relativně malé, ale v absolutních číslech je to velký počet, a to je otázka crowdingu - množství lidí v konkrétní čas na konkrétním místě - ta Sněžka je ukázková. Na Vrcholu na východ slunce se schází 115 lidí denně, takže ten vrchol nemá ani v noci klid, aby si odpočinula příroda a přes den se tam potom pohybuje plus minus deset tisíc lidí. Začne to po 10. hodině, skončí to po třetí hodině, ten

masivní nápor. Byly doby, kdy hory po čtvrté odpoledne byly vylištěné, protože lidé se potřebovali vrátit do hotelů, na večere, chytit nějaký spoj do nižších partií, ale dneska, i díky třeba dosažitelnosti elektrokoly a podobně tam zůstávají mnohem déle.

Obsáhnul jste toho hodně z těch mých předpřipravených otázek... Moje druhá otázka je na začátky pandemie, které jste již zmiňoval.

Ano, budete to mít v tiskových zprávách. Častý předpoklad byl: To je bezvadný, to teď příroda určitě ožije! No jasně, příroda z toho profitovala, ale ta pozorování vlivu toho, že v horách není tolik lidí vlivem uzavření, lockdownů atd. se neprojeví meziročně. To by bylo potřeba, aby to bylo dlouhodobé, a to zatím nebylo a není, takže odpověď vždy byla: jo, skvělý, nicméně, nedá se říct, že je kvůli tříměsíčnímu lockdownu na jaře loňského roku příroda obrovsky se nastartovala, nepozorujeme to. Ano, bylo tady klidněji, což je dobře, ale nedá se to říct z roku na rok.

Já bych zase čekala opak, že více Čechů se sem vydalo, i když zároveň ubyli ti zahraniční návštěvníci..

Zahraněních hostů ubylo, bylo více Čechů, heleďte ale já teda musím říct, že my si českých klientů ohromně vážíme, protože, i když jsou samozřejmě mezi nimi výjimky, tak jsou často ukáznění - nemusí třeba být vzdělaní ve smyslu toho, že vědí, jak se chovat v Národním parku, ale chovají se trochu srozumitelně. S čím máme v poslední době největší problém, jsou polští návštěvníci. To při polsko-české hranici vidíme v podobě odpadků s polskými etiketami, a není to nic xenofobního, to je pouhé konstatování skutečnosti. A když máme v konfliktních lokalitách problémového návštěvníka, tak je to z drtivé většiny Polák.

Už jste říkal, jak funguje to měření návštěvnosti, že máte víc metod. Je v těch výsledcích pak nějaký výrazný rozdíl?

Už proto, že to jsou jednotlivé odlišné metodiky... My jsme za rok 2017 a 18, tedy v roce 18 a 19 koupili Big data z mobilních operátorů v rámci toho projektu, což znamená, že jsme de facto získali velice přesná data o pohybu lidí, na základě toho, že s sebou každý máme mobilní telefon. Bylo to velmi sofistikované. Byly tam

odpočítány všechny chybovosti typu lidí, kteří tady žijí, tedy pořád se tady ten telefon vyskytuje, dále zaměstnanci dojíždějící do práce, takové ty věci ten algoritmus vycytil, že šel někdo se dvěma simkami: tablet a telefon.. Takovéhle věci v tom zahrnuté nejsou, takže tam není tahleta chybovost a jsou to tedy poměrně čistá a seriózní spolehlivá data, a ta nás “šokovala”, protože my jsme do té doby říkali, že podle statistik a dat založených na číslech ubytovaných hostů, které dáváte statistickému úřadu jako ubytovatel, tak jsme odhadovali, že návštěvnost Krkonoš je pět až šest milionů návštěv ročně. Ve skutečnosti je dvojnásobná. Za ten rok 1. návštěvnost byla 11,3 milionů návštěv, za ten rok následující se zvedla o nějakých 7% na 11,8, jestli se nepletu, v těch číslech to budete mít úplně přesně, v těch tiskových zprávách.

A pak přišla samozřejmě pandemie, takže ta s čísly jistě zamávala, ale třeba zase data ze sčítačů... ještě odbočím: plánujeme nakoupit další mobilní data, abychom měli srovnání v řadě, ale zatím na to nejsou finanční prostředky z projektu, takže teprve to připravujeme, nemáme to. Jediné, co máme dlouhodobě, jsou data z našich sčítačů, což jsou technologie na bázi ecocounteru, pro nás to dělá s těmi francouzskými stroji technologií Nadace partnerství a máme z toho více méně přesná data o pohybu návštěvníků, ale máme těch sčítačů, jestli se nepletu, nějakých 27, a jsou prakticky na přístupech do těch nejcennějších lokalit, tedy nemáme je na vjezdech do národního parku, uprostřed té zóny, ale de facto na krajích zóny přírodní. Takže víme, kolik lidí, kol, aut, třeba když dojedou auta na sčítač, tak víme, kolik jich prošlo, kolik jich projelo, kolik jich odjelo, a z toho se dá spousta věcí zjistit. To budete mít v té jedné tiskové zprávě, která vám vlastně zhodnotí tu loňskou sezónu. Díky tady tomu přesně víme, že třeba na Sněžku denně vychází v letní sezóně 8-9000 návštěvníků jenom po pěších cestách, plus lanovka z české strany, která může mít kapacitu až 2400. Nemá! Protože lanovka.. opět, to je věc, kterou trpí - nápor časový, od 8:00 do 12:00 tam je prostě 100 metrová fronta třeba, ale odpoledne pak už třeba ne. Takže oni nejedou celou dobu na maximální kapacitu, mají třeba kapacitu myslím 200 osob za hodinu, možná 250, teď si nejsem jistý, ale každopádně je to regulovaná lanovka. Oproti tomu lanovka z druhé strany regulovaná není a máme informaci, že současná kapacita je až 900 osob na hodinu. Takže si vezměte, kolik tam vlastně vychrlí ta kopa oproti České lanovce, takže

návštěvnost Sněžky de facto se dá říct, že je nějakých 11 až 12 tisíc lidí denně. A to přitom vrchol Sněžky má velikost poloviny fotbalového hřiště. S lehkou nadsázkou se dá říct, že ve vrcholné sezóně v poledne tam nerozpažíte, abyste se někoho nedotkla.

Doted' jsme se bavili hlavně o počtech. Máte také představu o tom, kdo, jaké typy lidí tam chodí, s jakou motivací přijíždějí do Krkonoš?

V těch statistikách v tom projektu to je, to si vyčtete, já teď asi nedokážu říct, kdo je návštěvník Krkonoš. Dost pravděpodobně se návštěvníci Sněžky a Krkonoš budou trochu lišit, protože to Sněžka k sobě láká takový ten typ lidí: přijet ráno do Pece, vyjet lanovkou nahoru, odpoledne dolů, zajít si do zoologické zahrady a ještě stihnout wellness večer v hotelu. Že to nejsou návštěvníci, kteří by tu zůstávali a byli dlouhodobějším přínosem pro ekonomiku regionu. Oproti tomu návštěvník Krkonoš tady zpravidla zůstává ty tři a půl noci, takže ten tu utratí pro region víc prostředků.

Chodí sem mimo menších skupinek a jednotlivců i nějaké větší organizované skupiny?

Zpravidla jsou to školní výlety: květen, červen, případně září. My nemáme u nás to, co mají Poláci, tam je to dáno legislativou, že každá skupina od určitého počtu lidí 12-15, nejsem si jist, neznám to přesně, musí mít najatého certifikovaného školeného průvodce. To jsou ti převodníky sudetský, což je de facto obdoba průvodce Klubu českých turistů. U nás taková legislativa není a v Polsku ano, takže v Polsku každá skupina, ať je to dospělácký zájezd nebo dětský, skupina musí jít s průvodcem. Ten by měl být zárukou toho, že všechno bude v pořádku a že se těm lidem dostanou správné informace. Moje aktuální zkušenost: není to úplně vždycky tak... Aby měli klid, tak si často průvodce nechá skupinku posadit na trávniček a povídá jim. No a oni sedí v alpinském trávniku. Takže ne vždycky je to stoprocentní, ale aspoň jsou ti lidé pod nějakým dohledem a dostávají informace. Mohou se k nim dostat takhle pasivně, než aby si je sami vyhledávali.

Vím, že velké hromadné sportovní akce se tady konat nesmějí, až na výjimky.

Ano, jsou ze zákona zakázané, a když je pořádána, tak musí mít výjimku.

A jaké jsou ty výjimky? Jaké akce se tu konají?

Heleďte záleží lokalita od lokality. Byla tu svého času taková premisa, že když není sportovní akce s tratí před Sněžkou nebo se zakončením či startem tam, tak jako by ve světě neexistovala. Všichni museli mít Sněžku. To se nám postupem doby podařilo vytěsnit až na několik málo tradičních, jako například Svatovavřínecká pouť 11. srpna, nebo pochod na východ slunce z Horní kalné, Krakonošova stovka, i když ta dneska myslím taky už nejde přes Sněžku, je vytěsněná mimo tuto lokalitu. Jsou to vždycky velmi složitá jednání, protože mnozí mají pocit, že když jich startuje 500 a projdou tou trasou v horizontu 10 hodin, že vlastně oproti standardní návštěvnosti oni nic nezpůsobí. V zásadě mají pravdu, ale tyto akce jsou zakázané a je tam forma regulace, není nutné je povolovat nad rámec individuální turistiky, kterou zregulovat prostě nelze. Takže v okamžiku, když víte, že naše území má problém a trpí, tak přece tam nebudete povolovat masivní hromadné akce, když i individuální už jsou zátěží dost velkou. A pak jsou to různé sportovní akce typu Gladiator Race, Krkonošská sedmdesátka, orientační běh, vždycky když to chtějí pořádat na území národního parku či ochranného pásma, musí podat žádost a kolegové ze státní správy s nimi trasu řeší, jestli je vhodná, nevhodná, jestli tam jsou kolizní místa, nastavují podmínky... Koná se spousta akcí, ale všechny buď jsou povolené, nebo nelegální. A ty nelegální se prakticky nekonají, protože vědí, že se vystavují velkému postihu.

A máte zkušenost s tím, jak se chovají ti organizátoři a účastníci?

Organizátoři se chovají celkem dobře, účastníci - to záleží od lidí - víme třeba, že když se jede Krkonošská 70 na horských kolech, tak pak když by to neměl námi dáno organizátor, tak po nich zůstane neskutečný nepořádek, protože oni prostě jedou, vysajou si ten energetický gel a odhodí to, jak jsou prostě zvyklí z těch závodů. Takže organizátor tuhle věc má na starosti a musí celou trasu defacto po nich pak vyčistit, což dělají, protože když to neudělají, tak příště nedostanou povolení a je to kontroverzní věc. Speciálně kontroverzní je to ve vztahu ke Sněžce a k vrcholu, protože na Polské straně fungují podobná pravidla, jako máme my, ale zase jsou tam tradiční akce, takže se stane že na Sněžku nesmíte vyjet na kole, protože tam nevede žádná cyklostezka, ale jednou až dvakrát ročně tam z Polska je organizovaný

hromadný závod na kolech. Což se jednotlivci těžko vysvětluje, že on tam na kole vyjet nemůže, a to ani z polské strany, a přitom je tam závod. Jsou to ale tradiční věci, které jsou postavené i v tom regionu tak, že je to kompromis. Ochrana přírody není všemocná, a jestliže má fungovat, tak ji lidé musí akceptovat a respektovat a v okamžiku, kdy vy budete striktně trvat na své pravdě, tak v zásadě vznikne zákopová válka, jako byla před lety na Šumavě a k ničemu se nedoberete a bude to akorát o konfliktech. Takže proto i ochrana přírody je často chápající k některým aktivitám, protože je to jediná cesta. Kdybychom neměli to pochopení, tak je to prostě špaténka. (26:56)

Problém overtourismu, jak už jsme říkali, nespočívá jenom množství návštěvníků, ale zejména v jejich nevhodném chování. Vy už jste tedy říkal, že k němu patří chození mimo trasy. Co všechno dalšího toto chování ještě zahrnuje?

Mezi nejčastější obecné přestupky patří porušení zákazu vstupu do klidového území. Máme tam po celém území národního parku nějakých 486 kilometrů značených cest, v klidovém území jich je desetina a z každé cesty jich je na každou v uvozovkách vidět, jak je to tam hustě zasítované, ale přesto lidé mají potřebu chodit do rašelinišť, na klečové louky a tak, takže to ne. Druhá věc je porušení zákazu vjezdu na území národního parku. Provoz motorových vozidel je velký problém, protože zákon vyjmenovává určitou skupinu lidí, která má právo vjezdu, ale ta skupina je poměrně široká. Protože všechny složky IZS, horská služba, my jako správci majetku, ale stejně tak majitelé a nájemci všech ostatních nemovitostí mají právo vjezdu. Pokud tady prostě vlastníte objekt nebo vlastníte pozemky, tak máte právo přístupu. Všichni sít'ři, plyn, ČEZ a tak dále. Každý, kdo jede jako zásobování nějakého objektu, má logicky právo, protože musí zásobovat ten objekt. Když máte stavebním úřadem, a odpovídá tomu územní plán, parkoviště před objektem, tak můžete mít určitý počet ubytovaných hostů, můžete dostat povolenky. Takže to není o tom, že řeknu: mám Luční boudu, tak si tam všichni dojděte pěšky. V okamžiku, kdy mám schválených 5 parkovacích míst, tak mám 5 povolenek pro své hosty. Nemluvě o tom, že některé objekty mají třeba i 20 majitelů. Je to historicky tak dané, například bouda na Klínovkách má 20 majitelů a těch 20 majitelů má 20 povolenek. Takže to jsou všechno ty legislativní věci. Díky tomu je ten pohyb motorových vozidel na

území národního parku obrovsky obtěžující a lidé samozřejmě rádi jdou do hospody na ty knedlíky, ale pak prskají nad tím, že kolem nich projede kamion zásobování. Třeba Luční bouda je typická ukázka - to není hotel, to je továrna. Protože při množství lůžek a restauraci, která vydá odhadem 3000 jídel denně, tak prostě musíte tam navést ty zásoby a musíte je těm lidem vydat. A to je továrna. Takže lidé se pak rozčilují nad tím, že je po cestě v národním parku obtěžovala projíždějící auta, ale to jde ruku v ruce. Buď si tam nekoupí ani tatranku, nebo si tam dají ten oběd.

A jaké chování představuje největší problém?

Největší problém... (přemýšlí) - Museli bychom si říct, pro koho a pro co. Z hlediska přírody, riziko ohrožení přírody, by asi byly ty vstupy do klidového území, že vlastně všude jinde si s tím ta příroda víceméně poradí. Z hlediska společenské odpovědnosti to asi budou obecně všechna porušení jakéhokoliv nařízení, protože je to jenom vyjádření nerespektu vůči legislativě, která je stanovená, a můžeme diskutovat dlouho, jestli je dobrá nebo špatná. Víme, že má díry a že není ideální, ale je, jaká je. Třetí rovina problémů po zákazu vstupu a po vjezdech motorových vozidel jsou odpadky. To jde ruku v ruce s množstvím návštěvníků. A jsou dva typy odpadků, tři. Odpadky, které někdo úmyslně vyhodí: já v Krkonoších působím přes 20 let a nikdy jsem neviděl nikoho, kdo by šel a úmyslně něco odhodil. Za to jsme nikdy nedali nikomu pokutu, není to komu dát, odpadků je strašně moc, ale není to komu dát, protože ty přestupky vlastně nevidíte. Druhá věc je, když jdete a dáte si pytlík po svačině na kraj batohu a přijde silný vítr a odfoukne nám to - neúmyslné odhození. S tím asi nic neuděláte, někomu to takhle odfoukne a je to buď tak rychlé, že to nemá smysl honit, a nebo si řekne, jsem v klidovém území a nesmím z cesty, tak co já bych tam lez pro odpadek. To pro jedno poruším druhé. Třetí rovina toho problému jsou papírové kapesníčky a vlhčené ubrousky po potřebě. Na Hřebenech je hustá síť bud, jsou tam toalety, ale chápeme, že když na někoho mezi boudami přijde potřeba, tak třeba nemusí doběhnout a hledá nejvhodnější místo a třeba vlez do klidového území do kleče, tomu nezabráníte, ale při tak extrémní návštěvnosti, jaká v Krkonoších je, speciálně třeba cesta mezi Růžovou horou a Sněžkou, kde kolega na to má psychologickou a fyziologickou teorii, která spočívá v tom, že jakmile vylezete nahoru, tak se vám rozhybou střeva a najednou začnete mít potřebu. Tak v tomto úseku jednoho a půl kilometru - teď si tam budete muset pípnout - je po letní sezóně

plus mínus 10 metrů od cesty <<obesráno>>. Nemáme nejmenší tušení, co s tím. Ok, můžeme apelovat na lidi, ať nepoužívají vlhčené ubrousky, speciálně na holky, můžeme říkat, že poslední kapička patří do kalhotek (smích). Dřív holky také nepoužívaly nic a fungovalo to, je to situace posledních 15 až 20 let, kdy se ty vlhčené ubrousky rozmohly. My můžeme apelovat na to, ať to nejsou vlhčené ubrousky, že to je kus plastu, což už lidem trochu dochází. Papírový kapesníček se prostě rozloží. Druhé řešení je Trampské/skautské pravidlo zamaskovat to, otázka je, jestli to vlastně vůbec chceme, protože když řekneme, tak aspoň to třeba pod kameny schovejte, je to proti tomu, co říkáme: nehýbat s kameny, protože jsou to mrazové půdy, že. Takže buď to nechat, do zimy to tam zůstane a na jaře už to není vidět, ale zůstává to v té přírodě. Je řešení apelovat na to, aby si to lidé podobně jako v amerických národních parcích třeba odnášeli? Při množství návštěvnosti jaká tady je, nejsme schopni zařídit to, co tam dělají, že pouští turistu přes checkpoint a při odchodu a počtu dnů, který tam strávil, mu zváží pytlík exkrementů, jestli odpovídá tomu, jak tam byl dlouho, to samozřejmě u nás není řešení. Z tohoto nevíme, jak ven. Nápady rozdávat hnědě-zelené reklamní papírové kapesníčky a toaletáky není řešení, to zas budeme nabádat lidi, aby tam tu potřebu udělali. My chceme nabádat lidi, aby tam tu potřebu v uvozovkách nedělali. Ale jestliže si neumíme poradit s tímto problémem, ale de facto mu jenom čelíme kvůli vysoké návštěvnosti, tak se aspoň snažím s těmi odpadky něco dělat. Předloni proběhla kampaň: Není zvíř jako zvíř - Odpadkouši, asi jste zaregistrovala. Ted' startuje letošní kampaň s kapitánem hejkalem v podobě Jakuba Koháka, který de facto na tu dva roky starou kampaň navazuje, a bude to něco obdobného - vtisknout lidem do hlavy tu filozofii: co si do hor přináším, to si odnesu. Já třeba, jak říkám, chodím sloužit na Sněžku, vždycky беру pytel, uklidíme to tam, ale je velmi vtipné a legrační sledovat ty lidi, když tam s tím pytlem chodíte a oni k vám ti turisté chodí a ptají se, jestli do toho pytle můžou ještě něco přihodit. A já už jsem začal být ne nepříjemný, ale velmi striktní a říkám: ne, nemůžete. Odneste si to, když jste si to přinesli. Může to skončit o 20 metrů dál, že to zahodí a já to budu muset sebrat, ale aspoň dostanou myšlenku, že my tam nejsme jako popeláři, abychom kolem nich chodili a uklízeli, protože praxe je taková, že když tam třeba ten pytel nemám v ruce a jenom ho odložím a za hodinu se vrátím, tak u toho malého pytle bude obří kupa odpadků, protože to inspiruje.

Když se rekonstruovala dva roky zpátky cesta Růžohorky - Sněžka, tak tam stavební firma měla ty velké pod vrtulník transportní žoky na materiál, na kámen. Ten žok má objem na kubík prostoru. Měli je tam sbalené, schované. Jeden turista to objevil a dal do toho PET lahev a za půl dne ten kubíkový žok přetékal! Protože všichni to považovali za koš. A koše v životě v národních parcích nebyly, když to řeknu v absolutním tvrzení tak je to nesmysl byly, testovalo se to, ale prostě nefunguje to. Ale jednoduše řečeno, nebyly, nejsou a nebudou. Protože za a) správci parku nejsou popeláři, aby po turistech uklízeli, nejsme ve Stromovce, nejsme v městském parku, nejsme technické služby. Lidi by obtěžoval provoz těch vozidel, protože ten kakabus by tam musel projet každý den, v některých místech i několikrát možná. Lidé by se naučili na to, že to prostě po nich někdo uklízí. A když už někde máte koš, tak tam ty odpadky vyhodíte a pominete tu filozofii, že si to máte odnést, i když na to máte sílu. Pro nás je velmi povzbudivá skutečnost, že poté, co se o těch problémech víc hovoří, tak výrazně víc lidí se zapojuje do toho, že nejenom své odpadky odnesou, ale také posbírají to, co vidí a i to odnesou zpátky, což je skvělý, ale také to není systémové řešení. Protože lidé by to neměli odhazovat, což, jak jsem říkal, nevím, jak se tam ty odpadky berou, protože představa že jdu a mrsknu to, je dost lichá. Ale že to někde zakopou a nebo nechají, to se samozřejmě děje. Takže ten úklid je nezbytná věc, protože, kdyby to nebylo, bylo by to výrazně horší, na druhou stranu je to opět takové bypasování té situace, kdy vlastně přebíráte odpovědnost a tu povinnost za někoho, kdo si to neuvědomuje, ale nemáme proto zatím jiné řešení.

K těm všem problémovým návštěvníkům - ať se to týká jakéhokoliv porušování, předpokládám že je to menšina.

...to stoprocentně! Dokonce minorita, řekl bych, že to jsou promile...(38:19)

... a dala by se nějak charakterizovat tahle menšina nebo je příliš různorodá?

Často to jsou lidi, kteří si myslí, že příroda nebo že území národního parku je sportoviště, protože sem přijedou jako na stadion. Druhá myšlenka: jsou to lidé, kteří si myslí, že ta příroda je tady pro ně a že oni můžou všechno. Já platím daně, tak koukejte všichni sloužit tak, jak pískám. Velmi často bych řekl, že to jsou spíš mladší, speciálně v této poslední době je to fenomén selfíčkářů - si vlezu někam, jenom abych měl lepší fotku než má někdo jiný... U starší, turisticky vzdělané a praxí zažité

generace se nám tohleto prakticky nestává, takže to je asi charakteristika té problémové skupiny.

Vy jste zmiňoval ta klidová území to je novinka posledního roku která vstoupila v platnost loni v létě. Máte zkušenost s tím, jak na to reagují návštěvníci jestli tam lezou i tak?

Vzhledem k tomu, že zonace byla směřována vůči správci území a došlo tam ke změně, kdy zonace byla směřována na turistu a teď je směřována na nás jako na správce území, tak spousta lidí tuhle věc v podstatě nepobrala a pořád žije v tom, že zonace je vůči nim, což sice vyvracíme, ale v zásadě to není pro nás komunikačně problém, pokud si to myslí. Vznikl nový statut klidových území, což mnozí považují defacto jako přejmenování předchozí první zóny, což tak ve skutečnosti není, ale opět, komunikačně nám to nikterak nevadí. A teď jsem se ztratil v odpovědi na Vaši otázku, co jste se ptala?

.. jestli pozorujete že by to třeba lidi dodržovali či nedodržovali více, zkrátka zda byla nějaká změna.

Ne, ne, ne, je to pořád o tom samém: čím víc lidí, tím víc přestupků, ale je to pouze určitá skupina.

Jaká opatření pro rozložení počtu návštěvníků ale i pro usměrnění jejich nevhodného chování již praktikujete a jaká je jejich úspěšnost? Už jste zmiňoval ty sítě na Sněžce...

Propagace! Sítě - to je extrémní řešení. Propagace méně navštěvovaných míst. My už tady léta letoucí postupujeme ruku v ruce se Svazkem měst a obcí, (ukazuje doprava) ukazuju tam, protože na zámku sídlí manažeři svazku, kteří se starají o propagaci regionu. A my postupujeme v souladu. To znamená, že nepropagují, a my taky ne, lokality, které jsou přetížené. Když říkají Sněžka, tak jo, ale ne teď, najdete si část dne, to znamená třeba ve tři ve čtyři v pět odpoledne, kdy už tam není tolik lidí, ať jste spokojení a nejste zklamaní, přijed'te sem v dubnu, v květnu, v listopadu a nejezděte o letních prázdninách.. No, pomáhají nám rozmělnit tu návštěvnost a

směřujeme návštěvníky cílenou propagací na místa, která jsou méně vytížená. My jsme třeba udělali edici tiskovin Krkonošské výlety východ, střed a západ, které směřují lidi na místa mimo hřebeny.. Jsou třeba takové věci i v komunikaci, že my v podstatě nesdílíme, nezveřejňujeme fotky z lokalit, na které se ten turista prakticky nemůže podívat. Abychom ho jakoby nemotivovali.

A spolupracujete nějak třeba z CzechTourism?

Prakticky vůbec ne.

Protože já jsem nedávno zaznamenala, že někde sdíleli tip na výlet na radioaktivní pramen pod malou Úpou...

Jo, s Czech turismem pracuje svazek měst a obcí, ti jsou na sebe napojení, takže my s nimi nespolupracujeme, ale vlastně jsme takhle propojeni. Nicméně věřím, že už jsou pryč doby, kdy Czechtourism propagoval de facto lokality, které pro nás byly nepříjemné, i když asi to není tak úplně passé.. Stále třeba s těmi nápady přicházejí, na druhou stranu si nechají poradit. V covidové době, když bylo třeba k nalákání turistů do České krajiny a připravovali jakousi kampaň světových unikátů v Česku - takové ty věci jako fotografie Grand Kaňonu a pak tam byla fotografie z vyhlídky Máj nad Vltavou, že my to tady máme taky, tak přišli s tím, že chtějí Pančavský vodopád. My jsme řekli "ne, na ten zapomeňte!". To si v kampani použijte, protože nám to neudělá službu. Pochopili a akceptovali. Takže jo, kreativci mají nápady, ale zase si nechají poradit. Nejdou proti našim zájmům. (43:44)

A dá se obecně říct, jaké typy opatření fungují nejlépe na usměrnění těch davů?

Fyzické zábrany! (smích) Ne, to samozřejmě s nadsázkou. Co funguje nejlépe k usměrnění návštěvníků je soustavná sisyfovská práce. Nechci říct, že to je boj, který se nedá vyhrát, my tomu vůbec nechceme říkat boj, my tady s nikým nechceme bojovat. Ale neustálou soustavnou prací, ať mých kolegů lektorů z ekologické výchovy, ať to je práce našich kolegů na propagaci, časopis, sociální sítě, vše de facto v té marketingové komunikaci zapadá do nějakého konceptu, který vytváří dojem. Je pro nás to důležité, co do těch lidí chceme dostat. Pro nás ideální je, když do Krkonoš

přijíždí vzdělaný návštěvník a vzdělat se musí tím pádem už doma, než sem přijede. Když sem přijede, tak je na to ještě prostor, ale už je to pozdě. My potřebujeme, aby přijel člověk, který ví, že jede do národního parku, co tady od toho čekat, že s tím jsou spojená určitá omezení, proč je to národní park, čím je cenný a jak se tam kvůli tomu, aby to tak zůstalo dál, má chovat. To jsou pro nás základní stavební pilíře v komunikaci a někdy se to daří lépe, někdy hůře.

Otázka na závěr: i přes všechny zmiňované snahy správy problémy s turisty pořád přetrvávají. Napadají vás důvody, proč tomu tak je nebo co by se mělo udělat lépe, aby se situace zlepšila?

Celospolečenská situace. Vezměte si, jak lidi mají malý respekt obecně k omezením, opatřením. To, co si prostě nedovolí v Německu, tak si dovolí tady, to co byste si nedovolila v americkém Národním parku, protože by vám hrozila taková pokuta, že byste se s ní do konce života nedostala... Tady je vymahatelnost práva, obecně, v České republice, a respekt k právu, velmi malé.

A nějaké konkrétní kroky, které by k tomu vedly?

Teď probíhá nějaké jednání k posílení pravomocí strážce přírody. Takové legislativní nesmysly a díry: naši správci mají pravomoc zjišťovat u motorových vozidel jejich legitimnost pohybu po Národním parku, ale legislativa jim neumožňuje to auto zastavit. Takže si Strážce de facto musí stoupnout do cesty a riskovat, že ho porazí, protože nemáme pravomoc jako policie vám přikázat zastavit. Nemáme možnost online nahlížet do databáze, tam má přístup jenom policie, také by nám to pomohlo. Můžete sice legitimovat a ten člověk je povinen doklady předložit, ale v praxi se často stává, že vám ten člověk doklady nepředloží. Takže může dojít k paradoxní situaci, že Vy s přestupcem půjdete pět kilometrů na parkoviště, kam si následně přivoláte policii.

Děkuji Vám mockrát za rozhovor.

2. RNDr. Jiří Flousek, Ph.D. – zoolog na oddělení ochrany přírody Správy KRNAP

26. 7. 2021 – Správa KRNAP, Vrchlabí

Já Vám dám na úvod takovou velmi obecnou otázku - když se řekne Overturismus v Krkonoších, tak Vy mi k tomu určitě máte co říct.

Já už jsem asi odpověděl před chvílí, myslím si, že jsme v absolutních číslech, i v přepočtu na plochu území, jedním z nejnavštěvovanějších národních parků na zeměkouli a myslím si, že poté, co odezněly imise, odumírání lesů a situace z tohoto pohledu se výrazně zlepšuje, tak ohromné množství návštěvníků Krkonoš je problém číslo jedna národního parku při jeho relativně malé ploše 550 čtverečních kilometrů i s ochranným pásmem a na takovouhle plochu, technická odbočka: *nějaká čísla jste dostala nahoře? Ano, dostala jsem tiskové zprávy*, téměř dvanáct milionů návštěvních dní je ohromný číslo. Kromě nějakého recreational Area o velikosti 0,1 hektaru, což si myslím je něco atraktivního na západě Spojených států, tak jsem takovéhle číslo dosud nikde nenašel. A ta čísla, co jsem vám dával, jsou v návštěvních dnech, tam jsem se snažil pohlídat, aby ty jednotky byly srovnatelné.

I v rámci samotných Krkonoš se dají rozlišovat různě navštěvovaná místa. Jaká byste označil za ta nejnavštěvovanější nebo nejvíc nebo nejvíce postižená overtourismem? samozřejmě Sněžka...

Ano, hřebenové partie obecně, protože to je další problém: Krkonoše jsou jednoduše přístupné. i když tam nevede lanovka nebo silnice. Jsou to prostě nízké hory, kam vyleze téměř každý. A navíc, když ty polohy máte zpřístupněné lanovkami a silnicemi, kam se dá bez problémů dojet, a pak už se tam skutečně dostane každý i s vysokými podpatky nebo ve špatné obuvi a takže hřebenové partie obecně, a z nich bych asi vypíchal Sněžku, Vrbatova bouda s Labskou boudou, Luční bouda - to jsou asi tři nejatraktivnější místa, kam se davy lidí hrnou nejen pěšky, ale i na kolech, v zimě na lyžích. A možná, no, jestli to nemáte jako další otázku, pokud by pak padl dotaz opačně, která místa si myslím, že jsou tady málo navštěvovaná, tak bych vám nejspíš odpověděl, že žádná, a napadlo mě to v souvislosti s tou zimou. V létě se lidi snaží držet na cestách, a myslím si, že to procento z 12 milionů návštěvních dnů, který nedodrhuje pravidla hry, je relativně malý. I když, vezmu si 1% je 120000, a ti lidi

chodí všude, po malé ploše, takže hledat klidné místo je obtížné, ale nejhorší to je v zimě; když leží sníh, ty lidi vidí, že mezi Labskou a Vrbatovu boudou je plocha, tak to zkrátka tamtudy vezmou. V zimě nalézt v Krkonoších místo, kde by byl klid, je vrchol obtížnosti.. K tomu Vám pak ještě vytisknu jeden článek z letoška.

Dobře, děkuji. O měření počtu návštěvníků už jsem se bavila s panem Drahným, ale máte představu o tom, kdo se do Krkonoš hlavně vydává, resp. jaké jsou motivace návštěvníků?

Zase by vám nejvíce řekl pan Drahný, ale je to v těch zprávách, co vám dal. Tam máte všechno, tam jsou rozborů návštěvnosti, dotazové akce, státy ze kterých lidé přicházejí, věkové skupiny a tak dále, tam všechno najdete.

Myslíte, že měla pandemie vliv na to, jaké typy lidí se vydávají do přírody nebo do Krkonoš?

Určitě měla, můj názor. Ale už jsem tuto otázku dostal, ale ve smyslu, že to mělo mít pozitivní vliv, já si myslím že nemělo, že to naopak mělo negativní vliv, protože lidé nemohli do zahraničí. Spousta lidí, která do té doby neměla potřebu se rozhlížet po České republice, najednou zjistila, že je potřeba si něco nalézt tady a ten národní park, obzvláště Krkonoše tedy spoustu lidí přilákaly, a myslím si, že i mezi nimi bylo větší procento těch, kteří netušili, že jsou v Národním parku a že ten park má nějaká pravidla hry, takže tam procento lidí, kteří nedodržovali pravidla, bylo vyšší oproti průměru.

Stále si myslím, že problémových lidí je menšina, nebo aspoň doufám. Dala by se podle vás tato skupina nějak charakterizovat?

Myslím si totéž co Vy, ale už jsem to číslo říkal - i když budeme počítat s jedním procentem, což je super optimismus, většinou se uvádí, že kolem čtyř procent lidí ve společnosti nedodržuje pravidla hry, a to je prostě v Česku nebo ve Skandinávii, tak ty čísla - řekl bych, že Skandinávie na tom bude lépe než my, takže, i když vezmu jenom to jedno procento reálný a optimistický, je to pořád 120 000 návštěvníků, kdy jsou ta pravidla hry porušována., a to, na plochu národního parku a pro zvířata která potřebují mít klid velké šelmy a tetřívci, je dramatický problém.

A myslíte, že ta skupina problémových lidí je nějaká různorodá?

Jo, abych vám odpověděl na otázku, no, bude to různorodá skupina. Řekl bych, že tam jsou vyznavači adrenalinových sportů, kteří těžko hledají podmínky někde jinde, a tak se vyjádří na prknech nebo na skialpech v místech, kde sami vědí, že se to nesmí, ale prostě je to tam pro ně zážitek, je tam lidí, co bych jezdil na prkně na sjezdovce, když si mohu sjet kotelní Jámy a ještě za zády slyšet, jak se trhá lavina a jestli jí ujedou..A pak jsou to lidi, kteří ty pravidla hry neznají a možná jim je to jedno, a pak bych vyčlenil možná 3. skupinu lidí, kteří jsou zaslepení haldou peněz svých a kteří si myslí, že si můžou dovolit všechno. Viz loni, myslím loňskou zimu - naši strážci honili a nakonec i dohonili čtyři lidi na motorkách... Já jsem do té doby netušil, že existuje taková motorka - fakt to má dvě kola, která dokáže jezdit na sněhu... Ti tři projeli ta nejcitlivější místa národního parku v karech bez problému, čtvrtý byl nějaký míň obratnej, tak díky menší obratnosti tam byli strážci dřív než on. A nepletu-li se, na to bych nevsadil boty, ale když všichni dostali 100 000 pak ve správním řízení, a nepletu-li se, myslím si, že tenhle to zaplatil v hotovosti na místě. Ale berte to jako nepodloženou informaci, ale už jen to ve mně indikuje určitou skupinu lidí, která... prostě máte 100 000 kapse.. (smích)

Jasně, rozumím. Vloni v létě vstoupila v platnost nová zonace, která sice neomezuje ten pohyb návštěvníků, nicméně současně s ní byla vyhlášena některá klidová území, kde je pohyb mimo stezky zakázán. Víte, jak reagovali návštěvníci, jestli dodržují zákaz vstupu nějak jinak oproti původní zonaci?

Nemám žádné reakce, na tohle vám už asi odpověděl pan Drahný, protože on tyhle informace sbíral a já je mám jen z druhé ruky, tudíž přes něj nebo přes strážce. Ale reakce byla negativní, spousta lidí nám vynadala za to vyhlášení klidových území, přestože si myslím, že ta změna je minimální. Ta první zóna, tam byl zákaz vstupu mimo značené stezky, teď není zákaz v první zóně nebo v zóně přírodní, jak je současná zonace, ale je v klidovém území, a ty první dvě klidové území, ty největší: Západní a východní Krkonoše, se skoro neliší, tam jsou rozdíly v řádech hektarů. Pak máme dalších 6, osm jich je celkem, šest malých klidových území, které se vyhlášovaly zejména kvůli tetřívkoví, aby tam měl klid a víceméně se to nedotklo

průchodu přes ty cesty, takže lidi po většině cest můžou chodit, jenom by neměli chodit mimo ně, ale proč taky, většinou jsou to holiny a jako návštěvníka by mě tam nic nelákalo. A teď vám asi neřeknu přesné číslo, myslím zhruba na 7 cestách, které procházejí skrz ty klidové území, jsme omezili pohyb od půlky března do konce května kvůli toku tetřívků, to je to nejcitlivější období. Vždycky ta cesta má někde po okolí alternativu, delší o kilometr nebo o 2, takže pro návštěvníka chodícího by to neměl být problém. Ale tohle taky vzbudilo velké emoce a na některých lokalitách se nic nezměnilo a na některých to lidi nedodržovali. *(píše si poznámku, co mi sliboval zaslat za články)*

Vy jste říkal, že to bylo kritizováno, co konkrétně?

Že KRNAP zase zakazuje. To je obecný přístup, před který jsme stavění pořád. Všechno zakazujete a někam nás nechcete pustit a Tetřívka jste si vymysleli, abyste nám zakázali chodit do hor a chodili jste si tam jenom sami... A takovéhle reakce tady slyším už 40 let, co jsem na Správě. Naopak, osobně si myslím, že jsme na Národní park až moc vstřícní. No, takovýhle národní park, kde je spousta věcí povolených, myslím, že by se těžko hledal, západní v západní Evropě vůbec. Jako národní parky, kde se rozvíjejí skiareály, tak, no, myslím, že jich na zeměkouli moc neexistuje... Nějaké v Itálii s malými skiareály, ale mít v Národním parku střediska pod vrchol Lysé hory, Pec.. Byť jsou jako v ochranném pásmu, ale ty sjezdovky zasahují až do národního parku, tak to je hrozné.

Problém overtourismu nespočívá jenom v množství návštěvníků, ale zejména v jejich nevhodném chování. Co všechno to nevhodné chování zahrnuje?

Já bych asi nejvíc vypíchl, ze svého pohledu - jsem zoolog v Národním parku, dělám celou dobu na oddělení ochrany přírody - tak z pohledu dopadu na přírodu, jednoznačně nedodržování pravidel hry a chození tam, kam lidi by chodit neměli, aby tady zvířata měla klid. A když to začnu rozvíjet, co jsem si právě vzpomněl, fragmentace území, jsme šíleně fragmentovaný území, takže cesty vedou všude. Po těch cestách, budu generalizovat, před 30 nebo 40 lety, první pěšák přišel někdy v 10 hodin a ve čtyři odpoledne už většina byla pod horami. Pak se objevily horský kola a řada lidí už se tam dostala o hodinu, o dvě dřív a vydržela tam o hodinu nebo o dvě déle. Teď jsou v módě elektrická kola, tenkrát v těch 8:00, od 8:00 do 18:00, se

tam pohyboval někdo fyzicky nabitý, teď už tam vyjede i důchodce. A berte to s nadhledem, důchodce hůř spí, tak je schopný vyrazit už v 6:00, tak už tam je schopný být už v 7:00 a vydrží tam třeba do sedmi do večera a z tohohle vývoje se hrozně zkracuje to klidové období pro zvířata. Dřív tam měla klid, řekněme od 16hod odpoledne do 10 do rána, teď už tam nemají klid od šesti nebo od sedmi do 19:00, plus už tam přestává být klid i v noci, protože spousty lidí, podle sčítačů, chodí po horách i v noci a drtivá většina lidí má perfektní čelovky, které mají dosvit kilometr, kilometr a půl. A málokdo jde s červeným světlem. Takže už i v noci ty zvířata nemají klid a i když dotýčný do po cestě, tak stejně to světlo, jako rušivý faktor, ovlivňuje široké okolí kolem něj. A samozřejmě, s tím jak počty lidí stoupaj, tak bych k tomu přidal ještě hlukové znečištění, protože ten rámus asi stoupá.

A z vašeho čistě přírodovědeckého pohledu jaký má overtourismus ještě další neblahé dopady na unikátní prostředí Krkonoš, kromě rušení živočichů?

To rušení živočichů bych jako zoolog zdůraznil, sešlap vegetace, eroze určitě...Fekálie, vylučování podél cest s velmi problematickým řešením - chceme-li to řešit, tak v mých očích jediné řešení jsou boudy, ať to lidi vydrží a nápady, které se tu objevují, že by se tam daly rozmístit toitoiky v Krkonoších, mi připadají absurdní, pak už z toho národního parku neděláme přírodu, ale Lunapark.

Jaká opatření pro rozmístění turistů, ale i pro usměrnění jejich chování již praktikujete a jaká je jejich úspěšnost?

To vám řekne nejvíc pán Skalka, on dělá ekologickou výchovu, takže bych jenom předbíhal to, co vám řeknou oni, ale myslím si, že snaha tady je vychovávat návštěvníky, ale že jich je takové množství, že patrně nejsme schopni pokrýt všechny. Byť řeší nahoře Facebooky a sociální sítě obecně, publikují se články v časopisech, ale to asi také ovlivní jen minority a ještě zaměřenou skupinu lidí, kteří asi ovlivňovat nepotřebujou, a moc v tom optimistický nejsem. Myslím si, že ta efektivita je velmi nízká. Tak nevím, to už se nedožiju, jestli teď hučíme desítky let do malých dětí, a ty pak vyrostou v lepší lidi, kteří budou pravidla hry dodržovat...Pesimista nejsem, možná to tak dopadne, ale do té doby už v tom parku může být postaveno kdekoliv cokoliv, protože to je potřeba těm turistům umožnit. Technická odbočka, opravujeme pro ně spousty cest a nevím nebo vím, myslím si, že

to není vždycky dobré. Na jednu stranu to chápu, nad horní hranicí lesa, když je dobrá cesta, tak ti lidé se jí držej a nerozšlapávají ji 10, 20 nebo 50 metrů po straně. To je srozumitelné, ale proč opravovat cesty v lese nebo v místech, kde to nehrozí a zlepšovat komfort pro lidi v těch vysokejch podpatkách, to prostě, kdo si vezme pohory v pohodě, kdo půjde v sandálech a ukopnutý palec o kořen, tak je to jeho smůla když to řeknu ošklivě. Takže, cítil bych i vytváření nějakých překážek tohoto typu. Prostě, po zhoršené cestě půjde turista, který si tu přírodu užije a třeba tam nepůjdou ty, kterým to je úplně jedno. Házení v uvozovkách klacků pod nohy, který ty lidi, nenavyklý chození po horách, bude držet pod horami, a nebude to táhnout na hřebeny. Ale k tomu přispívají i ty lanovky, a ve chvíli, kdy lidi nejsou limitovaný penězma, tak vyjet pro ně na Sněžku a sjet lanovkou dolů, je jednoduché řešení, byť myslím že poslední čísla jsou jeden a půl milionu lidí na vrcholu Sněžky za rok, což je šílený. Pak tam hledejte nějakou přírodu. Kauzu sítě už vám jistě pan Drahný řekl, kolem Sněžky jsou sítě, hlídají to zaměstnanci správy a stejně je to neuhlídatelné, jste tam sama, vyleze tam 10 000 lidí a člověk běhá 4x dokola celé kolečko Sněžka - Slezská bouda, když jste dole, tak nahoře mají ty lidi hodinu klid, než k nim zase dojdete a naopak.

A jaká nová opatření jsou v plánu do budoucna? Mluví se o zpoplatnění vstupu, pořadnících, limitech.. Co všechno by to přineslo podle Vás?

Já jsem si myslel, že zpoplatnění vstupu by mohlo pomoci. A teď jsem se dostal do situace, kde si myslím, že to pomoci nemůže. Protože, když by to mělo pomoci, tak by ta cena musela být skutečně limitující a kouknu-li se na rodiny s dětmi, které rády chodí, tak na Sněžku vylezou pěšky a rodiny s dětma, které neradi chodí, ale jsou finančně vybavení, tak pro ně není problém zaplatit - myslím že 560 Kč je letošní cena za osobu za lanovku - Zase nevsadil bych boty.. 560kč nahoru a dolů. Takže pro ně není problém tuhle cenu zaplatit a stovkové vstupné do národního parku nikdo nikdy neschválí a jakmile bude nižší, než 100kč, nebo se povídalo i o 20-30 korunách, tak to nebude mít žádný limitující efekt. Naopak bych se obával reakce: já jsem si zaplatil, a tudíž si to v tom parku užiju, že by to mohlo možná ještě zhoršit to chování lidí těch v uvozovkách nevychovatelných. Takže se obávám, že vstupné řešení nemá a běhalo mi to hlavou hodněkrát, ale jak říkám, tak optimista jsem, ale řešení vysoké návštěvnosti mě nenapadá.

A nějaké limity, jako bývá v Národních parcích třeba v Americe, že třeba určitý počet lidí smí se vstupenkou, i kdyby byla třeba zadarmo?

Bývá to řešení v národních parcích jako v té Americe, kde ten park je přístupný jedním, dvěma místy. Krkonoše, které jsou přístupné stovkami míst, to je neuhlídatelné. Přijedete jako 1001. návštěvník, tam se objednávejte dopředu, a když nejste objednaná, tak vás tam prostě nepustí. A na treky se objednávejte na roky dopředu, tam jsou stovkové limity. Tady si to nedokážu představit, když dáte počet návštěvníků na milion, ale další milion, který bude běhat všemi vstupem do parku a vy k tomu budete mít 20 strážců, který to neuhlídají, tak si myslím, že to je utopická představa. Nehledě na to, že to je, vezmu-li společenskou a politickou situaci 2021, tak to je prostě neprůchodné, a myslím si, že když ty volby by mohly dopadnout v říjnu líp, že to nebude průchodné ani v nejbližším období.

A čím myslíte, že to je?

Nastavením naší společnosti po 40 letech fungování za minulého režimu a nějakých rysech - jak se tomu říká - divokého kapitalismu z těch prvních let po revoluci. A to se možná dostávám k těm lidem, kteří si myslí, že mají-li peníze, tak si můžou dovolit všechno, ale je tady vidět, že skiareály vlastní miliardáři, a podle toho své aktivity v Národním parku plánují. Prostě peníze otevírají brány všude. I jenom v tom, že mají neskutečně dobré právníky, a když my řekneme někde ne, byť máme také šikovného právníka, ale prostě oni se v tom umějí velmi dobře pohybovat a tohle bude trvat generaci, generace než se to posune k lepšímu.

A dá se obecně říct, jaké typy opatření fungují nejlépe, jak na regulaci množství návštěvníků, tak na jejich chování?

Netroufl bych si říct, co funguje nejlépe, určitě je dobrá cesta výchova lidí od dětí až po dospělé, prostě to co jsem zmínil, všechny možné možnosti, jak lidem ukázat, a v tom jsi pořád myslím, že většina by byla na naší straně, ale bohužel nějak není slyšet jako u spousty věcí. Ale pořád tam zůstane to super optimistické 1%, na které nepůsobí nic, a tam pak ten efekt je nulový. Určitě přispívá k dodržování pravidel to, co jsem zmiňoval, lepší cesty, lidi prostě chodí tam, kde se jim jde líp a nechodí tam,

kde je to pro něj obtížnější. Myslím, že jsme už všechno natukli, ale pořád tam zůstává to 1 %, a to si myslím, že řešení nemá.

Takže vás nenapadá žádný řešení jak z toho ven Co by se mělo udělat, aby se situace zlepšila?

Ne v tomhle mě to nenapadá..

Víc strážců? To by jich asi muselo být výrazně víc..

Přesně tak, strážců je 20, i kdyby jich bylo 100, což je zase neprůchodné přes rozpočet, tak ani těch 100 mi to neohlídalo. Jak už jsem říkal, na Sněžce máme během prázdnin režim, že se tam střídáme, každý z nás tam stráví 2 dny v létě, pro ty strážce je to nezvládnutelné. Já nevím, kolik se tam otočí lidí ze zaměstnanců: 100, 150 za ty prázdniny, ale i tak je to neuhlídatelné. Jen pouhá Sněžka. Natož území, kde vidíte z vrchu, že dole někdo něco dělá, co nemá, a než tam doběhnete, tak už se nefotí, kde nemaj. A v nějakých "pralesních" zbytcích Krkonoších lesů, horských smrčín, tam ty lidi ani nevidíte, takže nevíte, kolik se jich tam pohybuje.

A co se týče pravomocí strážců, jsou dostačující podle Vás?

Zase, nejvíc by vám řekli strážci, já si myslím, že nejsou. Opět, nemyslím si, že někdy v dohledné době budou mít strážci národních parků pravomoci rangerů ve Spojených státech, kde ranger je po řediteli možná nejsilnější pozice s pravomocemi policie nebo i pohraniční policie, s pistolí na zadku a možností vás: ruce na kapotu, pane, rozkročte se. Tak takhle to tady nikdy nebude a myslím si, že by to ani nemělo být cílem, a ty pravomoci, které mají strážci dnes, že vás můžou zastavit, chtít po vás občanku, ale nesmějí na vás sáhnout. Takže, když já řeknu, že občanku nemám a že vám nic nezaplatím a jdu dál, tak co můžete dělat? Prostě jdete za mnou jako ocásek a říkáte mi: Pane, zastavte a zaplatte mi 500 Kč pokuty! A já se vám budu smát do obličeje. Takhle to funguje. Já bych strážce nechtěl dělat, protože to je psychicky hrozně náročný, psychická pecka. Občas se tady nějaký strážce zastaví a říká: já stopnu dva lidi, bavím se s nima a kolem jde 20 - členná skupina a volá na ně, ať s prominutím se na něj vyserte a pojd'te s námi. A já ted' tyhle dva pustím a co těch 20?

Jeden strážce nezastaví 22 lidí, dělají si z něj legraci. Slušní pochopí, že by tam neměli chodit, tak se vrátí, a ty nemá smysl pokutovat, tam to efekt má, ale ti, kteří vědí, že strážce na ně nemá - jako snowboardisti, kteří před ním ujedou... Další historka: Strážce takhle zastavil pána se skialpama u Harachových kamenů, bývalá 1. zóna, teď klidové území, říkal mu, že se tam nesmí jezdit. Pán si ty skialpy z batohu sundal, obul si je před ním, kolem už se hromadila skupinka lidí (zvědavých, jak ten konflikt dopadne), a pak těm lidem řekl: už dneska jedu 3. den, je to paráda! A odpíchl se a jel dolů... No, já být strážce, mě by trefilo. Buď bych mu jednu natáhl, až by mě zavřeli nebo vyhodili při nejmenším z práce a nebo bych se tam složil, no.

A policie nemůže nějak zasáhnout?

Policie může, jsou pravidelné akce strážců s policií, ale ta policie tam nemůže být každý den, jsou to jednorázové akce - dvě tři čtyři akce za rok. Nevím přesně, ale Policie má své práce mimo hory. Tam by ty pravomoci policie asi pomohly, ale opět, nemyslím si, že to je aktuální věc, která by byla průchodná.

My jsme teď mluvili o nevhodném chování hlavně na Sněžce. Máte zkušenost s nějakým nevhodným chováním lidí i v dolním zázemí Krkonoš jako je třeba Vrchlabí nebo Horní Maršov?

Vrchlabí už jsme mimo park, mimo ochranné pásmo a nevím, myslím, že jsme ty nevhodná chování všechny ťukli, byť v souvislosti s hřebenama. Samozřejmě, jak se posouváte z těch přírodovědně nejvzácnějších a nejcitlivějších partií národního parku do těch víc člověkem ovlivněných, zalesněných, tam ty dopady světla i hluku jsou menší v lese než na volné ploše, tam se ta síla dopadu snižuje. Ale i v lese v nižších polohách, což je prostředí pro ty velké šelmy, které požadují velké rozlohy pro nějaký klid, tak i tam to rušení nebo chození mimo cest vadí a to jsem možná ještě nezmínil: zoologický pohled. Říkal jsem o tom přesunu lyžařů mezi Labskou a Vrbatovu boudou napřímo, tady se fakt bavíme o jednotkách lidí. Jestliže ty lyžaři půjdou přes místa, kde zimují tetřivci a vyruší ho jeden člověk jednou ráno, druhý v poledne a třetí odpoledne - když ho pouhé tři lidi vyruší z jeho úkrytu pod sněhem, vystaví ho špatnému počasí, vyššímu riziku predace, spotřebuje více energie, kterou musí dožrat sbíráním potravy někde na povrchu, a tam stačí jednotky lidí během dne, a ty zvířata mají problém. To samé u těch velkých šelem. Takže opravdu, když

se posuneme k tomu jednomu procentu a tím 120 000 průchodů, tak pak ten dopad je plošný a u zvířat typu tetřívka, že ho pořád zmiňuju, ale je to takový nejvzorovější příklad, tak prostě ten pták odsud vymizí, protože nemá šanci na přežití v tomhle prostředí.

To je za mě všechno, ještě bych se možná zeptala, na co byste se případně zeptal vy, kdybyste byl na mém místě?

Vy jste se ptala asi na všechno. **Tak moc děkuji!**

3. Ing. Michal Skalka - vedoucí centra ekologické výchovy, Správa KRNAP

26. 7. 2021 – Správa KRNAP, Vrchlabí

(rozhovor začal ještě před zapnutím diktafonu)

Řešili jsme problém tady v Krkonoších, s odpadkami. Problém je poměrně zajímavý a stojí za to se jím zabývat do hloubky, protože každý rok děláme dvakrát sběr odpadků v rámci akce Čisté Krkonoše, kdy parta dobrovolníků posbíraných z ulice, co se přihlásí, ale i pár KRNAPáků od nás vyrazí na hory a sbírají odpadky. Takže se dá říct, že odpadky není to hlavní, co Krkonoše trápí. A to proto, že i když někde posbíráme odpadky, tak v naprosté většině jde o PET flašky, igelitové pytlíky, nedopalky a takovéhle drobnosti... a papírové kapesníčky. A upřímně řečeno, odpadky jsou v přírodě spíš vizuální, estetický problém. Nemůžeme říct a nemáme zdokumentované, že by z těchto odpadků, které tu máme, něco utíkalo nebo dusíkem drancovaly prostředí, nebo že by myšky ve velkém lezly do těch pet flašek a tam hynuly hromadně.. A že by to byly ty vzácné myšky... To ne, to jsou blbosti. Spíš jde u těch odpadků o vizuální a estetický problém. Dá se celkem snadno odstranit tím, že se dělají tyhle akce, kde se lidé vychovávají ve smyslu: co sis přinesl, to si zase odnes. A jedna taková kategorie odpadků je trochu problém větší, a to jsou použité papírové kapesníčky. Specifikum Krkonoš s odpadky je v tom, že vegetační doba na hřebenu Krkonoš je dlouhá asi 70 dní. Vegetační doba je ta doba, kdy kytky kvetou, tráva roste, ptáci zpívají a jsou tady, nejsou někde na jihu, sešlapaná tráva se narovná a odpadky se rozkládají. Hrozně záleží na tom, kdy s odpady v terénu objeví, protože když se objeví na podzim a zapadne sněhem, tak jeho trvanlivost a existence v přírodě je podstatně delší než odpadek, který odhodíte na začátku jara. V tom je obrovský rozdíl. Proto, i když máme krásné žluté tričko, na kterém je napsáno, jak dlouho se rozpadá jaký odpadek, tak já to беру velmi s rezervou, to platí na nějakou Prahu ve Stromovce, ale v Krkonoších to funguje úplně jinak. To proto, že v Krkonoších ta vegetační doba je nějakých 70 dní na hřebenech, a ve Stromovce dole v Praze, v Hradci nebo někde v kraji je to někde mezi 220 a 240. To znamená, že na to, aby se banánová šlupka v Krkonoších rozložila, tak potřebuje delší období v roce, než ve Stromovce. Měli jsme teď řadu online programů pro školy, který se odvinuly od přednášek, které nabízíme prezenční. A aby ty přednášky byly na on-

linu zajímavější, tak jsem vymyslel *domácí úkoly, které nesmí být plněny*. Jeden z těch úkolů je právě zaměřen na vegetační dobu v Krkonoších. Tak si představte, Evo, že úkol zaměřený na vegetační dobou je: Snězte k snídani dva banány. Jednu šlupku dejte do ledničky, tam má podmínky asi takové, jako jsou na vrcholu Sněžky. Druhou šlupku odhodte v kuchyni pod stůl, braňte ji před maminkou a každý druhý den ji zalijte vodou, jako když zmokne. A sledujte, za jak dlouho se obě slupky rozloží. Nemusíte být genius ani studovaná, aby vám došlo, že v té ledničce slupka vydrží déle než dole pod stolem. A je to právě proto, že v té Stromovce nebo pod stolem se ta slupka od banánů rozloží rychleji, než nahoře na hřebenech. Takže to je jedno specifikum. Jedna taková věc, která nám hraje proti, je overtourism. Ono se mluví, že do Krkonoš přijede XX milionů lidí, o tom mluvil Radek. To jsou čísla, která jsou poměrně přesná máme je z nějaké studie, o které jsi asi slyšela a je dohledatelná někde na netu. Ale neméně důležitý a zákeřný je ještě to, že stejný počet turistů, který by přijel třeba na Třeboňsko nebo na Blaník či ten Český ráj, tak když bychom si spočítali to kilometrové zatížení na plochu, tak v Krkonoších je daleko závažnější, protože ta příroda se pomaleji obnovuje. A málo se s tím pracuje. Stejný počet návštěvníků na kilometr čtvereční na Třeboňsku neznamena to samé jako stejný počet návštěvníků na kilometr čtvereční v Krkonoších na hřebenech. Takže to je jeden problém. Problém s těmi odpadky je ještě v tom, že z odpadků vykukují papírové kapesníčky. To je věc, která je na první pohled nekonfliktní, na druhý pohled je taky nekonfliktní, protože se nedá říct, že by z toho něco teklo.. Ne, ne, ne. Háček je v tom, že když uděláme akci se skautíkama nebo se žákama z místní školy, aby sesbírali odpadky, nedají se sbírat počůraný kapesníčky. Nedají se sbírat proto, že je to infekční materiál, což je, a dost. Dají se šířit i nepěkné nemoci právě skrze ty kapesníčky. Takže, sbírá se to blbě. Takže, i když jsou to kapesníčky papírový, z buničiny, která se snadno rozkládá, tak pořád ještě se rozkládá pomalu, proti tomu co je v terénu. Ty Krkonoše nejsou zaprasený kapesníčkama všude, jsou to některá místa, a takovej modelovej velmi pěkněj příklad je okolí Sněžky. Tam situace vypadá asi tak, že když vy, neberte to osobně, ale vy jako děvče vyjedete lanovkou Růžovou Horu, vylezete z té lanovky a půjdete zbytek cesty pěšky po značené cestě, která tam je, tak co se stane. Vylezete ven z lanovky, která je poměrně teplá, nefouká tam na vás a první co vaše tělo dostane za nálož je, že se ochladí. Fyziologicky se lidské tělo brání ochlazení tím, že chce čůrat. Zbaví se vody, protože ta ochlazuje rychle. Takže

se vám bude chtít na záchod. A teď vidíte tu Sněžku před sebou a vidíte, že ten problém nemáte kde vyřešit. Prostě tam není možnost jít někam na záchod. Takže většinou ty holky to řeší tak, že si odskočí někam do kleče. Nechtějí se prodírat někam hluboko, není to potřeba, takže prostě si najdou nějakou mýtinku na kraji cesty, skočí do kleče, udělají, co potřebují, použijou kapesníček, protože to prostě dělají, kapesníček hodí za sebe a vyběhnou odtud ven, protože jsou rády, že problém vyřešily. Nepodívají se za sebe, aby zjistily, že kapesníčků je tam 1000. Pro nás je to velmi těžké komentovat a hodnotit z několika důvodů. Je to velmi intimní problém. Nejde to řešit tak, že prostě nesmíš chodit na záchod. To nejde, fyziologie se obelstít nedá. Další zádrhel je, že já to komentuji jako chlap a chlap má k tomuto úplně jiný přístup než ženská. Vy holky jste zvyklý pracovat s použitými dámskými vložkami a pro vás, nevím, jak to vnímáte, jste zvyklý. Chlap na použitou vložku: bleee, to nee. Proto je pro mě těžké i komentovat to, co máte dělat s kapesníčkem. Kromě toho, než jsme tenhle problém řešili s holkama různýma, tak v 99 % případů se stalo: a to je takový problém? To jsem si teda nikdy nevšimla! No, protože vyběhla z té kleče tak rychle, aby měla problém vyřešen. A když jsem se pak s těma holkama bavil co půl roku poté, tak říkaly: jo, já jsem si všimla, on to problém je, to mě nikdy nenapadlo. Nemůžeme těmhle holkám radit: tak je zahrabávejte, protože těch kapesníčků je vizuálně strašně moc, bylo by to tam docela rozvrtané. Holky na to reagovaly třemi způsoby, první: začaly vřeštět, že je to genderově nevyvážené a že jsem sexistický čuně. No sorry, pánové kapesníček nepoužívají nikdy. Je to problém holek, které jdou čůrat. To je jedna skupina holek, poměrně malá. Druhá skupina holek říká: aha, tak já ten kapesníček nepoužiju, no a co, jednou se to nezblázní. Třetí skupina řekne: no, tak jestli je to tak velký problém, tak ten kapesníček po sobě seberu a odnesu si ho. Ostatně, s vložkami to dělám taky. Já nemůžu doporučit, co mají dělat nebo nemají, je to příliš intimní na to, abych to já mohl ze svého titulu chlapa komentovat. V tomto případě budu vždy teoretikem. Takže to je taková záležitost, která je poměrně intimní a nedá se nějak efektivně řešit nějakýma záchodama. Přemýšleli jsme a dávat záchody nechceme. Je to šíleně drahé, ošklivé a nejsou potřeba, protože průměrná vzdálenost v Krkonoších od boudy k boudě je asi kilometr. Takže vy, když o tom budete přemýšlet jako turistka, tak ten problém dokážete s předstihem řešit. Četl jsem jednou rozhovor s Bohuslavem Tošovským, vy si ho nepamatujete, byl to krátkou dobu náš premiér. Původně to byl ředitel České národní banky a pak pil asi

půl roku premiérem. Četl jsem rozhovor, když se ho novinářka ptala, jestli ho vysoká politika něco naučila, tak říkal: ano, například francouzský prezident mě naučil, že vysoký politik chodí čůrat ne, kdy chce, ale kdy může, to znamená s předstihem. Turista by se měl chovat podobně. A myslím si, že tady nepomůžou záchody, tady pomůže medializace problému. (11:08)

...S nějakýma skautíkama, dětičky byly šťastný, protože jsme odnesli tři pytle nějakého bordelu, tak ti z toho byli nadšení a já byl zklamaný, protože ten největší bordel tam zůstal. kapesníčky. A jak jsme se o tom bavili tak jsem namaloval prstem na kapotu auta návrh piktogramů který by ten problém vyřešil, vyfotil jsem to a poslal jsem to poradě vedení, jen tak ze srandy. A tam se strhla debata a syna třičtvrtě hodiny, jestli Skalka je debil nebo ne, nicméně asi by to fungovalo. Ten piktogram budete muset popsat vy:

No, asi balení kapesníčků na piktogramu dámského přirození, z toho jdou kapky, celé je to přeškrtlé.

To jsem zvědav, jak to použijete ve své diplomce (smích).

Dobře. Já si myslím že tenhle ten piktogram který je naprosto nepřístupný a nepřijatelný, odpudivý, vulgární, sexistický, hnusný, debilní, prasácký.. že by asi ten problém vyřešil. Já se osobně domnívám, že i když Náš ředitel když ten návrh piktogram uviděl tak zbledl a řekl, že v žádném případě se tohle v terénu objevit nesmí. Nicméně šel do výroby, xxx slovy "jeden" udělal a dal ho řediteli na další poradě. Načež ředitel začal rvát, že ani náhodou, že to řekl posledně dost jasně, ať s tím jdu do háje. A šéf dřevovýroby pobledl a říká, no my jsme jich udělali 300 a 200 je v terénu. Ředitel zbledl a začal lapat po dechu. Ten piktogram by fungoval - ne tak, že by nabádal děvčata aby tam nechodila čůrat, ale že by právě tou naprostou nepřijatelností vulgaritou a sexistickou nevyvážeností rozpoutával debatu. A to, co jsme se bavili před chvílíčkou: je to takový problém? - tak by se rozvířilo na Facebooku, instáči, v médiích.. Holky by začaly rvát, jak je to nevyrovnaný, sprostácký a hnusný a my bychom říkali: ano, ano, je, ale je potřeba ten problém vyřešit. Možná by bylo vhodné s tím piktogramem pracovat tak, že by se od něj správa parku distancovala. Ne, to není naše, má to náš design a má to náš podpis, ale to si někdo udělal jiný, případně by ředitel mohl říct, že to udělal Skalka a není to

otázka Správy parku, je to Skalkovina. A mohl by mi dát za uši. Možná by mi mohl sebrat prémie... Důležitá by byla ta debata, ta diskuse. Na zatažení veřejnosti do jakéhokoliv problému je nejlepší nástroj v ekologické výchově a v propagaci.

Já vám můžu říkat, jak je tady vzácná tundra, monotónním hlasem, ale pokud vás nenechám nahoře zmoknout a zmrznout, pak vám řeknu: to je tundra – to, že je ti teď zima a že ti teče do bot, takhle vypadá tundra. To, že tě donutím odhodit ty dvě šlupky od banánu a koukat na ně a ty ne, že to uděláš, jsou to domácí úkoly, které nesmíš plnit, tak o tom aspoň přemýšlíš: ten Skalka je ale debil, on tohle učí děti, doufám, že děti neposlouchají. No, asi pod tím stolem se rozloží rychleji ne? To je to důležité na tom. Jednou se nám podařilo řešit tenhle problém o... přemýšlením o nějakém tématu na Jelením programu. Děláme jako Správa národního parku mnoho ekologických programů zaměřených na nějaké přírodniny, lišejníky na tundru, na laviny, na ledovce a taky na Jelena. Jelen je pro lidi zásadní zvíře, znají ho mají ho rádi, málokdo ho viděl zblízka v přírodě, a my jsme schopni toho jelena ukázat - že tak jak dalece, jak jsme teď my (odjede na židli asi o dva metry dál), tak vám ukážu několik jelenů. V zimě v obůrce, ale je to tak nastavený, že to není jako zoologická zahrada, chováme se k tomu jako k zoologické zahradě, jsou to divoká zvířata, prezentujeme to jako divoká zvířata, Takže jo. Háček je v tom, že když koukáš na ty jeleny, tak musíš mít potichu protože jsou plachý.. Děti jsou napružený, někdo při tom programu shodil termosku z lavičky a Zběsilý útěk 60 jelenů. Háček je v tom, že tě to bude bavit asi 10 minut, koukat na ty hleny jak tam žerou, Nesmíš se ani hnout, začíná ti být zima, není to akční. No a my jsme to nabídli školám, to bylo ještě v době kdy jsme měli programy neplacené. A já jsem chtěl od každého školáka, aby mi přines pytlík sušeného chleba pro jeleny. ne proto že bychom chtěli ten sušený chleba, ale proto, aby - když se chystá ten pytlík sušeného chleba - aby přemýšleli o tom programu. Když se rodiče zeptají, na co ten sušený chleba, žáček říká, no my jedeme na program o jelenech. Vy máte program o jelenech? Jedete se školou? A to žerou chleba? Aby se ještě předtím bavili, než ten program začne. Ten program vypadá tak, že se sejdeme v Horním Maršově v osm hodin ráno, Naložíme lidi do terénních aut, do jednoho mikrobuse a do RAFky, limitovaný počet. Není to pro 12 lidí, tolik se jich nevejde, nepojedeme dvakrát, není to zoologická zahrada. 11 lidí, tečka, nediskutuj o tom, že si připlatíš, nepřiplatíš, nepojedeš, příští týden.

Odvezeme je do obory asi osm kilometrů, tam vylezeš z auta, jdeš 20 metrů, vlezeš do chalupy, tam se zatopí a začne program. Jelenář, ten co řídí to druhé auto, jde nakrmit. Jeleni se krmí v té oboře a lektor, který vede program, povídá o jelenech. Jelen takový a makový, tohle jsou rohy, tohle jsou parohy, prostě představuje jelena. V podstatě tahle ta část je vata k tomu, aby ta zvíř, která je někde rozptýlená po té velikánské oboře, to má několik hektarů, aby přišla na to krmení, který je hned za chalupou. No a jelenář, když ti jeleni přijdou, přijde do té učebny, do té dolní místnosti, řekne: Už, výuka končí, pak se vyleze na půdu kde se kouká tím senným vikýřem přímo na ty jeleny. Všichni koukají okna na ty jeleny. Háček je v tom že to vydrží těch 10 minut, po 10 minutách se tam denně neděje nic žádná střílečka, tak lektor, když vidí, že první se začíná tak jako vrtět, tak řekne něco ve smyslu (šeptá): Tak se zvednem a potichu, protože ti jeleni na nás nejsou zvyklí, není to zoologická zahrada, půjdeme dolů a tam si ještě něco povíme. Slezou dolů a dokončí se program. Ke každému programu, který máme, máme takovouhle visačku. (18:50)

Tahle ta visačka, tu jsme si nechali dělat ve dřevovýrobě, a když projdeš programem o hořcích, o lišejnících, o ledovcích, o lavinách, můžeš dostat tuhle visačku. Visačka se nedá koupit, není to prodejní materiál, nikde jinde ji neseženeš. Děckám ty školy ukážou tu visačku a řeknou: tuhle visačku nemůžete koupit, ta se neprodává, nedá se sehnat jinak, než že jste absolvovali tenhle program. A já ti tu visačku dám, ale něco za to chci. Namaluješ mi obrázek z tohoto programu. Je mi jedno, co na tom obrázku bude, ale musí to být na tenhle program. Úča je ráda, že nemusí vymýšlet téma do výtvarky, dětičky chtějí visačku, tuhle visačku nemá ani ředitel! Sice přišel a říkal: hele, dej mi pár visaček na rozdávání, ale já řek: ne ne ne, až když projdeš programem! A ředitel ji nemá, protože nebyl na programu. A chceš tu visačku? Tak mi namaluješ obrázek.

Dětičky jsou nadšený, chtějí visačku, kterou nemá ani ředitel, navíc vypadá docela pěkně.. A úča mi zavolá ve 14hod ze školy, že už obrázky mají namalovaný, ať přijedu. Já vezmu 100 visaček, dojedu do školy, dětičky jsou tam ve třídě a já se ptám: tak, kdo má obrázek? Tak, Evičko, pojď ke mně a ukaž mi obrázek. Evička ukáže obrázek, já se ptám: Evičko, co je na tom obrázku? No, jeleni. Hmm. Vidím, co ji zaujalo nejvíc - dobrá reflexe pro mě, co si děti pamatují. A copak to tady žere na té zemi? Co to je za ty hnědý kuličky? Kaštany! Ano, správně! Evičko, můžu si ten obrázek nechat?

Evička mi dá obrázek a já jí dám visačku a říkám: Evičko, tu visačku nesmíš dát do šuplíku, tu si musíš přivázat na baťoh, aby ti ji každé záviděl, protože ty ji máš a nikdo jiný ji nemá. Eva je šťastná, já jsem šťastnej, naskenované obrázky můžu zveřejnit na facebooku, čímž se 10min pozorování jelenů protáhne na měsíc. Takže blběch 10 minut slouží k tomu, aby se ten zážitek vstřebával, pracoval měsíc. Takže ono je důležitý při té ekologický výchově - ne tě zahrnout, že jelen patří mezi přežvýkavce a že to jsou sudokopytníci, to je na prd. Já potřebuju něco jinýho, já potřebuju ne, abys byla pasivní konzument, ale aby TY jsi přemýšlela o tom programu, aby TY jsi přemýšlela o tom piktogramu, jak je hnusnej, nepřijatelný a že teda Správa parku fakt má asi velký problém, když se uchýlila.. To je TO. Takže ekologická výchova na Správě parku je v podstatě o tom, že se snažíme jakýmkoliv způsobem donutit ty lidi, aby přemýšleli o tom problému.

To je podle vás ta cesta - naučit veřejnost se chovat jinak?

Je, já si myslím - a nechci, aby to znělo jako vytahování se - že máme dobře zpracovanou koncepci práce s veřejností. To je elaborát, kterej vzniknul před 13 lety, kde je mimo jiné i zakódováno to, o čem jsou naše programy. My nemáme programy o globálním oteplování nebo o safe energy, o alternativních zdrojích čehosi, ne. Kdysi dávno jsme je mívávali, ale když jsem sedl na tuhle židli, tak jsem si dělal revizi: pořád bychom měli mít tyhle programy, není to dobře.. A já nevím, jestli znáš Sever? V Horním Maršově? Středisko ekologické výchovy a etiky, Jirka Kulich. Tak já jsem se tenkrát sešel mockrát s Mirkem Kvasničkou, což je kamarád, kterej dělal tenkrát šéfa té pobočky v Horním Maršově, vypili jsme mnoho piv a sežrali mnoho nehezkého bůčku a strávili jsme plno večerů, kde jsme se bavili o tom, co kdo bude dělat, abychom si nelezli do zelí. A po těch pivech a bůčkách vykrystalizoval základ té koncepce, kdy jsme si řekli: hele, já jako Správa parku nebudu dělat tyhle obecný enviro problémy, protože já potřebuju prezentovat Krkonoše. Já potřebuju, aby návštěvníci našich programů - a je jedno, jestli je to přednáška nebo expozice někde nějaká nebo naučná stezka nebo jestli je to nějaká šou, nevim, cokoli - aby z toho vypadlo, co je v Krkonoších tak úžasného, že stojí za to mít národní park. To znamená: tundra jako místo, který není nikde jinde ve střední Evropě, lesy, který se podobaj těm přirozenejm a snažíme se je přestavět tak, aby se podobaly těm původním, jsou tady stopy po ledovcích, takže morfologie - nejvyšší stupeň v

republice. Na Šumavě něco málo, něco málo v Jeseníkách, ale jako oproti nám je to bída. Máme tady glaciální reliktů a endemitský druhy, tak co to je, který to jsou a čím jsou ohrožený. Máme tady louky jako paradoxní ekosystémy, louky, Krkonošský louky jsou jedinej ekosystém, o který se dlouhodobě musíme starat. Jo, všechno tohleto ostatní je o tom, že prostě ty ledovce jako - akorát nerozhejbat morénu, lesům pomáháme, ale počítáme s tím, že někdy v roce 2050 bude asi 53 % lesa, do kterýho nebudeme sahat. Ať si to kůrovec sežere, je to národní park. Zajímavý je, že Němci třeba v Saským Švýcarsku k tomu problému přistupují úplně jinak - ty řekli: do toho šahat nebudeme už teď. Takže tam mají problémy s borovicí, ta se tam přemnožuje, na český straně se kácí a dosazuje se, co tam chybí. My to taky děláme tak, že smrk kácíme v těch nižších partiích a dosazujeme, co tam chybí: buky, jedle, nějaký listnáče, Němci ne. My si myslíme, že ten náš způsob je méně ekologickej, ale víc efektivní, protože k tomu cíli dospěje rychlejš. Jako obojí jsou legitimní cesty. No a louky jako jedinej ekosystém v Krkonoších je nepůvodní - jsou to sekundární ekosystémy, vznikly činností člověka, ale už jsme se rozhodli, jako Správa parku s Radou parku, že budem louky chránit, protože jsou součástí krajiny, i když jsou sekundární, nejsou přírodní, ale jsou tu posledních 300-400 let, jsou velmi bohaté, je tam soustava vzácných krásných kyttek, ale jsou závislý na tom, že je někdo bude sekat. První ekologická katastrofa Krkonoš bylo vyhnání sudetských Němců, lidí, co se uměli o ty louky starat. Ti lidi, co sem přišli zpátky, tak z valný většiny to neuměli. A ty, pokud přijdeš z Kolína, kde ti nešly brambory a zkoušíš hledat někde uplatnění jinde, tak představa, že přijdeš do Krkonoš a tady to budeš umět, je velmi naivní, protože tady to budeš umět ještě míň než u Kolína. Takže velkej problém s odsunem němců, resp. lidí, kteří uměli hospodařit v tý krajině. Takže proto ty louky.

Jo, pak to jsou ty ohrožený druhy jako tetřívky - velkej problém Tetřívky. No a národní park je tady proto, aby tady byla Správa Národního parku, to znamená někdo, kdo se o to území stará. První cíl - aby lidi věděli, co tu je tak úžasného, že tady je národní park. Druhej cíl - co ten národní nejvíc ohrožuje. 13mil. lidí, kteří sem ročně přijedou, resp. procento těch neukázněných, který lezou, kam nemaj. To je problém. To chci, aby ty lidi věděli. Další problém - co tomu národnímu parku pomůže? Jo, ještě ne. Další téma, cíl je, aby si ty lidi řekli: národní park, možná, že mě prudí, že mi nedovolí někam lízt, možná, že je drahej, ale je dobře, že tady je. Je to

dobrá investice do přírody. Je to dobrý, že to tady je, že se někdo o to stará. Máme tady nějaký poklad. Další, co tomu NP pomůže - dodržuj návštěvní řád. Resp. nelez, kam nemáš. To nám pomůže nejvíc. Vždycky se na to o přednáškách ptám, dětičky vymyslej jako že budou sbírat odpadky, pak ty bohatší řeknou: my vám dáme nějaký peníze. Já řeknu: to je hezký, fajn, nepotřebuju, potřebuju něco jinýho. Co? Nebudu ty odpadky házet. Výborně! A co nebudeš ještě dělat? ... A nakonec ty děcka se opravdu dopracujou k tomu: dodržuj návštěvní řád. A poslední téma je: budujme ten patriotismus, tu hrdost na to. Tys pomlouvala NP? Pojd' sem! To se nedělá. To je náš NP! Takže to je v té koncepci uvedený. A naše aktivity jako Správy NP jsou zacílený na to, aby byla ta koncepce naplňovaná. Severáci tohleto nedělaj. Jim je v úvozovkách ukradený, jestli ta tundra tady je nebo není, ale zpracovávaj ty globální problémy, o kterých jsem mluvil, zpracovávaj údolí řeky Úpy, nějakou historii, nějaký sepjetí člověka s tím místem a dělaj výukový programy a programy pro učitele. To my neděláme. Nechcem, abychom si navzájem lezli do zelí. To je ta naše koncepce ekologické výchovy a práce s veřejností, proč se snažíme dělat jenom tyhle věci. (29:30)

Kdo se tak účastní těch programů?

To je zákeřná otázka. Máme programy pro širokou veřejnost, máme programy pro školy a pro školky. Školky fungujou trochu jinak než školy, protože ty dětičky jsou malinký, blbě se přepravujou, programy musej bejt blboučký, jednoduchoučký, krátký. To, co vydrží deváťák motivovanej, rozhodně nevydrží prvňáček. Jde to, ale jde to velmi špatně. Byl jsem minulej tejden v Dánsku, v LEGO Housu. Úžasný. Barák, kterej je v nějaký dědině alá Trutnov, kterej, na první pohled, když se na něj podíváš, tak víš, že je to lego, je poskládaný jako z kostiček lega a před hlavním vchodem jsou 4 obrovský kostky lega - ten formát 2x4 čudlíky. A my jsme tam vlezli v 11 dopoledne a v 6 hodin odpoledne jsme už dětičky vykopali ven, ale eště jsem cítil, že hod'ku by to chtělo. Nejmenší dítko je šestiletý, druhý je třináctiletý, obě dvě totálně propadly legu, skládali tam autíčka, rozmlátili je vždycky na nějakým trenažeru a přemýšleli o tom, jak udělat to autíčko, aby se nerozmlátilo, aby umělo to, co mělo. ÚŽASNÝ. Takže to mě trošku nahlodává v tom, že dětičky se nedaj zaujmout na 4 hodiny. Daj.

Jenže jak?

No, to že to nevím, neznamená, že to nejde, to znamená, že to nevím, nic víc. Takže to jsou pro školy. Ty děcka to někdy baví, někdy nebaví, někdy jsou motivovaný, někdy ne a je na tom lektorovi, aby si s nimi poradil. Není zajímavý a nezajímavý téma, není to o tom, že mi někdo řekne: mě ale lišejníky nezajímaj. Je to o tom, jestli ten lektor dokáže ty lišejníky použít jednak k naplnění té koncepce, druhak k tomu, aby to toho člověka zajímalo. Věděla jsi, že když si koupíš 4 různé parfémy, tak minimálně v jednom z nich bude něco z lišejníku? Bude. Takže, tady je dost velká šance, že když ten lektor bude šikovnej, tak i ten, koho příroda Krkonoš nezajímá, tak má minimálně šanci se o to pokusit, aby ho zajímala.

Já jsem kdysi dávno jako strážce, když už jsi mě teda vyšťourala jako strážce, měl přednášku pro nějaký Pražáky - sedmáci, nějaká tuctová škola, to bylo v době ještě před počítačema a já jsem přivez sadu, zásobník s diákama a promítačku a promítal jsem ty diáky. A já jsem se snažil to udělat pořádně, protože mě to baví a ctím tu filosofii: musíš k těm děckám najít nějakou cestu. A když jsem skončil přednášku, tak takovej nesympatickej tlustej učitel, kterej tam byl, tak mi říká: to je hrozně dobře, že jste přijel a že jste jim to řek. Vy si to možná neuvědomujete, ale tyhle ty děcka to slyšely poprvé a pravděpodobně naposled. A na mě pad ten obrovskej balvan tý odpovědnosti: to nemůžeš odfláknout, ty do toho musíš dát úplně všechno, máš jeden pokus, jednu ránu, abys ty děcka ovlivnil! Proto je v ekologický výchově několik úrovní komunikace. 1) předat informace: Jelen je v lese. 2) Pak se můžu pokusit změnit tvůj postoj - střílíme po jelenovi, protože nemáme vlka, kterej by ho sežral a ty to přijmeš, jako že jo. 3) A změnit chování. Staneš se myslivcem a můžeš střílet po jelenovi místo vlka. Tak to jsou postupy, jak pracovat s tou veřejností. Já nechci informovat. To je málo. Změnit chování je daleko důležitější. Blbý na tom je to, že je to hodně těžký, ještě jakž takž se to povede krátkodobě - s krátkodobým impaktem, když nejde o nic důležitýho. Snadno tě přesvědčím, že nemáš používat zubní pastu colgate, ale nějakou jinou, protože je ti to vpodstatě jedno, kterou koupíš. Ale už je těžší tě přesvědčit o tom, abys přestala jíst hovězí a začala jíst místo toho tofu. Když ještě máš ráda hovězí steak. To už jde blbě. Kolegové z mého oboru říkají, že krátkodobým impactem není možný změnit chování lidí, já říkám, že to možný je, že je to těžký a to, že často nevíme, jak to udělat, neznamená, že to nejde. Vždycky

dávám k dobru článek, kterej jsem četl někde v nějakým časopise, kde byla rubrika jako zážitky našich čtenářů, a tam psal nějakej důchodce, učitel, že byl s děckama někde venku, s deváťákama, na jaře a že tam soused vypaloval trávu a že on se s tím sousedem hádal, že to vypalovat nemá a pak to vysvětloval dětičkám, že jsou tam brouci a žížalky a ještěrky a že tam uhořej a že to si nezasloužej. A pak tam v tom článku bylo napsaný, že učitel šel do důchodu a po deseti letech potkal nějakýho kluka z těch deváťáků, toho největšího siegra, darebáka, a ten se k němu hlásil a říkal: pane učiteli, pamatujete si, jak jsme tenkrát šli na ten vejlet.. No, no, pamatuju, no a co? No, včera jsem šel se psem a soused vypaloval trávu. A já jsem mu řekl, že to nemá dělat, že tam žil ježek a že ho spálil a on mě poslal do prdele. Tak jsem mu natáh takovou, až sebou fláknul o podlahu.

Takže to jde - krátkodobým dopadem ovlivnit chování jednotlivce. Trošku problém je v tom, že obecně školství pořád pracuje s informacema. Buď je tluču do hlavy, jsou to křížokvětý a poznaj se podle toho a toho. To není důležitý. Důležitý jsou ty vztahy. Málo pracujeme s emocema.

Děkuju za rozhovor!

4. Michal Štěpánek, DiS. a David Papík - Strážci přírody KRNAP

2. 8. 2021 – Územní pracoviště Správy KRNAP, Strážné

Zabývám se overturismem, tak Vás nechám mluvit - co mi k tématu povíte?

Co Vás zajímá? Chcete nějaká čísla? Ty už Vám asi říkal Radek..

No, já už jsem mluvila se třemi pány ze Správy, tak mě zajímá spíš, když se řekne Overturismus, co mi řeknete právě Vy.

Michal Štěpánek (dále pouze: A): Tak samozřejmě, Krkonoše jsou z těch výsledků pátým nejnavštěvovanějším parkem světa, česká strana, polská vlastně první, co se týče rozlohy a počtu návštěvníků. To je známý z těch sčítačů. A to s sebou vlastně váže i různé problémy, co se týká třeba naší práce. Co byste k tomu chtěla vědět víc?

Já se k tomu dostanu pak dál, jenom jestli vás něco napadne hned takhle na první dobrou..

David Papík (dále pouze: B): Problém je znát v těch oblastech, je to zejména tím, že když se bavíte s jinými národními parkama, tak oni vždycky třeba úplně nechápou, z čeho máme takovej stres, ale je to proto, že nemají tu návštěvnost. Když my cestujeme po světě, po těch parkách, tak to srovnání těch Krkonoš s těmi ostatními parkama je něco úplně jiného. Oni se chluběj, že tam měli stovku lidí, že mají deset tisíc lidí za sezónu, my tohle máme za jeden den na Sněžce.. A samozřejmě čím větší turismus, tím více problémů to přináší, čímž nemyslím jenom odpadky a tak dál, což je známá věc, ale i opotřebení toho místa. Když srovnáte ty severský parky, tak lidi tady komentují: V Norsku si můžeme chodit, jak chceme, tady nás buzerujete. No ale ono je to proto, že v tom Norsku vám strážce řekne, že nejnavštěvovanější místo je 10tis lidí za sezonu. To my máme za týden na Sněžce, takže to srovnání těch čísel je nemožný a ty lidi to nechápou. Ano, Norsko, Švédsko, obrovský rozlohy, můžou si chodit, kde chtějí. Ale přijdou sem a my jim říkáme: sem nesmíte, tady můžete.. A jsou z toho celí říční, ale je to proto, že ta návštěvnost je taková, že když po tý jedny cestě, kde máme sčítač, tak tam projde třeba 150-200 tisíc lidí za tu sezónu, po jedny cestě! Tak si představte, co je to za kvantum lidí, když by ti všichni šli vedle. To si nikdo neumí představit, a každé vidí jenom sebe v tom turismu: Co já tady udělám.

Ale to nejste jenom vy, jeden. To je dalších 10tisíc, který dneska tady za váma půjdou. Takže ten turismus opravdu ovlivňuje přírodu jako opotřebením. Vznikají cesty, pěšiny, který hrozně dlouho zarůstaj, třeba i teď máme na těch kopcích znatelný pěšiny, který už se 50 let nepoužívaj. A to v tom terénu jsou viditelný. Jo, málo kdo si tohle uvědomí. Samozřejmě, ruší se to území celkově, když tam ty lidi choděj, tak rušej tu zvěř, rušej ptactvo, pošlapávaj samozřejmě i rostliny. Takže ten turismus je problém a samozřejmě čím víc turistů, tím větší škody.

A jak to vypadalo během pandemie?

B: To bylo vtipný.

Zejména teda v těch obdobích, kdy se nesmělo do zahraničí.

B: Pandemie byla celkem zajímavá, to bych si potom poslechl názor kolegy, ale co jsem já mohl vypožorovat, když jsme sloužili, tak lidí celkově samozřejmě ubylo, tím, že se vlastně náš okres - Krkonoše byly uzavřený úplně, my jsme byli jeden z těch okresů, kde se nesmělo navštěvovat. Lidí bylo méně znatelně, ale zas o to víc bylo těch, co porušujou. Skoro všichni, co tady byli, tak šli někde mimo. Když to uvedu obrazně, tak za normálních den je na vrchu třeba tisíc lidí a z těch 1000 lidí jich třeba 50-100 jdou někde bokem. Teď tam těch lidí bylo 100 a z toho jich 80 šlo bokem. Takže lidí bylo podstatně míň, ale o to víc bylo těch, co chodili ve volným terénu a snažili se chodit všemožně jinde. Samozřejmě při následných kontrolách bylo zjištěno, že ty lidi jsou z všemožných okresů, takže neporušovali jenom to, že chodí mimo, ale i tu karanténu a pandemický nařízení a všechno.

(přichází kolega)

A: Já se omlouvám, měl jsem nějaký problém s autama.

Já jsem se tady ptala vašeho kolegy, jak to vypadalo v Krkonoších v průběhu pandemie.

No, tak v průběhu pandemie vlastně, když třeba srovnáme tu zimu, tak třeba ten leden byl pro nás extrémní, že češi vykoupili skialpy a vypůjčovali, takže to tady byl velkej nárůst. Oni na tom kolikrát ani úplně moc neuměli, takže hodně se jich

pohybovalo po těch trasách, co můžou nebo po cestách, ale samozřejmě někdo jakoby byl i v tom volným terénu. Takže to jsme řešili. Pak vlastně v tom březnu třeba když byla uzávěra toho okresu, tak to byl druhej extrém, že jsme se potkávali furt se stejnejma lidma. Nebyl tady skoro nikdo, byly to takový hory duchů, jo, opravdu. Když člověk vyšel k pláni, kde vždycky dřív vešel do davů, tak najednou tam nikoho nepotkal. Takže to bylo až takový apokalyptický (smích). Ten začátek byl silnější, pak uzávěra, to zase nula, takže ono se to tak jako zprůměrovalo. Samozřejmě, nebyli tady ty lidi, kteří sem jedou sjezdovat, ty ubyli, ale zase prostě přibyla taková jiná sorta lidí, která normálně ty hory nevyhledává. Ti, co se někam nechaj vyvýzt, vyfotit, tak s tím problémy byly.

B: Utíkali z těch měst..

A: A nebo to třeba byli lidi, kteří jsou normálně zvyklí jezdit do Rakouska, do zahraničí, a najednou nemohli, tak dali za vděk Krkonošům, ale úplně to nebyla taková ta sorta sportovců nebo milovníků přírody, co se tady pohybuje.

B: To je jedno s druhým, že byly zavřený skiareály, tím to zas vyhnalo ty lidi do volnýho terénu. Letos bylo i pár smrtelných lavin. Víc, protože to nebyli lidi, co normálně do terénu chodí, ale i ti, kteří o tom nemaj Ahnung, a pak to v tom laviňáku odnesli.

Tak už jsme to tady nakousli, ale dá se nějak obecně říct, kdo - jaké typy lidí - se vydávají do Krkonoš?

A: Obecně.. No, já bych to jakoby ještě rozdělil - je tady spousta lidí, jednodenních turistů, co si vyberou ty hlavní cíle - ta Sněžka, pramen Labe, tyhle atrakce jako je Stezka v korunách stromů nebo na Harrachově Mumlava. Takovýhle věci nějaký. Tak to mi přijde, že jsou to někdy až takový pozěři, že to je kvůli fotce, ale pak je tady spousta lidí, kteří si dokážou najít ta místa mimo ten hlavní proud, a to jsou zas takový lidi, kteří se chovaj jakoby slušně a není s nima problém, no. (7:58)

A myslíte tedy, že pandemie měla vliv na to, jaké typy lidí navštěvují Krkonoše?

Z nějaký části určitě jo.

B: Jo, do hor se dostalo víc lidí, kteří jsou zvyklí jezdit třeba do zahraničí. To bylo znát, že tady bylo víc těch lidí, kteří nejsou vyloženě, když to řeknu: horalové, byli to takoví ti rekreační turisté. Ti se nám tady právě vydávali na těch skialpech.

(ukazuje mi fotku davu mezi výrovkou a bufetem, řada skialpinistů) No a to jste jako viděla, že tam je spousta lidí, kteří se ptají: a jak se to dává ta patička..? Se s tím seznamovali, no.

Ted'ka mají velkej výprodej skialpů, že spousta lidí zjistila, že to je dřina.. (smích)

A chodí sem i mimo jednotlivců nebo menších skupin nějaké velké organizované skupiny?

Asi taky. Třeba teď se na horách pohybuje velká řada skupin sportovců - třeba, co jsem sloužil o víkend, tak hodně běžců tady je. Spíš takovýchle skupiny. Jinak to jsou spíš rodiny, party více rodin.

B: Jezdí sem samozřejmě na různý soustředění fotbalisti, různý sportovci. V zimě je tu spousta skiaplových kurzů apod. Takže i ty větší skupiny sem jezdí.

A: Je tady snaha sem furt hnát nějaký hromadný akce, protože samozřejmě ty Krkonoše jsou na českou republiku strašně jako atraktivní, že jo. Máme tady ty kopce. Takže různý běhy, cyklozávody, to se ta správa snaží regulovat. Aspoň počtem nebo podmínkami si udáváme, ale samozřejmě všichni chtějí na Sněžku, žejo. Ono to hezky zní, když to dají do programu těch závodů. (9:50)

To už jste mi trochu odpověděl otázku k těm hromadným akcím. Já vím, že se nesmějí až na výjimky pořádat, ale pořádají se nějaký tradiční.

B: Jsou tu závody s dlouhodobou tradicí jako třeba krkonošská 70ka. Pak je tu cyklomaraton. Pak různé výstupy na Sněžku..

Jo, ta Svatovavřínecká pouť.

No, ta, nebo pak tam jdou šerpové. Tenhle klasický závod. Různý závody orientačních běhů, dogtrekking. Cokoliv si vzpomenete, tak chtějí lidi do těch Krkonoš dát, no. Různý ty závody ve vytrvalostním běhu, teď tu byl nějaký závod, že

běžej podél Labe: Run Labe Run, a to se běží od Pramene až do Děčína, štafetový závod. Je toho spousta, no.

A máte zkušenost s tím, jak se ti závodníci chovají?

Někteří už si za ty roky zvykli, že když od naší státní správy mají nějaký pravidla, tak závod může bejt a snažej se to dodržovat. Ale jsou i některý, který to porušujou a to značení po sobě neuklízej, zůstává po nich bordel podél trati, ty různé energetický tyčinky a gely a tak dál. Není s nima žádná domluva, nechtějí to po sobě uklízet. Takže máme oboje, jak pozitivní, tak negativní zkušenosti. (11:30)

My pak dáváme správě zpětnou vazbu, jak to probíhalo, oni nás mají kontaktovat, domlouvat se s náma a pak my následně kontrolujeme to značení, jeho odstranění, a když to není v pořádku a pak třeba dostanou pokutu, tak se to pak další rok zlepší.

A nebo zamítne.

Jo, ale většina těch letitejch to maj dobře zvládnutý a vědí, jak to funguje. Pak jsou samozřejmě závody, na které narazíme, o kterých nikdo neví, žejo. To se taky děje, no. Když to je takový to, že prostě pár lidí někde běhá v rámci nějakýho tábora, tak to není takový problém, jako když tady někdo uspořádá značenej cyklozávod, aniž by měl nějaký povolení někdy, no.

Tak to pak pokutujete?

A: No, jde to přes státní správu.

B: Je spousta těch možností: my to nahlásíme a pak to řeší státní správa a tyhle věci. My, když vidíme černej závod, o kterým se neví, tak máme pravomoc, což i děláme, na místě zastavit tu akci a ukončit ji. Dál to pak řeší správa.

A: Letošek byl i takovej trochu zmatek v tom, že právě třeba i zase ty pandemii se ty závody odkládaly, jak se to nemohlo konat, tak se různě ty termíny měnily, takže bylo složitý se v tom vyznat, jestli se to konat bude, takže ten kalendář se posunul a samozřejmě se to nahustilo. A pak to všichni chtěli do toho jednoho termínu všechno stihnout, samozřejmě v tom jsou i velký peníze, co se týče třeba těch cyklozávodů,

startovní bejvá kolem tisíce korun, že jo. A když to má stovky účastníků, tak asi tomu pořadateli jde o to to uspořádat.

A když se vrátím k těm jednotlivcům, těch problematických/nepřizpůsobivých je asi menšina. Dala by se nějak charakterizovat?

B: Zaplat' pánbůh je jich méně těch, co porušují, než ti, co respektují pravidla. A i ti, co porušují, se dělí na různé třídy. Některý porušují z nevědomosti. Nemají ty informace o tom parku, je to spousta lidí, která sem přijede do těch hor a vesměs ani nevědí, že jsou v nějakém národním parku, natož jaká jsou tady pravidla. Takže se leckdy octnou někde, kde nemají být nevědomky.

A: Ono se to taky posunulo s tou technologií, díky telefonům člověk dneska moc nemusí nic předem moc plánovat, pořád má ty informace po ruce, takže mapy nás sem ty lidi zaváděj, oni neřeší značenou cestu, ale vidí nějakou čárkovanou cestičku, tak se tamtudy vydaj a pohybují se třeba už v klidovém území.

B: Bohužel v dnešní době techniky slepě následují ty telefon, aniž by použili rozum a podívali se kolem sebe. Nečtou cedule, protože jim Google říká, že tam mají jít, a že tam je zákaz, to nerespektují. A ti se většinou ani nehádaj, tyhle lidi většinou svoji chybu uznaj, protože je to z nevědomosti, většina z nich je slušná, omluví se, popřípadě zaplatí nějakou sankci a vrátí se zpátky a to riziko, že to budou opakovat, je malý, protože to opravdu bylo z nevědomosti. Takže poté, co jsou poučeni, se snaží to pravidlo respektovat. Což se děje, ale není to to nejhorší. Pak jsou samozřejmě lidi, kteří porušují vědomě, vědí, že ta pravidla jsou a porušují je. Ale furt se třeba chovaj slušně, když na ně přijdeme, tak jsou ochotní s námi normálně komunikovat a zaplatit pokutu, vrátit se zpátky, respektovat to. Je to taková - nechci říct hra, ale prostě to zkusí a když je chytne, tak je chytne, když ne, tak je nechytne. Ale furt se snaží být třeba i slušní. Pak je samozřejmě ta nejhorší kasta lidí, kteří to dělaj vědomě a ještě jsou dotčení, když jim člověk řekne, že něco porušují, že něco niče, tak jsou arogantní, agresivní, mají plnou pusou svých práv, což dneska má každej, ale bohužel zapomínaj na to, že mají i povinnosti.

A: K tomu bych taky řekl, že přispěla ta pandemie, že ty lidi byli takoví znechucení a frustrovaní, že jim pořád něco zakazujem.

B: Bohužel ty lidi, jak už jsme si řekli na začátku, mají pocit, že když byli dvakrát někde ve světě a tam si mohli chodit, kde chtěj, tak jsou najednou největší světáci, všechno nejvíc znaj a všichni jsou odborníci na ohrožený druhy, všichni jsou odborníci na klima a stoprocentně jsou všichni vystudovaní právníci - nikoho jiného než právníky nepotkáváme. Takže ta konverzace s nimi je pak těžká. Oni mají nějaký svůj názor, zkrslenej, bez informací, který se jim samozřejmě nedá vymluvit, i když jim dáte jakýkoliv argumenty. Oni to ani slyšet nechtěj, oni sem jdou, protože mají nějaký zájem: chci dojít na skialpech tam, udělat si hezkou fotku nebo chci si někam zajet. A jestli tím něco zničej nebo porušujou, je nezajímá. A nevymluvíte jim to, ani kdybyste jim dali všechny informace, data, podklady, tak stejně jim to bude jedno, protože oni mají tu svojí pravdu a navíc jsou schopni být třeba agresivní, vymáhat si nějakou tu svojí pravdu, slovně, někdy i fyzicky. To bohužel pak končí pro ně o to dráž. Skončí to třeba nějakým správním řízením, kde ty pokuty jsou do statisíce korun. A teď už správa mění ten trend, dřív jsme byli takoví lidumilové i na ty, co na nás byli nejvíc sprostý, tak jsme se pořád snažili je ovlivňovat nějak pozitivně, nějakou třeba menší pokutou, domluvou atd. Ale prostě nepomáhá to, nefunguje to. Tlak na ty Krkonoše je každým rokem větší, ta dostupnost těch věcí je větší, ty lidi ty peníze maj. Dřív to takhle nebylo. Ale dneska má každej skialpy, každej má skútr, čtyřkolku, motorku, každej to využívá nějak. A ten tlak na ty Krkonoše tou technikou je větší a větší. Samozřejmě, když tomuhle chlapovi, co má za 200-300 tisíc skútr, dáte tisícovku pokutu, tak to jste mu vlastně udělali dobrou věc. Teďka, co jsme nachytali, tak už prostě nedáváme tisícovku, dostali sto tisíkový pokuty, a to už je znát. Neříkám, že to ty chlapy složí, ale zaplatit sto tisíc už není taková sranda.

A: A když je to zmedializovaný, tak to odradí další. Třeba letos, jak byla ta uzávěra, tak takový problémy nebyly s těma skútrama.

B: Ano, ty skútry letos nebyly, ale tady je přesně vidět to, že ty skútry nejsou tou gró těch místních. Ti místní taky jezděj, ale takový ty největší výpady jsou, když přijede parta lidí odněkud jinud, zaplatí si tu vyjížděku, mají toho svého průvodce, kterej je na těch skútrech vytáhne po hřebenech a tahá je tady za prachy. Ale tohle ubylo,

protože ty lidi tady nebyli. Ubylo to i protože se nám podařilo pár dobrých zásahů, který byly opravdu medializovaný, dostali plný výše - pokuty po statisících - a to už si ty lidi pak rozmyslí. Dřív to byla taková hra: no, tak mě chytí, daj mi pětistovku. Ted' už to tak prostě není. Chytíme, pak jde automaticky správko, a tlačíme to vždycky na těch 100 tisíc. Je to jediná možnost, domluvy nefungují, není to o tom, že vy se zachováte hezky a ten člověk si to uvědomí. Ne, ten člověk řekne: vidíš to, blbci, nic mi neudělali, tak jedu znova. Má to bohužel opačnej efekt.

A: Ty lidi jsou většinou slušný, dokavad' tam nepřijde nějaká sankce, to pak otáče trochu to jednání.

B: Což nám nevadí, na to jsme školení.

A je nějakej zásadní rozdíl mezi zahraničníma a domácíma turistama?

B: obrovskej! To se nedá srovnat vesměs.

A: My jsme takovej národ: já můžu všechno, nic mi nedělejte. A poukazování na ostatní. A hnedka nám jakoby vpálej, co děláme špatně. Z obrany přejdou v útok. A většinou ty zahraniční turisti, což jsou třeba Němci nebo někdo jinej, tak většinou uznaj chybu, nehádaj se..

B: A to se dostáváme zase k tomu, jak se každej český turista brání: ve světě, tam se může všechno, a tak dál. A přitom každej, i turista z cizích zemí, když k němu přistoupíme a představíme se, že jsme Stráž národního parku a máme s ním nějaký jednání, tak můžu říct z 90% ti zahraniční turisti jsou vždycky okamžitě milí, klidní, spolupracujou, vesměs skoro vždycky uznaj svoji chybu, nemají problém s tím zaplatit tu pokutu, protože vědí, že něco porušili, tak vědí, že za to přijde trest, omluví se a odejdou. Tak to většinou probíhá se zahraničníma turistama.

A jaké národy myslíte konkrétně?

B: Celoročně k nám jezdí celá Evropa, hodně turistů je z Německa, Holandska, Belgie, samozřejmě z Polska, ale jezdí sem i Angličani, vlastně vesměs opravdu těch turistů je z celého světa spousta. Ale mezi chováním těch turistů není takovej rozdíl, mezi těmi z ciziny. Ti se skoro všichni chovaj slušně. Tam to naučený respektování

pravidel je vidět, že maj. Oni, když ho poruší to pravidlo, tak většinou ti cizinci to dělají nevědomě.

A: To taky třeba ta navigace k tomu přispívá.

B: Jedou podle navigace, u nichž se to dá pochopit, protože jsou v cizí zemi, tak prostě následují ten telefon. Bohužel s Googlem není domluva, ten prostě neudělá tu stopku, český mapy.cz ty tam tu stopku maj, že tam je KRNP, že tam je zákaz vjezdu. Google to prostě nechce respektovat, navádí tam lidi na různý viewpointy a tak dál, takže tam ty lidi jedou a my je tam chytíme. Neznalost zákona neomlouvá, samozřejmě na každý cestě do KRNPu je zákazová značka, je to daný zákonem, každému cizinci říkáme, že než navštíví nějaký místo, vždycky je dobrý stavit se v nějakým turistickým informačním centru a tam si zjistit ty informace, aby se předešlo těmhle situacím. Nemají s tím absolutně problém! Zaplatí pokutu, omluví se, nechají si poradit, kde je nějaký informák, zajedou si tam atd.

Češi? První je: já nic! Druhá věta je: podívejte se, co támhle! A ve světě by si to nedovolili, jenom vy jste takoví. A to je furt dokola, ti lidi jsou jak přes kopírák ti Češi. Jsou furt stejní. Nikdo z nich neřekne: ježiš, já se omlouvám, moje chyba, já jsem porušil zákon, ponesu si zodpovědnost.

A: Oni to právě hodně srovnávají s těma Alpama, kde se může všechno, ale berou to jako jedny hory. Ale v rámci těch Alp jsou taky národní parky, kde jsou ty režimy o hodně přísnější. Krkonoše jsou malinký hory, no.

B: Paradoxně pak tyhle lidi, když by byli v Německu nebo v Rakousku, tak by si to v životě nedovolili. Tam by se s nima ten strážce vůbec nebavil a místo nějakých pár tisíců by jim vyflák pokutu, že by tam mohli nechat půlku svých věcí a jeli by domů. Tím, že jsou v ČR a mají pocit, že tady.. Ono totiž, tady si spousta lidí myslí, že co je státní, to je všech. Oni ještě někteří nějak nedokázali překonat ten dřívější režim. Ale ono to tak není. Co je státní, to je státní. To není jako všech, že si tam každý může dělat co chce.

A co všechno zahrnuje to nevhodný chování turistů?

Myslíte rušivou činnost nebo potom přímo v tom jednání?

Myslím tu činnost v tom parku.

A: To jsou většinou: vjezdy bez oprávnění, pak pohyb mimo značený cesty v těch klidových územích, jízda na kole mimo značené cyklostezky - to se nám třeba rozmáhá teďka hodně. Cykloturistika se, i jak ta samotná návštěvnost se tolik nezvedá, tak počet těch cyklistů se zvedl o hodně, no. I s příchodem těch elektrokol se vlastně ty hory mění, jsou pro spoustu lidí přístupný, takže vlastně ty elektrokola převládají, ale to je asi v celé republice. Nebo v celém světě.

B: Je to citelně znát tyhle ty nové technologie, jak to zatěžuje to prostředí a ovlivňuje přírodu. Dříve, když nebyly ty elektrokola, tak si na Výrovku vyjelo pár lidí v elastákách, což byli trénovaní cyklisti. Dneska tam potkáte pani, která vypadá, jako když jede na nákup, na tom sedí rovně a uíííí nahoru s dítětem. A takovýhle lidi by se nahoru na těch kolech nikdy nedostali. Proto na to musíme reagovat, protože nahoře na těch vrcholech není 50 cyklistů, ale je jich tam 350, protože tam dojedou, a to dřív nebylo. (25:00)

Zase, ty cesty dostávají větší zátěž díky těm kolům a tak dál.. Musíme na to samozřejmě reagovat.

A: Zase konfrontace s těma pěšíma, to jsou skupiny, který se nemají rády navzájem.

B: Ano, dochází k těm konfliktům víc, takže i na to musíme reagovat. To samý se nám stávalo se skialpama. Dokud nebyly skialpy, tak byli nějaký běžkaři, ale těch skialpinistů bylo pár. Teď se to rozvolňuje, že skialpy má každá a taky je to znát, že do volného terénu na běžkách nikdo nešel, jo. Ono těžko pojedete do Modráku na běžkách. No ale kdyžto dneska má každá skialpy. Takže zase, ta zatíženost toho terénu se výrazně zvýšila, díky nové technologii vlastně těm lyžím, skialpům, to přímo ovlivňuje to zatížení, který je třeba v národních parcích a obecně, že prostě ta dostupnost terénu se zlepšila. Takže tyhle ty nové výrobky jako ty skialpy a elektrokola, to všechno otvírá ten volnej terén pro ty lidi, kteří by tam normálně nešli.

Co pokutujete nejčastěji nebo s čím, s jakými přestupky, se nejčastěji setkáváte?

A: no, jsou to tadyty věci, že jo.

B: Neoprávněný vjezd, autokros, to je velká bolístka. A v zimě je to jízda mimo značený cesty a v létě je to chůze mimo cesty.

A: V tý zimě to je jakoby víc vidět a ve větší míře. Z toho porušování vstupu do klidového území, protože jakoby spousta lidí si říká, že chůze sněhem nic neporušuje. A je to lákavý, to z jedny strany chápem, že na těch skialpech nechcete jít po upravený trase, že jo. Ale kvůli tomu se tady dělal systém těch skialpovejch tras, kterých je asi 8 teďka, budou se nějaký přidělovat. Aby i tyhle ty lidi měli možnost si nějakým atraktivním terénem vyjít i sjet.

B: No a bohužel zase narážíme na tu aroganci lidí, že viděj jenom ten svůj víkend, tu svoji dovolenou a co voni tady zničej, když se tady prostě projdou po těch kopcích. Zase si neuvědomujou, že to nejsou oni, že to není jenom jejich dovolená, že jsou to stotisíce návštěvníků, který chtěj do toho volnýho terénu. Nejde to. Ty Krkonoše nejsou nafukovací a jsme relativně malý. Furt se všichni oháněj těma Alpama, ano, ale když vezmeme ty počty lidí, tak ty se v těch Alpách rozmělněj, ale tady jsou všichni na dvou kopcích a je to prostě znát, když tam za den projdou tisíce lidí na jednom kopci. Tak to ten kopec vypadá jako sjezdovka a ne jako volnej terén. Lidi se bohužel furt oháněj světem, ale nejsou schopni vnímat argumenty.

A jaká preventivní opatření praktikujete - aby se tohle nedělo?

A: Je to nějaká osvěta. Už jakoby od těch dětí, máme ekologickou výchovu, která se zaměřuje.. taky děláme přednášky různý, tak se těch lidí ptáme, jak se maj chovat. Většinou to ty děti věděj, ale pak to ještě musí přenýst do tý rodiny. A pak to jsou samozřejmě - snažíme se i v tom terénu na to upozornit různějma cedulema, takže máte různěj systém několika zákazů nebo omezení, ale ne všechno funguje, žejo. To už vám asi říkal Radek, že na určitých místech to vygradovalo až třeba na ty sítě na Sněžce, který jsou takový kontroverzní, ale fungujou, že to prostě..

B: Tady je vidět, jak to opravdu, kam to ty lidi dohání. A my ty sítě sundali na chvíli, hned druhý den ta Sněžka byla plná lidí, takže je vidět, že opravdu to nejde! Všichni si stěžujou na nás, že my je šikanujeme a takový, ale nejde to, to lidi český nejsou

schopný respektovat jediný pravidlo. Bohužel, nechci házet všechny do jednoho pytle, je víc lidí, kteří se tady chovají slušně, ale to procento..

A: Je to daný tou návštěvností, že když to bude jedno procento z těch 8 milionů je furt spousta lidí.

B: Bohužel, tím, jak jsme hodně zatížení, tak i to procento těch, co porušují, který je malý, tak stejně ve výsledku je to hromada lidí, která je vidět. A pak to samozřejmě odnášejí ti poctiví lidé, který prostě musejí potom přijmout i ty tvrdší opatření.. Viz ta Sněžka, která se oplotila sítí - a i ten normální člověk, kterej by tam nikam nelez, tak teď musí koukat na tu síť. Je to bohužel tak.

Opatření se dělají různá, cedulky a tak dál, ale někdy si říkám, jestli to není ke škodě, jo. Protože zase, všichni se oháněj tím světem, ale ve světě to značení není takový, jak u nás - my máme jedno z nejlepších značení vůbec, máme spoustu cedulí, barviček, mapy, všechno možný. Tady doopravdy vodíme ty lidi za ruce, to jsem ve světě nezažil. Tam většinou máte nějakou počáteční značku, kupte si mapu a pak jdete nějakým volným terénem a musíte si to hledat. Ne jako tady, že pomalu budeme malovat čáry na zem a budete se koukat na tu čáru.

A: Ty zákazy by musely být za každou křižovatkou, zatáčkou, protože lidi třeba někde slezou, pak za 100 metrů na to kolo nasednou a říkají, že tady myslel, že už se to může.

B: A naopak lidi se pak vymlouvají, že tady ty značky máme pro ně a ty máme pro to, abychom jim to ještě zdůraznili ty zákazy. Ty jsou daný zákonem a my nemusíme dělat žádný další značení. To je daný zákonem. To je prostě zákon a nemusí tam být značka. Je to daný

A: To je jako padesátka v obci.

B: Tak, přesně. Takhle to stejně je tady. To jsou prostě zákazy daný zákonem a my to nemusíme značit. Ale proto, aby ty lidi opravdu nedělali to z nedbalosti nebo nevědomky, tak ty značky občas někde, na místa, kde víme, že ty problémy jsou, dáme. Tak pak se nám stává to, že ty lidi jdou někde jinde a řeknou: no, ale tady žádná zákazová značka nebyla - a vymlouvají se zase, že tam není ta značka. A teď

jestli by nebylo lepší sundat všechny značky a říct: najděte si to všechno sami a odteď budeme tvrdě pokutovat, protože zase se to zneužívá. "Jo a tam máte značku a tady ne, tak jsme si mysleli, že když tady není, tak že tady můžem.." A zase se to snažej, ty český lidi, přenýst v nějakou svoji výhodu, aby obešli nějaký pravidlo. (31:15)

A spolupracujete nějak s policií? Vy jste říkal, že máte zítra nějakou akci..

A: úzce. To máme s Hradeckou policií akci, ta bude zaměřená na autoprovoz.

B: Jinak, spolupracujeme, samozřejmě. V zimě i v létě.

A: S místníma, se státní policií.

A funguje to dobře?

A: No, ono samo o sobě i ta policie má omezenej počet lidí a spoustu jinejch činností, takže taky nemaj čas, když jsme v terénu a potřebujeme spolupráci, tak se nám nestalo, že by nám ta hlídka nepomohla.

B: Je to vo tom, že když oni nejsou vyjetý, tak se nám samozřejmě snaží vyjít vstříc. Ale holt i oni mají svý povinnosti a když jsou někde vyjetý ke svému zásahu..

A: musí se třeba čekat, dlouho. Což zase ty lidi, který tam vlastně jakoby držíme do příjezdu policie, tak těžce nesou někteří.

B: jinak samozřejmě spolupráce s policií je logická.

A: A oni i ti místní v rámci svý služby zajížděj do těch hor a dělají si kontrolu bez nás, takže funguje i z jejich strany. Ted'ka docela právě často sem zajížděj, no.

B: A ono je dobrý bejt spolu, protože oni zas úplně nevědí, jaký to tady je vždycky, my známe tu situaci, známe ty zákony, podle kterých oni nám vygarantují to, že ty lidi zastavěj, vyžádají si od nich všechno...

A: Totožnost.

B: My máme pravomoc ztotožňovat lidi a zadržovat je stejně jako policie, akorát my nemáme zatím možnost tu identitu ověřit. Pokud ten člověk nemá u sebe ty doklady,

tak my nejsme schopní zavolat si do nějaký centrály v registru si to zkontrolovat. Proto musíme, vždycky, když ten člověk nemá u sebe doklady, volat tu policii, aby nám je ztotožnila.

A nebo když vám je nechce vydat..

B: To se snažej ty lidi, ale před tím bych varoval, protože to je porušení zákona o veřejným pořádku a za to, že, když máte občanku a neukážete nám ji, za to vám hrozí pokuta do výše 10tisíc. Pokus byste nám ji neukázala, přijela policejní hlídka a té byste jí následně ukázala, tak my vás nahlásíme tý policejní hlídce, že jste neuposlechli naši výzvu a dostanete další pokutu.

No a nestává se, že třeba lidi prostě utečou?

B: Snaží se dělat všemožný věci. Snažej se zatloukat ty doklady, že je nemaj.

A: No a nebo jsou lidi, kteří se s váma prostě nebaví a jdou.

B: Samozřejmě, to všechno je pro ně horší. Když odmítáte nějakou spoolupráci, pokaždý, když s náma nechcete komunikovat, když jste se dopustili nějakýho přestupku, je to zase dle zákona o veřejných činitelích nebo úřední osobě dneska a vy jste povinen uposlechnout tý výzvy. A pokud nás neuposlechnete, nezastavíte, nevyčkáte příjezdu policie, nechcete se ztotožnit, tak to všechno je pod pokutou do 10 tisíc, to jsou zase přestupky proti veřejnému pořádku, neuposlechnutí úřední osoby při výkonu úřední pravomoci... Většinou ty lidi zastavěj a bavěj se, jo. Nějaký procento se snaží odejít, ale samozřejmě pak různě přivoláváme další hlídky, pokud toho člověka potom dostihneme, tak pak se mu to načte samozřejmě. Z nějaký pokuty, která by mohla bejt domluva nebo 500 se leckdy může vyklubat klidně 10 až 100 tisíc. Je to vesměs každý svýho štěstí strůjcem v tomhle, protože na úseku ochrany přírody není jasně daný, kolik za co. Pokud vy porušíte zákon o ochraně přírody, tak je tam rozmezí od-do. Je to od nuly do sto tisíc. A je jedno, jestli jste udělal půl metru, metr od cesty, jo. I za ten metr od cesty můžete dostat sto tisíc. A nemusíte ani nic utrhnout, nic. Protože skutková podstata toho činu není v tom, jestli vy poškodíte nebo velikost poškození. Je to prostě na úseku ochrany přírody, je to tak, že jste udělal nějaký přestupek a můžete za něj dostat plnou výši. A je jedno,

jakej je nebo jestli jste něco poničili. Což si spousta lidí myslí, že: vždyť já jsem nic neudělal, tak mi dejte pětistovku. Není to tak. To zhodnocení je na tom úředníkovi, který vyhodnotí, k jaké újmě došlo. Snažíme se ty pokuty dávat tak, aby dávaly smysl, to znamená, že pokud jste pět metrů od zákazové cesty na asfaltu, tak vám nebudeme dávat sto tisíc.

A: To jde teoreticky i domluvou.

B: (tváří se nesouhlasně)

A: no, domluva jakoby neexistuje, ale nemusíme všechno řešit prostě blokovkou.

A: Neexistuje domluva, řeší se všechno, všechny přestupky. My jsme ze zákona povinni je řešit. Dá se řešit mírnějc, podle toho, jak ty lidi reagují. I to se zohledňuje. Pokud vy jste ochotná uznat chybu, komunikujete, tak ta pokuta může být ve výši té situace. Je to na zhodnocení toho strážce, úředníka a tak dál. Pokud jste arogantní, nespolupracujete, může vám hrozit ta pokuta vyšší. Tak to je. Nebo máme možnost předat to správnímu orgánu, který pak může vyměřit těch 100 tisíc klidně a pak si to musíte obhájit s právníkama a je to o tom, kdo má lepší důkazy, takže i tak to funguje.

I přes zmiňované snahy správy zlepšit situaci, problémy s turisty pořád přetrvávají. Napadají vás nějaká řešení - co by se mělo změnit, aby se situace zlepšila?

B: Já bych jakoby řekl, že situace se postupně v některých případech lepší. Dejme tomu třeba s těma odpadkama, což je kámen úrazu všech chráněných území nebo všech světových parků. Odpadky jsou vždycky problém. Tady bych řekl, že toho postupně ubývá. My když vždycky děláme dvakrát do roka Čiské Krkonoše, že vysbíráváme podél těch tras odpadky, tak vím, že ty čísla těch odpadků se zmenšují.

A: Teď se zaměřujeme na nějaký starý skládky letitý, co likvidujeme, ale takovýho toho komunálu běžnýho je jakoby málo, no. Ono spousta i lidí ze své vlastní iniciativy odpadky sbírá, má takovej ekologičtější přístup a i třeba upozorní jiný

turisty na to. Dochází tedy k tomu, co jsme chtěli - k samoredukci těchletých pachatelů.

B: A je to i, myslím, o tý vzdělanosti, že dnešní lidi už mají dnešní povědomí o nějaký, řekněme ekologii, o nějakým šetrným chování k tý přírodě. Prostě dřív pro ty lidi bylo v pohodě pálit petlahve a nebo hodit konzervu do křoví, dneska už ty děti v tý škole mají nějaký povědomí a pak když dospějí, tak už vědí, že prostě hodit petku na zem není dobrý. A už když to viděj, tak třeba řeknou: Tak si to seberte, pane, tohle není hezký to tady házet. Takže opravdu třeba v tomhle se to znatelně jako zlepšuje. Samozřejmě zase dochází k navyšování těch porušení jako je vjezd a toho chození do volnýho terénu, což je spjatý s tou technologií, jak jsme si už říkali, s těma novejma produktama: elektrokola, skialpy, freeridový prkna, lyže atd. Tohle jsou všechno věci, který umožňují těm lidem nějaký větší vyžití ve volným terénu a taky to samozřejmě způsobí, že ti lidi těch produktů využívaj. Těžko si koupíte čtyřkolku na pásech, abyste si jezdila kolem baráku.

No, ale co s tím?

A: Co se týče třeba toho autoprovozu, tak to už je letitej projekt, jak se to snažíme nějak omezit různějma uzavírkama nebo omezením počtu parkovacích míst u těch bud, kdy ty Krkonoše jsou protkaný cestama a je tady strašně velká infrastruktura těch bud, jo, takže už jenom ze zákona kolik lidí sem vlastně má právo vjet, je strašně velký množství, a z toho ještě vybrat ty zákony, že jo, prostě se budeme snažit pomocí nějakých těch bran a hlídanejch závor, i teďka v tý sezoně máme nějaký ty cesty uzavřený závorama, kde slouží služba, která vlastně kontroluje oprávněnost vjezdu.

B: Samozřejmě reagujeme na to taky použitím technologií a tak dál. Tím, že ten provoz narostl, tak už není možný to kontrolovat tak, jako to bylo dřív, že vyjdeme do kopce a těch pár aut zkontrolujeme sami. Nejde to. Tudíž se snažíme vymýšlet nový projekty, zlepšit tu technologii třeba nějakým snímáním elektronických bran, kdy ty auta se budou snímat nějakou kamerou, automaticky systém vyhodnotí, jestli mají právo nebo nemaj a tak dál, takže to všechno je samozřejmě v plánu, ale není to

tak jednoduchý legislativně, protože přece jen je to na nějaký komunikaci, takže k tomu potřebujete spoustu různých vyjádření, povolení a tak dál, takže to není ze dne na den tyhle změny. I ta kontrola v tom terénu, snažíme se zlepšit pravomoc ty stráže jako takový, jedna velká otázka je přístup do těch registrů, abychom byli schopní ztotožňovat ty lidi na místě my sami. Takže reagujeme na ty tlaky, snažíme se taky posunout, akorát že není to tak jednoduchý, protože každá naše věc musí projít přes vládu, protože to je schvalování zákonů, a to je vždycky běh na dlouhou trať. Není to, že teď bychom si řekli: hele, včera to byl průser, zítra to budem dělat jinak. Není to tak. Vždycky vyhodnocujeme data z těch sezón, a když vidíme, že se ten trend nějak mění, tak se snažíme reagovat, akorát že než my to dokážeme dosunout dál, tak se to zas mění, takže je to takovej kámen, kterej valíme furt s sebou a snažíme se je dohnat. Ale není to jednoduchý, no.

A myslíte si, že by zpoplatnění vstupu bylo řešení?

B: To je kontroverzní otázka, ale myslím si, že jistej potenciál to má. Nemyslím si, že by bylo potřeba ohradit park dvoumetrovým plotem a vybírat pětistovku za návštěvu, to si myslím, že je nesmysl. Ale udělat to formou třeba nějakou u menší částku, která by se jasně potom zpátky investovala do toho parku na nějakou obnovu vodních toků, zalesnění něčeho atd.

A: Vybavení pro ty turisty, transparentně ukázaný.

B: Aby se to těm lidem pak vrátilo zpátky do vybavení nebo obnovy těch Krkonoš, tak není to asi špatnej nápad. Není to až tak nelogický, ba naopak, přijde mi to celkem běžný i ve světě, kterým se každě ohání, tak nic dneska není zadarmo.

A: I si myslím, že by s tím ty lidi úplně problém neměli. Samozřejmě by se třeba nějak odfiltrovali místní, to už se dneska dá pomocí třeba mobilů nebo nějak jinak udělat, že jo. Aby ten, kdo tu bydlí, nemusel každě den platit. Ale prostě třeba v Polsku, Poláci mají asi 5 národních parků a všude platíte. V Česku i ve spoustě CHKO platíte za vstup nebo za nějakou atrakci, co tam je a ty národní parky to zatím prostě nemaj. I když jako nemáme tady úplně takový údolí, jako jsou třeba v Tatrách, že máte uzavřený údolí, kde se dá jedna brána a všichni tam tudy projdou, že jo. Tady

samozřejmě těch cestiček je mnoho, ale může to být systémem jako v Polsku, že prostě pomocí nějaký aplikace dokážete zaplatit nějakých 30Kč..

B: Ta částka není podstatná, určitě by nebylo v našem zájmu platit nějaký obrovský peníze, to spíš nějaká menší částka. A ono i ty lidi podle mě, když si něco zaplatíte, tak si toho podvědomě víc vážíte, je to něco, co jste si zaplatili, tak se k tomu třeba budete i líp chovat. A kdyby se ty peníze investovaly zpátky, tak uvidíte, že z těch peněz, který vy jste zaplatila, tak nějaká nová cesta naučná nebo se támhle něco opravilo. Tak si myslím, že by to i ty lidi třeba brali. Najdou se samozřejmě taková, kteří zas budou proti tomu, že omezení jejich práv a že to patří všem, jako je to v určitý míře vždycky.

A: To je vlastně jakýkoliv téma, vždycky to tu společnost rozdělí, většinou na dvě party.

B: Jsou lidi, kteří, ať uděláme cokoli, tak budou vždycky proti, už jen z toho postavení, že chtějí být proti, takže s tím je těžký mluvit, ale myslím si, že spousta lidí by to i uvítala. Když kolem nás, například vemte si Adršpach, malý, skály a vemte si kolik tam ročně jezdí lidí. A to vstupný není úplně levný, hned vás skásnou za parkování, zaplatíte za děti, za psa, za všechno. A tam je furt fronta. Neviděl bych, že by lidi řekli: za to se platí, tak tam jezdit nebudem. Ne. Jezděj tam. A daj to tam. A tady, kdyby bylo třeba 50 korun, 100 korun, já nevím, nějaký takový vstupný, tak by se cukali? Když potkáte tady lidi, tak myslím, že 50 korun..

A: To je jedno pivo tady na horách.

B: No, to myslím, že nikoho nesloží a v tý míře, kolik je tady lidí, těch 50 Kč pro nás by byl dost velkej finanční příjem na to to investovat zpátky. Aspoň něco by ti lidé těm horám vraceli. Každý si z těch hor jenom bere. Ale je opravdu málo lidí, který pro ty hory něco aktivně opravdu dělaj. Všichni tady rádi podnikaj, všichni tady rádi vydělaj peníze, ale moc jmen, který bych mohl jmenovat, že ty peníze otočej zpátky do parku na zlepšení situace není. Každý si postaví nověj bazén, výřivku, ale že by těm horám něco dal.. Všichni se tlučou do prsou, že jsou horalové, ale o ty hory se tu vlastně nikdo nezajímá. Jenom chtějí vydělat peníze.

Takže by to spíš přinášelo peníze do parku, než že by to regulovalo množství návštěvníků.

B: Já si nemyslím, že když dáte 50Kč vstupný, že to něco zreguluje.

A: To není limitující.

B: Regulace v tomhle smyslu nepřipadá v úvahu. Protože, kdybyste chtěla regulovat, tak byste to musela nějak ohlídat. Aby nedocházelo k nějakým nelegálním vstupům, což na tomhle území zase nejde.

A: Ono se třeba přemýšlelo o tý Sněžce, že tam bude nějaký denní počet lidí..

B: My už Sněžku třeba limitujem, ne přímo vrchol, ale třeba lanovku, která tam vede, tak má jasně daný limit, kolik oni můžou vyvýzt lidí, protože ona je schopna vyvýzt několikanásobně víc. Ale nebylo by to, ta Sněžka by to nebyla schopna pojmout. Proto mají oni limit, že můžou vyvýzt jen tolik lidí, protože kdyby tam chrlili plnou kapacitu, tak tam vyvozí tisíce lidí a tam se nikdo nehne.

Ale zase z Polska..

B: No, z Polska nemá omezení, tam to chrlejí jako blázni..

A: vylepšili lanovku..

B: Ale ta Sněžka je napůl. Takže my můžeme ovlivňovat naši půlku, tu druhou musí managovat jejich park, no.

A: Ale samozřejmě ty parky spolupracují, snaží se nějak to řešit.

B: My nechceme nikomu zakazovat si vyjít na Sněžku, ale tady u těchto míst dochází, tam ta myšlenka není úplně špatně, dát tam nějakou regulaci. Jo, jsou tady různé lokality, který by bylo možno regulovat. Jsou nějaký třeba údolí - Mumlava nebo Labskej vodopád, kde by to bylo myslitelný nějakým způsobem regulovat. Ale celoplošně regulace návštěvnosti jako parku to stěží. A to nevyřešíte žádným vstupným. Těch vstupů je tady tolik, že ty lidi můžou kudykoliv sem přijít, nemáme tu nic oplocený. Zas aby tady strážce běhal od turisty k turistovi a kontroloval, jestli má lístek, tak na to opravdu čas nemáme.

A: Něco takovýho tady před X lety fungovalo, že třeba, já bydlím u bílýho Labe, tak tam je údolí černý strouhy, tak tam byl informační srub, tam jsou hrozně hezký hrazenářský díla, byla tam naučná stezka, jo, pěkný místo, a tam se prodávala taková pohlednice, taková skládačka, a výtěžek z ní sloužil zase na provoz tý stezky a na úpravu toho místa, jo. A turisté s tím neměli problém. Něco si odnesli, pěknýho, a přispěli 10Kč na to, jo. Takže to bylo systémem dobrovolnosti, ale už takovej nějakej náznak tady kdysi byl.

Tak jo, moc Vám děkuju!

5. Ing. Jan Mertlík - geolog, geoprůvodce - Správa CHKO Český ráj/ průvodce pro Sdružení Český ráj / geolog – Geopark Český ráj

12. 8. 2021 – zahrada domu p. Mertlíka, Turnov

Moje první otázka na Vás je obecně, když se řekne overturismus v CHKO, tak co byste mi k tomu řekl?

Takhle, problém Českého ráje v tomhle směru je ten, že vlastně Český ráj je nesmírně tradiční turistická destinace. Takže vlastně teď je to akorát 200 let od doby, kdy Valdštejn koupili Arnitálové a to byl v podstatě počátek takového rozvoje cestovního ruchu, v uvozovkách. Protože v roce 1841 potom vznikly lázně Sedmihorky a jako ono tehdy nebyly možnosti nějakého ubytování. Nebo, byly samozřejmě takový ty v soukromí někde v nějakých barákách, ale to zas ještě tady na těch vesnicích neexistovalo, že jo. To znamená, že jako ty lázně byly vlastně klasickým hotelem a turistickým sídlem, takže to je teda 180 let. A v podstatě už předtím se to nějakým způsobem připravovalo a koneckonců, ono už v roce, tuším, 1802, jestli si dobře pamatuju, koupil tady Zachariáš Rémiš Maloskalský tady panství a v podstatě to, co dělal on tam, takovej ten pantheon a tyhle věci, tak to už vlastně byl počátek nějaký přípravy. Sice to bylo jenom pro nějakou tu smetánku, protože tam samozřejmě nejezdili běžní lidé, takže ten turistický ruch tady opravdu funguje minimálně od týchletý doby, to znamená 200 let, tím pádem je to tady tak zažitý, že ti lidi sem jezděj a když nebudeme dělat vůbec žádnou propagaci, tak sem stejně budou jezdit. Takže to není tak, že bych sem musel ty lidi lákat, naopak naší snahou je je rozptýlit po území a rozptýlit je v čase. Problém je ten, že jako destinačka máme za úkol ty lidi sem tahat, zas na druhou stranu sami vidíme, že to je přetížený a že je tady v tomhle množství a koncentraci v jednom čase nechceme. Na druhou stranu z hlediska ochrany přírody je snaha ty lidi ani moc nerozptylovat nebo respektive zase nechat území, který budou bez lidí a časy, který budou bez lidí, aby si ta příroda odpočala. Takže ono je to složitý a já vlastně tím, že sedím na dvou židlích - v destinačce a na chráněnce, tak jsem tak lehce rozpolcenej, a to jsem ještě zase ve vědecký radě geoparku společně právě s Ivanem, a to je vlastně jakoby další tahák na lidi. Nebo by měl bejt. Naštěstí tolik není. Takže nám ten geopark až tak tolik neškodí v tomhle směru, ale jinak jako jsou to takový souběhy různých zaměstnání, kdy by se člověk málem šel jednoho krásného dne zastřelit, protože to

je totální schíza. Na druhou stranu ta destinačka je schopná pomáhat ochraně přírody, protože ochrana přírody umí zákazy. Destinačka umí dělat, nebo by měla umět, dělat tu regulaci v tom čase pomocí změny nabídky. A co nám v tom dělá největší binec, jsou samozřejmě sociální sítě, protože ty se nikoho neptaj a ty lidi si ty věci doporučujou navzájem a tak jako, to bych řek, že je asi největší kámen úrazu v rámci toho přetěžování, protože prostě pak ty lidi jezděj kdykoliv. Oni si už neřeknou, resp. některý jo, některý tam napíšou, že to bylo hrozný, že tam bylo moc lidí, ale koneckonců, když jsem dělal dotazníkový šetření, tak jako stejně nakonec vám 90 % lidí řekne, že tam sice bylo hrozně lidí, ale že se sem klidně vrátěj. Že to jako určitě není důvod, proč by sem znovu nejeli.

To je zajímavý, no. Mám podobnou zkušenost ze Sněžky.

No, tak já na Sněžku nechodím každé rok, ale do toho Českýho ráje jedu klidně několikrát za rok. V tom je ten rozdíl. Ta Sněžka je prostě bodová lokalita - jedna jediná. A jako není důvod se tam vracet často, že jo. Kdyžto sem prostě můžu jet na jaře, na podzim, po víkendech. Když jsem místní nebo když jsem Pražák nebo někdo, kdo je tady v dopravním dosahu, tak co, že jo. Pražák, když je na Černým mostě, tak je tady za půl hodiny. Takže nejhorší je přejet tu Prahu, ale to je jedno, že jo. Protože pokud je v Praze, tak ať jede kamkoliv, tak vždycky tu Prahu nějak musí přejet, pokud nejede zrovna tím správným směrem, takže potom ta půl hodina po té dálnici je strašně málo, a tím pádem tady může bejt kdykoliv. A další věc, že vlastně tohle byla jedna z prvních dálnic, který vedly z Prahy, v podstatě první po D1, tady ta desítka, co vede sem, a už i předtím sem ti Pražáci jezdili, a v té době samozřejmě nakoupili zbytek těch chalup, takže ta Praha sem jezdí hodně, Hradec Králové třeba ne, protože Hradec víc tíhne k tomu Broumovsku, který má blíž, a pak sem jezděj Liberečáci z druhé strany - ti to maj 20 kilometrů do Turnova, to není vzdálenost. Respektive celá ta liberecká aglomerace. Takže v létě sem a v zimě na Jizerky.

A máte představu o počtech návštěvníků - celého Českého ráje?

Tyhle představy jsou v různých statistikách, který se dělaj na tý krajský úrovni, a to se dělá líp z těch dat těch telefonních operátorů, protože tam prostě máte vycyтанý všechno. Kdežto my, co děláme to sčítání, tak prostě sčítáme jednotlivý trasy nebo nějaký body, spíš body než trasy, a tím pádem prostě víme, kolik lidí tam projde

bud'to teda v ten jeden den, kdy děláme třeba nějaký početnější sčítání, což se dělá v ty červencový svátky, víme, kolik nám propluje lodí po Jizeře, protože to taky sčítáme a jinak představa o celkovém počtu se nedá udělat, že jo. Pak máme samozřejmě info, kolik se prodává vstupenek na Prachovský skály, na jednotlivý kulturní památky, typu Trosky, zámky, no, ale celkově ta distribuce se nedá zvládnout, to jako by člověk asi nedělal nic jinýho, než jenom sčítal sčítal sčítal. Takže jediné ta data mobilních operátorů.

A k těm se nějak dostanu?

Já si myslím, že k tomu se přes destinačku nějak dá dostat a nebo přes Libereckej kraj. Tam ty data jsou. A já teda tím, že na tý destinačce dělám jenom na čtvrt úvazek, tak jako vím, že to je, ale zase na druhou stranu já s tím nepracuju, protože to není můj chleba. Ale vím, že ty čísla máme. Teď jsem na ně zrovna nějak koukal, že nám z kraje něco přišlo, možná když se podívám do mejlu, tak že by tam mohly bejt nějaký informace. Protože mi to možná kolegyně přeposlaly nějakou odkaz, možná, že už není funkční nebo tak, ale můžu něco zkusit. A nebo prostě když napíšete na info@cesky-raj.info, tak tam prostě by vám tyhle ty čísla mohli dát. Respektive možná, to co sčítáme my, takový ty statistiky návštěvnosti, který my vykazujeme, tak ty jsou dokonce na stránkách ke stažení. To tam je. Ale taky vám z hlavy neřeknu, kde se k tomu dohrabete. Ale to zas na tý destinačce by vám ty holky řekly.

Jo, děkuju. A máte představu, jestli měla pandemie vliv na počty návštěvníků?

Nevím, jestli pandemie měla vliv na počty, ale určitě měla vliv na jejich distribuci. Protože bylo řečený, že se lidi nemaj soustředit, tak teda musím říct, že jsem potkával lidi v místech, kde bych je zaprvý vůbec neočekával a hlavně v místech, kde bych je docela i nerad viděl. Opravdu se chodilo úplně všude. A zas, že jo, prostě v momentě, kdy mám mapu v mobilu, kde mám šipečku, kde se zrovna nacházím, tak nemám strach, že bych se ztratil, takže jako tyhle moderní technologie samozřejmě otevíraj místa lidem, kteří by tam normálně nevstoupili, protože by se báli, že zablouděj, a tak podobně.

No a v rámci Českého ráje se určitě dají rozlišovat různě navštěvovaná místa. Tak která byste označil za nejnavštěvovanější?

Takhle, nejvytíženější určitě jsou Prachovské skály a Hruboskalsko, to jsou prostě takový dvě lokality, který když někdo přijede do Českého ráje, tak potřebuje vidět tohle. Pak asi vyleze na Trosky, tam je taky přes 100 tisíc návštěvníků ročně a pak ty ostatní místa tak vytížený nejsou a mnohdy je to tím, že o nich třeba i zcela záměrně mlčíme. Ne kvůli tomu, že bychom tam ty lidi nechtěli pustit, ale třeba na Příhrazské skalách je, bych řekl, velice tristní stav turistických cest a když víte, že prostě ty cesty jsou prostě zerodované a nikdo to neopravuje nebo že tam jsou prostě žebříky, na který nevystoupíte, protože mezitím tam zmizelo půl metru zeminy, a tak je to jenom pro zdravý lidi, tak jako pak je špatný tomu dělat reklamu. A třeba Drábský světelníky, tam bylo neskutečný množství lidí a Lesy ČR, protože to je vlastně lesní pozemek, tak se rozhodly, že to teďka zavřou, protože tam fakt ta devastace toho území tou návštěvností byla značná v těch skalách, tak teďka to je zavřený a je otázka, na jak dlouho, protože jsem slyšel něco o třech letech, ale zatím se tam ani nic neděje k nápravě. Ale je možný, že se dělají nějaký projekty, aby se na tom udělaly nějaký povrchy, který budou odolný sešlapu, protože ta skála, když na ní lidi choděj celý rok bez ohledu na to, jestli je suchá nebo mokrá, tak prostě hrozně trpí, no.

A máte zhruba představu o tom, kdo se do Českého ráje vydává? Jaký typy návštěvníků, jaké jsou jejich motivace?

Já si myslím, že převážně jsou to rodiny s dětma. Spíš skupiny lidí, že to nejsou vyloženě jednotlivci, respektive takhle v sezóně. Ono pak když vezmete mimo sezónu, tak samozřejmě ty lidi, který jezděj sólo, tak to jsou spíš ty lidi, který uměj cestovat, uměj si ty věci jako najít a v té sezóně spíš půjdou někam jinam, kde nejsou lidi a mimo sezónu půjdou do těchletých míst, kde už je těch lidí míň. Takže, to je vždycky otázka toho, kdy. To je stejný, tady Turnováci nebo místní lidi, tak ty nepotkáte na Hruboskalsku v letní sezóně, protože co by tam dělali, nenechaj se pošlapat. Ti tam půjdou na borůvky, ale budou mimo trasy. Nebo taky se tam chodí na houby na podzim, tak zase: choděj po lese mimo trasy, ale jinak prostě tady, když si vezmu třeba štědrej den a tady Klokočské skály, který jsou za barákem, tak na štědrej den budou skoro narvaný Turnovákama, kteří se jdou po svátečním obědě projít a budou se vracet až třeba na pátou hodinu domů.

A když vezmeme léto, sezónu, prázdniny?

Rodiny s dětma určitě, ty vedou.

A nějaký větší organizovaný skupiny?

No, tábory se tady odehrávají, to jo, ale že by vyloženě třeba nějaký sportovní skupiny tady... Moc ne, protože on tady navíc je problém ještě jeden. Tady totiž chybí ubytování pro skupiny. Tady je spousta penzionů, spousta takovejch drobnějch ubytovaček, ale třeba ubytovat autobus už není vůbec jednoduchý. Jsou výjimky, samozřejmě. A ty výjimky jsou především ve městech a občas je nějakej větší penzion, kterej teda těch 50 a více lidí pojme, ale jako když si někdo vzpomene pozdě, že chce ubytovat autobus, tak z vlastní zkušenosti vím, že to je špatný, ale ono v sezóně všichni budou kručet, že nemaj peníze, protože nikdo nepřijel, ale kdykoliv budete shánět ubytování pro známý, tak zjistíte, že nikde není volno. Takže ono otázka, co lidi říknou a otázka, co ukážou tyhle ty data jakoby nepřímý, když děláte takovejhle průzkum. Když se mně ozval spolužák, že chce přijet na tři dny, tak nakonec se mi podařilo někde něco splášt, ale to jsem obvolával asi deset ubytovaček, než člověk sehnal pro dva lidi na tři dny něco. Všichni jsou tu na tejden, ale to je jedna věc, která se teďka změnila, že lidi jezděj spíš na kratší dobu a co mně říkali známí, kteří maj penzion, tak říkali, že spousta lidí teďka třeba má zarezervováno, pak odřekne, což jako přičítaj tomu, že ty lidi maj zároveň objednanej zájezd, ale sichrujou se, že kdyby zájezd nebyl, tak aby měli variantu vyžití o dovolený v Čechách. Nicméně prostě jako je to tím stylem, že oni to tejděn před nahlášeným příjezdem odřeknou, ale ve středu už je to obsazený. Takže jako není nějakej problém, že by tady nebyli lidi. Prostě, to tady nehrozí, v tomhle regionu.

A myslíte, že měla pandemie vliv i na to, jaké typy lidí se sem vydávají?

Tak to určitě. Protože se sem vydávaj lidi, kteří dřív jezdili k moři a teďka prostě nemohli, tak prostě přijeli sem. Což jako prostě rozdíl je, protože samozřejmě ten, kdo jezdí se válet k moři, tak není zvyklej chodit dlouhý vejlety, a tím pádem je to prostě úplně jinej typ člověka, než kterej by se tady normálně asi vyskytoval. Přecijenom, když už jedu do Českého ráje, tak konám nějakej pohyb, že jo. Tady je to

aktivní dovolená, tady to není takovýto, že přijedu na hrad, vlezu na hrad, odejdu do auta a odjedu pryč.

A odráží se to nějak na tom chování?

Já si myslím, že to chování jsme tam až tak jako nezjišťovali v tom terénu.

Strážci třeba?

Tak my tu stráž nemáme, že jo. To je právě problém chráněnky, že chráněnka na to nemá peníze, aby měla strážce, respektive má jednoho člověka, kterej je jakoby strážce napůl, ale k tomu řeší další věci a stejně nejvíc řeší takový ty běžný přestupky, který jsou věčně, že támhle někdo blbě parkuje a támhle že někdo dělá něco, co neměl, ale jako aby se pohyboval po terénu a nějak usměrňoval návštěvníky, tak to ne. A spíš mě možná překvapilo, že i když jakoby ta Evropa byla trošku uzavřená, i když to nebylo při tom tvrdým lockdownu, ale že prostě přesto třeba v loňském roce těch Němců se tady pohybovalo taky poměrně dost, že taky se nedá říct, že by vůbec nebyli, že by zmizeli.

To jsem se chtěla zeptat, jak je to se zahraničníma návštěvníkama, jestli sem jezdí..?

Ale jezděj, tak jako když se podíváte na čísla teďka, tak uvidíte, že tady jsou Holanďani, jsou tady Němci. Jako řekl bych, že těch Němců je asi nejvíc, když teda nepočítám Slováky, že jo, protože ti sem jezděj ještě pořád jako domů, spousta jich tady pracovala nebo sem jezdili dřív, tak se sem vracej. Němci, Holanďani, Poláci sem jezděj poměrně dost. I když tady to není takovej problém jako na tom Adršpachu, tam je to mazec s těma Polákama. Oni třeba Poláci hodně jezděj do Jičína a to jsou takový ti, co jedou na návštěvu, co se jedou podívat na ty památky, na město a Rumcajs, to Poláci ti na něj držej, to taky.. Takže s těma dětma se jezdí. No, já nevím, co takhle ještě z těchletých cizinců. No, jako řekl bych, že na to, jak Belgičanů je málo, tak jejich značky tady vidíte poměrně často, ti taky. Pak občas nějaká rusky mluvící klientela, ale těch není moc. A taky jsem provázel nějakěj zájezd z Litvy, ale to jsou zas takový ty polský aktivity, bych pomalu řek, že to jsou takový ty cestovky, co jsou možná polský a nebo že jsou zvyklí jezdit do Polska, a je to ten přesah potom

sem.

Já předpokládám, že většina návštěvníků se snad umí chovat, ale když si vezmeme, jak jste už říkal, že záleží na tom, co tam dělají a jak se tam chovají, tak co jsou podle vás největší obtíže nebo jaké chování je nejhorší?

Já myslím, že nejhorší, z toho co vidím, je rozdělování ohňů v lese. Tady vzhledem k tomu, kolik je tu různých převisů, tak když člověk prochází, tak neustále likviduje někde nějaký ohniště, což jako to jsou takoví ti rádoby trampové, kteří prostě vyjedou, ale ani to po sobě neumějí zlikvidovat.. Přitom, v dnešní době nemusím dělat oheň, abych si uvařil jídlo. To si vezmu vařič, kterej nic neváží, nevadí mu, že zrovna přšelo, protože nepotřebuje suchý dřevo.. A je to bezpečný a přitom jako.. Jenže prostě to není ta romantika. Tyhle ty romantiky, ty já teda jako opravdu zbožňuju, protože, to jako fakt, každej rok tady někde hoří. Vždycky někde někdo si udělá ohýnek a myslí si, že to uhasil, ale neuhasil, a tak naštěstí letos je mokro, takže letos to nehrozí, tolik, ale to riziko je vždycky.

Takže rozdělování ohňů...

Rozdělování ohňů jednoznačně, pak teda druhá věc samozřejmě parkování mimo místa, kde by se mělo, což je daný tím, že tady prostě neexistuje nějaká dobrá síť parkovišť, na kterou by byla navázaná velmi hustá veřejná doprava. Protože my tady sice máme nějaký turistický autobusy, jenže ty jezdějí málo. A já, když jsem v Českém Švýcarsku a tam ten autobus jede z Hřenska na Mezní louku a dál na Krásnou lípu a jede každou hodinu, tak se na to dá spolehnout, že jo. Tak buďto chvátnu a nebo někde posečkám a vlastně jdu na autobus, kterej jezdí relativně furt, protože ta hodina v rámci vyjetu je v pohodě, že jo. Ale když mi jedou prostě dva spoje ráno, dva spoje večer nebo odpoledne, tak já chci víc. Já chci někam dojít, pak se někam převýzt, pak třeba zase pokračovat kus pěšky a to tady chybí, takže to využití těch autobusů podle mě je nízký právě díky tomu, že nejezdějí pravidelně, a pak další věc, že prostě bych potřeboval parkoviště, a z toho parkoviště buď tyhle ty autobusy budou odjíždět nebo tam budou mít zastávku, abych mohl to auto zaparkovat a pak už se teda nestarat, jak se dostanu zpátky. Pak mě nějaký autobus přiveze, ale v momentě, kdy já tady mám jedno ne až tak veliký parkoviště v Turnově, který je u bývalýho autobusáku, kam se teda dá dojet, zaparkovat a odjet odtamtud nějakýma

linkama, ne všema, zase těma turistickéjma, tak to je strašně slabá nabídka. A těch zastávek, který jsou vyloženě u místa, kde se dá zastavit pak někde na trase, a kde se třeba vejde 5-10 aut, těch je taky málo. Prostě by to chtělo velký záchytný parkoviště a odtamtud ty lidi vozit. Pak bychom si pomohli jak od tý přetížený dopravy na některých komunikacích, to je třeba případ zámku Hrubá skála, kde je parkoviště na nejblbější cestě, která vede skrz semilskéj okres, když to řeknu takhle. Po úzký, klikatý cestě, autobus když se má s něčím vyhnout, nevyhne se, že jo, hrůza. Parkoviště věčně narvaný a lidi parkujou úplně všude kolem, kde nemaj co dělat. Takže prostě to by muselo být parkoviště dole a musel by jezdit nějakej shuttle nahoru, kterej by je tam vyklopil a ty lidi by někam šli.

A tam ani není, kdo by to pokutoval?

Ne. Jako, přitom, kdyby tam zajela občas městská policie nějaká, nebo obecní, tak to by si na sebe velice rychle vydělalo. A nebo by se to minimalizovalo, když by se zase rozkřiklo, že se tam dávaj pokuty, tak by to lidi nedělali třeba tolik. I když jako, jo, asi tam jezdí tolik lidí, že vždycky by se tam někdo nachytl.

Takže: ohně, parkování a ještě něco vás napadá?

Ne, já si myslím, že tohle jsou takový dvě největší bolesti a taky bych řek, že co se týká nějakýho nepořádku nebo tak, tak to už není tak hrozný a pak teda je jedna věc, a to je problém obecně jak my říkáme "o hovně", protože prostě tady nejsou parkoviště, a tudíž ani ty toalety, který by u toho měly bejt. Na hradě Valdštejn jsou toalety za kasou, tak to je taky špatný. Nebo za vstupem, prostě. Takže tam ty lidi taky nepřijdou. Pak samozřejmě tohleto tak přibejvá, ale jako takový, že by jako dřív byl nepořádek naházenej všude kolem cest, tak to už zase není. Pod vyhlídkama občas. To je taková ta věčná bolest z tohohletoho, tak oni když tam ty lidi přijdou, tak neříkám, že všechno je zahozený, ono něco člověku z tý vyhlídky může upadnout. On to postaví, chce fotit, foukne vítr a flaška s vodou je dole. To prostě není jenom o záměrným nepořádku, ale je to, no.

Takže největší problém podle Vás představují ty ohně?

Hm (kýve).

A tady se nikde nesmí rozdělat oheň? Nejsou nějaký vyhrazený ohniště?

Vyhrazený místa - tady je problém ještě ten, že všude je nějaký les. Když tam není les, tak je tam pole a u toho pole taky nemůžete, než se to zrní sklídí, tak se tam taky nedá nikde pálit.. Ale hlavně ty lesy jsou skoro všude, takže ono jako vyloženě lokalit, kde by se dal rozdělat oheň, to jsou takový ty tábořiště akorát, no. Jinak jako vyhrazený ohniště nikde není, tady nejsou nějaký piknikový místa, kde by se dalo zastavit a rozdělat oheň. Jedno ohniště je na Valdštejně, to je taky, bych řekl, velice problematický, protože je uprostřed lesa. Ale je teda nějakým způsobem zabezpečený, že to je ohrazený, ale to je snad jako, co si uvědomuju, jediný takový místo. Ono pak stejně to je tak, že když tam bude ohniště, tak pak někdo bude mít pocit, že to ohniště je pěkný humus a že si radši udělaj ohníček vedle. Nebo když to uděláte nějaký ohraničený skruží, což je bezpečný, protože tu skruž zároveň zakopete do dostatečný hloubky, aby to nemohlo podhořet. To se lidem líbit nebude, že jo.

A jsou na to nějaká opatření, jak tohle řešit?

Asi ne, no. To by se tam neustále musel pohybovat někdo, kdo to bude hlídat. Myslím, že pod těma převisama je to spíš problém těch večerů, že tam teda někdo přespává, což je teda taky zakázaný.. Nebo, takhle, samotný přespávání je sice povolený, ale kdysi vykládali ten zákon, tak ten je od roku 1992, a je tam napsaný, že je zakázáno tábořit. Co je to tábořit? To není definováno. Takže pak teda to v rámci nějakýho sporu došlo až k soudu a ten to snad vyložil, že táboření znamená, že to je souběh nějakých činností, že to není jenom přespávání. Takže když tam budu připravovat stravu, tak pak už to táboření je.

I na tom vaříči?

No, i na tom vaříči. Ale jako, na druhou stranu, když já si tady teďka uvařím, a támhle se půjdu vyspat za roh, tak jako, kdo řekne, že už je to souběh, když to nebylo na jednom místě a bylo to o 100 metrů vedle. Ale prostě to táboření, to si myslím, že je taková věc, která není až ta nejbolestivější, ty ohně jsou podstatně horší. Takže to přespávání bych jako ignoroval skoro.

Když člověk nerozdělá oheň a uklidí po sobě..

Přesně, no.

No a o těch opatřeních, které se snaží rozmístit návštěvníky - destinační management - jaká to jsou?

To je hlavně propagace, prostě je potřeba ty místa, který jsou přetížený, nepropagovat tolik, protože ty se propagují samy. A prostě propagovat ty věci, co jsou další, prostě dávat zajímavý typy na vejlety mimo ty přetížený místa. To je prostě taková ta hlavní věc, co se dá dělat. A která se dělá.

A jak přesně - pomocí jakých kanálů?

Různě, to se dělá přes facebook nebo přes další nějaký tyhle sociální sítě, dělá se to přes web, občas se vydá něco tištěnýho, i když už to není tak často. My vlastně vydáváme turistický noviny každé rok, takže v rámci toho se dělají různé typy na tyhle výlety na méně zatížených místech. No, tak jako, když to vezmete, tak my máme.. území té turistický oblasti je nějakých 1400 km². Chráněná krajinná oblast je 180. Takže jako ten prostor mezi a kolem, protože ta chráněnka je na tři díly, takže jsou i prostory mezi, tak je dostatečně velké na to, aby se ty lidi mohli rozptýlit. Ale samozřejmě všichni chtějí stejně do těch skal, do těch skalních měst, s tím nic nenaděláte. Tak když to směřuju do chráněnky, která je typická skalníma městama, tak těžko se nechám utáhnout na něco jinýho a skalní města nenavštívím, to prostě nejde.

A je vidět nějaká úspěšnost té propagace?

Ale jo, tak jako minimálně vidíme, že návštěvnost takových těch zapomenutejch míst, který naopak potřebují nějaký rozvoj, tak že to pomáhá, že tam ty lidi jdou, takže na někoho to prostě zapůsobí a nakonec si to místo třeba oblíbíte a začnete tam chodit ještě víc a přestanete chodit někam, kam jste chodili na vejlety předtím, protože si řeknete: zapotřebí to nemám a tam je to taky pěkný a co, že.

A co například? Jaký místo?

Ale tak tady na sever od Kozákova je řada takových zapomenutejch údolíček

různejch, nebo ty břidličný lomy, co se tady těžily ty pokrejšvačský břidlice na železnobrodsku.. To jsou takový romantický místa docela, zajímavý. Tam jsou cesty bez lidí.

A probíhá třeba nějaká spolupráce s CzechTourism?

No, tak, probíhá, no ale spíš bych řekl, že to je složitý, protože oni nás se snažej buďto úkolovat, což je ten lepší případ a nebo nám na poslední chvíli pošlou nějakou věc ke korektuře, že už něco vymysleli sami. To je to nejhorší. Do toho nám ještě házej vidle krajský destinačky, protože vlastně dřív všechno bylo na těch regionech a v podstatě kraje tydlety destinační společnosti neměly. Pak se vymyslel fond a ty kraje najednou zjistily, že to je výhodný mít tu destinačku, tím pádem na to ještě dostanou peníze z toho fondu, na rozdíl od těch malejch destinaček, který prostě na to nikdy nedosáhnou. No a zase, že jo, prostě v momentě, kdy děláte jakoukoliv propagaci centralizovaně, tak je to špatný. Protože ti lidi, který to dělaj, tak vůbec v tom místě v životě nebyli, vůbec nevědí, jak to tam vypadá, tak si sáhnou někde na internet a jak už to je, když požádám Googla o nějakou fotku, tak ona na mě nějaká vypadne, pak si nevšimnu, že už to není fotka z toho místa, který jsem chtěl, ale že to je z něčeho podobnýho, takže občas se nám objeví, že nám tam daj fotku z Kokořínska a naopak fotku od nás daj na Kokořínsko. To jako Středočeši neřešej tyhle věci. No a nebo vám ty lidi pošlaj zase na ty nejvykřičenější místa, který už toho víc nesnesou, to je další věc.

Aniž by to konzultovali?

Aniž by to konzultovali. Pak samozřejmě, udělej si nějaký presstripy a podobný věci, který sloužej k nalákání zahraniční klientely, což by jako v zásadě nemuselo bejt špatně, že jo, protože ta zahraniční klientela tady zas nechá víc peněz, a tím pádem ten turistickej ruch se stane konkurenceschopným boleslavský škodovce, v úvozkách. Ale bude to nějakej zdroj financí, kterej už bude znát. Tady když sem přijede Liberečák, kterej si v Liberci koupí v lidlu housku a tady si jí sní, tak jako, to akorát ošlape, že jo. Takže tydlety lidi samozřejmě jako ten přínos pro ten region nemaj. A z tohohle pohledu je potřeba s tím něco samozřejmě dělat, ty presstripy nejsou třeba špatný, ale, zas na druhou stranu, my vůbec nevíme, jakou to má účinnost. Takhle to dělá ten CzechTourism, ten má tuhle tendenci tyhle věci

organizovat, ale kdo bude dělat statistiku toho, jestli zrovna tohle mělo nějaký vliv nebo nemělo.

To by někdo musel být v tom terénu...

No, a zjišťovat, proč, kde jste se o tom dozvěděli. Já jsem velice často zneužíván na to, abych provázel nějaký tyhle lidi a zrovna tenhle týden jsme byli v pondělí s nějakýma Němcema, před 14 dněma, nebo už to jsou možná 3 neděle, tak jsme tady měli Francouze jednoho. Taky jsem tady před několika lety jezdil se dvěma chlapama, co psali pro časopis, kterej se rozdává na palubě FinAiru, což je jako samozřejmě zajímavý, že jo, že prostě lidi, který teda lítaj, tak když viděj nějakou zajímavou destinaci, tak by mohli přiletět i sem, že jo. A zase samozřejmě to jsou lidi, který na to maj a utratili by, ale...Tak on ten článek vyjde, není špatnej a konec, že jo.

Takže jako, cílem je, natáhnout sem návštěvníky, ale zároveň je vzdělat, aby...

Ano, cílem je natáhnout návštěvníky, vzdělávat, píšeme v těch našich turistickéjch novinách, že prostě se těm lidem podávaj informace, jak se maj chovat, co se může, co se nemůže, to jako musíme dělat, protože to jinak nejde a jako hlavně ta výchova je vždycky dobrá do budoucna, že to se může posunout, což si myslím, že se naštěstí děje v celým světě. Snad už si ty lidi na to postupně zvyknou, že některý věci se nedělaj, když nejezděj zrovna do Asie.. Občas sem tyhlecty, jako je CzechTourism, tak sem pošlou nějaký influencery, což je taky krásný s těmahlentěma lidma. Někdy je to hrozná sranda s nima, takhle se pohybovat, ale nevím zas, jak to má dopad. Už jsem taky zažil, že jsme šli prostě skalama a odtamtud nějaký, nevím, jestli byl původně z Chile, ale žije v Portugalsku, tak odtud dělal příměj přenos. A zrovna se objevovaly ty lajky, jak to takhle je, tak jsem si říkal - ještě by se mi líbily vedle toho ty nakoupený letenky, aby člověk viděl opravdu, že to k něčemu bylo, že to nejsou jenom vyhozený prachy, že sem prostě vezu nějaký lidi, který se tady projdou, a tím to skončí.

A hromadný akce sportovní se tady konaj, ale má to nějaká omezení..?

Hromadný sportovní akce se tady konaj, má to omezení v počtech.. Jezdí se tady AuthorCup, což je cyklo okruh jeden, my tady jako oddíl pořádáme orientáky, což je

poměrně velká akce.

Pěkný prázdniny?

No, no.

A vy jste spoluorganizátor?

Letos ne, po mnoha letech se toho letos neúčastním, akorát jim tam tímhle autem odvezu materiál na shromaždiště. Jinak jsem vlastně byl teďka už možná třikrát jako šéf shromaždiště, takže si to užívám.

A lidi se chovaj dobře?

Ne, tohle je skupina, která je naprosto v pohodě, to bych řekl, že ti orientáři jsou zvyklí, po nich není ani bordel v lese, ani jako že by byl někde jinde. Když končíme akci, tak ne že by tam nebyl občas někde nějaký papírek na zemi, ale to je drobnost. Jinak problémy nejsou.

A to je nějak omezený počtem?

Ano, máme omezený počet 1300 účastníků, což je na jednu stranu strašný, protože ono je to za půl minuty naplněný, to je fakt půl minuta. Kdysi jsem dělal právě tyhle věci, tak jsem věděl zcela přesně, kolik vteřin to trvalo. Myslím, že před dvouma rokama nebo kdy to bylo, tak to bylo opravdu 31 vteřin.

A ještě jsou nějaká další omezení, když je to CHKO?

Omezení se teďka rýsujou velký, protože se zpracovává koncepce práce s návštěvnickou veřejností, ve který jsou udělaný nějaký zóny a v podstatě to nejsou zóny, který by měly oporu v zákoně. V zákoně je prostě akorát ta zonace, která jasně říká, co se může kde a co se nemůže, a tohleto je právě ten přístup, jak by se některý věci měly regulovat, i když jako si myslím, že to nemá příliš oporu a že když by se někdo hodně šprajcoval, že by možná ta chráněnka musela hódně, hódně se starat, aby to nějaký soudy nerušily, tyhle rozhodnutí. Ale tam vlastně jsou vymezený nějaký zóny a, b, c a v podstatě jako v tom Ččku můžou cokoliv téměř, ale ty skoro nejsou, v tom Bčku toho už moc být nemůže a v tom Ačku vůbec nic. No, takže jako

na druhou stranu se i bojím, že tyhle ty tradiční sporty, který fungovaly, tak prostě najednou nebude kde. Na druhou stranu, teď jsem nějakým způsobem dostal za úkol se starat o řízení horolezeckých prvovýstupů a podobných věcí, protože to je taková další věc, že.. ono jako, samotný lezení na skály, tak nedá se říct, že by je nepoškozovalo, poškozuje nevratně samozřejmě, protože ty skály se ošlapávají, ale když teda někde chci dělat prvovýstup, tak tam musím zatlouct nějaký kruh, a to už je rytí do skály. Takže jako tam už to poškození je naprosto jasný a hlavně tím otevírám další směr, kterej se bude používat, a to, že se postupně budou ničit všechny stěny. Takže tam je taky nějaká vůle to omezovat, chránit, a jinak tady jsou území, kam je zakázanej vstup.

Že tamtudy třeba ani nevede žádná turistická trasa?

Ne, tam nevede vůbec nic, tam ani člověk nesmí vstoupit individuálně, protože to vyšlo vyhláškou, že tam je prostě zákaz vstupu a šlus. A jsou to teda úplně miniaturní území, ale na druhou stranu byly zavřené právě, já bych řekl, že ta jedna lokalita - tam ten důvod ani moc jako nevidím, tam nikdy nikdo nechodil, ale to byla asi snaha tehdejší šéfky, jedna lokalita byla zatížená díky těsné blízkosti kempu, to byla skalní oblast Apolena pod Troškama - tak tam je tábořiště Svitačka a vlastně tím, že to přímo navazuje na to tábořiště a byly tam skály, jeskyně a je to nejměkčí pískovec v celém Českém ráji, tak to tam najednou bylo nějaký takový hodně ošlapaný a hodně eroze, a tak nakonec se to tam taky zakázalo. A co teda byl obrovský problém z hlediska návštěvnosti a poškozování povrchů, tak to byla Sokolka, což je kámen tadydle nad Komárovským rybníkem v Branžeži. Jako chápu, že když je člověk v kempu a celý týden tam kouká na tuhle skálu, tak prostě si myslí, že tam musí vylízt. Takže se to uzavřelo a řeklo se, že šlus, že jo, protože prostě když to nebylo uzavřené, tak nejen, že tam lidi lezli, ale ještě tam rozdělávali ty ohně. Teď, když je to zakázaný, tak tam ty ohně tolik nerozdělávají, protože to by na sebe upozornili okamžitě, takže je to aspoň v tomhle směru trochu posun. Ale že tam choděj - to tam choděj. Zrovna když jsme měli PPčka na Branžeži a já jsem se kouknul ze shromaždiště, tak na té skále byl furt někdo.

No a teda dopady turismu na přírodu, čistě z přírodovědeckýho hlediska, kromě toho, že se drojí skály..?

No, tak ošlapaný povrchy a samozřejmě ten vegetační kryt kolem cest je narušovanéj široko, sešlapaný kořeny, pak samozřejmě nějaký hluk, byť ten hluk jako bych řekl, že ten lesní dobytek si na to už zvyknul, ten už se jako jen tak vyplašit nedá. A co se týká těch dravců, tak bych řekl, že to tak strašný taky není, že ti ptáci, jak žijou v tý Evropě, tak už leccos snesou, takže ani ten sokol už není tak strašně háklivej, jak se vždycky říkalo. No.. Nevím, co ještě.. Pak samozřejmě ještě ten nepořádek s tím počtem lidí nutně musí narůst, protože prostě čím víc lidí, tím je zátěž větší, no. Dopravní zátěž. S dopravní zátěží nějaký izolace, byť budu mít sebelepší auto. To prostě jde spolu. No, ale jinak jako..

A asi teda největší dopad je ten sešlap na skalách?

Jo, asi největší je sešlap, eroze prostě, no.

Takže asi hlavním cílem Správy je chránit skály..?

No, tak skály, ale i normálně půdu, svahy, protože ta eroze je všude a na druhou stranu je ten problém, že už vlastně jako řeknu: cesty mnohdy jsou, řeknu, tradiční, protože se tady tudy chodí víc než 100 let po nich. A nikdo to neudržuje, protože to není zájem vlastníka. V Prachovských skalách to je zájem vlastníka, že jo, protože prostě Šlikovi maj jak ty skály, tak maj tu kasičku, kde se v tom vybíraj peníze dole, takže aspoň maj peníze na to, aby občas nějaký schody udržovali. Takže tam jakoby ten přímý zájem je. U těch lesů ostatních bych prostě řekl, že ostatní tam jenom trpěj, ty turisty, ale neudělaj nic, protože u nás není zákon o cestovním ruchu, kterej by zas na druhou stranu nějakým způsobem dotoval z dalších jinejch aktivit, který nesou peníze, údržbu týchletý turistický infrastruktury liniový. Klub českých turistů v meziválečným období vlastnil hospody, ubytovny, památky: Valečov mu patřil, Vířetice, Drábský světničky obstarávali, ubytovny měli na Kosti, měli prostě spoustu takovejhle věcí. Tak samozřejmě oni z těchle peněz dotovali údržbu těch stezek mezi tím, protože oni si ty lidi tam posílali, že jo, po těch stezkách. Takže jako tam byl ten uzavřenej cyklus těch peněz. Dneska to není. Dneska někdo vlastní hospodu, lesy patřej ještě státu, ted'ka se ty lesy v současný době pokudmožno zprivatizujou nějakým takovým divokým způsobem ještě rychle do voleb, to je ted'ka veliká akce, kvůli tomu tady vojenský prostor Ralsko přechází od vojenských lesů pod státní lesy, aby tam stihli ještě taky něco zašantročit a tak podobně. Jo, jako fakt to jsou zajímavý

informace, který jsou kolem toho. No a nikdo se nestará o to, že ty stezky jako jsou sešlapaný a že tam je eroze a že by bylo potřeba udělat nějaký opatření. A jako zájem chráněnky to svým způsobem není, že jo. Zájem chráněnky je chránit přírodu a ne dělat infrastrukturu, navíc to nejsou naše pozemky, takže já do nich taky nemůžu investovat státní peníze, jo, takže v tomhleto je problém.

A jak by se to mohlo dát řešit nebo v čem vidíte řešení?

Já si myslím, že ten zákon o cestovním ruchu, kterej by jednoznačně vytvořil nějaký fondy na tohleto, že jo. Jako já, když se podívám na starý pohlednice socialistický, tak na každý tý pohlednici, která stála korunu dvacet, je takovej malej znáček, že 20 halířů je ve prospěch cestovního ruchu. Já nevím, jestli to byla pravda nebo nebyla, ale prostě.. Když tady obce vybíraj rekreační poplatek, tak to je příjem obce a jestli oni z toho vybudujou hospodu ve vesnici nebo jestli z toho udělaj asphalt na silnici ve vilový čtvrti, to je jedno, to je prostě jejich příjem. Ale když teda to je z cestovního ruchu, tak by bylo dobrý, aby zase do cestovního ruchu to šlo. Na Slovensku to tak funguje. Jako my máme problém, my bychom si mohli požádat o ty peníze z toho nějakýho fondu cestovního ruchu, jenže: dostaneme tolik, kolik proti tomu postavíme peněz. No a my žádný peníze nemáme, protože my jsme neziskovka, máme nějaký členský příspěvky od obcí, to nám dělá třičtvrtě milionu ročně, a to nic neřeší. Teďka máte jiný projekty, který potřebujete spolufinancovat, který maj podstatně lepší poměr, protože 50na50, a to je nic, jo. To jako neziskovka, když si sáhneme na nějaký projekt, tak je to třeba 75:25 a nebo ještě lepší, takže jako potom samozřejmě nepůjdeme potom do tohohletoho, protože nám na to nezbyde už vůbec nic. Kdežto kdyby ty obce nám automaticky poslaly veškerý tyhleto místní poplatky, který vyberou z cestovního ruchu, tak já vím, že třeba u Karlovic to dělávalo milion - jenom u jedný jedíný obce. No a když to ti Slováci maj takhle nastavený, tak samozřejmě jako ta obec to dostane zpátky, samozřejmě, protože když ty peníze tam do toho naleje, tak my je zdvojnásobíme a nalejeme do terénu zpátky. A samozřejmě to ta obec dostane taky. Ale prostě to není, to nefunguje bohužel.

A na co všechno by pak ty peníze šly - na opravy cest?

Třeba na ty opravy cest, s tím, že bychom museli samozřejmě přibrat další lidi, který by se zase o to starali - nechávali by dělat projekty jak stavební, tak tyhle věci projednávat všechny. No, ono by to taky nebylo úplně jednoduchý. Ono to vždycky sežere nějakou režii, ale pořád jako by tam nějaká šance byla, no. A když ty peníze nejsou, tak se to nedělá. My jsme tady vybudovali jako neziskovka jednu cyklostezku podél Jizery, bylo to 40 milionů, protože v tom jsou dvě lávky (padesátimetrový mosty přes Jizeru), plus oprava nebo rozšíření mostu železničního, plus nějaký ty kusy té stezky. No a zaprvý, normálně by nám vůbec nikdo nepůjčil, že jo. Protože jako neziskovce půjčit 40 milionů, to prostě žádná banka nechce. Samozřejmě jsme museli mít nějaký záruky od obcí, jinak by to vůbec nešlo. A pak prostě zjistíte, že stejně snaha je ještě vás o nějaký ty prachy oškubat - myslím ze strany toho poskytovatele, protože já si myslím, že oni to mají jako téměř za úkol, že vám prostě nějaký prachy musej odebrat. A pak jako už těch peněz vůbec moc nezbylo, protože jsme přišli o nějakých třičtvrtě mega nám sebrali jako nějakou sankci, že jsme něco měli udělat a neudělali, ale přitom ono se nic nestalo, jako jestli jsme měli mít nějakou záruku, kdyby se něco stalo, tak aby.. Ale ono se nic nestalo, to prostě tam našli důvod, proč teda je potřeba nám nasadit nějaký flastr tímhle způsobem. A vlastně, my jsme měsíčně platili nějakých 27 tisíc jenom na úrocích jako neziskovka. A teď děláte akci, která trvá tři roky, to prostě teče, tak najednou zjistíte, že vám zase milion vyletěl z komína jen na nějakých těchhle, že jo. A nic z toho nemáme. A to jsou pak provozní peníze, protože ty úroky já nemůžu dát do toho projektu. No, takže na tom jsme finančně vykrváceli docela značně, tak prostě vím, co to je, dělat tyhle věci jako investičně, že ono to taky žádná sranda není a víceméně by bylo vždycky dobrý, aby to dělala města, tyhle ORPčka jako je Turnov nebo Mnichovo Hradiště, Železný Brod, který prostě mají nějaký odbory majetku a prostě jsou zvyklí ty věci dělat. Prostě na to mají aparát, kterej je schopnej všechno udělat tak, jak se má. Jenže zase oni na to ten příspěvek nedostanou, tak vy jste jako ta neziskovka, že. Takže jako proč by to dělali oni, takže my bychom to papírově táhli přes sebe a oni by to pro nás dělali jako nějakou subdodávku třeba, no. Ale to je takových problémů.. Proto taky s tím cestovním ruchem to tady tak vypadá v té republice. Pak se objeví takový ty dravci, který si támhle vymyslejí nějakou věc, seženou si na to obrovský dotace, stejně s tím neuměj hospodařit, tak nám tady vzniká rozhledna, kterou nějaký člověk začal stavět z dotací snad kraje a pak to

nebyl schopnej zkolaudovat několik let, pak to nakonec teda spadlo kraji do klína, pak po nás chtěli, jestli to nebudem provozovat, no tak jako my ještě abychom si zařídili zaměstnance, že támhle budeme prodávat vstupenky. No, tak nakonec si to vzal Kněžmost jako obec nebo město, že jo, že to maj jako na svém správním území, no tak se o to staraj, jo, ale, že vznikaj i takovýhle jakoby legrace s tím. No, ale on si to opravdu jako málokdo uvědomuje, jak je to s těma dotacema složitý a já tvrdím, že dotace jsou nejdražší peníze, který můžou bejt. Protože, když něco postavím bez dotace, myslím jako podnikatelskej subjekt, tak pokud mě to vyjde draž, než co bych za to zaplatil s tou dotací, tak jenom o málo a hlavně tam nehrozěj žádný další sankce do budoucna, že jo, protože to jakoby dokončíte akci a ještě pět let potom vás můžou kontrolovat, jestli tam něco nenajdou.. A když najdou, tak nejen že dáváte ty peníze zpátky, ale ještě vám na to napařej šílený penále, že jo, za každěj měsíc, co jste ty peníze měl a neměl mít. No, tak to fakt nejde, no.

To je asi všechno, co mě zajímalo.

Jo? No tak klidně vzpomínejte, jestli vás nenapadne nic dalšího..

A dneska k tý jeskyni, kam půjdeme.

To je jeskyně tady od nás kilák a půl asi, a ta jeskyně se jmenuje Postojna, což navozuje ten rakouskej panslavismus, že jo, prostě z doby Rakouskousherska, kdy to pojmenovali po tý slovinský postojenský jamě a je to druhá největší prostora tady v Českým ráji a ta turistická značka tam vede taky odjakživa. Takže prostě ta jeskyně je navštěvovaná, když řeknu 100 let, tak minimálně. Sice jako byly takový nějaký snahy to zavřít, ale to je nesmysl. Ale nevím, jakým způsobem se někdo rozhodl, že se tam teda udělá sčítání, že se tam dá počítadlo, ani nevím, kam. Prostě tyhle informace jsem nedostal.

No a k čemu pak ta čísla budou?

Asi jenom tak, aby se vědělo, kolik lidí na takovýmhle místě za ten rok projde, no. Jinak fakt si nedokážu představit, k čemu by takovýhle číslo mohlo bejt. Ale i tak, ono obecně, jako k čemu mi je tady počet lidí, který projdou přes nějakěj most?

Jasně, no, statistiky.

Statistiky. Můžu vykázat, že když jsem teda postavil tadytu cyklostezku a přes ten most mi za každé měsíce projde 25 tisíc lidí, tak že to nebyly vyhozené peníze nebo něco podobného můžu říct. Ale to je tak všechno.

A s tou jeskyní třeba nějak ve vztahu k netopýrům?

To tam byl jeden z důvodů, proč to chtěli zavřít, že tam prostě můžou být netopejři, ale problém je ten, že tady v žádný z těch jeskyní v týchletý oblasti sem nikdy neviděl jako nějakou zimní kolonii. No ani letní, ale prostě žádnou kolonii. To, že mi tadydle jeden vrápenec spí ve sklepě, to spí, ale to tam v těch jeskyní taky 1, 2, 3, v jedný dokonce 4 občas. Ale není to jako třeba na Krtulí, když jich tam je 7 stovek. No. Jo, takže prostě si říkám, že dobře, až když tu jeskyni zavřem, tak jako jestli vůbec je ten potenciál, aby se tam natáhli, jestli tam někde jsou, protože nikdy jsem je nikde neviděl, a že ty jeskyně mám prolezený všechny. Nebo všechny ne, ale převážnou většinu jo. Fakt jsem tam nikdy ty netopýry neviděl.

Takže to není cíl, chránit netopýry?

No, jako není vyloženě. Netopýrama já se taky zabývám, já právě dělám jeskyňařinu. Ne, že bych je nějak supř poznal, ale aspoň se člověk prostě s nima potkává každoročně při sčítání.

A běháte taky orienták? Nebo jak jste se dostal k tomu pořádání?

No, několikrát v životě jsem to běžel.. No, přes děti. Já jsem to teda jako běhal, ale běhal jsem to ve studentských dobách a pak jsem úplně přestal. Pak vím, že jsem měl asi 17 let pauzu mezi 2 závody a teď asi 15.

A po skalách lezete?

No, dřív do jeskyň. Dřív jsem lez po skalách normálně, ale teďka ty jeskyně hlavně.

Zeptal byste se ještě na něco na mém místě?

Já nevím, ale pokud budete mít nějaký dotaz, tak to můžeme vyřešit mejlem, to není problém.

(Chvíli poté se zvedáme a vydáváme se klokočskými skalami k jeskyni Postojna, kde se bude instalovat sčítač. Rozhovor pokračuje cestou.)

Jak je to s lítáním s dronem?

V CHKO je to vázaný na souhlas a ten souhlas jim dáme, to asi není takovej problém. Problém je to v době, kdy hnízděj dravci, protože by je člověk mohl rušit, kdežto když to bude teďka, druhá půlka srpna a začátek září, tak úplně v klidu. Jinak, je potřeba nějaká ta registrace z toho úřadu pro civilní letectví a když je to komerční aktivita, tak už musí mít letecký zkoušky. A pak teda na to potřebujou jenom nějaký souhlas od chráněnky. A nejsou tam žádní účastníci řízení, to se dá sfouknout během pár dnů. (2:00)

A kdyby to někdo porušil a lítal tady bez povolení, tak na to asi nikdo nepřijde, že?

Zaprvý na to nikdo nepřijde, zadruhý my na to asi ani nemáme žádnou sankci jako z našeho zákona. To je právě ten problém, že oni občas napíšu, že něco se souhlasem je možno, ale už nenapíšu, co se stane, když ten souhlas mít nebudou. A když to tam není napsané, tak je to nepostižitelný. No a takhle to v našem státě je se spoustou věcí. Jsou naštěstí slušní lidé, kteří se zeptaj a pak samozřejmě občas, zejména takoví ti influenceři, kteří přijedou a jsou zvyklí, že s tím dronem lítaj všude a jako pak jde jenom o to, jestli zrovna člověk, když tam s nima je a říká: no, měli byste na to mít papír.. Ale asi v tomhleto momentě se o nic nejedná. Vždycky je to právě o tom posouzení těch ochranářů, když už je to teda zakázaný v tom zákoně nebo v ochraně přírody, tak jestli v tom místě jsem schopnej tím něco ohrozit nebo nejsem. A když vím, že tam nic nehnízdí, tak se v principu opravdu vůbec nic neděje. Jedině v případě, že on by vyrušil nějakýho hnízdícího ptáka, kterej je chráněnej, tak potom už tam máme ten paragraf na rušení zvláště chráněnejch druhů v jakýmkoliv stádiu vývoje, takže jako tam potom nějaká sankce je možná, ale nikoliv kvůli tomu, že letěl dronem, ale že rušil toho tvora.

Což můžu teoreticky i tím, že jenom jdu po cestě.

Samozřejmě, jo. Ale to je přesně o tomhleto, že tohle člověk, konkrétně u tohohle případu, kdy na to není správní řízení, ve kterým bych vydal rozhodnutí s razítkem,

respektive já vydám rozhodnutí, ale bude na tom obyčejný hranatý razítko a není tam další účastník řízení, kterej by k tomu mohl vznášet nějaký připomínky, tak pak opravdu není síla, která by byla schopná tohle nějakým způsobem zaprvý kontrolovat nebo šťourat do toho, že něco mělo bejt a nemělo. Ono právě občas se úřaduje až jako zbytečně, pak zase tam, kde by se úřadovat mělo, někdy opravdu stačí vydat papír, protože zase jak my někdy úřadujeme zbytečně... tak třeba památkáři k tomu, jestli je někde možný udělat výzkum, chtějí vyjádření chráněnky, že s tím chráněnka souhlasí. Přitom oni to v žádným zákoně nemaj. Oni by to v podstatě neměli vyžadovat. Protože prostě do jejich řízení my nejsme dotčenej orgán státní správy. Šlus. Prostě ten dotčenej si to musí sehnat tenhle souhlas od tý chráněnky, pokud by byl nutnej, a on není. Ale ti památkáři to nevědí a vyžadujou ho. Ale to je v naší státní správě běžná záležitost, že po vás někdo chce papíry, který jsou zbytečný.

(přicházíme na Klokočský skály, komentujeme vrcholový knížky)

No, Klokočky jako horolezeckej cíl, nějak nejsou moc využívány, nikdy nebylo. Jsou tady hrozně těžký cesty. Možná ne ani tak těžký cesty, ale tvrdá klasifikace, takže tady si člověk hrozně snadno naběhne, že prostě člověk si přečte, že to je dvojka.. A když nevyleze třetí dvojku, tak uteče. Rozdíl mezi dvojkou a béčkem je jenom v dylce cesty, nikoliv v obtížnosti.

(není slyšet přes šum)

My teďka jdeme po vršku, ale kdybychom šli těma různějma roklinama, tak se ztratíme. Já se neztratím, ale ty lidi, i ti místní, by se ztratili. Ti na to nejsou zvyklí. A to i když tam jdete po třetí, tak si říkáte: jsem v tomhle údolíčku nebo o skálu dál? Ono je to hodně podobný..

Na orienták jako dělaný..

No, ale tady se nesmí. Tady naposled byly nějaký světáky možná, už dávno, někdy v 94. byl Prachov, to byla jednorázovka. Ale myslím, že i tady se něco takovýho velkýho běželo. Možná aspoň nějaký mistrovství republiky nebo něco...

Takže i když se sem nesmí chodit, tak se udělá výjimka pro mistrovství světa?

A nebo to bylo v době, kdy se smělo?

To bylo v době, kdy se jakoby smělo-nesmělo, ale udělala se nějaká výjimka na ty závody jednorázově.

Tak ono to běží pár stovek lidí.

No, jasně. Ale tam jde spíš o to, že to děláním map stojí velký peníze a když ty mapy nezrecykluju, tak mi to ty závody asi stěží zaplatěj.

Tohle se jmenuje Pavlač tahleta před náma. To jsou takový pěkný sedmičkový sokolíky tady dál tímhle tím údolím. To je taková pohodička.

A jak funguje to číslování?

Tady bývala ta pískovcová klasifikace, která se drží pořád, která kdysi končila sedmičkou, pak se k tomu přidalo 7b, 7c, pak se přidala osmička b, c, pak se přidala devítka, ale ani nevím, kam to dneska dospělo pořádně.

(Koukáme na vesničku Klokočí.)

Turistický region končí těsně pod hřebenem Jizerek. Máme tam určitý přesahy. Pak jsou takový prostory mezi, o který by nebyl zájem, ale ta republika je tak rozkouskovaná.. Některé plochy se rozšiřují - o ochranná území, tak o ochranná pásma.

(Mluvíme o různých EVL, jak se táhnou přes nějaké maloplošky.. Počet EVL už nenarůstá, třeba se rozšiřují, ale počet maloplošek roste.)

Takže, neřekl byste, že turismus je problém číslo jedna CHKO Český ráj?

No, turismus asi samotnej ne, já bych řekl, že největší problém, a to není otázka jen CHKOček, ale obecně celého území republiky, je snaha všechno totálně zastavět. To je problém číslo jedna. Protože prostě, jestliže něco zastavím, tak je to nevratný - zastavěný a šlus. Ti turisti přišli a odejdou a pokud to není tvrděj zásah - což ten turismus, ať je sebetvrďší, tak to pořád není tvrděj zásah - tak se o nic nejedná. Těžba surovin už tady prakticky není, respektive je, akorát v tom prostoru mezi těma dvěma částma toho CHKOčka, proto taky vlastně není propojenej Prachov se

zbytkem, protože tam je těžebna písku Střeleč, a prostě to tam nějak nešlo.

A nesouvisí ta výstavba taky s tím turismem?

Nee, lidi odcházej z měst, kór ten koronavirus je donutil utýct z těch paneláků, kde jsou nakoncentrovaný příliš, někam jinam.

Nemůže to být jako v Krkonoších, kde se staví turistická infrastruktura, apartmány?

To tady není, že by tu byla snaha budovat nějaký apartmánový domy, tak to ne.

A jak moc může CHKO regulovat množství ploch k zastavení?

V rámci územního plánu prostě jsme schopní ty místa nepustit. Jsou to někdy hnusný boje, taky jsem se několika těchhle projednávaček zúčastnil, řada lidí říkala, že mám odvalu, že jsem tam vůbec přišel. Na druhou stranu tam člověk prostě musel přijít. Člověk jim musel ukázat, že se jich nebojí a že něco jsme schopní s nima vydržkovat.

A dopadlo to dobře?

Jo, dopadlo to dobře, nepovolili jsme. Jinde se zase něco povolilo, nějaká část a šlus. Jenže, žejo, prostě, samozřejmě dneska s tím, jak rostou ceny pozemků, tak má každej miliony a chce, aby se ty miliony točily a ne, aby mu tam ležely na zemi. Já když si vezmu svoje pozemky, já mám kolem chalupy dva hektary. Taky by se tam 1-2 baráky vešly.

Ale ne!

No samozřejmě, že ne. Já jsem si koupil svůj klid tehdá. Jenže tehdá jsem je kupoval za 3 koruny.

Cena klidu roste.

Dneska kdybych je chtěl prodat, tak je prodám po pětistovce metr a budou rádi, že to je levný. Naštěstí u nás není územní plán, což z hlediska povolování staveb je boj velice omezující dneska už. To si pan starosta furt myslel, že to bude to nejlepší, že

když bude bezvládní, že si může dělat, co chce, a ono to nejde. Ale na druhou stranu prostě my dneska nad tím nezoufáme, protože k tomu stačí, aby na odboru výstavby napsali, že to nesouhlasí s územním plánem nebo že to není v zastavitelném území obce a báb a končej. Nemaj šanci. Protože tohleto přesně se po nich vyžaduje, aby tam napsali. Vyloženě soulad s územní plánovací dokumentací. A běda, jak to není, tak je konec. Ale to je to nejdůležitější, co je: vyhádat to na úrovni územního plánu, a potom už je to fuk. Na druhou stranu je pravda, že třeba ty územní plány, když se pořizují, tak řada institucí bere, že teda jsou nějaký tadyty analytický podklady, ale už netuší, že jsou ještě další věci, kterých by si měli všítmat. A to třeba to, že existují nějaký sesuvný území. A nemusí to být v těch analytických podkladech vůbec, to jsou veřejně dostupný data na stránkách ČGS pro celou republiku, takže ne, že já se podívám, co je zrovna v Turnově, ale taky musím koukat, jestli něco náhodou není v nějakým širším území. Třeba povodně se většinou převezmou od těch povodí, ale u těch sesuvů to nikdo neřeší, a pak tam nejen, že povolej baráky, ale ještě tam povolej zasakovat srážkový vody - respektive ne povolej, ale předepíšou, a já si myslím, že proto, aby se to zasakovalo, že tam není potřeba hydrogeologické posudek - ten je dneska potřeba na to, když to nejde zasakovat, abych prokázal, že to nejde zasakovat a jinak musím.. Což jako v těch sesuvech u nás to jde zasakovat, protože u nás je nejdřív na povrchu písek, do toho se o zasákne, a teprve podtím je ten jíl, po kterým to ujede.

(vidíme cyklisty na elektrokolech)

Ještě řeknu - tyhleto věkové kategorie, to беру, a navíc jedou po místní komunikaci, kde není zákaz vjezdu, to není žádný problém.

Dokud jedou jenom tady.

Ale, ti dojedou jenom k hospodě, daj si káfičko.. Tohle je v klidu. Takhle: mně ani nevadí, jestli jedou na elektrokole nebo na normálním kole, ale jak se na tom chovaj. Protože prostě člověk by v momentě, kdy to bere jenom jako sportovní náčiní a jede se tam na tom vyřádit, tak je to špatný. Jestliže jedu do přírody a rozhlížím se a jedu teda přiměřenou rychlostí, abych z té přírody taky něco měl, tak pak ten člověk zdaleka tolik neškodí. Ale v momentě, kdy tamtudy jenom proletí, tak za chvíli je tam zbytečně, protože může zaprvý lítat úplně kdekoliv a zadruhý přitom overturismu

samozřejmě vznikaj střety s pěšákama, který tam taky choděj. Takže prostě ta ohleduplnost je ten další rozměr. Ale to už tam není, to už je o tom vztahu těch turistů mezi sebou a když prostě tam budou pěšáci hovada a cyklisti hovada, no tak jako pak je to akorát o nějakým potenciálním střetu nebo průšvihu.

No a jak tady stojíme u toho kukuřičnýho pole, tak tady je samozřejmě problém kukuřice. Ta nemá s turistama nic společnýho. Ted'ka už je to dobrý, tady ta kukuřice vyrostla docela dobře a velice rychle a je pěkně zelená, má tu velkou listovou plochu, takže ta intercepce na povrchu je poměrně slušná, ale jako když je to jaro a je to nezarostlý, tak ty splašky do toho, tady těma roklemi to hučí.. A obrovský množství vody. Vypadá to zajímavě ty vodopády...

A takhle tady, co stojíme, se zaparkovat smí?

No, v principu nesmí, ale zrovna když tady bude někdo parkovat, tak si myslím, že ho za to nikdo popotahovat nebude. Protože teoreticky bych mohl zaparkovat akorát nahoře u hospody a když si ten zákon budu vykládat hodně blbě, tak nikde. Myslím, že v tom zákoně není psaný, že to neplatí pro zastavěnou plochu.. nebo, zastavěnou plochu jo, když to bude na zastavěný ploše, tak tam to problém není, ale když to není plocha nádvoří a bude to na zahradě, tak už to jako problém je. Protože zahrada slouží k něčemu jinýmu než k parkování vozidel. Ale to je stejný, jako když si postavim u baráku stan, že jo. To už by se dalo považovat za táboření a mohl bych za to být třeba pokutovanej. Je to sranda.. Tyhle věci prostě nejsou dotažený, na druhou stranu zrovna ted'ka nám tam psali takový hovadiny, že máme ještě napsat do vyhlášky o tom chráněný území... (není slyšet) ...Polovinu těch věcí, který nám tam předepisujou, abysme hlídali, tak my hlídat ani nemusíme, protože podstatně přísnější ochranu maj pásma vodních zdrojů, který tam jsou. Tam dokonce my jsme ve 2Ačku, takže to už je hodně striktní způsob ochrany. Celá tahle naše přírodní památka s tím ochranným pásmem, tak je celá vevnitř i ve 2Ačku a ještě vlastně ty body, který my chráníme jako ty hlavní, tak ty jsou dokonce jako přímo.. co oni tam u toho píšou.. tam ještě na to maj nějaký takovej speciální popis, to maj bejt ještě speciální tabule, že to není jenom obyčejný 2A, ale že to jsou zranitelný oblasti nebo něco takovýho. Takže to jsou vlastně ponory toků, že jo. A ono když něco hupne do toho ponoru, tak to je v rádech několika hodin ve vodárně. I když to jsou kilometry,

ale prostě jako taky, kdyby to nebyla hodina nebo kdyby to nebyly hodiny a byly to dny, tak to jsou první dny..Ono je to 10km daleko a klidně to bude za 2 dny ve vodárně, takže třeba tadydle na Rohozci, přemýšlím, kolik to je, tam taky za 17 hodin mají vyzkoušený, že od závrtu u pivovaru za 17 hod ve vodárně.

(Poté už přijíždí pán z firmy, která instaluje sčítače v ZCHÚ, s nímž poté míříme k jeskyni Postojna.)

6. Ing. Jitka Kořínková - ředitelka Sdružení Český ráj

20. 8. 2021, Sdružení Český ráj Turnov

Tak na úvod se zeptám obecně: Když se řekne Český ráj a Overturismus, tak určitě mi k tomu máte co říct..

Ano, no určitě jsme, teď mluvím za Český ráj, jedna z oblastí, u které jsem přesvědčena, že se můžeme o tomto pojmu bavit. Zejména na některých lokalitách, což jsou především ta skalní města, myslím si, že se to týká Prachovských skal, Hruboskalska určitě a taky Maloskalska. Ale ono to samozřejmě není přesně definované, zda je to overturismus, spíš je to taková pocitová záležitost, že už teda není kde zaparkovat a že už jako na tom místě je tolik lidí, že se tam ne úplně vždycky cítí dobře, právě proto, že si neužijou tu atmosféru tak, jak je třeba prezentovaná na fotografiích. Takže myslím si, že se overturismus Českého ráje týká, a to zejména v té letní sezóně a především o těch víkendech. Není to úplně celoroční věc, ale to je asi všude, že to je prostě otázka nějakého počtu dní v roce.

Já jsem se dívala na Vaše stránky a zaznamenala jsem, že měříte počty návštěvníků vždycky 5. a 6.7. Máte ještě nějaké další způsoby měření počtu návštěvníků?

Hm, určitě. Je to právě i ten důvod, že my se snažíme samozřejmě ten marketing dělat tak, abychom se tomu overturismu trochu vyhýbali, i když je otázka, jestli se nám to vůbec může podařit nějaká ta regulace návštěvníků, protože naší velkou cílovou skupinou jsou rodiny s dětmi a ty zákonitě přijíždějí o těch prázdninách o těch víkendech, kdy teda mají volno a kdo má děti, tak tomu rozumí, že si prostě nemůže brát dovolenou jindy, takže to je takový trochu oříšek, jestli se s tím dá vůbec něco udělat.. Takže měříme návštěvnost jednak o těch červencových svátcích, to opravdu posíláme brigádníky do terénu a dělají čárky, jinak samozřejmě sledujeme i návštěvnost památek, informačních center, CHKO má nějaké sčítače, takže teď zrovna jsme je prosili o doplnění počtu průchodů na těch frekventovaných turistických trasách, takže to je snad jediné číslo, které v tuhle chvíli nemáme aktuálně k dispozici třeba za ten loňský rok ještě, ale máme třeba sčítač právě na greenwayzera, odtamtud ta čísla máme, protože ten je jakoby libereckého kraje,

máme do toho přístup, takže intenzivně sledujeme ty počty návštěvníků právě proto, abychom tomu mohli přizpůsobit tu naši aktivitu.

A zaznamenali jste nějakou změnu těch čísel během pandemie?

Ano, určitě. Ono to bylo takové jakoby zvláštní, protože vlastně třeba vloni na jaře jsme se tady v některých dnech potýkali opravdu s velkým nárůstem návštěvnosti a opakovalo se to trochu opět letos na jaře, ale tam to bylo pak ještě ovlivněno tím, že vlastně byl omezen ten pohyb lidí potom na ty katastry, potom na ty okresy, já si teď už přesně nepamatuju, jak se to vyvíjelo... Ale vloni na jaře jsme to jakoby hodně řešili, protože tam byla i obava těch menších obcí, do kterých přijížděli lidé třeba z měst právě do nějaké té přírody a pohybovalo se tam na to období větší množství lidí než bylo obvyklé, protože ty lidi vlastně neměli moc možností, kam vyrazit, snažili se do té přírody, jeli na ta místa, která třeba znají z těch výletů, takže tam docházelo i k tomu, že pak byla zavírána ta parkoviště, protože vlastně nikdo nevěděl, jak moc se ten virus šíří a jak je to třeba nebezpečný pro ty místní lidi, takže tam třeba bylo takový období, kdy to hodně vyskočilo třeba právě v té přírodě. Pak se to postupně zase uklidňovalo.. Takže, myslím si, že můžu tvrdit, že návštěvnost těch přírodních lokalit i za tu loňskou sezónu jakoby stoupla, protože je těmi lidmi vnímána jako to bezpečnější místo, i když je to otázka, protože když se tam pak těch lidí pohybuje hodně, jestli to je skutečně bezpečný. No, je to taková polemika. Ale určitě to na to nějaký vliv má. Ale třeba ta letošní sezóna už jakoby ukazuje na to, že to s tím vloni zamávalo víc, letos už se to jakoby vrací k normálu.

A myslíte, že měla ta pandemie vliv i na to, jaké typy lidí se sem vydávají?

Jo, určitě. Protože samozřejmě byly třeba zavřené zábavní centra, sportoviště, obchodní domy, takže se možná na výlety vydávali lidi, kteří se do přírody obvykle tolik třeba nevydávají a tráví čas jiným způsobem. A to samozřejmě může mít vliv na tu přírodu, protože třeba nejsou tolik poučení o tom, jak se k ní chovat.

No, k tomu se chci právě dostat. Předpokládám, že těch problémových návštěvníků je menšina, aspoň doufám. A dala by se nějak charakterizovat tahle nepřizpůsobivá skupina?

(přemýšlí) Já to asi nedovedu takhle říct, protože zase tolik se tam nepohybuju, to by asi dokázali spíš říct přímo z Prachovek nebo tak. Nejsem úplně v tom terénu, abych se úplně odvážila tohle komentovat. To asi někdo, kdo přijde víc s těmi návštěvníky do styku to bude schopen komentovat.

A jezdí sem cizinci?

V Českém ráji mají zahraniční návštěvníci celkem malý podíl, je to kolem pěti procent, takže u nás jsou to fakt hodně Češi. A teď samozřejmě, jak jsou ta omezení, tak si myslím, že to bude ještě daleko menší procento, protože prostě pro spoustu lidí jsou ta omezení překážkou pro cestování.

Problém overturismu nespočívá jenom v množství návštěvníků, ale zejména v nevhodném chování některých z nich. Co toto chování obnáší?

Samozřejmě jsou to odpadky, které po sobě zanechávají a my co to řešíme, tak jsme přesvědčeni o tom, že nejvíc negativní vliv má to odsakování si lidí v přírodě, což my právě řešíme i tady v těch turistických novinách, nevím, jestli se k Vám dostaly. Ale vlastně CHKO si nechává zpracovávat koncepci práce s návštěvníckou veřejností, která samozřejmě obsahuje i nějakou analytiku a potom následně nějaká doporučení, a tam to z toho hodně vyplývá. Potvrzuje se i to, co my vidíme, když se po tom regionu pohybujeme, že se tam skutečně podél těch cest válí spousta ubrousků, teďko samozřejmě tam přibývají i nějaký ty roušky, ale hodně toho odpadu tam vzniká tím, že si tam ti lidé odskakují do přírody a samozřejmě nejde jenom o to, že si tam teda odskočí, ale že prostě použijí ještě nějaké hygienické potřeby, a to je asi to, co nám teďko to jádrové území, teda nejenom - tu přírodu - znečišťuje. Takže problém samozřejmě je, že tady jakoby je málo toalet, takže to ty lidi nutí si do té přírody odskočit, ale i potom takový ten pocit jako: no tak si odskočím, ono se nic nestane. Jenomže, když si tohleto řekne za ten den prostě, rozumíte, projde tam 2000 lidí, takže ono to je dáno tím, že je tam velká kumulace lidí a pak už to samozřejmě způsobuje problémy jak s těmi exkrementy, které mají nějaký vliv na tu přírodu, ale hlavně to, že to ti lidé teda nečiní tak, aby prostě po sobě nezanechávali stopy v podobě těch ubrousků. Takže my jsme právě vytvořili ve spolupráci s agenturou Travel..? a v rámci komunikace právě se zpracovateli té koncepce práce s návštěvníckou veřejností nějaký jako doporučení. Vytvořili jsme

jednak teda mapu záchodů, aby lidi viděli, že to není úplně tak strašný, že jsou místa, kam se dá odskočit, ale samozřejmě vnímáme, že je potřeba, aby těch toalet tam bylo víc. No a potom nějaké doporučení v tom, že prostě odskočit si do přírody by měla být až ta nejkrajnější varianta, a když už teda k ní musí dojít, tak vlastně tady je zábavnou formou komiksu, jak by si měli lidé počínat, aby to prostě nebyl humus, no.

Jo, to jsem zaznamenala na Vašem facebooku.

No, takže myslím, že nejvíc.. Jo, povalujou se tam taky plastový kelímky, flašky, ale myslím si, že nejvíc jakoby to znečištění vzniká tímhle tím. (9:52)

A ještě nějaké další typy nevhodného chování?

No, je to samozřejmě i to parkování na místech, která k tomu nejsou určena. A na některých místech je to prostě tolerováno, protože opět, těch parkovacích míst tu jako není dostatek. Dlouhodobě se to řeší, snaží se vlastně hledat nějaká řešení - mikroregiony, obce a tak dále. Jsou prostě dlouhodobě vytipovány nějaké třeba pozemky, kde by nějaká parkovací místa mohla vzniknout, ale většinou je to zkomplikováno nějakými vlastnickými vztahy a tak dále. Takže, musíme uznat, že prostě těch parkovacích míst není tolik, kolik by bylo potřeba, takže na nějakých místech je i lehce tolerováno to, že třeba ty auta stojí tam, kde by neměla, ale může se někdy stát, že skutečně třeba pak ten průjezd neumožní ani to, aby se tam třeba dostala záchranka nebo hasiči, a to už je pak jako problém. Takže, to je taková složitější věc, co se týče parkování a dlouhodobý problém. Takže, když to vyložene není jako hodně bezohledný, tak je to třeba i na některých místech jako tolerováno, no. No..

Za vás hlavní potíže?

Jo, no a jinak třeba my doporučujeme právě zase cestování turistickými autobusy, který propojují ten region, nebo i samozřejmě, nejenom autobusy, je to i vlaková doprava a tak dále, takže využití jakoby veřejné dopravy, které může nějakým způsobem odlehčit právě tomu parkování.

Jaké nástroje destinačního managementu Vaše sdružení praktikuje?

Myslíte jako marketingové nástroje? Tak myslím si, že jakoby asi všechny, které jsou v tuhle chvíli pro nás dostupné a k dispozici, takže samozřejmě tištěná prezentace lehce ustupuje na úkor online, máme web, dokonce spravujeme několik webových stránek, ale ta hlavní doména je českýráj.info, sociální sítě, samozřejmě facebook, instagram, máme YouTube kanál, ukazujeme teda i nějaký videa, účastníme se různých prezentačních akcí, spolupracujeme s médii, vydáváme tiskové zprávy, asi jako všechno, co najdete v učebnicích, tak myslím si, že nějakým způsobem využíváme.

A hlavním cílem je teda vnuknout lidem myšlenku ať jdou jinam než na ta nejvytíženější místa?

Tak obecně, cílem našeho sdružení je nějaký trvale udržitelný rozvoj cestovního ruchu, protože samozřejmě ti podnikatelé, kteří tady působí, potřebují ty návštěvníky, samozřejmě návštěvníci jsou tady vítáni, ale některá místa prostě už třeba v té sezóně nebo o víkendu nepropagujeme, doporučujeme místa méně známá, když se podíváte do těch novin, tak tam prostě je spousta míst, která jsou jakoby taková méně objevená. Ono je to dáno tím, že my jsme vlastně sdružení jednak obcí, tak i podnikatelských subjektů, takže vlastně my nemůžeme říkat, že cestovní ruch tady je nežádoucí, protože naši členové vlastně na něm mají postavené svoje podnikání, ale prostě v určitých lokalitách se spíš snažíme o nějakou regulaci. Tou naší hlavní náplní je vlastně vytvářet nějakou ucelenou turistickou nabídku právě ve spolupráci s těmi našimi členy a partnery a podporovat takový rozvoj cestovního ruchu, který můžeme označit za trvale udržitelný.

A máte nějaká další opatření v plánu do budoucna? Mluvila jste o těch parkovištích..

Hmm, určitě chceme s obcemi řešit právě i třeba budování nebo vytipování nějakých lokalit, kde by mohly být vybudovány toalety, parkoviště, a pak ještě řešíme takzvaný ten vizuální smog v tom území, což jakoby taky nedělá úplně dobrou vizitku. Je tady spousta informačních cedulí, tabulí, které mnohdy nejsou jakoby v ideálním stavu. Český ráj má možná v tomhleto nevýhodu, že tady ten cestovní

ruch už je strašně dlouho, byla tady celá řada projektů, v rámci kterých vznikly různé tyhlety naučné cesty, tabule, cedule a na některých místech je vyloženě precedulováno, takže my provádíme nějaké mapování těch informačních tabulí, vyhodnocování toho stavu a chceme postupně s obcemi řešit nějakou nápravu nevyhovujícího stavu, případně odstranění nebo nějakou renovaci. Ale je toho tady opravdu jako spousta. Takže, zas je to takový jako dlouhodobější úkol. Zároveň se v tom území objevují jako různé nepovolené reklamy, což ale je věc, se kterou musí pracovat hlavně CHKO, která teď nějakým způsobem tam snad vyzývá ty majitele těch tabulí k odstranění. Takže, to není věc, se kterou bychom my byli schopni vyloženě něco udělat, ale na to je právě asi ta chráněnka.

A jak moc jste propojení se Správou CHKO?

No, tak jako myslím, že i tím, že vlastně jsme spolupracovali nebo nějak byli zapojeni do zpracování té koncepce práce s návštěvnickou veřejností, tak si myslím, že jsme jako partneři. Vzájemně se informujeme.. Myslím si, že třeba touhleto kampaní vlastně napomáháme CHKO k nějaké osvětě, protože my vnímáme, že to jsou věci, které je potřeba s návštěvníky komunikovat, my na to máme ty kanály vybudované asi troufám si říct víc, než CHKO, která třeba na to nemá kapacity. Takže si myslím, že se jim snažíme v té ochraně přírody pomáhat.

A máte nějakou představu o tom, jak velký dopad má ta vaše snaha?

No, vlastně první výkop byl právě do těch turistických novin a na ty sociální sítě, což bylo někdy během června, takže zatím jakoby máme nějaký reakce na to, že třeba ten komiks je hodnocen jakoby dobře, ale spíš jakoby ze strany našich partnerů nebo kolegů. Teď ještě důležitá věc je, že středisko ekologické výchovy v Sedmihorkách podává na MŽP projekt, který by se dlouhodobě tomu měl věnovat a měl by dál pokračovat v té osvětě a měl by i vyhodnocovat právě jakoby výsledky těchto kampaní, takže vlastně pokud to projde, což bychom se měli dozvědět asi v nejbližších dnech, nebo do podzimu, tak už by nám mohli pomoci vyhodnotit i tenhle první pokus. Ale myslím si, že to zatím asi nebude mít extra velký úspěch, protože to je fakt jako věc, která musí běžet plošně a je potřeba, aby to bylo třeba v celé republice takováhle kampaň. Nejenom v Českém ráji, no. Myslím si, že to jakoby nezachráníme, ale vnímali jsme, že tady ten problém je, tak jsme s tím nějak jakoby

začali, ale teď chceme, aby se připojili i další partneři, aby se to prostě řešilo na vyšší úrovni. Nedělám si úplně iluze, že bychom tímhle úplně zachránili svět, ale vnímali jsme, že to je potřeba, tak jsme nějak začali.

A dá se říct, že když propagujete nějaký místo, že tam pak jde víc lidí třeba? Máte v tomto směru nějakou zpětnou vazbu?

Tohle je strašně těžko měřitelný, to se fakt jako nedá měřit. To by tam někdo musel stát a ptát se lidí, na základě čeho sem dorazili. Můžeme říct, že naše sociální sítě mají nějaký dosahy, že náš web má nějakou návštěvnost, ale myslím si, že to jsou všechno.. no, úplně bych se o to neopírala. (18:54)

Tak za mě je to všechno. Nenapadá Vás něco, na co bych se měla ještě zeptat nebo co byste dodala pro úplnost?

Hmmm, já bych se spíš asi zeptala, co vlastně studujete, protože jsem ten mejl tak rychle proběhla.

Sociální a kulturní ekologii na FHS UK v Praze, takže takový interdisciplinární obor, který kombinuje jak trochu přírodní vědy, tak sociální...

(pokračuje rozhovor v přátelském duchu, mám DP poslat, až bude dopsaná)

(vracíme se k tématu exkrementů)

Centrum ekologické výchovy už na základě toho komiksu vytvořilo program pro děti, který v kempu v Sedmihorkách jede, o tom, jak si počínat v té přírodě.

My jsme zkusili udělat nějaký první výkop, protože vyloženě té problematice těch exkrementů se tady zatím nikdo takhle nevěnoval, takže to byla taková jako výzva, jak to celý uchopit. Tak jsme to nějak zkusili, teď je otázka, co třeba s tím dál... Je možný třeba vyrobit lopatky na exkrementy jako nějaký upomínkový předmět nebo prostě prodávat to na íčkách a tak dále, ale je pravda, že některý věci se zas tý chráněnce taky úplně nelíběj: "Aby nám to tu ty lidi úplně nerozryli..", takže je to pořád takový tenký led, že vlastně chcete dělat tu osvětu, ale mluví do toho hodně lidí, jak to teda dělat správně, takže počkáme i právě jestli třeba dopadne ten projekt a ujmou se toho větší odborníci, ale my každopádně pořád tu osvětu chceme

nějakým způsobem zařazovat do komunikace s těmi návštěvníky.. Třeba už jsme teď dělali reedici nějakýho letáku skalní města a už jsme tam ten komiks lupli, aby to prostě pořád od nás jako šlo..

(Dívá se do skříně, jestli mají ten leták - ve skříně není, ale už je asi ke stažení na webu mezi propagačními materiály).

7. Petr Jenč – archeolog a speleoantropolog, Vlastivědné muzeum v České Lípě, dobrovolný strážce v CHKO Český ráj

26. 8. 2021, MS Teams

Já se asi na úvod zeptám úplně obecně - když se řekne Overturismus v Českém ráji, co mi k tomu na první dobrou řeknete?

Spíš tak nějak, co pod tím skrýváte Vy - pro potřeby Vaší diplomové práce. Já chápu otázku, ale aby se mi lépe rozeběhlo.

Mě to zajímá právě ze všech možných aspektů - jak třeba počty návštěvníků, jejich vývoj v průběhu času, tak typy lidí, kteří tam chodí, jaké jsou střety zájmů návštěvníků a ochrany přírody, dopady na přírodu. K tomu všemu bych se ve svých otázkách dostala..

Tak jaké venkovní aktivity byste ráda zahrnula?

To je dobrý dotaz - ty letní. V hlavní sezóně.

A kategorie které tam máte?

Všechny možný..

Ne, stačí nástřel, abych věděl, co tam všechno zahrnout a co už třeba nikoliv. Ano, vy to sice dáváte sezónně do léta, ale to už asi dneska přestává platit. To je jedna z těch

věcí, že řada aktivit opravdu byla vázaná na léto nebo na lepší typy počasí, ale vzhledem k tomu, že tady máme už poslední roky výrazně teplejší zimy, zimy bez sněhové pokrývky, ale zároveň už lidé nejezdí s vojenskými spacáky vyřazenými československou armádou, ale mají perfektní outdoorové vybavení, takže třeba pokud někdo vyráží do přírody za účelem noclehu, tak už dneska zvládá i teploty hluboko pod bodem mrazu. Takže nám se tohle už stírá - ten rozdíl mezi létem a zimou není, dokonce u některých typů těchto aktivit je období mimo léto ještě výraznější.

A konkrétně?

Příklad: lidé přijíždějí do klasických kempů, a to je samozřejmě taková ta záležitost sezónní: od května/června, například pobyt lidí na veřejném tábořišti. S koncem léta se kempy uzavírají a lidé je prakticky už nenavštěvují. Na druhou stranu pak máme zase různé typy táboření nebo bivakování ve zvláště chráněném území mimo oficiálně vyhrazená tábořiště, a to je například záležitost, která se odehrává celý rok, a samozřejmě jsou i různé skupiny lidí, které se proměňují, kdy třeba ti, kterým říkáme outdooráci, tak kdysi vykrývali tu teplejší část roku, a to už dneska dávno neplatí. Pak zase jezdívali ti tradiční trampové - ti vykrývali (například ten Český ráj nebyl tolik zatěžován běžnými turisty) daleko více tu chladnější část roku. Takže to je jenom ten malý segment. Teďka bych zmínil vlastně ten typ turistů nebo návštěvníků, kteří jdou za cílem nějaké pobytové rekreace, a teďka míří buď na veřejné tábořiště nebo takzvaně na divoko, tak tady máme jednak poměrně pestrou paletu návštěvníků v tomto směru a zadruhé: napříč celým rokem. Případů nelegálního táboření máme paradoxně v létě spíše méně než v zimě dneska už, což kdysi neplatilo. Pak se můžeme bavit, jestli tam patří třeba skupina lidí kolem geocachingu, jiných typů herních aktivit, různých her na území Českého ráje, pak už třeba nějaké sportovní aktivity. To je právě otázka, kde máte tu hranici té práce.

Tu si asi budu vytvářet až časem, já zatím sbírám dojmy a názory. Každý zatím říká dost jiné věci. A když byste si měl třeba rozdělit ty návštěvníky na skupiny/typy lidí, co tam jedou praktikovat za aktivity, uměl byste to nějak rozškátulkovat do více skupin? Já, z toho, co jsem zatím vytušila, jsou rodiny s dětmi, kteří tam tráví nějakou část léta tím, že se třeba ubytují někde v

penzionu nebo v kempu a chodí na výlety přes den..

Tady bude velký rozdíl v tom, jestli se o tom budete bavit - příklad: se zástupcem Sdružení Český ráj, který samozřejmě směřuje rodiny po turistických stezkách, za zajímavostmi ČR, radí jim, kam všude směřuje turistický autobus v létě, jaké jsou možnosti ubytování, jak se dá sjíždět řeka Jizera. Takže tam samozřejmě budete mít jiný typ informací, než když třeba budete hovořit se strážcem přírody, který samozřejmě potkává různé typy turistů, ale třeba ten zástupce stráže přírody, coby úřední osoba, řeší - primárně - to je taková represivní složka v tom území, problémy, které jsou se zátěží toho území spojeny. To znamená přestupování zákona. A tam zase bude ten pohled také jiný. Takže, to je to, co každý může nabídnout.

Ano, tak co můžete nabídnout právě Vy?

Ano, to je dobrá věc, pokud bych tam hledal svoji pozici.. Takže jednak se v tom území pohybuji jako výzkumný pracovník - tam moje parketa je archeologie a ...antropologie, ale zároveň jsem koordinátorem několika výzkumných projektů, jeden z nich se i týká komplexního výzkumu systematického pískovcového fenoménu Českého ráje, tedy průniky jsou tam do geologie a také do živé přírody. To už je vlastně propojeno s ochranou přírody. Pak je tam další věc, a to je, že jsem zapojen do managementu ochrany přírody, což je propojeno nejen s výzkumnými projekty, ale i se strážní činností, a to je například péče o jeskyně. Zatímco zpřístupněné jeskyně v území České republiky - těch je oficiálně zpřístupněných 15 - ty jsou ve správě a péči Správy jeskyní České republiky jako samostatné složky pod ministerstvem životního prostředí. Ale v těch chráněných krajinných oblastech ta péče o jeskyně spadá pod Správy CHKO nebo NP. No a potom asi třetí věc je fungování mně doby stráže přírody, který má zkušenosti na této pozici už od roku 1994. To jsou vlastně tři věci. Vám z toho vychází, že mám nejvíce k prostředí těch pískovcových měst, takže vlastně k tomu, co je pro ten Český ráj nejtypičtější, a hodně tam tedy figuruje to téma skalních dutin, kde je jednak možné sledovat samozřejmě vývoj napříč tisíciletími a staletími, ale pak samozřejmě i tu komplexní složku - jeskyně jako určitý vzácný typ prostředí z hlediska i určitého biotopu. Najít si tam nějakou tuto roli. A samozřejmě že i do těchto lokalit se sem tam taky setkáváme i s těmi případy, kdy dochází k poškozování těchto jeskyní nebo jsou tam

směřovány i různé aktivity, které patří do kategorie toho, co jsme povídali, těch venkovních aktivit, kde samozřejmě třeba v těchto mimořádně citlivých lokalitách, samozřejmě dochází třeba k tomu střetu právě s tím zákonem a i s těmi škodami, které jsou s tím spojeny. Byť většinou návštěvníci si ani neuvědomují, že tak činí.

A vy jako strážce se vydáváte do oblastí, kde víte, že těch turistů je hodně nebo víte, že ty oblasti jsou nejzranitelnější nebo kam míří vaše kroky?

Takhle, na území Českého ráje je asi 15-17 členů stráže přírody, s tím, že většinou ten jejich pohyb v terénu vychází buď dle časových možností, zaměřený dle oblastí, kde třeba jsou blíže svému bydlišti (většina strážců bydlí na území Českého ráje) a potom třetí aspekt je i podle určité specializace. Botanik bude mít jinou optiku a sledovat dění na jiných typech lokalit, máme mezi strážci také horolezce, takže ti zase samozřejmě budou moct daleko lépe a efektivněji sledovat ty problémy, které se týkají právě horolezecké činnosti, tu a tam takové věci také jsou. Takže čím více je jakékoliv skupiny lidí v přírodě, tak byť to procento těch lidí, kteří porušují zákon o ochraně přírody a krajiny, je velmi malé, tak samozřejmě s tím velkým počtem lidí a nárůstem pochopitelně narůstá i ta agenda přestupková, kterou potom řešíme.

A vy konkrétně se vydáváte do jakých míst?

Obecně skály. To, co se tam nejčastěji řeší z těch přestupků, tak je to nepovolené táboření a rozdělávání ohňů, na druhém místě je to pozměňování dochovaného stavu přírody, případně poškozování jeskyně nebo její součásti a nebo velmi častý, možná jeden z nejčastějších přestupků, jsou nepovolené vjezdy a stání motorových vozidel a potom ještě další kategorie může být i činnost vázaná na souhlas například z kategorie různých akcí hromadných, které podléhají souhlasu. Například zmíním nějaký závod nebo nějaká jiná hromadná akce, která probíhá v území a je k ní samozřejmě nezbytný souhlas. No a nebo také to může být i umístování reklamních zařízení, taková určitá móda před pár lety přišla, kdy jsou dovoleny reklamy na všemožné hospody a zařízení všude možně přibité po stromech. Takže to je takhle jenom nástřel toho, s čím se ten strážce v tom terénu setkává.

A co podle Vás představuje největší problém z těchto přestupků?

Pokud někdo například ruší zvláště chráněné druhy nebo poškozuje jejich biotop, tak pokud biotop zcela nezničí, tak jsou to všechno věci obnovitelné, takže tam problém je, ale ten problém lze navrátit. Pokud jsem ale zmiňoval třeba jeskyně, tak jeskyně mají několik typů výplní. Jednou z těch výplní jsou výplně nezpevněné - sedimentální výplně. To jsou vlastně ty uloženiny v případě pískovcových terénů. Tam se jedná vlastně o různé písčité uloženiny, které obsahují informaci ne stovky, ale tisíc let zpátky do minulosti. Nejen o přítomnosti člověka, že tu a tam jeskyni nebo skalní převis využil, ale zároveň tam máme celou řadu rostlinných makrozbytků, mikrozbytků, fragmentů zvířecích kostí či celých zvířecích kostí či skeletů, rostlinné pyly, máme tam schránky suchozemských měkkýšů, a to všechno je úžasné paměťové médium, kdy na základě cíleného, ale minimalistického výzkumu, kde je snaha získat z co nejmenší plochy co nejvíce informací, tak opravdu získáme krásný plastický obraz o tom, jak vypadala krajina Českého ráje napříč staletími, nakolik byla ovlivňována člověkem, jak se dokázala s lidskými zásahy vypořádat a vlastně tyto veškeré informace lze velmi rychle zničit. Stačí od nevinné hry - že dítě si zahrabává něco do písku, do země, že si odskočí z turistické značky do nějaké jeskyňky, která je poblíž až po zahlubování ohnišť nebo dokonce budování tábořiště, pak ty informace zanikají. My se totiž můžeme setkávat s informacemi, které jsou staré několik tisíc let, těsně pod povrchem. V těch písčích to není stejné jako třeba v těch tradičních krasových oblastech, kde máme v jeskyních sutě a typické jeskynní hlíny, kde pouhý pohyb návštěvníka ten terén nepoškodí. A v tom písku je to hrozně křehké. Takže to jsou stopy nevratné. Nevratné je také, když člověk opře oheň o skálu. Dneska už víme díky komplexnímu výzkumu, že prakticky i jeskyně se od skončení poslední doby ledové už prakticky nevyvíjejí. Takže, pokud nedochází k opadávání nějakých exfoliací, nějakých ... šupin, pokud nedochází k prorůstání kořenových systémů do skály, tak ty jeskyně se ani o milimetr nehly, to už dneska víme třeba i díky radiouhlíkovým datováním jeskynních karbonátových syntrů. Takže to, co vlastně ty písky do jeskyní, jak se tam dostaly, no, v zásadě v naprosté většině případů je to naplavený materiál, ať už například puklinami do toho podzemí, ale hlavně vchodovými partiemi. Takže, tímpádem vlastně můžeme mít uloženiny, které jsou mocné metr, dva a více a také můžeme mít jen několik decimetrů a ty informace můžou být skryté už jenom několik centimetrů pod povrchem. V tom je ta obrovská zranitelnost. Když jsem hovořil o tom ohni, tak když

se oheň opře o skálu například při jednorázovém táboření a v zimě to je ještě horší, tak dochází k poškozování té skály. Nevypadá to, že by se ta skála hnedka sesypala, pracuje to třeba i daleko delší dobu a zvláště v zimě, dochází k opadům. Takže to si tam vlastně ta příroda v úvozovkách vykouzila, tak to se dá velmi rychle pozměnit jenom tím, že člověk opře oheň o skálu. Velmi častým problémem, obrovským, je vyrývání podpisů návštěvníky. Máme stovky tisíc těchto objektů, které vznikly za posledních sto let v Českém ráji. To je obrovské množství, a zase, z jiného výzkumného úkolu, který jsem založil v roce 2001 a běží dosud a který se zabývá právě rytými, tesanými a sekanými stopami v pískovcích, obecně jako dokumentace skalních rytin na ... krajiny v CHKO Český ráj, říkám, jsou to stovky tisíc objektů na území CHKO Český ráj a pokud někdo zanechá nějakou rytinu dejme tomu na nějaké skalní vyhlídce v nějaké horizontální ploše, kam prší, v zimě tam máme sníh a podobně, tak většinou do sta let taková stopa zmizí. Pokud to někdo udělá na ploše vertikální, tak, jak je to velmi časté, tak taková rytina tam bude stovky let. A pokud to udělá v jeskyni či pod skalním převisem, tak tisíc let s jistotou. Takže takový prvek si někdo může zhlédnout i za 10 000 let a uvidí ho skoro stejně jako, když ho někdo vytvořil před pěti lety. Takže jsou to stopy nevratné a velmi časté, které tu jsou, a to je něco, co prostě nahradit nemůžeme. Takže, skutečně nějaký biotop nějakého rostlinného druhu může zmizet a za pár let se obrodit, ale toto jsou už stopy nevratné, které už nikdo nikdy neobnoví. V případě teda toho poškozování skal, tam si s tím příroda nějak poradí, ale ta informace z těch narušených zmizelých výplní je ztracená, a to je vždycky velká škoda.

Jak jste říkal, tak těch problémových návštěvníků, kteří porušují nějaká pravidla, je menšina. Myslíte, že by se tato skupina dala nějak charakterizovat nebo je příliš různorodá?

Je příliš různorodá, ale samozřejmě se dá charakterizovat, což je umělé škatulkování, které v některých ohledech už přestává platit. Například už právě tím, že se celkově ta společnost vyvíjí. Takže, není to už tak jednoduché, že by byla kategorie: typ návštěvníků horolezec, typ návštěvníků dejme tomu tramp, typ návštěvníků rekreačník, co jezdí klasicky do kempu, rodiny s dětmi. To se hodně prolíná. Já tady taky vnímám, když jsem zmiňoval ono táboření, což je jev, který je poměrně častý, tak do jisté míry se setkáváme také s tím, že například nabídka kempů a vůbec jako

tábořišť v ČR, což bude nepochybně platit i pro jiné oblasti, tak příliš nereflektuje požadavky klientů. Velmi často se setkáváme také s tím, že na divoko táboří lidé, kteří by nemuseli, kdyby měli alternativu. Kdyby měli kemp, kde se neprodává pivo, kde do noci nehraje hudba, kde si prostě můžou zalízt se spacákem a koukat na hvězdy nebo si tam rozdělat stan a maximálně potřebují vodu nebo záchod. Takový kemp v Českém ráji máme jenom jeden - ne klasický kemp, ale veřejné tábořiště Svitačka pod Troskami, který má tu nevýhodu (ted'ka to beru z pohledu táborníka, návštěvníka tábořiště), že mají tam vodu i toaletu, nic víc nepotřebují, je to krásné místo, ale jediný les, který mají při ruce, tak je přírodní rezervace Apolena, kam je z důvodu ochrany zakázán vstup. A takových nabídek je mnoho. Ale ochrana přírody nemůže nařizovat vlastníkům pozemků, respektive majitelům kempů a říkat jim: jak jste to dělali v těch 60-70-80. letech - oni to lidi už nechtěj. Tyhle debaty jsme vedli s Lenkou Šultysovou na Správě CHKO, kde jsme společně komunikovali s jedním z majitelů kempů u (Jinonických?) rybníků, který si třeba stěžoval, že prostě má takové a takové klienty nebo že by chtěl mít nějakou změnu. Tak jsme mu říkali: no, tak zbořte ty hnusný papundeklový chatičky a nabídněte něco, co ti lidé dneska chtějí. Takže: ano, lidi touží více po outdooru, více touží po těch spacácích s výhledem na hvězdy a stačí fakt jenom voda a záchod a chtějí tu přírodu. A tohle jim příliš ta nabídka těch kempů v ČR nabídnout neumí. Takže pak někteří se opravdu vydávají nadivoko a zbytečně ty nejcennější části přírody potom ohrožují. Tam pak můžou rušit zvláště chráněné druhy, zatěžovat lokality, které jsou jinak cenné. Ještě mě napadlo srovnání, které se týká i těch vjezdů aut. My máme sice v ČR každé dva kilometry vesnici, kde je možný to auto odstavit. Parkovišť záchytných pro skály, že by někde v blízkosti skal byly parkoviště, ty prakticky neexistují. To znamená, že se potom setkáváme s divokým parkováním a nebo... (výpadek spojení)

Počet lidí obrovským způsobem narostl a zase by se musely obce nějakým způsobem domluvit, aby nevznikaly hloupé nápady jako například tlak na budování parkovišť na skalách, kde samozřejmě by problém s ochranou přírody byl, ale naopak aby byli lidi v dosahu těch skal. To se týká Příhrazských skal, týká se to Hruboskalska. Ta zátěž je prostě velká a z mnoha důvodů není účelné, aby prostě vozidla parkovala na vrcholu skály, to je prostě problém. Takže to je podobný, jsou tady věci, které jsou k řešení a lidé místo toho potom hledají alternativy, které nejsou vždycky šťastné. Z

hlediska parkování například u Hrubé skály to parkování v přírodní rezervaci nebo na její hranici, všude podél cesty, jen aby neplatili na malém parkovišti třeba před zámkem Hrubá skála parkovné. Jeden čas tam dokonce dávali obří bloky kamenné, aby tam lidé neparkovali, no a časem lidé postupně naházeli i ty kameny ze srázu dolů a ty přestupky tohoto typu se řeší pravidelně. Takže, chybí tam nějaké systematičtější řešení, ale na to ochrana přírody nestačí. Tam opravdu musí být vůle i ze strany zástupců obcí, vlastníků pozemků apod. A je to něco, co se řeší pořád a řešilo se to před 20 lety úplně stejně a stále to nemá ještě nějaký jasný výsledek. Takže toto jsou podle mě zbytečné věci, které tady jsou a je pravda, že následně to i prakticky z kteréhokoliv člověka to může velmi snadno udělat přestupce, kdy ten člověk je staven do té role, že prostě za každou cenu chce, přijel kvůli tomu, vzal si kvůli tomu dovolenou, chce něco zažít, a pak zjistí, že do tohoto kempu já nechci, tady se nedá zaparkovat, mám malé děti, nechci s nimi chodit pět kilometrů někde od vlaku nebo od nějaké vesnice, a potom je to velmi snadné. A samozřejmě ještě v Česku speciálně platí to, co třeba v Rakousku nebo v Německu moc nevidíme, prostě takový sport ten zákon porušovat. Takže pokud je někde napsáno: nevstupujte, rušíte živočichy, můžete poškodit rostliny atd., tak naopak tu zvědavost lidí to spíše budí. Takže, to je i věc, proč se v ČR nepoužívají a v Česku je to obecně spíše vzácné, aby se upozorňovalo: tady hnízdí sokol apod. Protože to jsou věci spíš, které se u nás tají, než zveřejňují. Právě z důvodu ochrany.

A zpátky k tomu táboření. Jak může člověk v ČR tábořit tak, aby to bylo legální? Respektive, nocovat v přírodě tak, aby to nepoškozovalo přírodu. Je to možné?

Tady se dostáváme k tomu nejchoulostivějšímu, protože například lesní zákon to má celkem vyřešeno. Zákaz nocování na území lesních pozemků. Je jedno, jaký je tam stupeň ochrany, protože lesní zákon řeší lesy. Zákon o ochraně přírody a krajiny hovoří jasně o táboření. A tady byly v minulosti snahy hledat pro to definici. Já jsem přesvědčen, že pokud by tu věc rozhodoval soud, tak z logiky věci by asi těžko nějaké mimořádně cenné území (například první zóna CHKO) mělo mít menší ochranu než běžný hospodářský les podle lesního zákona. To si nedovedu představit, že by to bylo jinak. Přesto se aplikuje od roku 2011 výklad, pracovní výklad, kdy se odděluje bivakování a táboření. Za bivakování je považovaná činnost jednotlivce, nikoliv skupiny osob, byť by se na místě sešla náhodou, to je záměrně pro ty případy, které

taky znám, že se může domluvit 15 nebo 30 lidí, a pokud si spacáky dají 3 metry od sebe a říkají, že se neznají, tak samozřejmě ta zátěž může být větší než v jiné lokalitě 1 nebo 2 lidi s vařičem. Zároveň se předpokládá, že si nebudují žádný přístřešek - tady by se mělo doplnit, že by přístřešku neměli ani užívat, nepatří sem ani celta a pozměňování terénu. S tím, že takové to běžné shrnutí trávy nevadí. Takže, takto jednoduše se to dá použít. Já tady říkám hodně "ale". To "ale" totiž platí v tom, že když člověk například v zimě v době hybernace netopýrů vlez do nějakého skalního převisu nebo jeskyně, kde jsou buď zavěšení vrápenci, kteří hibernují nebo je to ve skalní sváře, není potřeba ani oheň, stačí, že si povídají, tak už to proudění vzduchu může vést, a často vede, k probuzení k těmto letounů. Takovéto vyrušení stačí několikrát za zimu, oni ztratí energii, ztratí ty zásoby tukové a umírají. To znamená, že tam člověk způsobí něco, co se neprojeví hnedka, to se projeví třeba až po několika hodinách, oni se nemusí hnedka probudit, to může být chvilková návštěva takové lokality, a ten netopýr se probudí pár desítek minut na to. Vylétne nejdřív do mrazu.. Takže, to jsou věci, ke kterým dochází. Taky záleží, která lokalita. Nebo to může být nějaký mimořádně cenný botanický druh. Nebo zase, když zmíním třeba jeskyně a skalní převisy - máme unikátní kořenové krápníky, kolikrát si stačí rozbalit spacák přes ně, a to, co vzniká velmi dlouhou dobu, unikátní typy tohoto drobného ekosystému, tak zanikne. Takže, nedá se bivakování doporučit jako typ aktivity, to by opravdu člověk musel být komplexním znalcem území, aby přesně věděl, kde. Na druhou stranu, pokud si někdo rozbalí spacák někde v těsné blízkosti značené cesty, někde vedle borůvčí nebo na trávě, tak je velmi nepravděpodobné, že by zrovna v tom místě něčemu uškodil. Takže, proto se to nedá vyloženě ve velkém doporučovat jako alternativa, ale je to způsob, jakým se s tím AOPK vypořádala. Jinak, dokud tady nebude nález soudní, který by jednoznačně řekl rozhodnutím soudu, co přesně je táboření, tak se budeme vlastně bavit v této kategorii. To znamená, že i ten člověk, který se rozhodne pro to bivakování, tak může pozměnit dochovaný stav přírody, což sám o sobě přestupek je.

A jak vy to ve svojí praxi odlišujete, když někde potkáte někoho nocovat?

No, přesně tak, pokud někdo vyloženě leží se spacákem, i kdyby to byly třeba dvě osoby, u cesty a netvoří tam v tom místě odpad, chová se šetrně... Pokud je to skutečně přespání o jedné noci, tak tam to naplňuje tu podobu bivakování, a takový

člověk podle mě ani neví, že kolem něj nějaký strážce prošel.

Nebudíte ho?

Ne, není důvod.

Ale větší skupinky už pokutujete?

Větší skupinky jsou upozorňovány, pokud tam už použijí oheň, tak to je samozřejmě pokutováno, tam se jedná o táboření bez diskuze a samozřejmě už to přináší svoje škody. Tak, pokud jsem třeba hovořil o těch lokalitách, tak ty ohniště je potřeba také šetrně odstranit, pokud se to týká těch jeskyní - tam se jedná o odbornou činnost, protože se zase vzhledem k povaze těch jeskynních výplní se to sýtuje, to se nevyhází ohniště s tím pískem, tam se musí sledovat nejenom přítomnost odpadu, ale potenciální přítomnost archeologických nebo jiných nálezů, dokumentovat to. Takže to není úplně tak rychlá věc. Snazší je to ohniště vyrobit, založit, než následně teda potom uklidit. Takže pokud náhodou třeba už takový případ řešíme, tak lidé jsou redukováni k tomu, aby po sobě uklidili, aby například odstranili připravené dříví, ale určitě jsou žádáni, aby nezasypávali ohniště, pokud je zrovna v té jeskyni nebo v převisu, aby tam ten terén nějak neupravovali, protože naopak touto snahou by mohli ten terén spíš narušit. Podobně jako není možné tam ty ohniště nechávat. To potom funguje jako magnet pro další lidi. Ti si řeknou: Ha, tady se táboří, tak by k jednomu ohništi brzy přibylo druhé, třetí, začalo by se objevovat jedno sezení, druhé sezení a vznikal by potom velký problém v takové lokalitě. Pak ty škody časem začnou být ne malé, ale obrovské. (34:43

Já jsem se bavila s paní Kořínkovou ze Sdružení Český ráj o aktivní snaze, jak usměrňovat davy, aby chodily třeba na nějaká méně vytížená místa, tak i jejich nevhodné chování.. Co si o tom myslíte Vy - fungují jejich opatření? Která nejlépe?

Například Sdružení Česká ráj, ale to se týká taky třeba CzechTourismu - Kudy z nudy. Opakovaně jsou případy, že se nahlašují, například: Na Kudy z nudy je nápad: Máme mimořádně cenné lokality a na Kudy z nudy se objeví lákavý nápad: navštěvujte to. Příklad: Těžko přístupná rokle ... v Příhrazských skalách, unikátní lokalita, která je

cenná třeba z hlediska botaniky. Ne náhodou je toto území taky Evropsky významnou lokalitou z Nature 2000. Kudy z nudy tam láká lidi, aby je někam lákalo. Tyhle problémy jsme taky řešili s mapami.cz, aby zbytečně nevytvářely body a umělé cesty. To jsme řešili teďka opakovaně, kdy mapy.cz vykreslovaly pěšiny podle toho, jak si je lidé vykreslili do jiného mapového portálu - tak, jak si prostě chtěli chodit. Takže se vykreslovaly i poškozené terény, někdo si zkracoval cestu a ta zkratka potom v mapách.cz se objevila jako cesta. To jsou věci, které se dějí opakovaně a kde se musí najít nějaká rovnováha a ne nabádat lidi k porušování zákona. Třeba u těch map.cz se to většinou daří a funguje tam nějaká spolupráce - to je spíš věc novější, ale u kudyznudy.cz, tam se to řešilo opakovaně a nakonec už se to daleko vylepšilo. Ale je to hlavně u propagace toho území. Stává se, že třeba některé lokality - zmíním třeba hrad Drábské světničky, teď dočasně zavřený, ten okruh, ale ta návštěvnost, která tam byla, tak byla jenom díky propagaci na kudy z nudy a dalších portálech třeba Středočeského kraje a jinde: Navštivte Drábské světničky. Ale ten hrad má svojí Správu. Nikdo to nekomunikoval s tím správcem, který do toho musí vkládat finanční prostředky, pečovat o tu památku, nikdo se neptal, takže běžely propagace, obrovské množství lidí, obrovská zátěž, obrovské škody, vynaložené víc jak 2 miliony korun.. A kde jsme dneska? Na zavřeném hradě. Takže, to je přesně to, že tyto věci nelze dělat jaksi automaticky. Je to jako kdyby někdo propagoval něčí zahradu nebo něčí pozemek k nějakému řádění a druhý to měl platit. Takže když potom dojde k tomu přetlaku těch lidí, tak to potom ten tlak je obrovský. A to je to, co právě Sdružení ČR - a já jsem za to teďka moc rád, za to, jak se to vyvíjí v posledních 2-3 letech - si uvědomuje. Takže snaha třeba letos byla nepropagovat to území. Máme tady Geopark ČR UNESCO. Snažíme se, teďka jsme vytvářeli mapu Geoparku ČR, aby lidé navštěvovali zbývající části geoparku, kam patří západní Podkrkonoší, aby nebyl jenom přetlak v tom území těch skalních měst. To znamená opravdu se snažit těm návštěvníkům ukazovat i jiná atraktivní místa v tom území, nejenom ta jádrová skalní města, která jsou mimořádně zranitelná a choulostivá a zároveň potom je otázka, kdy a jak propagovat. Opravdu nelze propagovat automaticky cokoli bez komunikace s tím, koho se to týká. Tak, jako by nikdo nechtěl na té zahradě ty lidi mít, tak je to podobně, že když ministerstvo pro místní rozvoj nebo kraj propagují konkrétní lokality, do kterých nekládají žádné finanční prostředky a vytvářejí zátěž, tak potom tam opravdu - u těch map.cz je to to samé -

by měla platit nějaká spoluzodpovědnost za to chování těch lidí. Pokud tam naženeme obrovské množství lidí, nemůžeme dělat, že se nás to netýká. Tedy musí tam opravdu být zájem na té druhé straně, že my si tam ty lidi přejeme, máme jim co nabídnout v té lokalitě, tak to je taky důležité. To máte zas ten systematický pohled komplexní, který by tady jasně ukázal, kde je nějaká snesitelnost. Jak je to nekoordinované, je to střílené od boku a u některých těch projektů mám takový pocit, že to jsou lidé, kteří jsou třeba i zaplacení za to, aby vytvářeli nové body v mapách, aby vytvářeli nové programy v rámci Kudyznudy, takže důležité je, aby se propojili jak ti vlastníci, tak ti správci toho území, tak ochrana území jako taková. Mě ještě napadá jedna trochu starší perla, a to byly cyklomapy českého ráje (Shopcard? 40:17) - to jsme řešili tuším někdy v roce 2005 na Ochráně přírody - kdy prostě tvůrci map vůbec nekomunikovali třeba se Správou CHKO, jestli to či ono místo, které oni tam vykreslili nebo hodlají publikovat, jestli vůbec je možné tam jet na kole. Jestli tam třeba není omezení z důvodu bližších ochranných podmínek toho maloplošného území, jestli tam není zákaz. A prostě vydali si mapy, a potom cyklisté opravdu přenášeli kola na neuvěřitelných místech a samozřejmě porušovali zákon a říkali: no, ale my jezdíme podle map.. Takže to je to, je překvapivě rok 2021, a stále se to ještě děje.

Ale míň? Zlepšuje se to?

Ano, samozřejmě, zlepšuje se to, ale rozhodně pomaleji, než by bylo žádoucí.

Jako ta koordinace těch všech subjektů?

Hmm. A důležitý je, že ten, kdo vydává opravdu mapu, průvodce, knížku, tak by měl mít sám aktivně zájem přistupovat k tomu a mít o ty informace zájem a hledat si je. A nebo, pokud jsou upozornění na to, že tam nějaký problém nebo střet zájmů je, tak by měli mít zájem aktivně k tomu přistoupit. Takže, říkám, je to paradoxní, ale řeší se to stále.(41:55)

A máte pocit, že když se propagují nějaká místa, že je to úspěšné, že to opravdu vede k tomu, že tam ti lidé fakt chodí?

Hm, je to jisté. U těch Drábských světniček to bylo naprosto zřejmé. Tam byl nárůst

obrovský. A to byly sponzorované odkazy přes Facebook a tak dál. Takže, někdo to platil, sponzoroval, v tomto případě Kudyznudy asi daňoví poplatníci, když je to pod ministerstvem pro místní rozvoj, a na druhou stranu vznikaly obrovské škody. Tam ta přímá úměra byla jednoznačná. To znamená, že rozhodně ta propagace měla svůj efekt. Ve smyslu toho, že lidi navedla do té lokality. Rozhodně to nebyl dobrý efekt pro ochranu kulturní památky a pro ochranu přírody.

Takže, když se snažíme o nasměrování davů někam jinam, tak očividně propagace funguje. A kdybychom se snažili o to, vychovat ty lidi k tomu, aby se chovali nějak, je to taky ta cesta?

Je, určitě, a já mám pocit, že poslední dobou dozrál čas, že je to do určité míry i generační výměna. Já to právě vidím s mladší generací a nebo celkově i s tím, jak se lidé naučili cestovat a poznávat ty západní zahraniční země, tak je tady velký posun od té porevoluční doby od těch 90.let, takže taková ta divokost a anarchie tu přestává platit. Naopak, návštěvníci Českého ráje a jiných území jsou náročnější v jiných věcech. Je to jako s tříděním odpadu - v devadesátých letech kdyby někdo řekl, bude se třídit odpad, tak by se mu všichni smáli, co je to za pitomost. A dneska nakonec i ti, kteří vyryjí nějaké to jméno do skály, tak doma ten odpad třídí. Takže prostor tady je a posunulo se to významným způsobem. Stále si myslím, že není to dostatečně využíváno, a tady samozřejmě vidím problém i na té straně ochrany přírody, že jenom ta cedule smaltovaná s tím státním znakem nestačí.

V roce 2004 jsme vytvořili aspoň takové jednoduché piktogramy, celkem asi 13 piktogramů jako pokyny pro návštěvníky Českého ráje. Je to běžné v západních zemích a nakonec i některá chráněná území České republiky to mají také. A tyto pokyny pro návštěvníky následně byly nejenom na turistických mapách tištěných, ale také na tištěných turistických tabulích v Českém ráji. To, co máme v těch vesnicích po dvou kilometrech, já to teďka zjednoduším, tak tam všude u té mapy byly ty pokyny pro návštěvníky. Byl tam symbol, co se nemá a vedle toho ten symbol, co by se mělo, minimálně ve třech jazycích těch základních, nebo možná ve čtyřech i s polštinou. Tabule se obměnily, naučné stezky se obměnily, piktogramy zmizely, ta krajina je prakticky bez nich. Je to škoda a přitom to je reforma, která rozhodně je na místě, lidé se rádi vymlouvají na to, že to či ono nevěděli. Ale rozhodně je také

důležité, aby existovaly i jiné formy, a to už může být video - tak, jako se teďka objevilo, že roušky do přírody nepatří a takové ty věci kolem odpadu, to dneska už běží, to funguje velmi dobře. A zapojení veřejnosti - lidé mají zájem do různých akcí, ať už je to úklid krajiny, což ostatně frčí i jinde ve světě - tam všude je prostě prostor a pomalinku se to začíná dít. Když jsem hovořil o komplexním výzkumu pískovců a jejich ochraně, tak děláme například cyklus odborných exkurzí pro veřejnost zvaný: Za pískovcovým fenoménem českého ráje. Je to akce několika organizací, zpravidla multidisciplinární, takže je to archeologie, historie, geologie, geomorfologie, živá příroda, ochrana přírody, případně památné stromy a tam ve 3-4 lektorech děláme celodenní akci pro zájemce o konkrétní část Českého ráje. Zájem o tyto akce je velký, samozřejmě ta exkurze je omezená na nějakých 30, max 40 účastníků podle terénu. Ale co je důležité - nám se vlastně těchto akcí účastní někdy titíž lidé, kteří se rádi vrací a přicházejí i jiní - lidé, kteří jsou zvědaví, kteří chtějí o tom Českém ráji vědět více podle těch nejnovějších poznatků a zároveň i v těchto lidech si tak trochu vychováváme ty místní ochránce přírody. Ty, kteří se díky těm exkurzím komplexně dozvídají, proč to či ono je významné a hodnotné, jak tu krajinu umět číst, co je dobře, co je špatně, a to mohou zase předávat dál. Je to další z modelů, který tu je. Je to vlastně něco, co se nevejde do tištěného letáčku na dvě stránky, takže ten prostor já vidím právě v těch videích, která se dají natočit, v takových těch jednoduchých dokumentech, které si člověk může pustit, je to právě tohleto. Takže i ty interpretační programy tady jsou, máme tady taky interpretační centra. Novým projektem je Dům přírody Českého ráje, který sídlí v Dolánkách. Máme tady potom středisko ekologické výchovy, které má zase také své akce. Takže se dělají akce tohoto typu, přednášky apod. A stále se ještě pořád učíme, jak vzdělávat tu veřejnost. A sama jste zmínila Sdružení Český ráj, které se nějakým způsobem posouvá a už to není jenom o té propagaci, ale když s tím kolegyně Kořínková přišla, s tou myšlenkou, že nebudeme propagovat ty skály, budeme ukazovat i další možnosti v Českém ráji. To samé se snažíme i v rámci geoparku Český ráj, a to je ten vývoj, který je dobrý, to jsou ty možnosti, které jdou dál. Vedle toho nám tady přichází nová generace návštěvníků, které zase lze kultivovat - to už nejsou ti zaškatulkovaní, kdy ten člověk je ryze tím konzervativním trampem, horolezcem apod nebo konzervativním milovníkem piva v nějakém nechutném kempu plném opilců, ale přichází sem nový typ návštěvníků a generace, která je často spojena s těmi novými

médii a musíme s nimi také umět pracovat. Takže učíme se něčemu novému prostě.

Vy jste mluvil o nějakém vývoji toho chování návštěvníků... Máte pocit, že ho nějak nabourala pandemie covidu?

Ano, jedna věc se tam projevila určitě, na to už jste jistě narazili, když jste mluvila s dalšími kolegy.. V určitých chvílích to znamenalo doslova útok na tu krajinu. Lidé nemohli cestovat do zahraničí nebo to bylo značně komplikované.. Nebo byly určité chvíle, kdy skončily lockdowny a ti lidé prostě vzali útokem tu přírodu. Takže, nějakým způsobem se to projevilo zátěží - byly to skutečně zátěže v konkrétních lokalitách, těch nejatraktivnějších, v těch skalních městech se to hlavně ukázalo a samozřejmě jakákoliv zátěž znamená, že tam je vyšší procento těch lidí, kteří se v té přírodě budou chovat nějakým způsobem. Zase, kdybych to hodnotil, tam to bylo jiné trošku, někteří byli asi díky tomu covidu takoví skoro omráčení, byli rádi, že v té přírodě chodí a byli velmi ohleduplní a pak tam byli lidé, kteří byli doslova zdivočelí, skoro až agresivní, takže bylo to trochu jiné. Ale vždycky to procento těch, co porušují pravidla a dělají to, co by se nemělo, bude stejné covid - necovid. Jde o to množství lidí.

A co by se mělo dělat, aby se to procento zmenšovalo až vymizelo úplně?

No, ono nevymizí nikdy, protože to je lidská přirozenost. Proto ani já nemůžu ty lidi označovat, to je jako kdybychom chtěli říkat, že někdo je zlý, to je špatně. To prostě jsou určité vlastnosti, které jsou člověku blízké, jsou všude ve světě, prostě máme lidi, kteří se různým způsobem nějak chovají, jde o to, co jim ta společnost umožní, jak ta společnost je tolerantní, nakolik ta společnost si také ale i vynucuje to dodržování pravidel. Vždycky vidíme rozdíl, když vezmeme CHKO v ČR, je vidět rozdíl tam, kde stráž přírody není nebo nefunguje, mezi těmi oblastmi, kde je strážců dostatek. To je taky velký rozdíl. Ale že bychom jako dokázali vychovat 100 % návštěvníků ideálně, to ne. My se můžeme pouze pokoušet, aby spíš to, co jsem zmiňoval na začátku, aby se těmi návštěvníky nestávala taková ta běžná populace. Těmi narušiteli té přírody jenom proto, že dochází k přetlaku toho území, vzniká nervozita, diskomfort určitý v té krajině a nebo nejsou uspokojitelné ty možnosti, které by rádi využili z hlediska toho oddechu. To je něco, o co se můžeme maximálně snažit. A rozhodně je potřeba, aby ty přetlaky nevznikaly, a v tom je obrovský

význam v tom, že je potřeba ty lidi opravdu nepodporovat vznik vytváření těch přetlakových bodů. To znamená, že tam, kde dochází k velké kumulaci návštěvníků, tak naopak ty návštěvníky směřovat jinam. No a poslední je ta edukace, ta výchova, a tam si myslím, že je to nastartované. Ale myslet si, že jako nám zmizí problémy určitého typu - to nezmizí. Já můžu sledovat i opravdu před 30 a více lety lidi jezdili vlakem a do té přírody šli pěšky. Dneska přijíždějí autem a rádi navštíví za den celou řadu míst, to znamená, že parkují, kde chtějí. Řešili jsme ve velkém před 20 lety, kdy Český ráj byl narvaný, jeskyně a skalní převisy byly jedno velké tábořiště. A zase jsme neznali jiný typ problémů, který sem přišel později, například později se objevil geocaching, který má v sobě kladné, ale i záporné stránky. Pokud někdo doopravdy nebude dbát ten režim klidový v tom území, pokud opravdu bude snaha vytvářet, zakládat cashe absolutně kdekoliv, kdykoliv bez ohledu na přírodu jenom pro nějaký výkon, tak to také samozřejmě potom může být problém a je to problém. Takže, jsou typy aktivit, který jsme neznali. Neznali jsme to, že by po nocích se nám pohybovali sportovci, lidi s baterkama, že by lidé vylepšovali svoji fyzičku pravidelnými běhy skrz skály, že by se odehrávaly noční akce a soutěže. Byl klid. Dneska není. Nebo například zimy byly klidové, dneska už také nejsou. Ono se to proměňuje, takže nějaký typ, řekněme, přestupku nám jakoby vymizel, jiný se zas objevoval. Cyklisté nám nejezdí úplně všude, už netahají kola skrz divoké rokle, ale samozřejmě ten problém taky někde existuje. Je to různé, vyvíjí se to, takže nějaký typ přestupku, který byl dominantní, tak prakticky se stává marginálním a zase něco nového se objevilo. Ten tlak na tu krajinu je velký a ten zájem hlavně o ten Český ráj a ty krásy České republiky se zvýšil a zvyšuje. Pamatuji, že na počátku 90. let lidi jezdili na Bibione, objevovat Itálii a takhle cestovat a v létě ten Český ráj byl na některých místech dokonce prázdný. Dnes opravdu ho máme plný bez ohledu na sněhovou pokrývku celý rok. Takže, je tam ten tlak a to, co může být poslední možností, jak věci ovlivnit, je potom nějaké území znepřístupnit - vyhlásit v tom území úplný zákaz vstupu nebo taky redukovat značené cesty - pro to aktuálně není žádný speciální důvod, takže spíš tady můžou být rizika, že pokud už přestanou všechny nástroje fungovat, tak potom tady je samozřejmě ta možnost uzavření některé oblasti dočasně veřejnosti. Ale těch nástrojů tady je celá řada a asi už bych se opakoval, no. Důležitá opravdu je přiměřenost. Přiměřenost, edukace, opravdu, aby ta spolupráce mezi všemi, kteří se podílejí nebo mají vliv na návštěvnost Českého

ráje, aby to fungovalo, aby to bylo propojeno a hlavně aby byla vůle nejenom prodávat a vydělávat, ale také aby byla vůle respektovat tu krajinu a přírodu. A já tady vidím naději v té mladé generaci, která je dneska více zelená a více na to vidí, takže to nemusí být vůbec špatné do budoucna.

Já moc děkuju! Hezky nadějně jste to zakončil.

Tak kdybyste ještě cokoliv potřebovala, klidně se ptejte, když budete cokoliv ještě mít. Jsme jenom tak přejeli po povrchu, ale něco z toho je. Nevidím to ani pesimisticky, ani přebujele optimisticky, je to prostě nějaký vývoj. A lidi, kteří budou porušovat pravidla a zanechávat nějakou stopu v přírodě, budou vždycky. Prostě toho se nezbavíme, snažme se spíš o to, aby toho bylo co nejméně. Tady jsem vyzdvihnul, kde máme určité nedostatky a kde je naopak prostor pro zlepšení.

8. RNDr. Miroslav Hátle, CSc. - ředitel CHKO Třeboňsko

31. 8. 2021 – Správa CHKO Třeboňsko

(Rozhovor započal ještě před zapnutím diktafonu.)

Koncepce zacházení s návštěvnickou veřejností - myslím, že to bylo dokončený na přelomu roku 2019/20, a tam se řada věcí v té analytické části taky objevuje. To území je tam rozdělený na nějaké takové úseky typického charakteru, jsou tam popsány prostě hlavní trasy, nástupní místa do těch oblastí, a v podstatě nějaký střety, který tam jsou. To je veřejně dostupnej materiál, kterej když je řádně citován v práci, tak se na něj dá odkázat, takže ten byste si případně odsud mohla odnést.

Já se na úvod zeptám úplně obecně: Když se řekne Třeboňsko a overturismus, tak mi k tomu určitě něco řeknete..

Tak je to otázka, která se přetřásá čím dál tím víc. Je fakt, že Třeboňsko bylo oblíbená turistická destinace už hrozně dávno, řekl bych někdy po vzniku CHKO, koncem 70.let, 80.léta, ještě vlastně za minulýho systému určitě Třeboňsko tu roli oblíbeného rekreačního území plnilo, spousta lidí tady má chaty a chalupy, spíš teda naštěstí chalupy než nějaký veliký chatový osady. Je tady tradičně spousta rekreačních zařízení, soustředěny jsou v několika oblastech, zejména v okolí Třeboně a kolem Suchdola nad Lužnicí a nedaleko Chlumu u Třeboně a Staňkova, kde jsou ještě z té doby takový docela veliký masový kempy. A pak samozřejmě je to taky oblíbená destinace pro dětské tábory, takže teď sice ta aktivita ustupuje do pozadí, asi jak je čím dál tím složitější i právně ty tábory uspořádat a vést, ale pořád tady máme každoročně 10-20 dětských táborů, který jsou rozházený v divočině. A samozřejmě do toho přišel nějaký nový trend, zejména teda využití Třeboňska jako ideální krajiny pro cykloturistiku, takže když to řeknu úplně jako otevřeně, tak jak jsme to cítili už někdy před 10 možná 15 lety jsme měli pocit, že už těch cykloturistů nemůže být víc. To jsme měli představu, že je určitý podíl lidí, kteří rádi jezdí na kole.. Samozřejmě každej mladej člověk nebo dítě si jezdí na kole, ale říkali jsme si, že z toho segmentu těch dospělejch, tak každý má nějaký preference a část je těch cyklistů. A tak, jak ti cyklisté nabývali, tak jsme si opravdu před těma 10 lety říkali: No, tahle sezóna, ta teda byla, to už nemůže být horší. A od té doby to jde jenom

raketově nahoru a přibyly k tomu ještě elektrokola a ty dvě poslední sezóny, které jsou výrazně ovlivněny omezením zahraničního cestování z důvodu koronaviru, tudíž vlastně do těch oblíbených destinací do CHKO míří spousta lidí. Ale pořád to není otázka, jestli je to overturismus nebo není. Možná kolegové budou mít trochu jiný názory, možná trochu vyhraněnější, protože třeba jako byli víc zvyklí na ten klid, kterej tady relativně byl. Já jsem v tom možná zas takovej pružnější, že si uvědomuju, že každý chodíme dělat toho turistu zase někam jinam, že tady můžem nadávat na přelidněnou Třeboň, a pak odjedem a děláme dusno v Chorvatsku nebo otravujeme někde v Beskydech, takže je to stejně jako ten vztah cyklistů a automobilistů. Skoro každěj cyklista - starší, když už má nárok na řidičák - je dřív nebo později řidič, a ti cyklisti, kteří jsou často hrozně neukáznění, tak ty ho šíleně rozčiluju a už jsou takový náznaky nepřátelství, a pak se to zase otočí. Zase ten cyklista je hrozně vzornej, že vykazuje naše služební auta z lesních cest, že se tam přece nejezdí a stává se strážcem takový tý čistoty a pak zase nasedne do auta a na zbytek roku jde dělat denně toho řidiče. Ten vztah je prostě, v tom já to vidím, že tady hodně příkladů je vždycky vázanejch na ty cyklisty. Ale já teda jsem v tom možná jako trochu liberálnější než kolegové, myslím si, že to tady jako narůstá, myslím si, že to získává rysy toho overturismu, ale pouze v některých vybraných lokalitách a na některých vybraných trasách. Nedá se říct, to bych řekl i ve srovnání s tím, co slyším třeba ze sdělovacích prostředků - Český ráj, Lysá hora, Beskydy, Pálava přelidněná, tak to si fakt myslím upřímně, že se to zatím s tímhletem srovnat nedá. Že tady ten nárůst není tak extrémní a je tady samozřejmě jednovrcholová sezóna, takže dneska je poslední den prázdnin, jestli pojedete s panem Hosnedlem někam, tak sama uvidíte, že někde v kombinaci s tím počasím, že ta krajina už je úplně prázdná, je tady pár důchodců a není to tak hrozný, musí se přežít hlavně to období prázdnin a v zimě je tady zase klid a příroda má čas se vzpamatovat. Takže já si jako myslím, že jsme v nějaké střední kategorii, kdy overturismus lokálně, což potom vzbuzuje otázky, jestli jako dávat nějaký odlákač cíle, kam prostě turisty naženete jinam, kde budou dělat menší problémy, nové trasy, odlehčující CHKO - někam mimo CHKO - na Novohradský hory, na Jindřichohradecko, ale není to prostě takovej ten palčivej problém, kterej by si žádal i náš zásah, to si myslím, že tady není. Jinak jako máme nějaká čísla z monitoringu návštěvnosti, takže máme už dneska představu, kolik tady je těch cyklistů, kteří projíždějí nějakýma profilama, kde se

monitoruje - to kdyžtak vám můžeme říct nebo ukázat. A není to nějaká úplně tragédie. Jsou to vybraný trasy. A Třeboň je samozřejmě taková, že každé dříve nebo později, když bydlí kdekoliv, tak ji navštíví, zajede sem s rodinou na tom kole, kolo odhodí někde na náměstí, takže pak ten celkový dojem z té Třeboně a nejbližšího okolí je samozřejmě hroznej. 300 kol na náměstí a tak. Ale nevypovídá to o tom celku. I v těchletý době najdete na Třeboňsku místa, kde je klid. A ten overturismus možná jako třeba vadí i víc těm lidem mezi sebou na těchletých vytížených trasách, protože oni defacto, až na výjimky, nedělají žádnou škodu na přírodě. Občas zahodí nějakou petflašku, ale spíš se ztrácí autenticita zážitku pro ty vlastní návštěvníky, že je velkej rozdíl být na nějakým hezkým romantickým místě sám nebo s rodinou nebo tam být a mít za zády dalších 30 pestrobarevných jezdců, často uřvanejších, a tak dále. Tak to je jenom na úvod. Nebudu vás děsit overturismem. Myslím, že to začíná a myslím si, že třeba - máme na to další kontakty, který třeba přišly dřív než vy - myslíme si, že by se někdo měl seriózně zabývat postavením právě třeba Třeboně, okolí Třeboně, na nějaké té vývojové křivce destinace, v jakém bodě se nacházíme. Protože víme, že prostě nás turisté postupně umlejou k smrti a postupně se ta lokalita může propracovat k tomu, že už ti lidé sem jezdit nebudou, protože už budou odrazovaní tím, jak se to prostředí změnilo, jak se komercializovalo a tak dále. Ale nejsme České Krumlov, prostě. Má to Třeboňské rozměry pořád.

Měříte nějak systematicky počty návštěvníků?

Jako těch údajů, to by vám možná řekla paní Drábková, ono hrozně těžko se zjišťuje počty návštěvníků oblasti jako celkový, protože tam se míchá velký množství různých typů návštěvnosti. Z Prahy, z Brna přijedou chalupáři, senioři, a jsou tady půl roku na chalupě, naplní ty vesnice, starají se o starý hezký stavení a vlastně jsou to defacto návštěvníci. Tohle se dá odhadnout množstvím rekreačních objektů. Pak se zase dá udělat nějaký průzkum, kolik je tady kapacita ubytovací v kempech. Ale my nemáme vůbec šanci nějak plošně tohle zjišťovat. Ty orgány, asi se do nich nebudu pouštět, něco existuje pro Třeboň, pro město, to je většinou součástí nějakých koncepcí turistického ruchu nebo rozvojových koncepcí města. Třeboň má za normálních okolností s připojenejma obcema nějakých 9 tisíc obyvatel. Je fakt, že v té sezóně to okolí Třeboně může mít třeba 25. Ve špičkách, kdy se sem všichni nahnou, tak je to dalších třeba 5 tisíc, co se zase rozprsknou. Takže my ty odhady

jako takový, jestli je tu 150 tisíc nebo 70, nebo 350.. Myslíme si spíš, že celý Třeboňsko se nafoukne řekněme v té špičkové sezóně na 2-3násobek svého normálu a trvalé osídlení Třeboňska je asi 30 tisíc obyvatel. Tak si myslím, že možná nějakých dalších 30-50. Ono je to taky komplikovaný délkou pobytu. Budeme říkat, že jenom přítomnost toho návštěvníka, je krátkodobá a nebo budeme počítat jejich pobytový dny a tak dále. Takže spíš jako teda, pokud jde o exaktní údaje, tak ty máme spíš na některých vybraných trasách. Od roku 2014 se pomocí senzorů bezdrátových - termosenzorů, co znáte z jiných území, buď to pro nás dělá to sročko Monitoring návštěvnosti, asi znáte, Roman Misiáček a spol. a nebo Nadace partnerství, ty se tady tak jako střídaj. Tak z těch profilů - není to úplně, že by těch 6 let bylo kompletních všude, my jsme někdy ty profily už prostě přehodili, protože nic nepřinášej, ale nedá se říct, že by tam byl nějaký raketovej nárůst exponenciální. Jestli, tak do 10 %, a to hodně závisí na počasí. Když je sezóna takováhle deštivá.. Ale jde nám taky o ty místa, kde se to koncentruje a kde jsou ty profily. A to je zajímavý, že tam jsme si dělali dřív nějaký svoje odhady nebo jsme tam poslali studenty, kteří jeden den něco počítali někde na Stříbřeckým mostě a ty exaktní čísla vždycky jsou větší, než ty naše odhady. Že jsme to podceňovali ten dojem. Ale je to spíš daný tím, že tam člověk měl nějaký časovej výsek toho dne a prostě ten den je delší a když se tam pak dá ten sčítač, tak se to projeví, takže.. Dlouhou dobu asi nejfrekventovanější profil je trasa Po Novořecké hrázi, jestli znáte - z rozvodí na Stříbřeckej most - uměléj kanál, postavenej Krčínem na konci 16. století. A je to prostě ideální taková dálnice pro cyklisty, a tam se taky z těch sčítačů ukazuje jednak teda celková zátěž a vrcholová zátěž, takže myslím, že ta zatím nejvyšší čísla z té Novořecké hráze se pohybovala roční zátěž kolem 90 tisíc asi. A nějaký špičkový den, to znamená nějaká třeba sobota na začátku prázdnin s hezkým počasím, tak myslím, že tam bylo nejvíc asi 1500 nebo 1700 návštěvníků denně. Což jako je třeba dost, ale jsou místa, která mají 10 000 za den. Takže to není nic dramatického a zřejmě nejfrekventovanější místo je takový jako východisko, začátek těch tras, ať už jsou to naučný stezky nebo nějaký neznačený trasy, a to je tady hráz Rybníka Opatovickýho, což je ... mohl bych Vám to aspoň ukázat na mapě, když o tom mluvím...

(vytahuje mapu)

Mluvil jsem o té Novořecké hrázi, tak to je jedno z takových ikonických míst

Třeboňska, co hodně souvisí s Třeboňskou historií, s přeměnama té krajiny, a to je místo, kde se Lužnice, která přichází z jihu Rakouska, se dělí na starou řeku - původní koryto, národní přírodní rezervací prochází do rybníka Rožmberk, pak z něj vytéká a teče do Veselí nad Lužnicí, a tady se část toho průtoku odlehčuje tím renesančním kanálem, tou novou řekou, která se po 14,5 kilometrech vlévá do Nežárky, do druhé významné řeky, která teče k nám z Vrchoviny z východu, a pak se obě dvě ty řeky potkají ve Veselí nad Lužnicí a dál už pokračují jako součást Lužnice. Takže tenhle úsek, co vidíte tady, tak má nejpřísnější ochranu, je to Národní přírodní rezervace, EVL, Ptačí oblast, máme tam 100 památných stromů, dubů na těch hrázích. A zároveň to je jedna z nejméně frekventovaných cyklistických tras..

A na té máte teda sčítače?

Ano, tam máme sčítače někde tady na začátku, tady na konci, a pak máme to propojení ve směru východ-západ-východ, kde ta žlutá trasa prochází a je to vlastně spojka tady do té rekreační oblasti Chlum Staňkov. Mám pocit, že možná ty největší zátěže byly někde vlastně tady na tomhleto propojení. Ono to taky bylo různý různé roky. Určitě ta trasa tý Novořecký a ta příčná taky, možná stejně nebo trošku víc. A pak je tady, tam bylo asi 120 tisíc jenom za druhé pololetí, kdy se začalo monitorovat - z nějakýho důvodu nebyly připravený smlouvy - tak je to vlastně ta hráz Opatovického rybníka, která víceméně navazuje na hráz Světa a lidi tady můžou vlastně nastoupit na trasu naší naučný stezky okolo Třeboně, cyklistický a nebo prostě jedou na ten jih obecně. Někdy se sem jsou i podívat, tady kousek dál od toho Světa je ta Schwarzenberská hrobka.. To je už takový trochu ovlivněný i tím pohybem v těsný blízkosti Třeboně. Tak tady bylo 120 tisíc a je možný, že by tady teda celoročně mohlo být 150-170 tisíc, to je asi takový nějaký maximum. Samozřejmě se nepočítaj ty vlastní exponovaný plochy, který jsou úplně ve městě třeba, po tý hrázi Třeboně, to je prostě vycházková hráz, tam choděj lidi na pivo k nějakýmu kiosku nebo k té hrobce, tak tady to nemá cenu počítat. To je jako kdybyste počítala lidi, jak choděj na Václaváku. Jo, ale ta oblast je veliká a kromě těhle míst tady máme celý to pohraničí, to jižní Třeboňsko, takovou tu oblast podél bývalý železný opony. Co Vám asi bude říkat paní Drábková, jenom abychom na to nezapomněli, vždycky jsme jako konstatovali, že se lidi drží na vymezených bud'

našich naučných stezkách nebo na tom systému těch žlutých turistických nebo cykloturistických tras. A zhruba před 2-3 lety jsme najednou začali vidět cyklisty na místech, který pro ně nebyly typický. Na starý řece v rezervaci najednou vyjedou dva lidi a koukaj do GPSky. A když jsme to viděli víckrát, tak jsme si říkali, že to je jako divný, že možná že už jako je to pro ně přelidněný, tak hledaj nějaký alternativní trasy, aby si to užili soukromně. A pak jsme zjistili, že na tom cyklistickém serveru, ze kterýho odvozujou taky mapy, který si potom stáhnete do GPSky a i ty mapy papírový, že tam někde ukradli ... těch doporučených tras. Ony jsou to v podstatě lesní cesty všeho typu. V lese je nějakých pět významových úrovní cest a oni vlastně vzali většinu těch lesních cest, to mi přijde, jako kdyby to opravdu stáhli odněkud z Lesů Český republiky, dali jim takovou růžovou barvu a všechny je označili jako doporučené trasy pro kola. Jestli jste se na ten cykloserver dívala..

Ne, ale někdo mi to už říkal, že v Českém ráji mají stejný problém..

Tak to já vám to možná schválně ukážu, jenom abyste viděla, o co jde. Samozřejmě, vyvolalo to nějaký jednání, protože třeba vydavatelé turistických map Klubu českých turistů s námi nějak komunikujou, má to na starosti nějaký kolega na ústředí a tady na tom cykloserver.cz je ten cykloatlas online. Já se přesunu tady na Třeboňskom třeba tady do okolí Třeboně do těch lesů. Jako dřív ty lidi přejížděli po těchletěch páteřních, tohle je ta Novořecká trasa. A teď najednou jako tadleta světle růžová, tak ta je vlastně ta všude jako doporučená trasa. Takže se třeba divíme, že najednou jsou cyklisti na pěší stezce - naučné stezce Cesta kolem Světa, což nikdy nebyla cyklostezka, jsou tam i nějaký dřevěný chodníčky, rašelina, ani se tam nedá pořádně ject. A najednou zjistíte, že to je prostě taky doporučená trasa. Nebo se dívíte v okolí tady toho pohraničí, to je najednou strašně proježděný. Když si vezmete, tak tady není snad jediná cesta, kde by to nebylo označený. Nebo to samý vlastně tady na Jemčině. To je ten východ CHKO, takovej ten velkej lesní komplex na pravým břehu Nežárky. Tak tady taky jako. Tak to je taková věc, kde bohužel teda ti provozovatelé těch serverů nekonzultovali ty návrhy a vrhli je na trh a teď je to dost problematický toho Jina nacpat zpátky do tý lahve. Tak to jenom jsem tak chtěl říct. Ale pořád jako, pokud by šlo o to přelidnění, tak opravdu nějaký overturismus je Třeboň, bezprostřední okolí, Chlum u Třeboně, Staňkov - tradičně rekreační oblast s velkejma kempama, Suchdol nad Lužnicí s pískovnama, možná tady některý místa

kolem Veselí nad Lužnicí. Ale jinak jako to tady je ještě docela dobrý.

Během toho covidu některý lokality zaznamenaly významný nárůst počtu turistů, některý naopak úbytek, protože jim ubyla ta zahraniční klientela, tak tady byste mluvil spíš o nárůstu?

Tady zase celkovej dojem - letošní sezóna jsme čekali, že bude ještě horší, ale možná vzhledem k počasí to nebylo tak výrazný. Já teda si myslím, že dokonce na mě dělá dojem, že byla slabší, než ta loňská. Ale ta loňská - subjektivní dojem - že byla ještě ostřejší ta letní sezóna, než ty předchozí, ale řekl bych, že ten nárůst mohl být tak jako v řádu několika málo desítek procent. 20-30 %, takový čísla jsem tady párkrát zaslechl. Takže, není to najednou pětinasobek, není to desetinasobek - místo 100 lidí je tam 120 nebo 130. Není to tak tragický. Nicméně prostě je tam jeden aspekt, o tom vám určitě taky lidi říkali, že až do doby covidu do přírody směřovala určitá sorta lidí, nemuseli to být všichni ekologové nebo nějaký ornitologové a zájemci o přírodu, mohli to být jenom obyčejní lidé, kteří jsou zvyklí s rodinama chodit do přírody. A covid tam přilákal lidi, kteří já nevím, kde se potulovali, asi v nákupních centrech, po hospodách.. A kteří nikdy přirozeně nechodili do přírody, takže se v ní vůbec neuměj chovat a tak dále. A protože už se tak v tom lockdownu tak strašlivě nudili, že už jako nevěděli, kam tu manželku s dětma vyvézt, tak si řekli: Mařeno, tady říkaj, že je to hezký na červeným blatě, takže prostě vyrazili a stali se součástí toho proudu, ale byli to takoví návštěvníci, kteří to berou spíš jako nějakou opravdu náhradu, substituci za právě třeba zavřený nákupní centra. A kteří jako k tomu mají přirozeně takový spíš konzumní vztah, kořistnickej, že si třeba ani neuvědomujou, kde jsou, nemají takovou tu správnou pokoru, kterou člověk cítí na nějakým místě, krásným, historickým, přírodním... a kde úplně cítí, že se tam musí nějak chovat. A taky to bylo mnohokrát ve sdělovacích prostředcích, že se vlastně najednou objevujou odpadky tam, kde dřív nebyly, hromady odpadů. Na Červeným blatě, kde vždycky prošlo 10000 lidí ročně a nebyla tam jediná petflaška, tak jsme začali objevovat poházený odpadky. Tam prostě přišli lidi, o které nestojíme. Šli tam prostě jenom z nudy a byla to pro ně prostě taková náhradní aktivita a zřejmě, až bude všechno jednou zase normální, tak asi zase sem přestanou jezdit. Ti pak třeba jezděj autem, kam se nemá, prostě protože chtěj doject a nemá ještě takový instinkty, že do lesa se tradičně v Čechách autem moc nejezdí. Vždycky ti lidi ty auta aspoň postaví na kraj tý silnice a

kousek třeba popojedou k té lesní cestě, ale nejedou až na to místo. Tadleťta sorta ty pravidla nezná, neuznává a tvoří asi nějaký hlavní podíl těch přestupků.

Jo, k tomu jsem se chtěla přesně dostat..

Ale my nejsme moc dobří na přestupky. V tomhle typu krajiny to je věc, která je úplně jako neřešitelná nebo neuhlídatelná. To bychom tady museli mít prostě pětinasobek personálu, abychom byli schopní říct, že něco jsme plošně schopní monitorovat a někde jako vymáhat, protože Třeboňsko je typický tím, že je dobře průchodný, dobře průjezdný, rovinatý. Tím, že je to součást toho jeho specifickýho charakteru, že to je vlastně polokulturní krajina, takže tady máme jenom CHKO a ty okrajový obce, tak máme na území 45 obcí spoustu rozptýlený zástavby, v létě je tu spousta těch táborů a tak dále a vlastně ta krajina je dobře průjezdná a ty lidi často v dobrý vůli někam jedou po nějaký asfaltce, myslí si, že je to legální, ale pravidla platí ve všech CHKO stejně. A v okamžiku, když tady sjedete z nějaké státní nebo veřejné silnice a nebo z nějaké místní komunikace, to nejsou všechny, ty jsou v nějakých pasportech obcí, tak už jste jako mimo zákon. Vjíždíte, setrváváte někam, kde to zákon zakazuje. Ale hodně často, možná většina jsou přestupky spíš formálního rázu - z té teorie právníky, že ten přestupek má nějaký formální rys, že se někam nevjíždí a vy jste tam prostě vjela, pak má nějaký materiální rys, kterej je určenej tím, jak moc je to společensky nebezpečný. A většina těch přestupků, který tady vznikaj, tak mají spíš ty formální rysy a ta společenská nebezpečnost ve smyslu: vjel jsem do hlubin první zóny a tam jsem vyplašil orla, a on už nikdy nezahníždil, tak to tady není, to je výjimečný. Většinou když se dělaj nějaký s Lesama ČR, s rybářema takový dozorový akce na některý vybraný lokality třeba kolem Staňkovskýho rybníka, kde jezdili tradičně rybáři, tak většinou prostě i tam ty přestupky jsou spíš těma formálníma porušeníma. Každoročně dáváme, já nevím, nejsou to desítky, je to spíš tak od 5 do 30 pokut třeba.

A je to převážně za vjezd?

Převážně jsou to vjezdy a v některých místech to byly přestupky, který nás nenechaly úplně klidnýma, že tam byl bláznivej městskej policajt, kterej tam pronásledoval lidi a ty lidi stáli dvěma koly na asfaltce a dvěma kolama na trávě vedle už. A oni nám to dokladovali jako přestupky. A když jsme to neřešili, tak na nás

dávali nějaký oznámení pro nečinnost. Byly to prostě úplně nesmyslné věci, který v konečném důsledku spíš by efektivně popudily veřejnost proti ochraně přírody. Takže v těchto místech se podařilo nastavit nějaký režim, že se snažíme řešit jenom fakt ty podstatné věci.. My k tomu nikdo nemáme blízko k tomu být zároveň takový ten dráp. Rozhodně, nikdo se v tom nevyžívá. Někdy by to bylo potřeba, aby tu byl někdo, koho to baví, ale oni to většinou bývají psychopati..

A jak je to tady s konáním hromadných akcí, třeba sportovních? Jsou nějaká omezení na to, třeba počtu účastníků?

My máme strašně starý výnos od CHKO, ten je z roku 79, a tam je uvedeno, že hromadné sportovní akce by měly být s naším souhlasem. Je fakt, že to je přísnější, než to určuje zákon. Ten výnos se používá, protože on je opravdu hodně zastaralý a špatně jsou tam uvedeny části zásad, který jsou potom perfektně popsány v zákoně, tak se s ním pracuje jen tak pomocně. Většinou teda ty sportovní akce podchytáváme nějakou formou, ale ne vždycky. Ti lidi se sem přijdou včas zeptat nebo už jsou nacvičení, že když je Běh kolem Světa, kde běží 500 lidí, během dne mají nějaký závod po běžné stezce veřejně přístupný, takže tam žádný problémy ochrany přírody nejsou, ale oni ví, že to je prostě v CHKO, možná si přečetli i ten náš výnos a jdou se prostě zeptat. Každý rok je já nevím 10-15 nějakých větších akcí, Třeboňský maraton.. a tyhle mají příslušný souhlasy nebo výjimky.

A nějaká omezení počtu třeba nebo zakázaná místa vstupu - to ne?

Ty trasy s nima konzultuju, toho oni jsou si vědomí a většinou už to navrhnu tak, aby nelezli někam do rezervací nebo někam. I ten Třeboňský maraton je tady po těch cestách, tam ani není důvod, běží se to na podzim, takže i kdyby tam šli nějakým porostem, kde má orel hnízdo uprostřed na smrku, tak na ten podzim je to jedno. Tady je citlivá ta jarní sezóna, už někdy kdy ještě lidi nechoděj, ale třeba pro nějaký jiný typy vjezdu.. Už někdy od konce ledna, kdy ti ptáci hledají nějaký svoje teritoria, tak až do té poloviny července jsou citlivá místa, která jsou hnízdišti ptáků. Notabene je to ještě vyhlášeno jako ptačí oblast Třeboňsko ta centrální a severní část. Takže ty hromadné sportovní akce - zatím si myslím, že jsme nedávali limit, který by byl vyloženě limitem od nás. Tak se to strašně těžko určuje. Většinou ty akce samy přirozeně měly takovou kapacitu, že se to dalo povolit tak, jak si o to zažádali. Pokud

jsme měli nějaké úvahy o těch limitech, tak jsme to probrali vlastně s nima dřív a oni říkali: nebojte se, my jsme si toho vědomí, to nemůže být žádná strašně obrovská akce. Takže jako ty papíry se vydávají, někdy teda ve Správním řízení, že jsou to opravdu takový ty ostrý výjimky a souhlasy, kde se odkazujeme na zákon a i třeba myslím, že i ten Třeboňský maraton, že měli výjimky na ty doprovodný vozidla, který jsou tam z hlediska zdravotnickýho nebo někde jsou občerstvovací stanice.. Tak tohleto se všechno nějak jako ošetřilo, takže to jsou takový věci, který potom dá se říct, že jsou ve všech bodech v souladu se zákonem. Problém se nedá říct, že by byl. To si myslím, že tady nemáme. Žádný motoristický soutěže - ty jako vyhazujem. Nějaký rallyečka, tak to tady akorát výjimečně projedou nějaký veteráni napříč Třeboňskem, že někam míří, ale něco jako Rallye Bílé Karpaty nebo Krkonošská Rallye, to rozhodně ne.

A právě kvůli tomu rušení ptáků?

Je tam samozřejmě ten aspekt toho rušení, to určitě. A nejenom ptáků, může se stát něco jinýho - přeject vydrů třeba. Ale je tam takový ten aspekt, že lidi učíme, že ta oblast má určité poslání, nechceme, aby jezdili autem do lesa.. A najednou my jim tam pustíme nějaký rallye v místech, kam se ti lidi nepustěj. Tak tam budou jezdit a ještě teda způsobem závodnickým.. Určitě by se to spoustě lidí nelíbilo, to by nám asi neodpustili. Část nadšených automobilistů by se tam šla podívat, ale myslím si, že když se můžou vyhnout, tak si myslím, ať se vyhnou. Ty chráněný oblasti nejsou, sice jsou tam někde atraktivní výhledy, pohledy, trasy, terén - i když tady na Třeboňsku ten zajímavěj terén chybí, ale myslím si, že z principu by se tyhle věci neměly soustřeďovat do chráněných oblastí. To se nám daří, to nikdo, bych řekl, nezkouší už asi ani.

A čistě z přírodovědeckýho hlediska má ten turismus nějaké neblahé dopady?

Já si pořád myslím, že v zásadě ne. To byla výjimka, jak jsme se začali bavit, že část těch cyklistů třeba využije ty doporučený trasy, ale tak, jak to tady bylo po několik desetiletí doted'ka, tak ti turisté se drželi. A stále se většina drží na zavedených trasách a ten jejich vliv je minimální na tu přírodu. Někde je podepsaná informační cedule a ti horší z nich tam nechají pohozený obaly od svačiny a petflašky, ale defacto ty trasy jsou koncipovaný tak, že neprojížděj žádným územím a kdyby něco

výrazně mohli rušit.. Já říkám, spíš si vaděj sobě. To asi znáte z jiných CHKO nebo ze Šumavy, že si začnou vadit pěšáci a cyklisti, pak si začnou vadit ty jednotlivé skupiny, protože prostě jde rodinka s malejma dětma, děti šlapou na kolečkách, všichni si jedou pomalu, kochaj se někde na hrázi a teď je prostě naplno předjede skupina mladejch chlapů, kteří jsou tady na teambuildingu nějaký velký filmy, to jsme tady speciálně zažili, takový ty teambuildingy firmy, kde se ti mladí hrozně před sebou předháněj.. A ty bejvaj někdy fakt jako hodně, že si tam nárokují celej ten prostor. Takže okamžitě, když jim nějaký dítě neuhne dostatečně rychle, tak už nadávaj sprostě. Jo takže, pořád tohle není ochrana přírody, to je nějaký obecný mezilidský vztahy a nějaký prostě nalezení konsenzu o užívání toho prostoru. To vyžaduje určitě jako vstřícnost a ohleduplnost z obou stran. Takže, to jenom k tomu chci říct, že ani snad moji kolegové nemají pocit, že by tím vznikaly nějaký škody. To jsou spíš horší, určitá taky skvadra našich návštěvníků - je to tady strašně atraktivní pro přírodovědce, jak pro vědce z různých škol, tak pro amatérský přírodovědce a všichni chtěj všecko jako vidět, popsat a publikovat. Tak vždycky jsme měli takovej případ, kterej úplně nenastal, ale je to jenom takový model, že máte někde nějakýho vzácnýho ptáka, což nemusí být vyloženě orel mořský, ten už je běžnej, ale někde by zahnízdil třeba (nerozumím 40:12) a v pondělí ho tam přijdou zkontrolovat z přírodovědecký fakulty z Budějovic, v úterý z fakulty z Prahy, ve středu z Mendelovky z Brna, a takhle to jde dál.. A v pátek se pták zvedne a opustí hnízdo. Takže spíš jsou to ty profesionálové, kteří do těchto území směřujou, který tam zatahujou jejich granty. A to teď vidíme skoro jako větší problém, než ten běžnej turismus. Protože se to často nachází v cenných územích a odehrává se to v době, která bývá citlivá. Oni logicky chtějí ten začátek sezóny. Botanik tady samozřejmě nechce chodit v listopadu. To už není návštěvnost, to už není turistika, ale je to věda a výzkum v exponovaným území, kde když si dáte tu nálepku CHKO, EVL, Biosférická rezervace, tak se raketově zvýší šance na to, získat ten grant. A když to teď dělaj všichni, a mají prostě milion možností grantovejch, evropskejch a jinejch, LIFE, atd, tak všichni najednou začali zkoumat Třeboňsko. My máme najednou obrovský množství kamarádů, který jsme předtím nikdy neznali. Opravdu bylo období, když je ta uzávěrka toho grantu, že třeba jednou, dvakrát za týden někdo sem pošle materiál, kterej už je hotovej, vůbec s námi nebyl projednanej a jenom nám oznámí, že bude dělat výzkum na Třeboňsku a že to třeba znamená změřit 1000 stromů na

starý řece a polovinu z nich obílit a pak je počítat za dva roky.. A takovýhle prostě někdy i docela invazivní výzkumy, který se sem soustřed'ujou, protože to je prostě atraktivní území. Ono je atraktivní pro ty výzkumníky úplně stejně, možná i víc, než pro ty běžný turisty. Já kdybych chtěl, tak si sedneme a já vám ukážu, jaký projekty jsou třeba v přípravě. Ony jsou míněný dobře. Některý jsou jenom jako výzkumný a lidi si tam vlastně řeší svoje to, co je baví, a pro nás to příliš velikej význam nemá a jiný jsou zaměřený tak, že by ta budoucí aplikace mohla být ve prospěch ochrany přírody, takže.. Ted' tady zrovna se rozjíždí dva veliký granty, jeden je potenciálně LIFEovej v kombinaci s operačním programem životní prostředí, a ten je zaměřenej na pár předmětů ochrany, který jsou vázaný na Lužnici, takže by vlastně chtěli odstraňovat migrační bariéry na celý řece - od hranic až do Vltavy, takže nás se to taky týká. To je určitě pozitivní věc, ale ještě k tomu musí přihodit další druhy, který žijou v tý nivě, takže tam je pak velký tlak na další stavební práce v tý nivě. A pak ještě někdo vymyslí, že tam bude sázet stromy, zatímco jiný týmy nám nadávaj, že krajina zarůstá a že by se měly víc upravovat ty bezlesý stanoviště. Těžko se hledá ta rovnováha. A ve čtvrtek jdeme zase na Jihočeskou univerzitu, kde už mají druhý kolo přípravy takovýho velikýho projektu, který by sem měl přitáhnout do čtyř lokalit takový ty velký herbivory - bratuři a tak. Takový ten management pomocí velkejch spásačů, což je samozřejmě taky veliká věc, která může asi třeba narážet u místních obyvatel..

Nebo u turistů

Nebo turistů, no, takže nikdy nevíme, kdo je horší. Ti turisti jako odjedou po prázdninách.

Mě ještě napadlo k těm cyklostezkám, jestli to čím dál víc lidí nebude navádět k tomu, aby tam jezdili po těch neznačených trasách. Předpokládám, že lidi spíš opouštěj používání papírových map..

Právě, ty papírový mapy se moc nepoužívaj, spíš si to natáhnou do tý GPSky..

No, právě, tak jestli se nesnažíte spolupracovat s tím cykloserverem a nabádat ho k tomu, aby to stáhnul.

No, já jsem se o tom, myslím, zmínil. My jsme zjistili, že to neproběhlo a že ty poslední aktualizace a vložení té vrstvy těch doporučených tras tam dali svévolně, probrali jsme to s lidma, co to dělaj u nás na našem ústředí, ověřili jsme si, že nikdo je neoslovil, tam už jsou nastavený nějaký procedury třeba s jinejma vydavatelema, a to tady prostě nenastalo, takže jsme apelovali na naše ústředí, aby zahájili jednání s nima, a zatím se nám to stálo takový, že to nikam moc nevede. Ještě naše kolegyně Drábková navázala vlastně s tím vydavatelem přímo přímý kontakty a domluvili jsme se, že uděláme naši kritickou revizi těch tras, že do toho zavedeme ještě další partnery v tom území, kteří si stěžují, že je ten turismus ničí. To jsou třeba Lesní správy tady, těm cyklisti nadávaj, když tam s nimi ten náklad'ák zatřepe, to je vytočí, a to jsou konflikty úplně zbytečný. Ti na těch cyklostezkách mají dojem, že tam patří jenom oni a ti chudáci, kterým kůrovec někde sežral kus lesa, tak to tam těží a potřebujou to dřevo někam převýzt a teď se hádaj s cyklistama, kteří jim nadávaj... Takže, z tohohle hlediska jsou to celkem naši přirození partneři, takže kolegyně obešla nějaké vybrané lesní správy, nějaké větší lesy jako třeba Třeboň, myslím, že i s rybářstvím Třeboň jsme to probírali a prostě jsme si vzali tlustej fix a část těch tras jsme vymazali. Zeptejte se jí na to. Oni snad slíbili, že při některých dalších aktualizacích hlavně tý vrstvy, která je živá, tak snad to zaktualizujou v řádu třeba čtvrt roku, takže by tam některý ty trasy vypustili, při dalším tisku. To se odvíjí vlastně od té poslední verze na tom serveru, že ani ty papírový mapy by tam ty citlivý místa neměli. Ale je to takový neskutečný množství.. Nevíte, kdo kde teď vydává nějakou mapu - to je prostě odraz svobodný společnosti v dnešní době. Teď jsou všechny možný aplikace, lidi to baví, takže: Ověřeno rodiči.. A všichni si jako sdílej tipy na výlet nebo doporučujou: to je nejlepší, tam nejsou žádný lidi. A samozřejmě je to nejlepší blbost, když chcete, aby nějaký místo bylo hezký a tichý, tak se to nesmí dávat na Twitter nebo na instagram, dělat z toho fotky. To tam během prázdnin naroste ta návštěvnost úplně skokově. Tady jsou třeba nějaký lávky v rybníkách, ze kterých lidi úplně šílí, aby si tam udělali na instáč fotku.. Tam pak jsou na tý lávce na pozadí nějakýho rybníka. A pak nadávaj, že tam je přelidněno. Prostě ty sociální sítě v tomhle dělaj docela zle. Mám pocit, že když se objeví hezký místo, tak že se můžou během 14 dnů úplně požrat. Takže ideálně tichá radost a spíš si to sdílet sám se sebou nebo s nějakejma pár blízkejma. Ale chlubit se: objevil jsem pěkný zatím neobjevený místo, tak to je taková cesta k tomu, aby to tady bylo za

chvíli všechno úplně provařený.

Ale zase to pak může vést k tomu, že odlákáte lidi z těch nejvytíženějších míst, nebo myslíte, že ne?

Tak ony ty vytížená místa jsou spíš takový, kde lidi moc neškoděj, kdyžto když najdou nějaký místo někde hloubš v krajině.. Ti lidi nevědí, jestli tam zrovna nehnízdí někde například čáp černý. Tohle je typ krajiny, my tady nevydáváme žádný jako, jak bychom to mohli dělat.. To je strašně širokej okruh stakeholderů nebo zájmovejch skupin, že abychom vydávali nějaký opatření, vyhlášky obecný povahy, kdybysme furt vyhlašovali nějaký uzavřený trasy, ono to zas natvrdo není. Ale to umíme: když někde zahnízdí nějakaj vzácnaj pták, tak se dá zastavit těžba dřeva, posunout to, to se dá, rozhodnutíma úředníma. Ale když jenom lidi jdou do hezký krajiny, kde je všem nám líto, že se stává předmětem někdy až masovýho turismu, tak jak to můžete ovlivnit. Tam není ani zákonný důvod, kdyby došlo na přezkumy nějakého rozhodnutí, tak to skončí jenom na tom, že my máme názor, že už tam lidí bylo dost.

To jsem nemyslela takhle natvrdo, spíš nějakou propagací..

Jasně, ty propagační, ona vám kolegyně určitě poví, ale já to kdyžtak aspoň nakousnu. Z mý řeči se nic zásadního nedozvíte. Tady je ta KPNV (koncepce práce s návštěvnickou veřejností) a zároveň by to měl bejt návod na zacházení s těmi návštěvníky a v užším slovasmyslu pro aktivity domu přírody. Tady je nějaká návštěvnická, pak je tady aplikační část, plánovací část včetně limitů - tam jsou nějaký limity využívání území a vždycky jsou tam.. já skočím na ty mapy... my jsme rozdělení na nějakých 10-12 lokalit, segmentů a kolem nich jsou stanovený nějaký problémy, stanoví se nějaký podmínky. Pak tam byl dotazník - průzkumy návštěvnosti, to by vás možná zajímalo. Tady je někde vyhodnocení, asi v té aplikační části.

To kdybyste mi mohl poslat, tak budu moc ráda.

Jo, to se domluvíme. Tady je pak mapa limitů, tak tohle podtržený je nějakaj prostor, tyhle čáry oddělujou jako nějaký návštěvnický prostory, oblast limitů návštěvnosti.

To A je to nejvzácnější z hlediska ochrany přírody, B je něco mezi, Cčko je taková jako běžná krajina. Pak jsou tady zanesené ty hlavní stezky. A vždycky tato oblast má nějaký nástupní místo. A jsou tam nějaká místa konfliktů. Ty konflikty nemusí být už nějak jako vyhocené, ale mohou být potenciální. Tady třeba narůstající návštěvnost v tomhle segmentu může asi ohrozit nějaký hnízdící druh, který jsou v tom příhraničním masivu. To je jenom tadyta jedna mapa. A tady jsou asi vyhodnocené ty dotazníky, to bude v té zprávě. Takže my prostřednictvím paní Drábkové s tou koncepcí seznamujeme starosty a informační centra a snažíme se prostě, aby to vzali za své a ty lidi posílali jinam. Aby nějaká místa nepropagovali a nějaká naopak propagovali. A jsou tady naznačené, nevím, jestli tady na té mapě nebo to byla nějaká jiná. Tady byly nějaký šipečky, že by ty lidi měli táhnout na Novohradsko.. Jo, možná, že to tady je jenom tak popsáno. Ne všechno musí být tady, můžeme ty lidi směřovat na zajímavá místa. Možná je to tady v té analytické části. Kolegyně tím, že to má na starosti a má to v ruce denně, tak já se jí na ty věci vždycky ptám a úplně v tom materiálu, že bych věděl, kde je co.. No a tady je popis našeho zařízení, to je hodně zaměřené na tu interpretaci. V Domě přírody jste asi byla.

Ještě jsem tam nebyla.

Tak to doporučuju navštívit.

Jo, to mám v plánu.

Určitě, to bych řekl, že je ta strana té nabídky, té přípravy turistů, co jim jako chceme sdělit. Ten Dům přírody, já vám dám kdyžtak ještě brožurku k němu, to je věc, která vlastně vznikla, jeho základem je trvalá expozice Třeboňsko, krajina a lidé, která vlastně byla otevřená v roce 2004 a která pokrývá nejenom nějaký výsek ochrany přírody a krajiny, ale vlastně takový ty podstatný jevy pro zdejší oblast, to znamená rybníkářství, rybářství, lázeňství. Ono to patří městu Třeboni, my jsme na tom spolupracovali z hlediska poskytování informací a na scénářích a tak. Takže tam najdete ty specifické věci. A pak, jak se to obtížně financovalo, tak jsme to podporovali my a pak se z toho vyvinulo vlastně, že jsme vypracovali i návazný činnosti, že to není jenom ta expozice, ale jsou k tomu i návazné programy, nějaký vycházky s průvodcem, nějaký akce pro děti, pro veřejnost, v průběhu roku. A celý je to teda ten Dům přírody v té síti Domů přírody AOPK. A vlastně ti lidi zrovna v

takový dny jako je dneska mají možnost tam přijít a ne jenom se seznámit s tou věcí a s těmi fenomény, ale připravit si tam vlastně svůj výlet. Jsou tam i vlastně takový krátký videa, těch je tam snad 35, takový jako k těm jednotlivým fenoménům a jeden z nich je Jeden den na Třeboňsku - jak strávit jeden den. A jsou tam vlastně takový jako upoutávky na ty doporučený trasy, naučný stezky a tak.

Skvělý.

Samozřejmě, něco je tam takový nadčasový, v něčem to naopak zastarává, ale nic lepšího tady teď není a asi hned tak nebude, protože je to strašně náročný, pracný, to chce nějakýho motivovaného partnera, a to tady jako chybí. A my jako to nejsme schopní. To byla tak šílená akce, že to už se tady asi nezopakuje.

Vy jste v tom měl nějak prsty, vidíte.

No, tak měli jsme, tak nějak všichni tady. To bylo takový, to byl výsledek nějakýho brainstormingu, co tady chybí.

Tak jo, tak moc děkuju!

Není zač, já Vám v každém případě přinesu nějaký materiály, ještě v klidu sed'te. Někaké materiály můžete mít i v elektronický podobě. Ze zákona Zvláště chráněná území by měla mít vždycky na 10 let Plán péče, takže my máme teď plán péče na období 2018 až 2027, jemu předchází analýza, rozbory, ty jsou tady k roku 2016, samozřejmě ten čas běží dopředu, ale pořád není jako lepší přehled celkový problematiky CHKO, než je v těch rozborech. A potom ten Plán péče, tady upozorňuju třeba na kapitolu Rekreaace - 52. A vždycky ta struktura té kapitoly v tom plánu péče je teda z principu by měla být návrhová. A vždycky pro danou oblast problematiky (rybářství, lesnictví..cokoliv), tak je tady vždycky charakteristika té problematiky, tedy jakýsi abstrakt z té analytický části, který teda popisuje ty problémy. Pak je tam dlouhodobý cíl, pak jsou tam navrhovaná opatření, ty opatření už jsou trochu konkrétnější, a ty nejsou závazný pro vlastníky pozemků, pro jiný partnery, ale jsou závazný pro orgán ochrany přírody. To znamená, že když my potom vedeme nějaký řízení, povolujeme nějaký aktivity, tak bychom měli být v souladu s tím plánem péče. A pak jsou tam navrhované zásady, a to by byly takový

zásady, aby věděli ti partneři, pro který to není povinný, tak pokud to má být povinný, tak my to musíme přetavit přes naše správní řízení, možnosti se odvolávat, a tak dále. Tak tady jsou takové zásady, který.. když se budou držet těch zásad, nějak je zpracujou do své činnosti, tak by věděli, že jsou v souladu s ochranou přírody. Tady to není tak, vás zajímá tohle, tady to není tak hrozně vyhocený u té rekreace. Před těma pěti lety to nebylo. Tady jsou třeba velký střety v tom rybníkářství, tak tady i ty zásady pro ty rybáře jsou zásadně obsáhlejší.

A ten plán péče je veřejně přístupnej?

Jo, je veřejně přístupnej.

Na webu?

I na webu, ale já Vám ho klidně pošlu. Tam jediný co, tak abyste to nějak citovala a přebírala to nějak přiměřeně.

Tak to je samozřejmost.

Tak Vám to nemusím říkat, od Ivana, ale měli jsme tady někdy nějaký studenty, co dělali bakalářku nebo nějaký seminární práce, a pak to zkopírovali úplně všechno, tak tam analýza shody textu byla asi 95 %. Tak na to upozorňujeme hlavně středoškoláky. Takhle, nám je to jedno, ale že se nic nenaučí, že jo, když to opálej.

Tak to se nebojte, to by ani neprošlo.

Tak se na to podívejte a já vám ještě přinesu nějaký tištěný materiály.

9. Antonín Hosnedl – strážní služba, CHKO Třeboňsko

31. 8. 2021

(sedíme spolu v autě a chystáme se jet do NPR Červené Blato, pan Hosnedl mi podává štos map a materiálů, které si pro mě připravil)

Tady je mapová část Správy CHKO Třeboňsko - vidíte z toho, že máme 32 maloplošek a jinak je to urbanizovaný území - vesnice na vesnici. Není to prostě Národní park, kde je to zabraný celý, jsou tam první zóny, druhý, ale prostě tadydle je část v první zonaci, ale jinak jsou to trojky čtyřky. Ochrana přírody je skutečně jako na celém území, ale musíme respektovat vlastníky pozemků, zemědělce, rybáře, lesáky, se kterejma teda spolupracujeme na tom území, který je vytyčený oblastí Správy. Největší zájem máme na těch maloplošnejch územích, takže tam se směřuje ta ochrana přírody v tom úplně neporušování. Takže, já bych vám ty mapy dal, jestli to použijete.

Jste hodnej, děkuju!

Když otočíte, tak tady je ptačí oblast, ta je teda na menším území, tady třeba ta horní Lužnice není tak pro ptáky zajímavá, takže je to to území tady takhle. Hlavně ta rybníční lokalita Chlumecko, Rožmberk, Nadějská rybníční soustava, potom rybníky Horusický, Bošilecký, Záblatský, Velký Tisý, který je národní přírodní rezervací. Je dobrý, že ty rybníky jsou v takový divočejší krajině a není to tak navštěvovaný třeba turistama nebo respektive hlavně třeba cyklistama, ale území tadyhle Chlumecko, Staňkovsko, tady ta část k horní Lužnici a potom, Kardašova řečice, tady ta severní část území, tam je to hodně navštěvovaný teda, no. A jak jste slyšela od vedoucího Mirka Hátleho, cykloturismus tu dělá teda převahu tý návštěvnosti, protože jsou tady příznivý tratě.

Je to placka.

U penzionu, u kempu sednou na kolo, šlápnou a ujedou pět kilometrů. Je to pro ně výhodný. Tam je ještě mapa s některými památnými stromy, což je taky ochrana těch jednotlivých stromů. Tady mám ještě naučný stezky, jednak je to teda Naučná stezka okolo Třeboně, která má asi 42 kilometrů.

A to je taky cyklostezka?

Je to cyklostezka. Nebo když to vezmu tady, jedeme teďko na Červený Blato, tak to je pěší, skutečně v cenném území, takže to uvidíte. Pak tady máme naučnou stezku Rožmberk, to je ta, která měří skutečně asi 12 kilometrů a je teda takhle po obvodu

toho Rožmberka. Pak je to cyklistická trasa okolo Světa, ta je tady. Ta je teda pěší. Veselské pískovny, tadydle nahoře. To jsou bývalý dobývací prostory pískoven a město to teď provozuje, ale zřizovatelem byla Správa CHKO, tam jsme měli informační panely, ale převzali si to oni do své. Pak je tam Paměti Vitorazska, to je velká stezka, taky cyklostezka.. Všechno se to směřuje k tomu cykloturismu. A další je Velký Lomnický, to je tady, Stezka zdraví, to je u Třeboně, pro děti, jsou tam interaktivní prvky, pro děti i dospělý. A pro návštěvníky to je v rámci tady té stezky okolo Třeboně, tak tam jsou některý části pro vozíčkáře.

Aha, hm, děkuju moc.

Naložte s tím, jak budete potřebovat.

Ty Krkonoše, to je horskej národní park, kterej je uzavřenej a vlastně všechny parky - Podýjí, Šumava.. Ta ochrana je tam v jiné podobě než tady.

To je právě záměr, aby ty území byly odlišný.

Aha, aha, jo takhle. V těch horských oblastech má samozřejmě pěší turistika daleko větší váhu, protože část tras není pro cykloturistiku, část tras je v klidovém území, a v těch novejš, co se teď vyhlášujou, není zájem vůbec cykloturistiku pouštět.

Vy už jste někde byla?

Jak to myslíte? Tady v Třeboni?

Ne, v Krkonoších..

Jojo, to už mám za sebou - Krkonoše i Český ráj, tam už mám hotový rozhovory i jsem to tam celkem důkladně prochodila, teprve teď mi zbyl čas na Třeboň.. Chtěla jsem to stihnout ještě v létě.

No, bylo by to lepší, protože byste viděla ty davy těch cyklistů - partičky, příbuzenský, kamarádský, pracovně svázaný, jezdí sem opakovaně, protože se jim tady líbí, ta vhodnost toho terénu.. Ona ta cykloturistika je taková konzumní spíš. Prostě popojedou pět kilometrů, daj si v hospodě pivo, pak další, další.. Že by někdo vyloženě jezdil za poznáváním.. Ti, co tu jsou poprvé, ano.

A co si teda myslíte, jaké typy návštěvníků tady převažují?

Já bych řekl hodně rodiny s dětma, protože ty příznivý tratě a tohle, to vidíte, každou chvíli 2-3 rodiny pohromadě s těma připnutejma kolama těch dětí a nebo v těch vozíčkách. To bych řekl, že je takovejch 30 %. Dalších 30 % může být ty rodinný klany, který si udělaj třeba společnou dovolenou, no a pak to jsou takový dvojice nebo jednotlivci, ale na počty rozhodně převažujou ty party lidí a těch rodinných klanů.

A nějaký velký organizovaný skupiny sem jezdí?

To bych neřekl.

A kolik času vy trávíte v terénu?

Já jsem 4 dny z týdne venku.

A jezdíte na ta vytižená místa řešit nějaké konflikty?

Jednak strážní službu - máme dvě lokality, tady je ještě sportovní rybolov. A obě jsou v cenných územích lesů a je problém, že se tam ti rybáři snaží dostat auty. Jednak je to teda Staňkovskej rybník - tady při státní hranici, a jednak je to starý Kaclíř(?), a to je taky prostě v lesním komplexu. Oni si tam potřebujou dostat to nářadí svoje a většinou jim rybáři prodávají povolenky buď jednodenní a nebo týdenní. Takže týdenní povolenka úplně jako vyzývá k tomu, aby tam bivakovali. Protože oni si to tam navezou a teď tam jako...

A to není povolený?

No, samozřejmě, že ne. Oni můžou mít přístřešek, neměli by mít stan, kterej má podlažku a byl by tam jako pevně spojenej kolíkama se zemí, jo. Ale přístřešek je vlastně jenom plachta, pod kterou bivakujou v případě nečasu. A to lze. Ale samozřejmě to auto, rozdělování ohňů a stanování - to je všechno zakázaný.

A to teda řešíte často?

No. Sportovní rybolov je taky hodně rozšířenej, tady to jsou jako rybníky, který se neloví, takže je tam třeba možný chytit generační úlovek - já nevím, třeba 12-kilový

kapry nebo sumce nebo štiky. Proto je to pro ně zajímavý, že to nejsou... Na řece se dá taky chytat, ale tam je prostě ten úlovek daleko menší a nejsou to žádný trofejový ryby. Ale prostě oni maj to charisma teda jako přijet domů a říct: já jsem chytil 12kilovýho kapra, mám tady fotku.

A během pandemie - zaznamenali jste nějakou změnu v chování turistů?

Zaznamenal jsem větší množství odpadků. To bylo neskutečný, co tu bylo roušek, petlahví a obalů od potravin, protože ty lidi nemohli cestovat, tak jezdili na Třeboňsku třeba na kolech. Skutečně, ten nárůst, bych řekl, letos nebyl možná ani takovej jako v tom loňském roce, ale bylo to rozptýlený v tom větším období: březen, duben, kdy už loni bylo krásně. Ona je tady sezóna cykloturistická téměř celej rok kromě zimních měsíců prosince a ledna, jinak od února už tady o víkendech, když trochu zasvitne sluníčko, tak se sem lidi natáhnou a ty některý penziony fungujou celoročně, takže oni si tam udělají víkend a projezdí to tady, no. Jedno, co teda obhajuju, je, že Třeboňsko je velmi dobře zmapovaný z hlediska pěších turistických tras - vyznačený dokonale tak, že z jedny značky vidíte na druhou, na rozcestích po 3-5km máte turistický informační místo se směřovkama. Cyklistický trasy - ne jako v horách, že by byly značený pásovejma značkama, ale jsou značený jenom směřovkama na křižovatkách s číslem tý trasy. Takže on musí vědět - ten cyklista, že vyjíždí z Třeboně a jede třeba 16ku. Jo, ale oni nemaj žádnou mapu, většina si jich v íčku vezme takovou tu hrubou mapu Třeboňska, kde je já nevím ještě Tábor a daleko za Jindřichovým Hradcem, jo, takže tam z toho těžko něco vyčte, a pak jezdí teda po těch turistickéjch pěších trasách, který jsou pro ně čitelný. Ví, že si tady někde na křižovatce přečte, že na Červený Blato to má 5 km třeba.. Takže, KČT maluje sice značky pro pěší, ale pokud je využívá i cykloturista, tak to není nic proti ničemu, není to zakázaný. Bohužel tam dochází ke střetům s pěšími, no, protože cyklista když si vezme přilbu a černý brejle, tak prostě nevidí - ten jede a jede. Nepozdraví vás. Člověk potká spousty lidí a pozdraví vás opravdu jen ten pěší, kterej si připadá v té krajině nebo v té přírodě jakoby osamělej, a tak toho - třeba - značkaře pozdraví. Ale cyklisti jedou a spíš maj takový průpovídky typu: uхни, vole. Opravdu, pro ně je ta jízda na kole opravdu jako kdyby mohli všechno. Připadají si v těch brýlích a s tou přilbou takoví anonymní, nejsou čitelní.

A dá se tedy říct, že problematickou skupinou jsou tady cyklisti?

Určitě. Bez nich by tu nebyl turismus, ale to množství, který tady v současné době najíždí a tráví tu dovolenou a využívá krajiny pro svojí rekreaci, tak je nad hranici únosnosti. Já tam mám nějaký přehled návštěvnosti, ale z roku 2016, a tam bylo o čtvrtinu víc návštěvníků - na těch sčítacích bodech, než ten rok předtím. Takže to je vážně nárůst. A kdybych teda byl pečlivější a připravil je.. To s váma ale zřejmě bude probírat Markéta Drábková, která to má, takže to bych do toho nechtěl ani moc zasahovat. Ta má ty čísla.

A jaké chování turistů představuje problém? Jaké jsou ty střetové situace?

Jednak: že teda se vydají i po neznačených trasách. Před 4 lety Lesy ČR měly kůrovcovou kalamitu, vyvolaly jednání o možnosti regulace návštěvnosti. A když jsme dělali podklady, tak jsme zjistili, že kartografická společnost Stockart vydala cykloturistickýho průvodce, kde kromě značených tras jsou takzvané doporučené trasy. A oni k nim došli tak, že si od Lesů ČR nějakým způsobem získali veškerou komunikační síť - komunikační ve smyslu komunikací jako cest - asfaltových, příbližovacích.. A tenhle mapový podklad s těmahle komunikacema dali do toho tisku a jsou v aplikaci přes mobilní telefon k dispozici. Takže oni dneska jezdí úplně všude. My děláme regulaci tím, že turistické trasy i cykloturistické trasy jsou nějakým způsobem projednané, povolené vlastníky pozemku, to znamená Lesama ČR, rybářema na hrázích, zemědělcema... Z našeho pohledu, když to prochází volnou krajinou, tak ten souhlas tam je, když to prochází maloplošnými zvláště chráněnými územími, tak tam se domlouvá režim toho průjezdu nebo průchodu, s ohledem na ochranu přírody, na záměr, kterej tam je potřeba chránit, ale tohleto, když oni mají jako doporučenou trasu, tak vlastně...

Se na to odvolaj, chápu.

Takže, taková ta rozpínavost je tam nešťastná. Jedou, kam chtějí.

A co dalšího?

Samozřejmě s tím související hlučnost - oni jsou teda hodně hluční, jednak že se překřikují, takže třeba v těch územích lesnatejch je slyšíte na dálku, že jedou. No,

odpad.. Nemůžete nikde nechat koš. Měli jsme koš na hrázi rybníka Rožmberka, protože jsme tam měli odpočívadlo, ale....

Ten za chvíli začne přetékat...

Ideální je vychovávat lidi tak, že prostě co si do lesa přivezete, tak si taky odvezte. Tím myslím i ty odpady. Když je někde komunikace, nějaký turistický trasy, který jsou na neúnosnejch komunikacích nebo terénech, tak to prostě potom začnou objíždět jinudy lesem a už vzniká to, že tam ohrožují ten mladej lesní porost.

A v čem je problematické to bivakování nebo to nocování?

U těch cykloturistů to většinou nehrozí nebo ty rodiny s dětma, ty party, ty si prostě zaplatí ten komfort toho penzionu s nějakou sprchou, se základníma hygienickýmá potřebama - tohleto zrovna tady nehrozí. Protože je urbanizovaná krajina a v každé vesnici máte v každým druhým domě penzion. Ta nabídka je dostatečná, v tomhle ti cyklisti si en komfort dopřejou. To je záležitost těch rybářů, kteří potřebují sedět u tý vody.

To chápu, no. A proč je to problematický pro přírodu - jaké to má dopady?

Vznikaj tam ty odpady, samozřejmě nezůstane jenom u toho, že si postaví stan, ale je tam ohniště a rušení klidu, kterej by ta příroda potřebovala. A ten noční živočich, co vychází v noci, tak potom je rušenej.

... Tak, jeli jsme na Nové Hrady a teď jsme na kraji Červeného Blata. (koukáme do mapy) Jiříkovo údolí. Tady je pár domků, který byly kdysi sklářskou vesničkou, těžily se tady borky, z tý rašeliny - ta se používala na pálení v těch sklářských pecích... Tady mám ještě jednu fotku - když je tu opravdu plno, tak to parkoviště vypadá takhle (ukazuje fotku plného parkoviště). Ono to není parkoviště. Souhlas vlastníka s tím, že tady můžou lidi odstavit auto po dobu procházky. Ale protože tu byly tři řady aut, tak i ten zábor toho jeho pozemku byl neúnosnej, tak jsme museli udělat takovýhle provizorní ohrazení, aby tu byly auta jenom v jedný řadě. Ale když je potom opravdu plno, tak parkujou tady na té louce - na cestě.

To je další z problémů..

Ano, vytékají tu věci. Ale tady v případě toho Červeného Blata je tohleto největší problém. Protože to je území, kde návštěva není zpoplatněná. Projdeme se?

Jojo, jasně.

Tady mám nějaké věci - prospekty, ale Mirek Vám možná něco dal. Tady jsou nějaké pohledy, tak třeba to budete moct někomu dát.

Děkuju moc, jste hodnej!

Samozřejmě, nabízelo by se tady zpevněný parkoviště, ale Míra má rád takový přírodní - prostě tohleto svým způsobem vyhovuje. Kdyby bylo parkoviště, už by tu musel být nějaký hlídač. Možná by tu musela bejt toitoika, už to prostě na sebe nabaluje požadavky, který by to území začaly zahlcovat objektama a není to dobrý.

(Vyrážíme na procházku po NS Červené Blato a zastavujeme u cedule NPR)

Když je to národka, tak je to označný velkým státním znakem, když je to jenom přírodní rezervace, tak je tam malej znak. Na všech maloplošnejch územích je na ceduli název, označení toho maloplošného území a znak. Tady je pár informací, to nejnnutnější, na ceduli. Označení dvěma červenými pruhy.

Tady máme takovou skládačku, co si lidi můžou vzít a cestou číst na těch stanovištích. Laminujeme to, aby nám to lidi vraceli. Občas to zmizí, ale není to taková spotřeba, jako když jsem tady měl normální skládačky, který si každej vzal a pak to doma vyhodil nebo spálil. Tohle všechno (ukazuje na ikony pravidel) by mělo být nějakým způsobem dodržovaný. Návštěvnost je tu opravdu veliká.

A tady je nějaký sčítač?

Ano, to vám ukážu.

Jsou tady borůvky a brusinky - v dosahu té stezky je to sbírání povolený. Ale neměli by vycházet dál. Čas od času musím někoho usměrňovat. Tady pro cyklisty, kteří mají zámeček, tak si to tu můžou připnout.

(dál už z nahrávky není moc rozumět přes šustění bundy)

10. Petr Kořínek – Hromadné akce a přestupky, Správa CHKO Český ráj

14. 12. 2021

Vzhledem k tomu, že píšu o overturismu a vy jste vedoucí strážní služby, tak předpokládám, že mi k tomu zvládnete říct mnohé..

No, snad jo.

Tak, když to jen takhle vykopnu: Overturismus v Českém ráji, co první vás k tomu napadne?

No hlavně že pod pojmem turismus se vlastně vnímá veškerá návštěvnost, ale v podstatě ten turismus jako takový není problematický. Ale to je takový detail. To starý pojetí turismu - ti, kteří choděj, protože maj rádi přírodu a památky a poznávají to. Dneska v tom objemu návštěvníků to je hluboká menšina, bych řekl. Prostě už ti běžní návštěvníci sice jako si možná můžou říkat turisti, ale tam to původní pojetí - ortodoxní - už se jaksi vytratilo. Takže pokud to vnímám to téma těch vašich dotazů a té vaší práce jako nějaký střet nebo prostě zátěž z toho vycházející, vůči ochraně přírody, tak od těch klasických turistů to až tak nevychází. Tam se o tom můžem bavit, že vychází z nich zátěž jakoby daná strukturou toho území, jeho návštěvnosti, jeho prostupnosti, což jsou tradičně vybudovaný historický stezky, vyhlídky atd. Ale a ty jsou využívány těma běžnýma návštěvníkama, který už se nechovaj jako takovej ten turista, který opravdu jde po tý krajině odněkud někam, rozhlíží se a kochá se. Dneska si jdou lidi užívat daleko intenzivnějš.. Ale to je o výchově společnosti a o nastavení společnosti a ještě je potřeba upozornit, že já nejsem úplně klasický vzorek ochránáře. Sice v tom jsem zaměstnaněj, ale mů vzdělání, který se přibližuje ochraně přírody, tak končí střední zemědělkou, veterinou (atestace veterinární), a pak už jsem se odklonil kamsi úplně jinam. Ale zas mi to pomohlo, že spíš se snažím nahlížet tu práci s veřejností, ať v tom pozitivním nebo negativním smyslu, s čím se potkávám, respektive do nedávna jsem dělal veškerý hromadný akce, včetně filmování, závodů apod. Teďka to s velkým částí přešlo na kolegyni, aby mi pan

vedoucí uvolnil ruce pro řešení přestupků, kterých je hodně.. Takže zase spíš moje vzdělání a moje praxe mi umožňuje víc nahlížet motivy a tu strukturu toho chování trochu jinak než jenom z pohledu - tadyhle jsi rozšláp brouka, šláp do kyttek, ale spíš jako to naladění tý společnosti a ty jejich projevy a důvody, proč se chovají, jak se chovají. Takže to je spíš takový psychosociální fenomén než práce se 114kou.

K tomu chování se určitě dostanu, ale na začátku mě zajímají i nějaká čísla. Máte nějaké způsoby systematického měření počtu návštěvníků?

Měří, měří se. K tomu Vám teď konkrétní čísla neřeknu, ale dá se to vytáhnout z počítače. Máme tady, svýho času jsme i zadávali něco přímo my jako ochrana přírody, takže máme nějaký data ze sčítacích míst - z takovejch těch frekventovanejch, taková ta zlatá stezka nahoře - Valdštejn, okolí Kosti, Trosky.

A těch je kolik - těchto sčítačů?

To bych kecal... Jsou na nějakých místech, vždycky jde o to, jak... Ted'ka myslím, že něco bude dělat i sdružení Český ráj ze svých financí. My jsme taky něco platili z PPKčka, nějaký 2-3 roky nějaký soubory dat, který se nám přes nějakou firmu podařilo někde vysoutěžit. Jsou to čísla šílený.

A zabýváte se s těmi čísly nějak?

S tím se zabývá víc pan vedoucí, v podstatě pak co se týká nějakého regulování v tom území, ale tadyto už jsou dílčí věci, že se někde zakáže vjezd na nějakej konkrétní úsek. Oficiálně on je zakázanej nějakějma základníma podmínkama CHKO nebo tý maloplošky. Takže se tam dá cedule, pak jde o nějakou vymahatelnost, ale v podstatě, co vím, co tady pracuju, tak se vlastně občas zasteskne, že neexistují nějaké limity, nikdo se neodváží stanovit limity únosnosti území, byť jsou jasně patrný, odčitelný ze stavu toho daného území a z jeho vývoje negativního, když to takhle mám říct. Jo, ale nedá se říct, že tady nám přesáhla návštěvnost tolik, tak prostě ted'ka tady budeme vydávat nějaké permity, aby sem mohl chodit jen nějaký počet lidí. Spíš to má projev takovej.. nebo, abych nastínil, jak se s tím pracuje: spíš to má dopad v tom smyslu, že my nejsme schopni prakticky nějak jako významnějš ovlivnit tu běžnou návštěvnost, tu neorganizovanou. Takže o to víc se snažíme regulovat tu

organizovanou, což pak jako trochu nelibějš nesou samozřejmě ty subjekty, který něco pořádaj tady historicky.. Takže jo, pracuje se tady s tím tím stylem, že opravdu jsme vymýtili z prvních zón jakékoliv hromadné akce, když pominu, že někdo tudy přejde nebo přeběhne po zpevněný cestě, a i to se snažíme postupně tlačit podle zonace do těch zón - první zóna ne, druhá zóna výjimečně, za nějakých přesně daných pravidel, takže ty organizovaný akce - vidíme, jak nám rostou čísla tý běžný návštěvnosti, tý celkový, takže když tam přijde někdo, že chce něco pořádat, tak prostě už jako daleko víc přemýšlíme, kudy tu akci pustit, kudy ne. Protože ono, když ve sčítači máte, že tam za den o sezóně za pěknýho počasí jsou to tisíce až desetitisíce, tak jako jestli tam ještě přibude pár set nějakých sportáků, kteří se chovají jinak, protože jim jde o čas, tak je nasměřujeme radši někam, kde to až tak neškodí. Tam se nám to trošku začalo tlouct, což mám takový vnitřní rozpor, že já jsem se vždycky snažil rozlišovat zaprvé zonaci faktickou a pak zonaci ve smyslu toho, že máme v podstatě v první zóně skoro všechny skalní oblasti nebo místa, kde jsou nějaký skály. Ale tam sice ano, jsou skály, ale jinak tam je smrková monokultura a když jde o, plácnu, orientační běh, tak ten neohrozí předmět ochrany - smrčáku to je jedno, do skal oni nelezou. Ale je fakt, že je to první zóna, takže dřív jsem třeba nad tím zavíral oko nebo jsem cíleně posílal z druhé zóny do první, ale z tý druhý, která je zranitelnější (více porostů, drobných skalek, vlhkost) - byla z mýho pohledu citlivější než nějaká stráž jednolitá s pár skalama, která stála v první zóně a jinak tam kromě skal není nic. Ale to není úplně v souladu s papírama, takže to už se neděje tohleto. Někdy jsem je vytlačoval do druhých, do třetích zón někam, takže to se mi zdálo, že to jsou takový druhý třetí zóny, kde nejsou turistický cesty, takže to je taková - jak se to vyhodnotilo v rámci zas nějakých těch metodik - co jinýho dělat pro ochranu přírody než metodiku - tak se prostě tam vylezlo, když to je teda zóna, kde nejsou turistický trasy, taková klidová oblast - i strážce, když tam vleze, tak tam nejspíš zabloudí.. Klidová oblast, kde by mohli být třeba vlci nebo nějaký jiný zvířata, takže zas je to třetí zóna, ale klidová oblast.. Jo, já tím nechci nějak propagovat, že by se tu ten sport měl nějak provozovat, jakejkoliv, ale když to jsou místní subjekty, což zase nelze úplně podle zákona jakoby rozlišovat na místní a nebo ne - to se nesmí podle správního úřadu samozřejmě. Ale je fakt, že jinak koukám, jestli si tu pořádaj něco místní a nebo jestli je to nějaký subjekt z Prahy, z Brna, kterej tady něco udělá. Tak to pro mě má význam, ale spíš takovej ten sociální, než jinej.. Takže, prostě ty

oddíly, který tady fungují desítky let, něco tady dělají, neříkám, že ta jejich činnost je kdovíjak jakoby prospěšná, nemusí být. Ale ta jejich činnost tady je nějakých sto nebo více let nebo aspoň vyšší desítky let, jakýkoliv sport... Tak jakoby přece jenom teďka jim říct - tady máme teďka rok klidovou oblast prostě, zase podle jinýho konceptu, tak tam taky nemůžete. Táhle nemůžete, protože tohleto.. Jo, takže je to takový blbý prostě. Tu krajinu, není to národní park, je to prostě chráněná krajinná oblast, kde jde o nějaký kulturní fenomén a o nějakou historii a tak, no. Ale to už jsem asi úplně mimo rámeček.. Takže, abychom naplnili papíry nebo pravidla, tak využíváme ty údaje o návštěvnosti tímhle stylem. Regulujeme to, co regulovat můžeme. A my můžeme regulovat veškerý hromadný akce - sportovní, kulturní a jiný hromadný.

A jaký jsou na ně pravidla? Posuzujete každou zvlášť?

Každou zvlášť, protože musí mít souhlas, ten je ve správním řízení a je potřeba zvážit jako jak roční období (kvůli vegetaci a kvůli vývojovým cyklům živočichů), tak právě tu zonaci i případnej dopad. Furt nacházím ty cesty... A nemám problém a neposuzuju hromadnou akci turistický pochody, byť se jich účastní třeba tisíc lidí nebo i víc. Ale ty jdou po cestách, který jsou značený. Není to spojený s žádnýma doprovodnýma aktivitama, takže v podstatě na to nahlížím jako na činnost, která je na místech, který jsou vyhrazený, protože to veškerý turistický značení je s naším souhlasem. Pokud chtěj někde - taky mi tam leží možná ještě nějaká změna - z nějakýho důvodu přeložit trasu odsud-tam s tím, že majitel pozemku se rozhodl, že už se mu to nelíbí nebo prostě tam něco spadlo nebo já nevím - terén není vhodnej, tak to je s naším souhlasem. Takže to je takový.. Jinak vlastně veškerý hromadný akce. To jsou takový zajímavý aspekty, ale to nechci nějak tady, to už jsme mimo vztahu k přestupkům, co je vlastně akce a kde na jakým místě už je vlastně potřeba ten souhlas, jak se to vyhodnocuje.. Takže když třeba strážce nemůže dosáhnout úplně svýho někde při nějakým porušení, tak může požádat v rámci zákona o součinnost policii. A mně se stalo, asi tři roky zpátky, že mi volala policie takhle v sobotu, jestli bych jim nepomohl. Ti byli v situaci, že dost dobře nemohli jakoby jednodušejc... Tam ty lidi dělali technoparty v areálu, kterej měli legálně (narychlo sepsali nějakou smlouvu) pronajatej, ale znělo to prostě přes celou chráněnkou a stežovali si všichni lidi kolem, starostové i ze vzdálených obcí. Takže tam je třeba, i

tady to šlo, tam jsme to zdárně ukončili.

Policie si přizvala Vás, chápu to dobře?

No no no, ne, tak jako potřebovali to papírově nějak vyřešit, člověk tam jel s tím, že si není úplně jistej, ale když jsem pak přijel domů někdy v půl desátý, tak manželka, že jsem nějakou rozzářenej..

No, jenže nemůžu tadytu optiku používat na všechny hromadný akce.. Jo, můžu na každou tancovačku hospodskou a každou zábavu, na každé dětské den tadyto použít, ale to je prostě špatně tadyto. To je nesmysl, to bych prostě tady měl vyšší desítky, možná stovky nelegálních akcí, tradičních, prostě v každý vesnici několik. Takže když se to nasčítá... No, já s tím trochu bojuju, to je špatně, to ne. Tam by se opravdu mělo rozlišit, kde už je opravdu ohrožená nějaká zájem ochrany přírody, kde ten hluk nebo nějaká jiná dopad je silnej, protože hluk nemáme v zákoně.. Jo, Slováci mají hlukovou mapu v zemi a tam mají zónaci. Podle toho se u nás ještě nepracuje, takže člověk musí přes něco, ale já to přes tu hromadnou akci bez souhlasu, ale nemůžu říct, že všechny akce, který jsou hromadný a veřejně přístupný, potřebují náš souhlas, protože to se zaprvý upapírujeme a za druhý prostě když tady každé rok pořádají hasiči, myslivci nějakou takovou tancovačku nebo hody nebo něco, tak je to hromadná akce, ale zas, cítíme, že asi není záměrem zákonodárce prostě, když to tam stanovil. Takže to jsou takový interní věci.

A co je pro Vás třeba důvod nějakou hromadnou akci vyloženě zatrhnout, že v žádným případě?

Když to jde, když se sejde víc negativních aspektů - v blbou dobu (např. vegetační), na blbým místě, kde opravdu může dojít k fyzickému ohrožení tadytěch zájmů ochrany přírody... Tam jde spíš o nějakou, nebo vždycky když jsem tohle dělal, tak to bylo v podstatě.. Tady až na výjimky chodily žádosti ve stavu, kterej je průchozí pro nás, přijatelný, jestli mi rozumíte. Že ty lidi se ozvali, buďto jsou to lidi, kteří tu už tradičně něco pořádají - máme nastavený nějaký mantinely, který se teda méně kvůli nějakým těm klidovým zónám, zkrátka, ale měli jsme nastavený nějaký jasně daný pravidla a nebo to jsou noví lidi, ozvou se a naladíme teda jak by to šlo a pak teprve přijde žádost, která už je jakoby.. Jo, když přijde někdo, že chce něco

provozovat za každou cenu, protože holt už to má na internetu vyvěšený a tohle a nezajímaj ho naše argumenty a není s ním komunikace, tak to se pak vždycky najde nějaký paragraf..

Kompromis?

No, ano, kompromis. Prostě ta krajina tady je hezká, tak proč ji nějak nevyužívat, když to neublíží víc, než běžnej rámec návštěvnosti a aktivit, který probíhají, takže jako vyloženě důvodem je opravdu když se to treťí na jaře do první zóny, tak prostě ne. Nebo když je tam zrovna hnízdiště něčeho, jo, nebo prostě když je to něco, kde je opravdu nějaký jasně daný dopad té aktivity na to přírodní prostředí, například nějaká terénní cyklistika prostě někde v našich stránkách, tak tady je nějaký jiný půdní profil, kde není problém, aby se dělaly nějaký akce pro kola někde támhle, kde je žula nebo nějaký takovejhle bazalt, kde je nějaký homogenní profil s kamenama, tak to je něco jinýho. Samozřejmě i tam může být problém, ale prostě dá se líp najít, než tady, kde máte 5cm vrstvu mechu, travičky a pod tím máte půl metru písku a pak máte jílu, když natrhnete tu první vrstvičku, tak po prvním, druhým dešti, tam máte půlmetrový rigol, i když tam předtím byla jedna stopa od kola. Takže prostě tak. Ale většinou se dá najít nějaký řešení - takový ty slušný se ozvou dostatečně dopředu, představí svůj záměr, třeba nějakou trasu a my ji doladíme a když ta trasa je dobrá, už si rozumíme, on to akceptuje, tak taková přijde žádost a takhle se snažíme nějak vyjít. Ne, že bychom řekli: ne, to se nám nelíbí, jděte k písku, to je zas... Je jednodušší, když do toho člověk vloží víc jakoby energie a času třeba před tím zahájením, ale pak už ten vlastní proces je už bezproblémový. Což je z mého pohledu jednodušší, než jakoby zahájit s tím, že vím, že to stejně zamítnu, a teprve se bavím v rámci toho řízení, kde by měly běžet nějaký lhůty a běží další řízení.. Pak když se podívám někde a zjistím, že mám rozjetých třeba 50 řízení, což není nic mimořádnýho, tak člověk ani neví, co dělal včera.

Takže, dá se říct, že víc akcí schválíte než zamítnete?

V podstatě jo, to by se dalo vyjít z nějaký ročenky, která je tady... Jo, poslední akce, která byla zamítlá, ale zase stylem, že běželo tady už několik let mistrovství republiky v lukostřelbě, takový to 3D. A poměrně na úrovni, nebylo tu moc lidí, ale dotýkalo se to první zóny, byl to jasně vybraný okruh, kde nebyl problém. Ale

změnilo se vedení tady, změnil se přístup - jsou tam jakoby možnosti i podle toho výkladu bližších podmínek třeba té maloplošky, že Hromadný akce pouze po značených cestách, tak to jde, ale když prostě řeknem, že nechcem ani tam, tak se hledá nějaká cesta, jak to tam utnout. Takže už několik let takhle jsem je tlačil k tomu, aby si pomalu vybrali někde něco, loni nepořádali a letos, že by teda chtěli, ale tady už se to radikálně změnilo ten výklad, tak prostě dostali informaci, že to nepůjde takhle, tak ty vztahy už byly natolik napjatý, že on na rovinu zavolal, kolik by to stálo. Kolegyně, která to dělá, nechápala, já jsem říkal: ne, to není nějaký úplatek, to oni prostě mají takhle nastavený, že třeba dělaj, protože jsou na úrovni, tak dělaj třeba i nějakou náplň na nějakých dnech pro veřejnost někde ve městě, jako třeba Hradec Králové. A oni když tam vystupujou, tak by měli mít kromě jinýho zpracovanej nějaký požární bezpečnostní plán pro tu akci, jo, že můžou vystřelit do gumovýho prasete z luku, když to zjednoduším. Což je nesmysl, ale je to prostě nějaká vyhláška města. Ale mají to tak nastavený, že město je tam chce, ale zas musí řešit, že nejsou v souladu, takže vědí, že prostě za to dostanou nějaký tři tisíce, což mají domluvený s tím daným úředníkem, kterej to má schválený od svýho šéfa, že za to dostanou tři tisíce pokuty. Tak oni ty tři tisíce prostě už započítaj do rozpočtu, dostanou někde třeba i z toho města zaplacený, takže on to takhle myslel. Tak já jsem mu volal pak zpátky, že nejsem schopnej mu říct výši té pokuty, ale řek jsem mu rozmezí, ve kterým bysme se asi pohybovali, protože o tom nerozhoduju jenom já, to řeší pan vedoucí. Takže on usoudil, že to jako není pro něj úplně lukrativní nabídka. Ale jo, bylo to prostě jako - on se ptal, jestli je problém čistě papírově nebo prostě takhle. A já jsem říkal ne, tam prostě už jste jediná akce, která by v té první zóně proběhla, když pominu nějaký půlmaraton, kterej se někde mihne, že po téměř asfaltce prostě proběhne napříč rezervací, ve sto metrech jí jenom vyřízne, takže takhle se nic tady nedělá. A tak jako že se mu to tady líbilo, ale teda že zvolil nějakou druhou alternativu, i když tohle pro něj bylo zajímavější i ohledně ubytování hned v místě závodu - v kempu v Sedmihorkách. A ten okruh byl hnedka nad kempem, ale už byl částečně v první zóně. Zase nevim, kdyby chtěli, tak by se tam našla nějaká cestička do druhé zóny, ale to už je jejich věc. Takže to byla, i když vlastně ta taky nebyla zamítlá, on si jenom zažádal o předběžnou informaci, a ještě neoficiálně, jen mejlem, na ten se mu odpovědělo neoficiálně, jak by to teda probíhalo. Ale že by se řeklo: tohle nebude, tady to zakazujem, tak to bych musel hodně přemýšlet. Protože

takhle, zažil jsem tady, když jsem sem nastoupil před nějakými 15 roky, možná víc, tak že tady byla nějaká agentura, která tady pořádala za peníze nějaký aktivity pro své klienty: běh, nějaký slaňování někde támhle na suškách, nácvik orientačního běhu, takovýhle nějaký. Dělali si, co chtěli, a pak přišla nová vedoucí, po nějaký době jsem nastoupil já, abych věděl víc k tomu, a tak se prostě s nima začalo válčit. Zaprvé byl problém je najít v těch místech, kde nemohli fungovat - oni byli velice dobře proškolení, takže tam jako kluci strážci nebyli schopní je chytit a když je chytli, tak prostě: Jo, já sice dělám pro tadytu agenturu, ale tohleto jsou jenom kamarádi, to je moje soukromá akce. Nevěděl, že se mu okamžitě mění sazba, že je něco jinýho právnická osoba a něco jinýho on pro kamarády, kde se to řešilo nějakou blokovkou. Jestli máte horní hranici milion nebo sto tisíc, tak jako je tam znát, že ta proporcionalita je někde jinde. A ty akce, který si oni žádali, aby to měli v souladu, tak jsem u toho byl, to bylo prostě proto, že jsem byl původně přijatej jako profesionální strážce, a pak jsem postupně přebíral ty veškerý hromadný akce. Takže jsem tam u toho byl, a tam byla vedoucí, já, lesák nebo nějaký další zaměstnanec ze Správy, pak tam byl ten majitel agentury nebo její šéf plus nějaký právník a nějaký instruktor jeho. Půl dne jsme chodili po lese, řvali jsme na sebe, pak se mu to zamítlo ta žádost, on se odvolal, šlo to na ministerstvo a ministerstvo nám to vrátilo zpátky, protože veřejnost se tady nějak prostě pohybuje. A tak vyargumentujte přesně proč tady těch 20-30 klientů jednou za týden prostě se nemůže chovat, pohybovat tak jako veřejnost. A nebo orientační běh, kterej pořádá místní oddíl - jaký je rozdíl mezi ním a mezi tím, který pořádá tady někdo za peníze. Jasný, tam jsou ty peníze, tam je ta komerce. Ale prostě to není argument ochrany přírody. Ale tady se podařilo poměrně nastavit skrz to i s ministerstvem dobrý vztahy, že v současné době, nebo posledních 10 - 12 let to funguje stejně. Máme nastavený pravidla velice slušný, velice vstřícný, že si všeci pomáháme - víc oni nám, než my jim, ale učeť nás. Takže jo, prostě jsem se tam naučil tadyto, že jako tady jsem věnoval hrozně moc energie a emocí a stejně jsme to nakonec prohráli, protože v té době to dělal někdo jinej, ty akce, bylo to dobře nastavený to povolování, ale prostě ministerstvo opravdu z hlediska zákonů to posoudilo, rozebralo, a takhle nám to hodilo zpátky a nebo jim dali to povolení za nějakých podmínek. Já jsem říkal, že to je špatně, teďka oni jim daj podmínky, nějaký limity, jo, ale už se to.. No, tak člověk musel zase to uchopit po svém, takže jsme ještě v jedné lokalitě, kde se pohybovali

bez povolení a byl problém je chytat. My jsme nakonec přemítali, jak je to těžký takhle, tak že musíme zesílit tlak - a oni začnou chybovat. A dobře, my to nedostihnem, ale budou si stěžovat klienti, že oni si něco zaplatili a teď tam přišel nějaký zelený mužík a prostě prudil tam na dvou akcích ze tří, prostě.. a oni začnou chybovat. Začali chybovat. Takže se podařilo nám je - mně s kolegou - někde přistihnout, nevyvlíkli se z toho, dostali byť banální pokutu, nic strašného, s úsměvem ji ten šéf agentury připomínal, pak zjistili, že se s námi musej bavit, prostě nějak na jiný úrovni. Tak jsme začali to víc řešit, pak přeběhlo období těch ministerských povolení a začaly naše, a jim se prostě do něčeho nechtělo za některých podmínek, že to nejde, že je to hrozně složitý a tohle... Ale zase člověk dělal, že to nevěděl majitel. Takže nakonec tam i ty podmínky se dostaly a nemohl s tím nic udělat, ale abych to zjednodušil, můžu říct, že teďka to je nejekologičtější působící subjekt v CHKO Český ráj. Možná je jejich ochrana širší, než my, když to tak řeknu. Opravdu v tom konkrétním. Jo, že tak nějak se to pomalinku, postupně překulilo - ze začátku možná měli nějaký environmentální charakter, protože se pohybovali venku, možná že to ze začátku začali dělat jakoby jen tak, aby nám ukázali, že nejsou tak špatní, no a posledních nějakých 8-10 let opravdu dělají to, co my nezvládáme, nestíháme sami aktivně a nebo je nasměrujeme, někdy se ptají, jestli něco nepotřebujeme někde... Jo a prostě dělají věci, na který my bysme nedosáhli skrz peníze, legislativu a tak dále. Takže tak, i takhle se dá pracovat s tou veřejností.

A rozumím tomu dobře, že když tu akci schválíte, tak pak se tam někdo z nás jde podívat a zkontrolovat, že všechno dodržují?

Většinou jo, nebudu tvrdit, že úplně na všech. Nebo když, já nevím, když mají místní orientáři třídní - jo, ony ty etapy jsou pokaždý jinde, ne že by běhali tři dny v jednom místě.

Ty Pěkný prázdniny, myslíte?

No, no, Pěpěčka. Takže už mají dovolený, už vplynuly díky té předchozí komunikaci, která taky začala tím, že jako někde trošku se museli seknout... Ale to byla zas chyba toho vedení původního. Ale po nějaký době nám vykrystalizovaly nějaký vztahy a nějaký naše podmínky, jejich podmínky a pak už sami přijdou, už defacto máme tři až čtyři oblasti a oni jenom přijdou s tím, aby si upřesnili, jestli tam náhodou

nenastala z naší strany nějaká změna. Oni vidí, že když v nějaký oblasti, jednou za ty 3-4 roky, udělaj pépěčka, tak že z naší strany není zásadní problém. Můžeme se bavit, že tadyhle těch 100 metrů bude potřeba vypustit, protože něco. Ale taky se to asi ještě nestalo. Jo, takže takhle. Už choděj žádosti, který jsou jakoby předdomluvený.

Tam je nějak omezenej počet závodníků..?

Je tam omezený počet běžců, ale ten vychází prakticky spíš z nějaký psychologický bariéry, že prostě tisíc lidí - to už ježiši kriste! Takže 999.. Ale tak prostě se to drželo takhle nějak. V nějakým počtu. A pak jakoby... trošku víc. Tak jsme to udělali zase, aby se ta psychologická bariéra neporušila, takže pořád se držíme v lajně 1000 lidí vyjma dětských kategorií. Tam je pár set děcek a nějakých dorostenců, kteří z větší části běhají po nějakých liniích nebo po cestách, takže ten dopad je pak minimální. A oni sami zase už jako říkají, ti chlapi, kteří to dělají roky, že to uměj. Nejsem nějakým propagátorem orientáku, v životě jsem to neběhal, není mi to ani nijak moc sympatický - neposlouchej, Honzo (obrací se na kolegu)... Jo, ale vím, že to uměj, vědí, jak se ta trať staví a oni sami říkají: pro nás je tadyto strop. My kdybychom chtěli dělat víc, tak už si musíme někoho najmout na část tý organizace a už zase tím pádem za to nemůžeme úplně ručit. Takže to je jako takovej rovnej přístup a je fakt, že něco podobnýho jsem takhle slyšel i z jiných koutů. Víím, co tady začalo jen tak jako tajnej dárek pro manžela a už to dělám asi 6.-7. rokem, prostě držej fakt nějakou... Ale fakt jako malou takovou akci, nějakou ten caniscross - něco tady s těma psama, prostě. Jo, prostě držej rodinnej režim, že se znaj prakticky s většinou a taky přiběhne občas nějakou, kterej tam jezdí, starej pár, asi 2-3 roky, kterej běhá na úrovni nějakýho mistrovství světa nebo nějakou Němec. A prostě úplně nadšenej, že takhle to bejvalo kdysi, když to začínalo a taky už choděj nabídky: A my bychom vám tady zařídili tohle, tohle, abychom tady mohli mít jeden stánek. Jo, ono zní to lákavě, ale prostě jako zatím nemaj potřebu na tom vydělávat a cítěj, že by to ztratilo to kouzlo. Jde o to, jak dlouho vydržej tady v tý konzumní společnosti tady s tím přístupem. Pak jim to budeme muset třeba utnout, protože už usoudíme.. protože my na ty akce chodíme, kontrolujeme to, většinou.. Občas to kontrolujeme zevnitř, že se toho někdo účastní z nás. I když se tam toho člověk nedozví moc.

A stává se, že tam narazíte na nějaký nevhodný chování a ..?

Stává se. Tak většinou se to dá řešit. Je lepší to řešit hned a nebo v rámci nějakých našich těch, než pak zpětně. Vždycky se dá, každá akce se dá zkontrolovat tak, že to je průser a nebo že to není problém. Každá. Když bude důvod, tak prostě na každý tý akci někde někdo něco prostě udělá blbě a může se z toho udělat exemplární problém a znechutit jim to na příští roky a nebo, když náhodou to k něčemu směřuje - ale většinou se snažej si to hlídat - nemůžete ručit za všechny, vždycky se se může stát, že někde něco někdo. Takže tam jde o to, jestli je důvod to prostě jakoby nějak řešit jako problém. Krásný kdysi řekl - to bylo shodou okolností asi, no to je jedno - jeden starej strážce ze Šumavy, on už určitě je v důchodu a kdo ví, jestli ještě funguje. Tak to jsem zaslechl právě na nějakým setkání asociace strážců, když jsem začínal, tak právě říkal: vždycky strážce musí rozlišit, jestli byla způsobena škoda na papíře a nebo na přírodě. A to je krásně řečený, neříkám, že by se měly tolerovat já nevím, vjezdy aut někam v rezervaci, když z auta nekape olej a olej nehoří, spí někdo pod stromem.. Jo, jasně, tam vnímá člověk nějaký precedens, že tam to je blbě, ale rozlišit prostě, jestli opravdu jako ta daná činnost, jestli někdo si postaví vařič na písčitou cestičku a tam si uvaří polívku a je to otevřený plamen, on prakticky porušuje zákon, ale... Já takhle když jsem takovýhle potkal, takový opravdu ještě čundráky, tak oni nejdřív zpozorněli, mysleli, že bude problém, ale já jsem tam přišel a řekl: já vám jdu poděkovat, že se zříkáte romantiky otevřených plamenů.. Takže je dobrý, když to není úplně blbě, tak je dobrý spíš s těma lidma jakoby promluvit a dát jim najevo, že člověk ocení nějaký jejich ústupky než prostě za každou cenu to všechno jenom sankcionovat a všechno řešit jako problém. Kam to vede.

Když zůstaneme ještě u té návštěvnosti jednotlivců, tu neregulovanou, tak všimli jste si během pandemie, že se nějak ta čísla výrazně změnila? Třeba hned na tom začátku, když se nesmělo do zahraničí, tak plno lidí vyráželo do přírody...

Já bych nemluvil ani tak o číslech, o kvantitě jako o kvalitě.

Jo, k tomu jsem se taky chtěla poté dostat..

Ty čísla určitě jo - byť je zajímavý, že teda na návštěvnost jako takhle, u těch

oficiálních památek, hradů, tak ta nijak výrazně nevyrostla, ale těch lidí venku bylo víc, vizuálním odhadem, nemám to jako z těch sčítačů, tam se to výrazně asi neprojevílo. To bych kecal, fakt nevím.

A dá se k těm číslům nějak dostat?

Určitě budou někde i u nás v útrokách našeho IT systému.

Veřejně ne?

Veřejně jedině, že by se to někde hodilo na nějaký zprávy, ale sdružení Český ráj nebude mít něco? Oni to uveřejňují.

Jo, já jsem mluvila s paní Kořínkovou a oni zveřejňovali nějaký sčítání, který provádí lidi na nějakých místech vždycky 5.-6.7., to vím.

A tady tyhle sčítače naše, já se můžu podívat, ale když jste mluvila s Mertlíkem, tak ten by spíš měl vědět, kde to tam je. Dělal jsem naposledy, ještě když byl Colpron, což bylo někdy 2005 - 8, tak nějak, to dělali KRNP a nás. Ale tady by on určitě měl být schopen najít, někde tady jsou. Nebo kdyžtak by to měl pan vedoucí, ten teda teďka je někde válčí s covidem. Ale ten, kdyby náhodou, ale já myslím, že to je normálně v našem systému. A není to nic proti ničemu, když to vy využijete pro tuhle práci. Já Vám to nechci slibovat, protože já bych to asi našel, ale bude mi to trvat dlouhou dobu. Já myslím, že Honza bude vědět, kde to je, že vám to v nějakém formátu pošle.

Takže takhle, tam jsem spíš vnímal tu kvalitu než tu kvantitu. A úplně první, se přiznám, taková první moje reakce, když se to začalo tadyto, když pominu takový, že se zavřely všechny parkoviště, zapáskovaly a pak nějaké moudřej pomazaněj zvoleněj představitel lidu někde v televizi prohlásil, ať ty lidi vyjedou ven, takže nám lidi začali stát všude možně, protože ty parkoviště byly zašněrovaný páskama.

A proč byly zašněrovaný?

Nevím, to bylo zas nějaký jiný opatření, jak se to tak střídalo. Aby se nenakazila veřejnost, tak se veřejný místa zavřely, ale pak se jim řeklo, ať jedou ven. No to je jedno. V první chvíli jsem měl jako niternej pocit, lidi si většina z nich bojuje, byť v neexistujícím, myslí si, že bojuje o svůj život, takže jsou prostě ve stresu, což

společnost je, to je v pořádku, žádoucí pro tenhle problém. A teďka, když jim ještě budu posílat nějaký pokuty, tak mi to přišlo takový poněkud nemorální. Do té doby, než jsem se opravdu dostal na 2-3 hodiny ven z nějakýho jinýho důvodu jsme jeli někam něco kontrolovat, tak když jsem viděl, jak se ti lidi chovaj, tak jsem říkal: ne, nebudu brát ohledy. A pak jsem si nějak postesknul, někdy v tom začátku, když jsem byl s jedním strážcem, který v životě nedal pokutu, ale má to nastavený jinak a funguje velice dobře, tak jsem říkal: jo, přesně, teď vyrazili ti, kteří se normálně motaj po těch nákupních centrech, tak ti vyrazili ven, ti se prostě neuměj chovat. Dřív jsi tady potkal čundráka, turistu, cyklistu, nějakýho horolezce, prostě každej páchá něco, ale má to nějaký mantinely. Ale vyrazili lidi, kteří sem normálně nechodí. Oni ani nevědí, jak se chovat.

A jaký to bylo chování?

No, ono to já teď nejsem schopnej úplně přesně říct, že to je rozdíl takhle takhle.. Ale jo, prostě, je to jiný. Jiný prostě. Klasickej vjezd auta někam mimo silnici, jo, tak občas, prostě člověk potkal houbaře, borůvkaře, byly nějaký místa, kde prostě se to ještě tolerovalo, kde už ne. A tam se prostě to porušení objevilo. A teď najednou byli úplně všude. I na naprosto nesmyslných místech, někde podle Google map je to někam dovedlo, támhle na hráz rybníka někam po nějaký sotva sjízdný cestičce a teďka tam zakempujou.. Dřív prostě čundrák nebo nějaký unavený turista nebo výletník si udělal někde oheň. Když ho udělal blbě, někde opálil skálu nebo něco, tak to je průser.. Když ho udělal dobře, tak je to furt oheň někde v rezervaci a to je prostě sankcionovatelný, je to porušení zákona, řešilo se to. Ale teďka prostě najednou: auto někde vprostřed louky, u toho přístřešek, sedátka, jeden ohýnek, támhle další ohýnek, támhle vaříč, támhle něco.. Jo, takový prostě, že už jako dokonce zaznělo, jestli by se mělo brát jako polehčující okolnost u čundráka, který si v lese rozdělá oheň, že tam došel po svých - víc než stoletou tradicí, než většina lidí když tam dojede autem a udělá si tam ohýnek vedle auta. Ale i jinak, ty auta stály jinde, jinak a i ty lidi se chovaj.. Jo, ono se to jako těžko řekne, nemaj červenou bundu místo modrý a nešlapou z cestičky levou, ale pravou.. To ne, ale prostě je to jiný.

Ten pocit z toho, když tam jste.

No, no no.

A jaký chování podle Vás představuje největší problém s ohledem na přírodu?

Myslíte jako fyzické dopad, předpokládám..?

Hmm.

To asi není, bych řekl, úplně přímo jako činnost, druh činnosti - jestli to je lezení po skalách, rejpaní do skal, ježdění těma autama a kolama, to je vcelku jedno, tady je takovej ten kult ega, kterej tady už máme pár desítek let, jak si lidi myslejí, že to tady je pro ně, jenom pro ně osobně - ne jako pro lidstvo, ale pro ně. Celej svět se musí podělat, protože oni se rozhodli teď něco udělat, a to je úplně jedno, co udělaj. Tadyto je asi základ. Já třeba když, já nevím, dřív taky byly popsány skály, porejpaný nápisy, obrázky.. Starý trampský osady mívaly taky vždycky někde vyrytej znak, nějaký ten woodcraft, nějaký nápis, mělo to nějakou estetickou hodnotu. Ty starý nápisy, ještě starší třeba, mají estetickou hodnotu, protože zaprvé ti lidi se v té době učili krasopis, takže to nějak vypadá, a když něco napsali, tak to brali jako svoji vizitku. Kdežto zhruba někdy koncem 80. let mi přišlo, že prostě se to opravdu jakoby geometrickou řadou prostě rozšířilo tady ten jev - konkrétně třeba to rejpaní do skal. Já jsem se s tím setkal, když - já jsem hodně jezdil tady ke Zbirohu, Kalich, prostě tady na Maloskalsko. Dřív jsem tam jezdil občas i na vandry, tak jsem to tam znal. Pak jsem tam z nějakých určitých důvodů osobních nejezdil a pak jsem se tam s nějakou 10-12 letou přestávkou dostal, až když jsem začal dělat tady v Ochráně přírody, tak jsem se tam zase dostal, tenkrát s nějakým geologem jsme tam něco procházeli. A teďka jsem najednou úplně vyděšeně koukal, že tam dřív byly porejpaný kolem Sedmihorek, kolem Hrubý skály takový ty hlavní místa - kde byla nějaká křižovatka cest, tak tam bylo pár nějakých nápisů. Byly porejpaný. Tady se to postupně zaplňovalo, tam jsem si pamatoval, že fakt tam jako bylo maximálně název vyhlídky a občas tam byl nějaký podpis někoho, nějakýho pitomce. A teďka najednou, když jsme tam byli, tak jsem koukal - úplně všechno popsány, počmáraný, jo, že opravdu během těch 10-12-15 let tam každej dosažitelný kus pískovce v dohledu od cestičky... Tak jsem si říkal, možná, jestli to je tím, jak začal ten kult peněz, úspěchů a lidi se za tím vším honěj, to vidíte na stylu bydlení taková ta funerální architektura, světlá kolem baráku, člověk myslí, že kouká na hřbitov a ona to je zahrada. Takže lidi, já si osobně myslím, se pořád někam hrnou, myslejí, že

když budou slavní, krásný, úspěšný, tak já nevím co. Podvědomě cítěj, to tělo je nějak nastavený, že viděj, že to tak není, tak proto si stabilizují to, proto jsou Jehličnany místo ovocných stromů v zahradách, protože tam na tom nevidíte nějaký periody vývoje, ze kterých se dá vyvodit lidskej vývoj jednotlivce nebo i společnosti. Tak mě tak napadlo, jestli to opravdu ti lidi podvědomě cítěj, že opravdu se sice za něčím ženou a vydělávají a předváděj se, ale že stejně nakonec po nich nezůstane nic. To je tak jediný, co mě tak napadlo, protože si myslím, že ti lidi to dělaj nevědomě. Já je neomlouvám, ale myslím si, že to je jeden důvod, možná ne jedinej.. Pak je člověk někde a chytit někoho je jako problém, takhle u toho. Takhle jsem chytil děcko, který vzalo klacek a už se chystalo, rodiče seděli a rozbalovali si nějakou svačinu. Tak jsem na ně koukal a pak jsem říkal, hele, když tady něco vyřeješ, tak asi nebudeš moc rád, protože tvůj tatínek dostane pokutu, a pak nebudou peníze třeba na tu zmrzlinu, kterou byste si támhle dali. A ten táta na mě koukal jako co mi je do toho a já na to říkal, jako doma si taky rejete do obejváku do stěny nebo něco..? To jsem nechápal. A pak zas člověk si na jednu stranu, jestli můžu takhle říkat svoje příhody z natáčení, pak si docela cením.. nebo, cením.. Měli jsme tady případ poničení skály. Rytina dlouhá metr - nápis - bylo to i mediálně, možná jste to někde zachytila, vloni nebo předloni. A u toho se vyfotili manželé ve šťastným objetí, úsměvu. Šéf, co to viděl na tom facebooku, tak to mediálně rozšířil, takže se na to vrhly hrozný reakce lidí. A já jsem v tu dobu byl doma a on mi volal, že se ozvali, že by to přijeli vysvětlit. A já jsem říkal: u toho bych chtěl bejt, abych je viděl, abych si udělal nějakou svojí podobu toho celýho procesu a jejich. A byť jako že tvrděj, že nic a tohle, a tak jsem tady byl, pod práškama, tak jsem je nechal mluvit a oni že jo, že to mají hrozně rádi, že tam jezděj, že to milujou tady a takový velice zajímavý starší manželé, já nevím, o něco starší ještě než já, ale takový jo, pracujou s lidma, motivační jo a tohleto. A fakt to byl jako název přímo jejich účtu. A jak to maj rádi a že se s tím živěj a že byli zrovna někde v kempu na Branžeži, zapadalo sluníčko a někdo jim poslal, že tam maj překvapení od nich. Tak tam druhý den šli a viděli to, tam se u toho vyfotili, ale jim to nedošlo. Pak to zmizelo ta zpráva z účtu a bla bla bla.. Tak jsem je vyslechl, nechal jsem je povídat, tam ještě byl šéf a kolega a oni a tak jsem říkal: uvidíme, posoudím a kdyžtak se ještě uvidíme, jestli zahájím řízení nebo něco, jak to vyhodnotíme. Tak jsem zahájil řízení, předvolal jsem si je, nejdřív jsem si tedy představoval, jak velké je to průser.. Ne, oni tam neměli nic, oni tvrdili vcelku uvěřitelně, všechno to byly

nepřímý důkazy z naší strany. Tak jsem se radil s tím ministerstvem a říkám, že bych je zkusil napsat ještě na tu právnickou osobu.. Ale takový ještě jako poměrně - on takovej byznysmen, přes ty lidský zdroje, ne jako technik a ona vůbec taková oduševnělá. A tak jsem tady jako měl připravenej nějakej scénář, jak to povedu, abych je k něčemu dostal a asi třetí den jsem si řek: já bych se na to.. Já tady jako budu plácát svojí energii a pak je tady někdo jinej poplácá po rameni, jak je dobrej, jak to jeho podřízení zvládli. Tak přišli, já jsem je přivítal s úsměvem, tady jsme si sedli, oni si sedli jeden vlevo, jeden vpravo, ty energie tady, počítač ani nefungoval.. Prostě to bylo fakt dobrý, ona fakt taková dobrá čarodějnice, ale jako ne ve zlým. A tak jsme tak prostě, oni to zas opakovali.. A já jsem jim říkal: když to tam tak máte rádi a když to teda někdo vyryl takovouhle jako věc a vy se u toho ještě vyfotíte, vy jste to necítla, co ta skála s tím? A říkal jsem jí zase nějaký svý zkušenosti z venku. A bylo to takový, prostě jsme si povídali tak nějak jako normálně prostě, nechal jsem je mluvit, občas jsem se zeptal, když to bylo hodně takovej dotaz na tělo, tak bylo krásný, jak on okamžitě kamennej xicht, žádná mimika, minimální neverbalita rukama, všechno. Jo, pak zvolal nějakou naučenou frází nebo něco a fakt to bylo pěkný jako, to bylo hodně dobrý. Ale já jsem vždycky v danou chvíli řekl, co jsem dělal, jaký mám vzdělání a tohleto. A v nějakem moment jsem řekl: a já vám nevěřím z těch a z těch důvodů, teďka jsem jim popsal jeho signály. Já neříkám, že lžete, ale prostě myslím, že neříkáte úplně všechno, že to všechno nebylo tak, jak říkáte. A tímhle stylem jsme si tak nějak povídali, tak 2 hodinky jsme tu strávili, nefungoval ani počítač, ani tiskárna, prostě to si ona zase ošetřila energeticky. Tak jsem je vyslechl, zapsal jsem to, dobrý všechno, pak jsem to za nějakých 14 dní - 3 neděle uzavřel, dal jsem jim každému pokutu, ne malou jako fyzickejm osobám, blížilo se to prakticky k polovině, ale pak to hnedka někdo vydrbal ten nápis. Vpodstatě: ano, je to prasárna, ale je to poškození asi půl metru čvetečního na skalách, kde jsou desítky metrů čtverečních porejpaný. Jo, takže.. Ale prostě jsem to našponoval, co to šlo a jenom když jsem to lepil na tu obálku, tak jsem si tak říkal, mě by zajímalo, jestli až jim tohleto přijde, až to otevřou, jestli si řeknou: to jsme to teda posrali, ale to jim nezaplatíme. Všechno byla moje konstrukce taková jakoby emočně časová posloupnost, nebylo tam moc, o co se opřít pořádně. A já jsem si říkal, jestli to nezaplatí - na to by nepotřebovali ani právníka, jo. A nebo, jestli jim to nedojde v tý hlavě a prostě: se zbláznili. No, tejden na to telefon, volal pán: prosím vás, nemůžete

domluvit, abychom to mohli zaplatit na dvě splátky? My to zaplatíme. Tak jsem poděkoval, avizoval to účetní a řekl jsem jim: ať to bylo, co to bylo, tak si vás velice vážím. A když jsem to tady řekl pak na poradě, tady říká každé něco zajímavýho, jak někde co kde proved nebo co se kde děje v tom daným oboru. Tak jsem říkal, že na to, jakou udělali prasárnu, tak si jich lidsky hluboce vážím. Cože? No, tak se přiznali.. O to nejde! Já jsem pak dokonce koukal, že má svátek, asi měsíc na to, tak jsem mu ještě psal esemesku. To je zas o tom, jak jsem tady na začátku nakous, takový to vyjednávání. Když chcete s někým mluvit o problému nebo jste v problému, a většina lidí je v problému, do přírody utíká proto, že to na ně všechno padá a potřebuje, aby to z něj ta příroda sundala. A nebo si tam jde zasportovat, prostě něco spáchat, ale každopádně ten strážce je pro něj nějaký konfliktní faktor, prostě potenciálně jste v problému. Ale tam zase soudíte činnost, nesoudíte člověka. Jako jo, samozřejmě, úplně s každým se nedomluvíte, občas narazíte na debila, se kterým to nejde, ale můžete se o to pokusit, udržovat dobrý vztahy. Takže tohle jen jako jak se můžou ubírat cestičky, a tím nechci říkat, že jsem kdovíjak dobřej, já jsem je absolutně k ničemu nepřiměl, to bylo trošku na jiný úrovni, ale to jsem si říkal: na to musí být morálně hodně silnej člověk, aby tohleto udělal. Když si to přečet, tak mu muselo bejt jasný, že tam prostě může napsat: odvolávám se, tvrzení není pravdivý a hotovo, tečka. A ministerstvo by mi to hodilo na hlavu, jako že bohužel.

Třeba nevěděli, že je ta možnost?

Ale, oni se pohybují v jinejch sférách, to museli vědět velice dobře. Tam jde spíš opravdu o to, že si řekli, že když už, tak prostě teda aspoň.. Ne, že by se tím vykoupli, ale prostě, no, to už jste na trochu jiný úrovni mezistrukturální komunikace. Takže takhle, no. Ono tam jde opravdu spíš o ty důvody, který vedou lidi k tomu, že se chovaj, jak se chovaj. Pak už je jedno, jestli to je horolezec, kterej prostě někde bude prazit, v úvozovkách, po lezecky. Že bude lízt jinak, než by měl. Nebo jestli nějaký sporták, kterej na tom kole si potřebuje sjet nějaký hodně prudkej sjezd dramatickejš, aby mu to udělalo dobře a nebo rodinka si někde zakempuje, protože holt jako kemp je drahejš a tam těch 268 lidí kolem vás úplně neláká, tak prostě jdete někam, kde je trošku klidnějš.. Jo, to je vcelku jedno, tam jde o to, jak je člověk nastavenej, tak se chová.

Myslíte, že tyhle lidi něco spojuje? Ty, kteří jsou nějakým způsobem problémoví? Že se tahle skupina dá nějak charakterizovat?

Jo, určitě, protože buďto jsou lidi, který jsou úplně mimo realitu, což je naprosto normální - to jsou bioroboti, ono to vypadá jako člověk, ale tadyto člověk taky vidí, není to tak jako markantní, každý větší město počínaje Libercem, Hradcem, nemluvě o těch ještě větších, tam jako člověka nepotkáte. Tam prostě potkáte cosi, co má dráty v uších, jeden-dva displeje před očima a nevnímá, kde je, co je, žije v úplně jiný realitě. Ty lidi už jsou odpojený prostě. Nebo, lidi. Tohle je spojuje. Oni už jsou mimo. Já je neomlouvám, já je chápu.

Takže, myslíte, že to je nějaká ignorance okolního světa?

Totální odpojení od reality, od vývoje, od přírody. To už dohledáte ve zjevení svatýho Pavla, ta síť z nebe: vezmi si, zabij a jez. Člověk se podle toho chová úměrně svému morálnímu nastavení. Berete, pokud berete. Nechci se dotknout pana Ryndy, ale byť mám vyštudovanou psychologii, ale nemyslím si, že to je humanitní obor, tady v tý společnosti neshledávám humanitní obory. Humanitní z toho pohledu, že se zabývají objektem Humanus, ale pouze jakoby výrobním prostředkem, prostě jakoby biomasou, se kterou se nějak pracuje, ne s člověkem v rámci jeho genetických možností nebo jeho nastavení nebo stvoření nebo jak to nazvat. Někdy si tak říkám, že třeba tadyto všechno je, doufám, součást nějaký autoregulace biosféry, kdy se značná část lidstva odpojuje od nějakých evolučních schémat.

Zajímavá teorie.

To je taková jediná útěcha asi. Ale tadyto většinu lidí spojuje. Jsem schopnej se bavit, se pohádat, poprat s přestupcem, kterej je prostě hovado a prostě si tady dělá deset roků oheň, tak ho tady bude dělat dál. A ty mně nemáš, co povídat, ale prostě je to člověk, kterej k tomu má nějaký vztah a prostě je v nějaký realitě a já jsem pro něj nějaký úředník, kterej mu prostě v tom brání. To chápu, to беру. Ale s většinou tadytěch lidí, byť s nima mluvím, tak vidím, že jsou jako - ano, poslouchaj, oni odpovídaj, ale prostě je to někde jinde. Oni nejsou problémoví, většina z nich není vůbec problémová. Můžu říct, že opravdu je rozdíl od dřívějšíka. Nebo, takhle, já jsem nikde tady nikdy neměl nějaký větší jakoby problém komunikační, že by někde šlo o

přesdržku, byť ne vždy jsem si byl jistej, že odtamtud vylezu. Většinou chodím sám a prostě tak nějak vím, odhadnu, ale tak když jsem se tím živil, když jsem nebyl schopnej odhadnout během prvních pár vteřin, tak by to mohlo odnýt spousta lidí kolem mě ne jen já, i na životě. Takže jsem se to naučil, něco jsem měl možná danýho, něco jsem se naučil, něco vzdělání, něco praxe, někde víc s tou praxí, ale už jsem měl nějaký základy, takže jsem schopnej během pár vteřin odhadnout, jak to vypadá. Ale tak jo, ne vždycky jsem si byl úplně jistej, ale nebyly nějaký situace. Ale bylo to do nějaký míry vyhrocený, že stačí blbej pohyb nebo něco a ten druhej zase znova blafne. A taky už se mi někdo rozbíhal proti autu, že ukopne zrcátko a nebo jsem se já musel rozbíhat, aby on trochu zchladnul. Ale teďka to jednání s těma přestupcema je z mýho osobního pohledu klidnější. Oni jsou to fakt roboti. Když jdete, tak oni jsou natolik mimo, že...

Že si to prostě jenom vůbec neuvědomili..

No, prostě nemaj problém, nechtěj dělat problém, jen nevědí. Co nevěděli, jim řeknu. Jo, takže je to takový zvláštní, ale není to v pořádku.

Mě ještě zajímá, jestli byste uměl říct, co spojuje návštěvníky Českého ráje, proč se sem vydávají?

Protože všude viděj reklamy a tohleto. Českéj ráj je jeden, Trosky, Hrubá skála. Já čekám, až mi vyrostou stromy, abych na ty Trosky neviděl z baráku. To už je na to člověk alergickej, jedete do Brna a v šalině tam máte půlmetrovej plakát: Už jste tady byli? A teďka Trosky vyfocený.. Tak je to marketing, je to propaganda. A je to blízko, od Prahy jste tady za třičtvrtě hodinky a to nemusíte kdovíjak pospíchat, z okrajový části Prahy. Takže je to velice dostupný, historicky nejpřístupnější území skalnatý, kde máte turistický cesty, silnice, prokřížovaný cikcak kromě židovskýho lesa, kde je jedna oblast, kde není moc turistickéjch cest, protože tam není moc skal tak významnejch.. Takže infrastruktura je tu dobrá, je to dostupný - na víkend, nebo i na odpoledne, z Liberce, z Hradce není problém. Nebo budete na dovolený v Krkonoších, tak si sjedete do Českýho ráje, když tam bude pršet prostě. Za 30-40 minut jste prostě tady. Samej hotel, samej penzion. Byť jako když pak potřebujete někde ubytovat 80 lidí vkuse, tak zjistíte, že ne. Že se ani nesejdou, že neseženete sál nebo s odřenejma ušima. No, ale je to prostě profláklá oblast, nejstarší CHKO, takže

nejdál se o ní ví a je taková: skály, rybníky, filmy, který se tady natáčely, láká to lidi.

A koho myslíte, že nejvíce?

Hlavně asi ty rodiny. To je takový.. Víte, že nemusíte někde jít půl dne daleko, než se vyškrábete nahoru, tak už vám to profiltruje tu návštěvnost. I z tý vesnice dojdete po nějaký kozí stezce někde, když jdete třičtvrtě hodiny, hodinu do kopce, tak jako to ne každéj. Tady dojedete nebo si půjčíte elektrokolo nebo něco. Takže hlavně ty rodiny. Ale pak taky různý skupiny nebo zájmový spolky, jo, různý kluby nebo z práce si vyrazej na vejlet, že jo. Ono se to dělo vždycky, asi, ale v menší míře, tím, že byla jakoby menší dostupnost nějakých prostředků dopravních, tak to nebylo v takový míře, ale bylo to. To i když jsem tady měl nějaký starý třeba vrcholový knížky ze skal, nějaký 20.-50. léta, tak tam člověk viděl hodně - největší návštěvnost prachovskéjch skal od začátku toho roku 1907 někdy do 55. byla v roce 44. Zajímavý. A pak pozdějš tam bylo zajímavý třeba i vidět některý zase takový, ale to už jsme někde jinde, takový sociokulturní fenomény, ale to nic. Jo, takže tím, jak se zvyšuje mobilita obyvatelstva nebo jak to nazvat, byť jsou zároveň mobilnější, debilnější a línější, ale prostě můžou se dostat dál a dál, tak jako rychlejš, tak ten tlak je větší.

A praktikuje Správa nějaká opatření pro omezení počtu návštěvníků nebo jejich usměrnění - přesun na jiná místa? Nebo se tomu věnuje hlavně to sdružení Český ráj?

To Sdružení Český ráj nebudu úplně komentovat, ti se tomu věnujou, samozřejmě. Né, teď už poslední rok začínají celkem fungovat, dřív prostě veškerej zájem byl akorát marketing: propagace, propagace, propagace. A v podstatě ani to rozmíst'ování... Tady sice tvrdili: když povolíte tadyty okraje tuhle támhle oblast, tak se sníží návštěvnost támhle. Nesníží se. To samý u tý návštěvnosti. Když sem někdo přijede, tak chce vidět Trosky, Hrubou skálu, Kost, jako chtěj horolezci na Holubici, na Dračky, na Kápla, na Prachově na Jehlu.. A když necháme natlouct kruhy do dalších padesáti skal někde jinde, tak tam jich nebude míň. Tam si někdo udělá pomník.. A to samý tady. Takže, nemyslím si, že je úplně v pořádku snažit se rozptýlit, otvírat lidem další oblasti, nějaký klidnější, protože stejně akorát natáhneme lidi někam, ale těm hlavním oblastem neulevíme. Prostě zatím se to nepodařilo, byť byly různý. Většina lidí chce sem prostě přijet, přijede sem na den,

na půlden, tady na Hrubou skálu, zaparkujou někde, když ne tam, tak někde kolem, dají si tam pivko, klobásu, koupěj nějakou opici na gumičce, cournou se někde dole skalákem a zase sednou do auta a odjedou někam na hotel. Jako snažíme se regulovat - negativní regulace není úplně žádoucí - snažíme se regulovat spíš jakoby tou pozitivní. Většina lidí, když sem přijedou, se snaží, chce si projít nějakých těch pár zájmových míst, takže takhle. Někde když je něco úplně, co se nám nelíbí, tak se snažíme komunikovat se správcema toho danýho webu, to jsou většinou dneska takovýhle cesty, že tam nějaký informace vypustí. Nebo když už to je za hranou, tak lákání do nějakých míst, kde už to není úplně žádoucí, kde už to je třeba zakázaný, že to je uzavřená oblast nebo kde fakt hrozí nějaký poškození. Není to moc, ale prostě tadyto děláme, ale spíš se snažíme právě udržovat nebo nabádat ty majitele pozemků nebo subjekty, který se někde něčemu věnujou, který maj ve správě nějaký území, cestu, hrad, aby tam prostě jakoby co nejvíc, aby to byl prostě co nejkvalitnější přístup pro ty lidi - nemyslím nějaký pojízdný schody, ale když vám budou chybět na schodech někam nahoru na vyhlídku dva šprincle, tak oni půjdou všude okolo. Ono se vždycky najde nějaký procento, který vám se bude hrnout někudy, protože apriori tady je zákaz nebo já prostě musím jít někudy, mně nebudou říkat, kam mám chodit. Ale většina lidí prostě přijede v polobotkách nebo se tady chce podívat, udělat si nějaký selfičko blbý nebo prostě někde se vyfotit, aby ukázali, kde byli a to. Takže těm jde o nějakou nejshůdnější přístup, takže se snažíme touhle cestou spíš regulovat, snažit se, aby to bylo v pořádku, aby ta infrastruktura, ty cesty, lávky, byly tak nějak schůdný.

A to funguje?

Většinou jo. Říkám, v tom tlaku, kterej tu je.. Ale když to vezmeme hloubš do minulosti, tak jako určitě funguje a pamatuju třeba na Suškách 70.-80. léta, tam prostě od silnice byly takhle pěšinky nahoru, každých pět metrů vydupaný k těm daným skalám, cestám, jezdívalo se vlakem, pak už někdo jezdil autem a když tam někde udělali, když se rozšiřovala CHKO v nějakých 90. letech, tak vlastně tam jedna z podmínek byla stabilizovat přístupy. Tak zaprvé se tam udělala spousta zbytečnějších věcí, který se zas postupně odbourávaly a odbourávají, ale pak se udělal takovej jakoby chodník vyžděnej z kamenů po vrstevnici pod skalama. A já tenkrát, když jsem tam byl, ještě když jsem začínal, tak právě tehdejší vedoucí říkal, to je

špatně, vždyť to je antropogenní zásah, ale ten pískovec není odsud, ale je támhle já nevím z Újezda. Já říkal, no ale tady všude už roste borůvčí, tam byly dvě stezky nahoru a pak všichni chodili tudy, protože je to pohodlný. I ty lesy, který jako nemaj problém, i když teďka ti sportáři už jsou zvyklí ležet na žíněnce někde na umělý a někoho jistit. Tak to už je trošku něco jinýho. Ale tam opravdu zmizely ty pěšiny, který vedly všude. Takže ono někdy sice jako uděláte nějakou technickou, ale pomůže to. Nebo druhá stránka třeba, represivní zásah, když jsme zavírali Apolenu - maličké skalní město tady pod Troskama, tak po předchozích zkušenostech jsem tomu nedával moc valnou naději na nějakou dobrou výsledek.

Jako že jste vyloženi uzavřeli nějakou oblast?

No, uzavřeli jsme malou rezervaci celou, kde jsou skály. A tam hnedka na hranici je vlastně kemp, tábořiště Svitačka. A tam někdy v polovině července už jste nenašla ani šišku v té celé rezervaci, natož nějakou suchou větev. A dětičky si tam chodily hrát, stavět tunely a pálit ohýnky a tak. Tak jasný, jednou jdou na Trosky s rodičema, jednou jdou dolů k vodě a co pak? No, tak se motali tam. Ale tam ta devastace byla velká, já to tam znám už od dětství poměrně hodně, tam opravdu několik metrů hluboký zářezy v místě bývalý stezky. Hodně špatně. No, udělalo se to tak, že tenkrát si vlastně sami, revírník tehdejší těch lesů, který ty pozemky spravují, tak vlastně jakoby oficiálně podal tu žádost, jsme se na tom domlouvali, udělal oplocenku a za dva za tři dny už měl všechny kůly na ohništi v tábořišti. A nebo zase lavička z tábořiště byla někde pod skálou tam. No, děs. Tak se to oficiálně zavřelo, s obcí jsme to museli projednat, s lesama a samozřejmě starostovi jsme řekli, že to není o tom týrat tam každého, kdo tam leze, prostě když si tam místní půjde na houby, tak ho nikdo nebude nějak popotahovat.. Ale jde o ten hlavní tlak. No a tam opravdu během pár měsíců začaly zarůstat vypálený ohniště, pod každým převisem, co tam byly. A já jsem tam pak za 3, max 4 měsíce po zavření byl s tím, že tam někoho jako chytinu. No a já jsem tam seděl a já si připadal jako v nějaký první zóně národního parku.. Tady přelít krkavec, přehopkal zajíc, nikde nikdo..

A jak jste to prakticky uzavřeli? Plotem?

Ne ne ne, jenom se daly cedulky na stromy kolem, domluvilo se na tábořišti s provozovatelem a tam se vyznačila nějaká lajna, kde už je ta hranice a párkrát, když

jsem tam zrovna byl, třeba jednou za měsíc, jsem viděl, že se tam někdo pohybuje, ale vždycky to byl třeba táta, že vzal svý děcka a ukázal jim, kam jezdil za mlada na čundry. No, tak jsem si s nim promluvil, co a jak a proč ne. A jako dobrý, odcouvali zpátky. Ne, že by tam nikdo nevlez, to člověk vidí, ale je to daleko menší tlak na to území, přitom opravdu tam máte vedle sice malý tábořiště, ale řádově stovka lidí se tam vejde, nějaký auta, karavany, stany. A i ti provozovatelé toho tábořiště, to patří obci, tak ta to někomu pronajme, tak ti se snažej nějak tak trošku osvětově na ty lidi, takže jo, někdy se člověk diví. Ale když jsem třeba, když jsme to zavřeli, tak krátce na to - jeden dva roky - tak jsem právě čekal, jak na to budou reagovat horolezci. Tam teda nikdo moc nelez kromě pár lidí, mýho táty, mě a kamaráda, kterej v 67. odešel do Norska, tak někdy kolem války se tam lezlo. Ale tam to je hrozně měkký. Ale stejně jsem si nebyl jistej, co třeba známí horolezci, co mě znaj, co vědí, co dělám, tak co řeknou, že jsme teda takhle úředně uzavřeli. A nezávisle na sobě jsem asi se dvěma během dalšího roku se někde potkal, myslím, že dokonce tam na Svitavce a oba dva mi - nezávisle, asi s půlročním odstupem - říkali: to jste měli udělat už dávno! Takže tak. No, ale někde jsme uzavřeli a nepomohlo to ničemu. Třeba Sokolka..

Plakánek byl nějak zavřen v létě, ne?

No, ale to jenom cyklistika, tam je to dost mokrá.. Tady zase největší střet je mezi pěšíma a cyklistama. A když pak opravdu se mi stává poměrně často, že se venku potkám s lidma, kterejm to vadí. Já jsem nějaký dva roky zpátky někde, to byl nějakej leden únor, sychravo, deštivo, mlhavo, a někde v Podtroseckým údolí jsem potkal takovou partičku důchodců, a tak jsme se pozdravili, jsem byl v zeleným a já jsem říkal, co dělaj. A oni, že jsou na takovým vejšlapu, že chodili každej rok vždycky na prvního máje. Já říkám, no, to se chodilo takhle, my jsme kdysi taky chodili. A oni: no, to my už teďka nechodíme, jak jsme starší, už nestíháme uskakovat před těma cyklistama, chodíme radši takhle, když ještě nejezděj. Třeba moje žena jeden čas, to už je taky x let zpátky, dělala v rámci nějakýho projektu, šlo taky defacto o návštěvnickou informovanost a o infrastrukturu. Takovej nějakěj několikaletěj projekt. A vždycky tam muselo bejt jakoby nějaký území ochrana přírody, nějaká neziskovka a nějaký zapojení obce. Nebo něčeho takovýho. A měli takový prostě nějaký workshopy, kde říkali, jak se má veřejnosti předkládat naučný stezky.. To se

učili. A výstupem byl někde v nějakém území, že udělali naučnou stezku nebo nějaký pomník něčeho, něco takovýho. A vždycky se to stěhovalo po místech, kde kdo byl. A právě když někdy ze začátku, když se bavili o nějakých střetech u návštěvníků někde na Moravě. A když říkali cyklisti-turisti, tak na ně koukali jako, jste nějaká přecitlivělá. Tam jsou zvyklí, že projede Tonda, kterej si jede na kole pro pivo do hospody a o víkendu nějakých 4-5 cyklistů z Brna, a to je všechno. A nechápala, až pak po nějakém půlroce, když byli tady a než došli jeden úsek tady od Dubů dolů k rozcestí mezi věžákem vidlákem. A než tam došli, to je nějaký kilometr široký lesní cesty, tak asi 4x 5x je tam málem sejmul nějaký chumel cyklistů, tak pochopili, co měla na mysli. Ale to se musí zažít. Takže spíš tohle. Ale to zas není úplně náš zájem, byť jako samozřejmě cítíme, že je to špatně. Cyklisti patří všude, kde jsou pěší. No pak narazíte na to, když to nějak někde řešíte, že zase to je o nějakým tom vlastním egu, o jeho velikosti a o nějaký informovanosti, protože většina lidí ani nerozlišuje mezi cyklostezkou a turistickou stezkou. Viděj nějakou značku, tak prostě davaj. (1:24:00)

Ten destinační management provádí to Sdružení? Nebo třeba Správa spolupracuje s CzechTourism, aby se třeba domlouvala na propagaci určitých míst?

Ne, jako sice máme občas takový nějaký ambice nějak informovat ty poskytovatele nějakých rekreačních aktivit o nějakých pravidlech, snažíme se, ale spíš ty informace sdílíme přes náš facebook, kde se něco pak přes nějaký.. že s íčkama spolupracujeme, že máme nějaký příspěvky v místních nebo v turistických novinách, jo, zase, teďka tak nějak tady vstává k životu - kdysi jsme měli taky takový piktogramy, který se umístily na nějakých vstupních místech, tak zase se to oživuje.

Jako co je kde zakázaný?

Prostě takový mezinárodně srozumitelný jasný obrázky, aby ti lidé, když někam jdou, aby si uvědomili, že to není úplně jako nějaký park, kde si můžou dělat, co chtěj, ale prostě že to má nějaký pravidla, byť to samozřejmě vychází z toho, že je to CHKO, tudíž nemáme na nějaký návštěvní řád - nemáme možnost vytvořit něco takovýho, takže vycházíme jenom z toho, co nám dovolí zákon nebo nějaký vyhlášovací předpisy těch daných maloplošek. Jo, takže takhle. A pak spíš to už

jakoby řešíme... Ještě jsem si vzpomněl.. No, když už něco řešíme, když už něco přerůstá, že ještě než se začne s nějakou sankcí, tak že prostě uděláme bu bu bu a prostě poinformujem.

To asi může celkem zabírat, když se zmedializuje nějaká kauza, že někdo dostal pokutu za něco..?

No, úplně takhle natvrdo ne, je nějaká ochrana osobních údajů. Ale jako jo, většinou se udělá nějaká kauza, jak jsem říkal, tadydle kolem toho rytí do skály, pak třeba, co možná jste zachytila vloni..

Nějaký sprejery?

No, ty jsme nedopátrali. Tam bylo zajímavý, že tam nějaká stopa, co se podařila pak přes policii nebo takhle, tak to vedlo někam do Litvy nebo kamsi prostě jako podle popisu a tak. A tam se nám ozvalo mraky různých firem, který se živěj odstraňováním tady těch, tak hnedka ucítily příležitost.

Takže se to odstranilo?

Ne, nebylo to na nějakých místech, kde by to extra vadilo, tak spíš čekáme, co udělá čas. Člověk tomu trochu pomůže kartáčem, pak přijde zima, obrostne to mech nebo něco. A pak ještě další kauza byla, taková větší cyklistická, to jste možná zachytila. To bylo zajímavý, tady se někdo zviditelnil, dá se říct v té branži té cyklistiky, nějaká sportovní legenda, která je pojem.. (Já nevím, mně kolo doma visí a děcka mě dvakrát do roka ukecaj, že někam vyrazíme.) Ale jo, taková opravdu legenda, tak ten někde rozvěsil nějaký svý filmy tady natočený, tady vznikly trasy, to jsme mu úplně nedokázali samozřejmě, vždycky to je nějaký okruh.. Takže tam nějakým řízením, tam jsme to nějak řešili, pak ty trasy jsme nějak polikvidovali ve spolupráci s částečně s naší stráží s klukama, něco lesy tam nakácely do toho stromy a tak. Ale pak úplně nezávisle na sobě, tak jó tady nějaká poměrně chudá, až mi ho bylo skoro líto, tak tomu se to napasovalo na firmu, ve který on byl jedinej společník, dostal docela dost. Ale to byla taková ta nebezpečnost, že jo, to bylo několik filmů, kde i v televizi něco běželo, kde si užívá a to, takže tohleto. Ale tam bylo spíš zajímavý, že v tu dobu, když to běželo, tak jsem tady šel na oběd a potkal tady nějakýho chlapíka,

tak jsem se ptal: nešel jste za mnou? A on, že ne, že akorát odcházel a byl nastrojen ve sportovním, vyloženě nějakou cyklistickou bundu a on jako: proč jako za váma? No, vypadáte tak jako sportovně, on říkal: jo, vy to děláte? Já: jo, taky, teďka spíš přestupky. To je debil, ten Mároši, že jo? Jsem říkal: no, tak když se u toho ještě nechá natáčet a takhle se vykecává.. No, já jsem říkal, že už to přeháněj. Já: vy o tom víte? No, já tady odsud pocházím, ale bydlím v Brně, ale občas sem zajedu a tak.. Tak mi ještě řek, kde co, tamtu nám nechte. Já říkal: já o ní vim, ale když budete prudit, když vám ženská, který jedete kolem zahrady, řekne: tady nemáte, co dělat, tak jí pošlete do prdele? No tak mně stačí, když mně zavolá a já tam na vás budu číhat, někdo to prostě odnese. Nebo když vidíte, že tam jsou hozený 3-4 klacky přes cestu, zrušenej nějakej ten, v rezervaci to není dobrý, když to je mimo, tak stejně je to špatně. A když vidíte, že se tam tomu někdo věnuje, tak na sebe neupozorňujte, tak to nechte chvíli spát. On: Já jsem jim to říkal, že už to přeháněj. Jo, prostě, je to zase o nějaký jako prostě.. Když je úplně jako utnete, tak je nikdo neutne, oni vždycky budou mít tendenci se někde užívat, tam jde o to, jestli je to ještě pro nás přijatelný, jo, ale když už si tam někdo začne si budovat rampy desetimetrový dřevěný a natočí tam dvacetiminutovej film na videu.. My jsme nějakých, to nebudu kecat, 50-100 metrů museli rozebírat, a to nebylo nic jako tesanýho, jen prostě kamení jsme rozebírali půl dne, v nějakých pěti lidech. To byly balvany jak půlka tady toho stolu a menší různě poskládaný skokánky, cestičky, varianty ve stráni v národní přírodní památce, tak to už je trošku na hraně, no.

A kolik je tady strážců, kteří občas můžou na něco takovýho narazit?

Počet strážců já vám úplně přesně neřeknu, ale takhle: stav je teďka nějakých dvacet, jestli se nepletu.

Tolik, jo? Ale to jsou nějakí externí, ne?

To jsou dobrovolníci. On zákon nerozlišuje dobrovolný a profesionální. Profesionální není, to myslím je akorát Míša Ulrychů v Jeseníkách. Takže nějakých dvacet, ale to jsou dobrovolníci, kteří chodí po práci. Ale mám nějaký, kteří jsou venku skoro každý den jo, já nevím, třeba 2-3 hodinky, nebo někdy o sezóně i dýl. Někteří to maj tak zmáklý, že jsme spolu rozháněli ještě.. A nebo když nemůže, tak někdo nasměruje, že zrovna v tomhle místě se jede s policejní hlídkou, tak aby byly lepší

argumenty.. Někteří jsou až moc aktivní naopak - jeden. Ten řeší oheň od svíčky..

Takže záleží, na koho člověk narazí.

No, většinou, když člověk nedělá prasárny, tak se nějak domluví. Ale asi takových 10-12 jsou takoví, kteří jsou slušní a nějak fungují. A ti ostatní jsou třeba starší, ale zase když vím, že něco někde nestíhám, že má být nějaká akce, tak jim zavolám a vím, že dojedou tam a tam i v sobotu odpoledne. A pak mám nějakých 4-5 žadatelů... Letos jeden, kterému je už něco přes 80, tak ten ještě loni otáčel bandu cyklistů nad Cimprlínem, tak jsem si říkal, jestli si o ně nezlomil hůlku nebo něco.. Zase umí tak nějak s lidma a tím, že už je to starší člověk, tak asi nějaká úcta je otočí.. Takže takhle, nějakých 20, opravdu jakoby aktivních je asi 5, ale asi 12 je takových, kteří jako víceméně jsou a ty ostatní používám už spíš jenom cíleně, to už jsou takoví starší lidé, které už nemůžu honit někde obden. Ale zase vím, že když on je v nějaký oblasti a když mu zavolám, že potřebuju něco zkontrolovat, tak on tam dojde, zkontroluje a tak.

Tak já Vám moc děkuju!

11. Daniel Wolf – orientační běžec, pořadatel závodů Pěkné prázdniny, oddíl Turnov

8. 2. 2022 – Zoom

Mě by na úvod zajímalo o Vás - jestli, když zrovna neběháte orientáák, chodíte do přírody a kam?

No, tak já bydlím poměrně hodně na samotě u lesa tady u jednoho skalního města přímo, mám to asi 10 metrů do skal, takže do přírody chodím tady v Českém ráji poměrně hodně, v podstatě skoro každý den se psem nebo se proběhnout, zaběhat, takže jo. Chodím hodně tady v okolí Malé skály.

A jak jste se vůbec dostal k orientááku? Začal jste už od mala?

No, v podstatě, já jsem dřív lyžoval - obří slalom, alpské lyžování, ale se bavím o době, kdy mi bylo tak deset let, ale tady prostě u nás byl ten oddíl. A hodně jsem, už od první třídy byl zvyklý každý den, každé odpoledne chodit tady na sjezdovku, když tady ještě fungovala před x lety a lyžoval jsem. No a já jsem v tom nebyl moc dobrej nikdy, protože mám poměrně pud sebezáchovy a ostatní kluci mě samozřejmě poráželi. Takže mě to zas tak moc nebavilo, ale my jsme hodně běhali v letní přípravě - různé krosy a přespolní běhy a tam jsem naopak porážel kluky já, takže mě to samozřejmě bavilo v té době, v tom věku, výrazně víc. A už od malička mě bavily mapy a furt jsem si nějaký kreslil a studoval starý mapy a mapy všeho možného druhu, a tak rodiče jednou napadlo, když mě baví mapy a když jsem poměrně dobrej v běhání v terénu a v krosech, tak že by mě mohli zkusit dát na orientáák. Tady v Turnově je zrovna poměrně dobrý velký oddíl, tak když mi bylo asi 10 let, tak mě tam jednou přivedli, no a hnedka jsem jel o víkendu na závody a nějak se mi to zalíbilo, zjistil jsem, že v tom jsem docela dobrej a už asi 20 let mě to nepustilo.

A jak dlouho už funguje ten turnovský oddíl?

No zrovna vloni v roce 2021 jsme měli 40 let výročí, takže ten stávající oddíl funguje 40 let, ale už předtím tam byl oddíl, který vznikl někdy koncem 60. let, ale ten se potom rozpadnul a tenhle na něj přímo nenavázal. Orientáák teda funguje v Turnově

už od těch 60. let, ale náš oddíl oslavil 40 let.

Když chodíte s oddílem na tréninky, tak se to koná vždycky v Českém ráji?

Ne ne, jako samozřejmě v naprosté většině ano, protože logicky Turnov je uprostřed CHKO Českého ráje, takže naprostá většina našich terénů je v nějaké zóně CHKO, ale máme i poměrně dost map, které nejsou a samozřejmě se to snažíme nějakým způsobem různě mixovat nebo využívat. Dost často vyrážíme i dál, k Železnému Brodu, k Jablonci nebo naopak směrem na Mladou Boleslav, do Ralska tady tím západním směrem, takže, když bych to měl kvantifikovat, tak si myslím tak třeba 60-70 % těch oddílových tréninků pravidelných mapových přes sezónu, tak jsou jakoby v CHKO a zbytek si myslím, že bude mimo.

To už mě teda přivádí k tématu těch Pěkných prázdnin. Když pomínu skutečnost, že oddíl sídlí v Turnově, tak jaký je ještě další důvod, že se ty závody konají zrovna v Českém ráji? Nebo čím je Český ráj tak speciální, že se to koná přímo tam? Je to třeba taky vlivem tradice?

Je to určitě vlivem tradice, vlivem toho, že je to prostě přirozený, protože prostě kolem Turnova ty terény jsou a samozřejmě nejde asi konkrétně o to, jestli je to zrovna Český ráj, ale prostě jde o ty pískovcové skály, který tvoří poměrně unikátní terén pro orientační běh, který je jenom v Český republice na pár místech, plus okrajově v Německu, okrajově v Polsku, ale jinak to je poměrně jakoby světově unikátní věc. A pro ten orientáček je to prostě zajímavý, je to opravdu jednak vizuálně hezký, druhak je to i náročný - jak fyzicky, protože to je zpravidla v kopcích, tak mapově hlavně. Takže dlouhodobě mají ty pískovce takovou určitou tradici a takový zvláštní postavení v tom orientáčku. No a my samozřejmě jako oddíl z toho maličko těžíme, protože ty terény tady v okolí prostě máme. Ale jinak bych řekl, že je to daný historicky, protože už od nějakých 70. let jičínský oddíl, který byl velmi velký a aktivní, tak pořádal vyhlášený mezinárodní závody pětidenní, který zpravidla byly v Českém ráji nebo někde v okolí, pak se to začalo střídat s Novým Borem, který pořádal v Kokořínsku a v Lužických horách.. Tak nějak se myslím po roce střídali. A tyhle závody naučily i severany a cizince běhat, nebo, ukázaly jim ty český terény, český pískovce a získaly takovou jakousi popularitu. Pořádaly se tady i nějaký mezinárodní závody, světovýho poháru v 80. letech. No a ty naše závody, nechci říct,

že na to úplně navazují, to asi úplně ne, nebo ne přímo na ty jičínský závody, ale minimálně tou tradicí těch závodů v pískovcích. Protože to prostě jakoby běžce jak z Čech, tak tady z blízkyho zahraničí nějakým způsobem samozřejmě láká. Takže to je asi ten jeden důvod. A ten druhý je prostě ta tradice, to že ty závody tady začaly a hlavně to, že prostě v okolí Turnova jsou nejbližší lesy plný skal, takže úplně přirozeně běháme v nich, a takže tam pořádáme i závody.

Já jsem se ptala hlavně proto, že předpokládám, že když je to CHKO, že je náročnější tam něco smět uspořádat. Jestli by to nebylo jednodušší ve volné krajině. Nebo jak moc je to komplikovanější oproti volnému terénu.

No, ono to má takový dvě strany mince. V něčem to může být náročnější, zároveň v něčem třeba ani ne. Samozřejmě je to náročnější v tom, že tam vstupuje jedna jedna instituce navíc, když to tak řeknu, což je tedy AOPK, resp. Správa CHKO Český ráj. Když pořádáme závody někde jinde, tak samozřejmě musíme jednat s vlastníky lesů plus pokud tam jsou nějakí nájemci, často třeba nějaký myslivci nebo další spolky. A tady k tomu ještě máme to CHKOčko. Na druhou stranu zase to CHKOčko vždycky o té akci hromadné musí v rámci toho povolovacího procesu, když přijme tu naši žádost, tak rozjede to jednání a v rámci toho řízení - to je asi to správné slovo - ono oslovuje ty další subjekty. To znamená majitele lesů, nebo dává jim to minimálně na vědomí, že dostali tu žádost. Takže nám to v podstatě i trošičku ušetří práci, protože oni už kontaktují ty Lesy ČR nebo další majitele lesů, který jsou tam tím hlavním subjektem, vyrozumí i obce, v jejichž katastru se to běhá. My samozřejmě to děláme taky, paralelně, ale i v tomhle nám to třeba i tu práci může trošku zjednodušit, protože potom se to i dostane k těm dalším subjektům, se kterými jednáme, i z druhé strany už ví, o co jde a tak. Kdežto když pořádáme mimo CHKO, tak si tohle samozřejmě všechno musíme vyjednat sami, ale jako všechno má svý pro, všude jsou nějaký zájmy, třeba právě když pořádáme tady někde v Ralsku v bývalém vojenském prostoru, to je někde u Mnichova Hradiště a tak, tak tam zase jsou zájmy. To jsou vojenské lesy a ty zase to hodně pronajímají na honitby, tam se v podstatě skoro vůbec nemůže běhat na podzim, protože tam pořád pořádají nějaký hony, střílí se tam. V CHKO zase víme, že prostě nemůžeme moc běhat na jaře, zase kvůli rostlinám a dalším důvodům, takže zase tam je pro ně ideální třeba ten srpen, září, a nebo naopak ten podzim, takže se to snažíme tak nějak vždycky udělat, abychom vyšli těm

jednotlivým institucím a vlastníkům nějakým způsobem vstříc.

A komunikace se Správou CHKO funguje dobře?

Řekl bych, že to je hodně o lidech. Já už jsem tam zažil asi tři vedoucí od té doby, co se nějak angažuji v tom pořádání. Víím, že když jsem začínal se trochu angažovat v tom pořádání našich závodů, tak jsme tam s tím trošku bojovali. S některým přístupem a vůbec s tím povolením, ono to bylo i obecně, že třeba tam byly i nějaké problémy s orientáky - třeba ne s náma konkrétně, protože v Českém ráji ještě hodně pořádá závody druhý turnovský oddíl, který tady funguje, pak oddíl z Jičína, občas i nějaké další, takže oni to potom hází trochu do jednoho pytle. A někteří nám tam třeba neudělali úplně dobré jméno, ale to je jedno. Každopádně víím, že tam ty vztahy byly takový horší. Potom strašně dlouho, několik let, možná 10 třeba, tam jsme měli vztahy naopak velmi dobré. Byl tam velmi vstřícný vedoucí i jsme se tak nějak seznámili, pochopili, že v podstatě chceme s nima všechno řešit a vycházet vstříc, dbáme na to, co si domluvíme a myslím si, že se nám podařilo si tam vybudovat velmi dobré vztahy. Domluvili jsme i nějaký styl, kterým budeme točit ty jednotlivé terény jednou za 4 roky v rámci toho Českého ráje v těch prostorech, kde běháme a kam můžeme. Dokonce nám po dlouhých letech povolili i některé první zóny a další části lesů, kam třeba dřív jsme nějakou dobu nemohli, ale teď najednou to problém nebyl, protože ono tam ani není co zničit. No a naopak teďka třeba s novým vedením se tohle zase změnilo. Současný vedoucí tam razí trošku jinou politiku a třeba plošně první zóny pro všechny hromadné akce zakázal, čímž se nám poměrně razantně ten manipulační prostor zúžil. To samozřejmě taky zase má nějakou výhodu, nějakou nevýhodu v tom, že prostě zase to musíme zhustit do nějakýho menšího lesa, na který je potom větší zátěž a tak. Takže bohužel to má všechno dvě strany mince. Takže, už jsem tam zažil jakoby víc těch vztahů. Teď aktuálně nemůžu říct, že by ty vztahy nebyly dobrý, myslím si, že jsou pořád velmi dobrý, korektní, ale třeba s těmahle letníma závodama, těma největšíma, tak tam třeba právě teďka ty první zóny bohužel nám prostě z toho vyškrtli, takže se samozřejmě snažíme nějak v tom vyjít vstříc, ale je to třeba nějaké omezení, které jsme třeba za minulého vedení v podstatě neměli a naopak se nám to podařilo nějakým dlouhým budováním vztahů vyjednat.

Mluvíte o omezeních, tak předpokládám, že některá se dotknou pouze vás pořadatelů jako třeba ty místa, kam se smí ty závody směřovat, a některý se naopak dotknou hlavně závodníků. Napadají mě třeba, že nesmějí používat boty s hřebama nebo nevím, co všechno ještě.. Vnímáte, jak na to závodníci reagují?

Já myslím, že závodníci jsou na to asi zvyklí, tam si myslím, že v tom problém není. Třeba, zmínila jste tady ty kovové hřeby - to je třeba věc, kterou na našich závodech máme prostě zakázanou historicky. Zase, třeba nevím úplně, je to specialita našich závodů, když dělá nějaký jiný oddíl závody v Českém ráji, tak myslím, že občas to ani neřeší. Třeba v Kokořínsku, kde jsou taky pískovcové skály, se to třeba taky vůbec neřeší. Ale tady my to v tom rozhodnutí prostě historicky máme od CHKO předepsáno vždycky, takže samozřejmě to dodržujeme a myslím si, že závodníci jsou na to zvyklí. Když jim to napíšete do propozic, tak oni se prostě přizpůsobí. Pamatuju si úplně někdy v minulosti tady byly nějaké takové humorné příběhy, že třeba jsme pořádali - ale to já jsem byl ještě poměrně malej - Český pohár v jednom pískovcovém terénu a byly zakázány boty s hřeby. A objevili se tady i nějakí zahraniční závodníci, kteří to nějakým způsobem nepochopili, nebo se k nim ta informace nedostala a potom na startu je nepustili do lesa a nakonec museli vystartovat bosí. Ale v posledních letech tohle vůbec neřešíme, závodníci jsou na to prostě zvyklí. Stejně tak, asi je to asi takový nejviditelnější omezení, ale myslím si, že ve finále to ty závodníky nijak neomezuje. V tomhle terénu, když máte dobré krosové boty, tak není to nějaká nevýhoda si myslím. Já třeba osobně jsem v botech s hřeby neběhal v žádném terénu několik let, protože ty boty jsou zas takový tvrdší a myslím si, že to omezení prostě není.

A nějaký další omezení, co se týkají závodníků?

Pak obecně, co máme vždycky v tom rozhodnutí. Tak samozřejmě hodně řešíme místa startů, cíle, doběhy od poslední kontroly, to jsou takový místa, kde se ti závodníci kumulují všichni. Protože princip orientačního běhu je ten, že každý si volí nějakým způsobem svoji trasu a máme strašně moc kategorií a každá má jinou trasu, jinou délku a i když početně jich je poměrně hodně, kolem třeba tisícovky, tak oni se prostě do toho lesa jednak v časovém horizontu během toho dne a druhak

prostorově se tam rozprsknou, takže v podstatě na nějaký kousek území není ta zátěž nijak veliká. Není to tak, že by jednou stopou proběhlo tisíc lidí jako když by byla nějaká pevně daná trasa nějakého krosu, ale prostě ti lidi se tam rozprsknou, každý běží v podstatě jinudy. Samozřejmě, rizikový nějakým způsobem jsou místa těch kontrol, ale těch je v tom lese spousta, není to vůbec tak, že by každý z těch závodníků měl všechny stejné, těch kontrol je tam třeba sto, někdy i přes sto a každá kategorie jich má třeba 20 z nich a je to prostě různě pospojované tak, aby na každou kontrolu přišlo třeba 150-200 lidí max, případně 300 nebo 400, pokud je to nějaká občerstvovací někde u cesty. Takže to je další věc, co regulujem. No a potom hlavně tady ty uzlové body, kde se nějakým způsobem kumulují ti závodníci všichni, to znamená typicky start, cíl, takže tam vždycky máme v těch podmínkách, že to musí být na nějaké zpevněné lesní cestě, aby prostě třeba doběh od poslední kontroly do cíle, který mají všichni stejný, tak aby prostě nebyl někde jenom lesem, borůvkám, kde se může vyběhat nějaká pěšinka nebo se tam může něco poškodit, takže tohle vždycky musí být na už existující cestě. Zároveň, aby se tam dalo třeba dojet autem kvůli nějakému návozu materiálů, bezpečnosti závodníků, aby tam třeba dojela sanitka a tak. Takže to jsou věci, které ani ne tak z pohledu ochrany přírody, ale spíš i z toho organizačního aspektu z toho vycházejí. To se hodně řeší. Pak samozřejmě z CHKO se hodně řeší kemp a vůbec to zázemí, což je samozřejmě zajímavá, protože tam se prostě kumulují ti lidi. Takže většinou pro ně je nejlepší, aby to bylo buď v intravilánu obce nebo někde, kde už jakoby je nějaké zastavěné území, kde se ty akce pořádají, když to tak řeknu, běžně. Kde je ta kapacita na to, aby se tam zaparkovaly ty auta, ti lidi tam prostě mohli být, proto máme ty centra těch závodů vždycky v nějaké obci na nějaké ploše. Samozřejmě, občas jsme to v historii měli jenom i na zelené louce úplně u lesa, kde si všechno nějakým způsobem zajišťujeme sami, což pro CHKO je, myslím, trochu horší, ale taky nám to párkrát povolili. Zase to určitě neděláme nikdy někde jako poblíž nějaké cenné lokality, vždycky to je stejně někde u silnice, někde, kde prostě je zas nějaký dobrý přístup. No a co se potom týče přímo v lese na té trati, tak kromě teda ještě těch míst, těch kontrol, kde i řešíme jejich umístění, abychom je umístili nějakým způsobem tak, aby zase, když tam přiběhnou ti závodníci, tak aby se tam prostě něco nepoškodilo, nestrh se nějaký břeh nebo něco, na to se taky myslí nebo snaží myslet, když se vymýšlí ty tratě. No a potom z rozhodnutí CHKO máme většinou zakázaný vstup do mladých porostů, to

znamená nově osázené paseky, aby se nepošlapaly nějaké stromečky. Občas nám i třeba jakoby zakázou nějakou lokalitu maloplošnou, nevím, nějakou bažinku nebo něco, ale většinou ne. V tom srpnu většinou tohle problém není. Pamatuju si to párkrát, když jsme pořádali na jaře nějaký menší oblastní závod někdy v březnu, tak kvůli nějakému hnízdění ptáků třeba jsme prostě se domluvili, že nějakou lokalitu lesa vyloučíme z těch tras a to.. Takže my se většinou snažíme nějakým způsobem předem aspoň nějaké hrubé koridory těch tratí si od nich nechat schválit, ale většinou v tom srpnu s tímhle problémem není, to je spíš na tom jaře, když je buď hnízdění, nebo když rostou nějaké kytky, což většinou ten srpen a září už v Českém ráji není.

A další omezení se závodníků nedotknou?

Já si myslím, že asi ne. Podle mě závodníků se dotkne hlavně, nejviditelnější jsou ty boty s hřeby, což my i historicky držíme. To je prostě, aby se nepoškrábal ten pískovec, byť samozřejmě vyloženě po tom pískovci se prakticky neběhá. Je tady pár míst v Českém ráji, kde jsou skalní plotny, což je typicky Drábovna u Malé skály, potom Kalich, kam už ale nechodíme, potom u Branžeže jsou skalní plotny, ale jinak se běhá mezi těma skalama, ne po nich. Ale tak i tak jsou v tom lese občas třeba z těch pískovců udělaný nějaký schody nebo nějaké části nějaké turistické stezky, kde by, když člověk proběhne v té botě s těma kovovejma hrotama a zaryje se trošku, tak to může být prostě potom na tom vidět. Takže my to prostě plošně zakazujeme, závodníci jsou na to zvyklí na našich závodech. No a potom jinak, řeší se samozřejmě, co se ještě dotýká závodníků, tak na našich závodech zpravidla je ta logistika, že prostě vždycky máme nějaké parkoviště někde buď u toho centra, nebo někde v obci, kde to je domluvený, povolený a potom na všechny starty, cíle se chodí pěšky. Takže občas na našich závodech se prostě chodívalo třeba daleko poměrně na start, z cíle.. A ono když potom musíte jít třeba kilometr a půl až dva na start, totéž z cíle, potom někdo to jde ještě dvakrát, protože nejdřív jde třeba s dítětem na start ho doprovodit, potom jde na svůj závod, zase z cíle, a tak. Tak to bývalo takový náročnější, ty závodníky to trošku omezovalo, ale tam prostě taky jiný řešení není. Ten Český ráj má tu nevýhodu, že ty lesy, co tady obecně jsou, kromě Žehrovských lesů někde kolem hradu Kost a právě tam v oblasti Branžeže, a potom lesního komplexu mezi Turnovem - Kacanovy, Vyskří a Hrubou skálou, tak jinak ty lesy jsou

hrozně malé všechny. To je prostě kilometr čtvereční třeba nebo maximálně dva a i v okolí jsou prostě malé komunikace, malé vesničky, malé cesty, takže ta logistika tady je poměrně náročnější. Takže závodníci jsou samozřejmě omezováni v tom, že si nemůžou jak třeba někde na závodech i třeba na tom Kokořínsku nebo v Lužických horách třeba dělá Nový Bor, kde mají prostě obří louku přímo u lesa, většinou si závodníci dojedou až tam, cíl mají přímo na té louce, všechno tak nějak u toho lesa.. Tak to tady většinou v Českém ráji prostě nemáme, protože to tady úplně nejde. Ale jak říkám, oni jsou na to už tak nějak zvyklí. I to byl jeden z důvodů, proč jsme před pár lety ty závody roztáhli do třech dnů. My jsme dřív měli ty závody ve dvou dnech, že to bylo jenom v sobotu a v neděli. V sobotu se běžely dvě etapy, jedna ráno, jedna odpoledne a potom v neděli třetí etapa. A někdy pět let zpátky zhruba jsme to roztáhli do třech dnů, to znamená, že teďka vlastně ty závody jsou pátek, sobota, neděle, protože právě když byly ty dvě etapy v sobotu a bylo to ještě daleko na start, daleko z cíle a aby se to všechno stihlo přestavět a pro ty závodníky to bylo mnohdy dost náročný, zvláště třeba pro ty starší veterány a tak. Prostě jít třeba dopoledne dva kilometry na start, pak tu jejich trať, pak z cíle. Totéž za chvíli znova.. Tak jsme to právě roztáhli do těch třech dnů, což samozřejmě znamená pro pořadatele, že si musí brát dovolenou v ten pátek, většinou jich potom máme nedostatek a tak, protože ne každý to může udělat, ale pro ty závodníky si myslím, že to je pohodlnější. A vůbec pro celkovou logistiku a nějak to vychází z těch podmínek, které tady máme.

Mě ještě zajímá na závěr tak obecně, jak vůbec dopadl covid na orientáky, zejména v těch začátcích nebo během lockdownu, jak se vás to dotklo?

No, obecně, dotklo se to poměrně hodně, protože prostě ten zákaz v podstatě byl okamžitě na všechny hromadné akce někde v tom roce 2020. Takže na tom jaře 2020 tenkrát, když to začalo, tak celá jarní sezóna byla zrušená. Pak se v létě, na podzim tam začaly vyjednávat nějaké výjimky, bylo tam velké lobby právě tady těch outdoorových sportů, kde člověk je sám v lese, tak nejenom nás, ale i nějakých různých běhů a tak, tak tam bylo poměrně velké lobby, aby se tyhle akce povolily. A samozřejmě, u nás je to největší riziko v tom centru, tam, kde se ti lidi potkávají. Při tom samotném závodě nebo tréninku je naprosto minimální, protože je to prostě individuální sport, navíc v lese, na velké ploše. Takže tam se potom podařilo něco

vyjednat a ty závody se v nějaké omezené míře trans nějakých startovních vln rozeběhly, samozřejmě bez té nadstavby toho centra závodu, toho setkávání. Takže ten ročník 2020.. i když v létě ty podmínky byly uvolněnější, tak jsme neorganizovali žádný kemp, to centrum bylo takové hodně osekáné, co se týče těch služeb a toho, co se tam nabízí. V podstatě to bylo o tom, že si tam ti závodníci přijeli, odběhli ten závod a zase měli co nejrychlejš odjet pryč. Vloni už v tom létě jsme měli i ten kemp, byť to shromaždiště bylo takové trošku ne úplně vhodné, nakonec takové stísněné, takže těch služeb tam taky nebylo moc, ale bylo to už trošku víc v normálu, byť ne tak, jak to bylo třeba v letech 2017-19, kdy ty závody byly opravdu na velké louce a opravdu jakoby velký. Furt to bylo ještě trochu tím stylem, že ten kemp nevyužilo, si myslím, zase tolik lidí, on ani nebyl moc velký, takže byl jenom pro nějakou menší část a bylo to takové osekánější. A obecně v orientáku jako takovém zase jaro loňského roku 2021, když tady byl lockdown, nějaký ten březen, duben, tak to nebyly žádné závody, potom od května mohly být závody jenom na nějakou výjimku národní sportovní agentury a ministerstva, takže tam proběhly v podstatě jenom české šampionáty a ty vrcholný závody, který byly nějakým způsobem omezený pro pár set lidí, ale hrozně to omezilo takovou tu širokou veřejnost. To znamená, prostě nebyly tady vůbec orientácké akce pro masu, když to tak řeknu, které třeba dřív byly. To potom začalo až trošku v tom létě, kdy byl třeba částečně i ten náš závod. Ale vlastě jinak celé loňské jaro tohleto vůbec nebylo. Bylo to hodně na nějaké individuální bázi, hodně třeba náš oddíl konkrétně jsme se snažili celé jaro i za toho lockdownu pořádat jakési závodní tréninky každý víkend, každou sobotu, hlavně i s důrazem pro děti, protože ty jsou zvyklé někde od března do června a potom od září do října každý víkend prostě závodit, mít nějaké akce, tréninky společné, a to prostě nic nemohlo být. Takže formou, že to bylo třeba roztažené do celého dne a prostě po rodinách, s rodiči si tam přijížděli, jenom bylo řečeno, kde si najdou mapu a kde se odstartují a potom někde zase jinde v lese byl schovanej cíl. A takhle jsme se snažili ty akce pro ně pořádat, ale jenom pro oddíl, to znamená, zasáhlo to u nás nějakých sto lidí a takhle ty oddíly po republice se snažily nějakým způsobem udržet ty děti a rodiny u toho sportu, ale samozřejmě to bylo komplikované a soutěže být nemohly.

A ujalo se to - tahle forma - účastnila se toho většina lidí třeba?

U nás určitě, tam jsme měli účast na každém tom měřeném tréninku kolem sta lidí.

Samozřejmě roztažený kolem celého dne. Vždycky byl nějaký formulář, kde si člověk vybral nějaký startovní čas, který ještě nebyl obsazený a bylo to tak, že v každé půlhodině mohlo startovat třeba pět lidí nebo 10, aby se prostě nepotkávali nebo se potkávali co nejmíň a ideálně ještě jakoby po rodinách a tak nějak to bylo rozhozený, abychom vyhověli všem těm v té době platným opatřením. To se nějakým způsobem dařilo udržet. Ale samozřejmě, spoustu lidí si myslím, že ten sport nějakým způsobem ztratil - přesně takové ty, kteří jakoby nejsou aktivními členy nějakých klubů, ale spíš prostě jednou za čas si třeba zajedou na nějaký orientáček, na nějaký závod, protože je to prostě baví a chtějí si něco vyzkoušet. A pokud nejsou členy nějakého klubu, který by jim zajišťoval ten servis jako třeba ten náš, tak pro ně ty možnosti nebyly. Takže tam si myslím, že hodně lidí a bohužel i třeba děti ten sport možná i ztratil. Na druhou stranu třeba na nějakých počtech registrovaných sportovců ve svazu se to zas tak moc nepodepsalo. Ale podepsalo se to třeba i na účastech na některých závodech, na mistrovství a tak. Tím, jak to bylo všechno omezené, tak to bylo snižené. Určitě když porovnáme ta čísla vzhledem k roku 2019, tak těch závodníků obecně na těch závodech bylo výrazně méně.

A to se týká i těch Pěkných prázdnin?

Trošku. Tam se to posuzuje hůř, protože my.. To je vlastně věc, kterou jsem vůbec nezmínil. My máme s chráněnou krajinnou oblastí historicky domluvený limit počtu závodníků. Ono je to teda daný od CHKO, dřív to bylo - vím, že jsme se pohybovali někde, i tak, jak ty závody postupně rostly, souměrně s tím, jak třeba rostly počty lidí obecně v českém orientáku, tak vím, že dřív ty závody měly kolem 800 lidí, 900, pak jsme měli dlouhá léta limit 1000 striktně. Potom někde od roku 2012 se nám podařilo vyjednat ještě navýšení, že jsme z toho limitu 1000 vyňali všechny děti, které běhají v podstatě po cestách, po fáborkách a tak, nejdou úplně tím terénem, a to vlastně platí doteď. Takže to je zhruba nějakých, když sečteme všechny ty dětské kategorie někde do 12-14 let, tak to je zhruba 300 lidí. Takže na těch závodech se teďka posledních 10 ročníků necelých se pohybuje tak kolem 1200 - 1300 lidí. To je většinou přihlášených, potom třeba cílem jich projde kolem těch 1200. Jo a ten limit byl vždycky poměrně rychle vyprodaný a letos si myslím, že po hodně dlouhé době ani vyprodaný nebyl. Respektive, chvílku byl, ale pak jak se zase lidi postupně odhlašovali, tak nakonec tam ta byla i některá volná místa. Takže myslím, že se to

projevilo i na těch našich závodech. Protože většinou ten limit byl vyprodán poměrně rychle a pak tam byl ještě převis. To znamená, že si myslím, že kdyby žádný limit nebyl, tak na ty závody reálně jezdí třeba 1500-1700 lidí, což je takovej asi standard, co by na těch závodech asi bylo. Když by to bylo v jó pěkným terénu, tak si myslím, že možná ke 2000. Takže ten převis tam býval a letos tomu tolik nebylo. Bylo vidět v tom roce 2021, že prostě obecně ten počet lidí v tom orientáku trochu klesnul.

A to myslíte kvůli covidu?

Já myslím, že to je určitě částečně kvůli covidu, částečně kvůli nějaké nejistotě, protože samozřejmě my jsme dlouho nevěděli, za jakých podmínek se ty závody můžou uspořádat, takže ten rozpis nebo ty propozice byly vydány až poměrně pozdě, až někdy v květnu, což je zase doba, kdy už třeba lidi mají letní dovolené různě naplánované, plus byla letos poměrně velká konkurence, bylo tady v Čechách mistrovství světa, byly tady další závody. Takže takoví ti skalní orientáci se třeba víc rozprostřeli na takové ty ostatní závody a pak prostě v nějakým dalším termínu třeba už měli naplánované dovolené či jiné aktivity. Takže asi to s tím všechno souvisí, ale myslím si, že z velké části se tam ten covid najde.

Tak jo, to je ode mě asi všechno. Já moc děkuju!

Nemáte zač. A ta práce je jakoby přímo o orientáku?

Ne, ne ne, já to mám hrozně široký, je to o overturismu ve velkoplošných zvláště chráněných územích a mám tam Krkonoše, Český ráj a Třeboňsko. A jako převážně je problém s turistama-jednotlivcema, kteří tam jedou na výlet, ale aby to bylo kompletní, tak tam zahrnuju i jednotlivý takovýhle zájmový skupiny. Takže třeba v Českém ráji mám orienták, horolezce, cyklisty případně. A takhle.

Je to tak, no. Já teďka musím říct, že v tom Českém ráji, co tady tak pozoruju, tak to poměrně hodně roste. Samozřejmě na některých těch lokalitách, tady Malá skála, co občas se děje na těch parkovištích.. Tak to není úplně příjemný. Na druhou stranu mě i trochu mrzí, že to potom odnáší právě tyhle ty tradiční hromadné akce, které

sice k tomu nějakým způsobem trochu taky přispívají, ale vždycky jenom v nějaké míře a jsou nějakým způsobem regulovaný. Ale pak právě i tím, že tady jsou teďka různé snahy omezit ty území a nějak vyhlásit nějaké klidové zóny a tak, tak to potom ještě víc i my musíme přesouvat a smršťovat do menších území a nebo tam, kde je těch turistů víc a je to takový komplikovanější, no. Že mi to přijde až jako kontraproduktivní a tak, jak jsme to měli nastaveno třeba někde od toho roku 2010 do loňska, předloňska, než jsme přišli o nějakou docela velkou část těch prostor, tak si myslím, že to bylo dobré. Teď se mluví o nějakých dalších maloplošných územích v rámci CHKO, která by třeba mohla mít nějaký vyšší stupeň ochrany, než mají teď, což by zase pro nás samozřejmě znamenalo nějaké další omezení z hlediska zmenšení toho prostoru a je to potom samozřejmě zase trochu komplikace, no. Ve smyslu, že zase se nám zmenší to pole působnosti a zase to má akorát za cíl, že se to nahustí někde jakoby víc. A třeba i tam, kde už i tak jsou víc ty turisti a lidi, no.

Já chápu, že to je takový frustrující, že vlastně turisti, co se vydávají volně, můžou relativně všude..

No, je to tak. Bohužel jsme hromadná akce, která má nějaká pravidla, a my určitě to chceme dělat v součinnosti se všemi institucemi, protože prostě je to oficiální akce. Jsme jedna z největších sportovních akcí na Turnovsku, a tak je na nás i vidět, když to tak řeknu. A spoustu dalších akcí nebo lidí to prostě neřeší a jo, občas je to takový frustrující, ale nic s tím nenaděláme. Třeba právě, když to tak řeknu, tak ty stopy, co zanechá třeba ten náš závod, tak jsou pro ten les, si myslím, naprosto minimální. Po pár bouřkách nebo deštích i v těch skalních průchodech, kde třeba je to nejvíc asi vidět, že tam někdo proběhl, protože se tam samozřejmě shrne to jehličí a tak dále.. Ale přijdou dvě bouřky a myslím si, že to tam nikdo moc nepozná. A potom, když tam jdete běhat a potkáte tam nějaký tři motorkáře, který tam jedou úplně volně lesem a zbyde po nich taková rýha, kterou neudělá ani tisíc běžců, když by tam běželo za sebou, tak s tím nic neuděláte, akorát je to prostě frustrující. A to samý potom houbaři, lidi na koních, další.. Třeba Kalich nad Malou skálou, což je vlastně první zóna, kterou nám právě na předloňský ročník zakázali po dlouhých letech, kdy jsme tam úplně normálně mohli, když tam v podstatě nic chráněného není. Je to první zóna jenom proto, že tam jsou ty zajímavé skály, které ale nijak poškodit nemůžete, takže jsme měli prostě domluvu, že normálně na orienták tam nic nepoškodíme,

takže tam není problém, abychom běhali. Teď se to bohužel plošně změnilo, protože se prostě plošně dal zákaz, že první zóny ne, že se to nebude posuzovat podle toho, jestli tam něco můžeme reálně tou akcí poškodit, ale prostě plošně první zóny ne. Takže jsme o určitou část území přišli, ale teď, nebo už historicky, tam vzniklo několik různých černejch single-treků, jezděj tam různý downhill cyklisti, mají tam skokánky, koryta vydřený, což prostě se neřeší, protože to není hromadná akce. Tak je to samozřejmě trochu frustrující, ale bohužel tak to je, no. My s tím nic neuděláme a uvidíme, jak se to dál vyvine.

A kdo vlastně rozhoduje o tom, jaké oblasti teda můžete mít nebo ne. Ředitel Správy CHKO nebo ministerstvo ŽP nebo to nevíte?

Já se přiznám, že pořádně nevím. Existuje určitá metodika, kterou využívají tadyty AOPKčka napříč republikou, kde jsou popsány různý druhy sportů a těchhle zájmovejch aktivit, mimo jiné je tam i orientační běh. Ale vzniklo to už někdy v 90. letech, takže řada věcí tam jako není úplně aktuální, ale teď třeba právě nový vedoucí to někde historicky vyhrabal a právě se tam mimo jiné píše, že všechny tyhle hromadné akce a sporty by se neměly konat určitě v prvních zónách, takže se na to teďka hodně odkazoval. A to je samozřejmě nějaká metodika, která si myslím, že byla asi z ministerstva ŽP nebo já nevím, jak je ta hierarchie, ten nadřazený orgán, tam už je asi jenom ministerstvo. No ale jinak konkrétně o té akci, když si podáme žádost, tak je to na Správu té konkrétní CHKO.

Jojo, pan Kořínek?

Ano, dřív to dělal pan Kořínek, teďka tam je jiná pracovnice na hromadných akcích, ale ten, kdo tu žádost zpracovává, tak to svým způsobem posuzuje, do toho samozřejmě vstupují další pracovníci, kteří k tomu mají dodat nějaké stanovisko. Vždycky je tam nějaký zoolog, botanik.. A potom je řízení, což probíhá tak, že se obešlou všechny ty instituce, obce, majoritní vlastníci pozemků, to znamená Lesy ČR, případně nějaké zájmové skupiny typu myslivci, pokud tam jsou nějak aktivní v tom daném území. A rozjede se to řízení, to znamená, oni se obešlou, mají tuším třicet dní na případné připomínky, námítky k té akci, a když se nikdo neozve, tak potom se vydá teda to rozhodnutí, které vždycky podepisuje ten vedoucí té dané Správy CHKO. Pokud se někdo ozve, tak se nějakým způsobem vypořádají ty námítky nebo

se to řeší a to řízení se může protáhnout. Většinou se nám to stává jenom v jedné oblasti, právě u Malé skály, kde je takový jeden aktivní myslivec, který nám trošku jakoby dělá problémy, takže ten se ozve vždycky. A pak se to vždycky řeší tak, že CHKO svolá schůzku za účasti tedy nás, toho myslivce a zástupce CHKOčka, tak si vydefinujeme oblasti, domluvíme si nějaká pravidla a řekneme si, že teda za těchto podmínek můžeme a pak nám teda to rozhodnutí vydají. V ostatních oblastech si nepamatuju, že by se nám někdy stalo, že by někdo podal nějakou námitku proti této akci.

Takže jednou za 4 roky se děsíte toho, co zas přijde?

No, my už se neděsíme. My už tomu většinou předcházíme. Minule jsme to řešili tak, že, když jsme podali žádost, tak pan z CHKO, to byl ještě pan Kořínek, který to tam vyřizoval, tak už proaktivně rovnou zavolal myslivci, abychom to nemuseli řešit oficiální cestou na CHKOčku. Tak ho pozval do kavárny, kam pozval i nás, tam jsme si to vyříkali, on řekl, že teda žádnou námitku nepodá, že jsme se teda domluvili a už to prošlo. Dokonce i CHKO už ho zná velmi dobře, takže proaktivně už tomu radši předešli.

Tak to je dobrý.

Takže, jak říkám, je to všechno v podstatě o lidech a těch nějakých zájmech, co tam kdy kde mají. A musím říct, že tady ty vztahy máme nastavené, si myslím, dlouhodobě dobře. Prostě tradiční akce, která - teď jsme měli vlastně 30. ročník - takže oni s námi už mají nějakou zkušenost, takže vědí, že prostě tím, že to tady děláme opravdu každoročně, tak že s náma žádnéj velkej problém nikdy nebyl a doufám, že v budoucnu ani nebude. Oni vědí, že se prostě snažíme to řešit nějakým způsobem tak, jak máme a oni se nám snaží prostě vycházet vstříc. Za předchozího vedení jsme tam měli trošku nadstandartnější vztahy právě díky tady tomu, že nás prostě znali, za stávajícího pan vedoucí rází spíš teorii, že prostě nemůže přistupovat jinak k někomu, kdo tady je 30 let, a nebo když se někdo z Ostravy rozhodne, že prostě v Českým ráji udělá závod třeba na kolech, tak prostě musí mít stejné podmínky. Takže i proto nám některé ty věci, co jsme si za ta léta vyjednali, tak nám škrtli, ale jinak si myslím, že ty vztahy jsou stále velmi kvalitní a dobré, tak doufám, že tomu tak bude i do budoucna a že nás nebudou nějak extrémně víc omezovat.

Uvidíme.

A chodí se někdo ze Správy na tu akci podívat?

Občas. Právě za předchozího pana vedoucího, s nímž jsme měli dobré vztahy, tak toho jsme pravidelně zvali. Občas přišel a dokonce i předával ceny párkrát na vyhlášení. I jsme je jakoby prezentovali, jako, řeknu "partnera" akce, institucionálního. Chodil třeba i na naši výroční schůzi oddílovou, nás třeba pozdravit a takovým jakoby politickým stylem to řešil, podobně jako jsme tam měli starostu města nebo tak, tak tam chodil i vedoucí. Takže jo, tamti se zajímali velmi. Teďka současný vedoucí si myslím, že vůbec - že by přišel, to asi ne. Občas samozřejmě se přijde podívat někdo jako, když to tak řeknu, na kontrolu. Pamatuju si ze začátku, když byl ten limit, tak že se tam mihli, třeba nějaký lesní strážce z CHKOčka, fotili si třeba startovky, výsledky, jestli jsme to někde nepřesvihli nebo něco takového. Víím, že jednou nám někde našli nějakou ceduli na stromě, že se nesmí v CHKOčku připevňovat cedule na stromy dle nějakého zákona nebo nevím, z čeho. To bylo nějakým připínáčkem, takže to se jim samozřejmě nelíbilo. Když je na stromě přivázanéj fáborek nebo nějakou stahovací páskou něco, tak to nikomu nevadí, protože to se všechno uklidí, ale tady třeba to zrovna vadilo, tak to víím, že jednou nám vytkli. Ale to bylo asi jedinkrát, co si pamatuju, že tam byl nějaký problém, že by nám něco vytkli. A teďka právě nástupkyně pana Koříňka, která má na starosti hromadné akce na CHKO Český ráj, tak je orientáčka, takže na naše závody pravidelně jezdí jako závodnice. Takže tam jsme samozřejmě ještě pod větším dohledem. Takže na jednu stranu to má tenhle aspekt, na druhou, že nás velmi dobře zná. Sama ho dělá..

Takže vás podporuje, ne?

Přesně tak, že to podpoří a umí i posoudit nějaký dopad a případně nám tam třeba i pomoci něco vyjednat.

Tak to je zase příjemný.

Takže tam teďka, dalo by se říct, že máme inspekci pravidelně.

Ale zároveň spojence.

Přesně tak.

Tak já už vás nebudu dál zdržovat, moc děkuju, opravdu!

Nemáte zač..

12. Miroslav „Gomi“ Homolka – horolezec, předseda TJ Český ráj

22. 2. 2022 - Turnov

Já se na úvod zeptám na Vás - když nelezete, tak kam se vydáváte do přírody?

Kamkoliv. Když jedeme na dýl, na vejlet, na víkend nebo tak, tak jedeme jinam, ale člověk se stejně podvědomě snaží to směřovat tam, kam už nějaký šutr je, než třeba to Třeboňsko, ale jezdíme takhle - i s partama lidí, kteří s lezením nemají nic společného, tak někde přecházejí nějaký hřebínek. Nejsme vyhranění. Ty Krkonoše znám taky velmi dobře, myslím. Takže kamkoliv, hlavně, aby to bylo pestré a když to je nové místo, tak to je ještě lepší.

A jak dlouho se věnujete lezení?

No, přes 40 let, někdy od dvanácti.

A jak jste se k tomu dostal?

Tady to zkusili všichni - v tomhle regionu. Můj děda vlastně dělal vedoucího v lázních Sedmihorky, takže já jsem tam byl od batolete a když se kolem těch šutrů člověk motá jako dítě, tak je otázka času, kdy na první sáhne a s ním začne blbnout, no. A v těch vesnicích tady po okolí to mluvíte opravdu úplně s kýmkoliv a každé v těch skalách blbnul. Někdo s tím sekne hned a někdo u toho vydrží. To je jako se vším. Ono naštěstí je to věc, která jde dělat i rekreačně, že jde člověk třikrát za rok nebo to, to nevyžaduje nějakou permanentní účast. Mě to tak nějak provází celým životem.

A čím je ten Český ráj tak speciální pro horolezce? Ve srovnání s jinými oblastmi?

Jednak tou koncentrovaností, že tady je jednak spousta různých materiálů, to znamená různých druhů třeba toho pískovce nebo skal, který tady jsou, a myslím, že i ta tradice v tom hraje důležitou roli, že se to tady hodně vyvíjelo už od začátku. A nevim, jinak, ty centra lezení v tom Česku jsou jednak na tom Děčínsku, tady a pak ta Polická pánev, Adršpach a tam, která je zas třeba tím materiálem trochu specifická, takže třeba ty návštěvnosti nejsou takové, ale tak tady i v souvislosti s tou kulturní

historií - ty hrady, a jak vždycky, když sem přijede někdo z Ameriky, jak jsou fascinovaní nebo tak. Tady to máme na pětikoruně úplně od všeho, no. A ten Skalák, kterej já považuju tady za svůj domácí, tak tu tradici má hlubokou a v podstatě každej, kdo leze, tak chce ty centrální - kapelníka a tady ty věci vylízt, patří to ke vzdělání, no.

No a mají nějaké oblasti, které nejsou chráněné, taky takovéhle pěkné skály?

U nás až na výjimky, veškeré skály zapadají do nějaký formy státní ochrany. Tady třeba u Hodkovic jsou takový skály, který nijak chráněný nejsou a pak je tady jedna oblast naproti před údolím k Hrubý skále, kterou taky vyjmuli z chráněnky, když se měnily hranice v souvislosti s výstavbou apod., aby to zas neomezovalo nějaký rozvoj regionu, tak tu vyjmuli taky. Ale jinak všechno je pod nějakým stupněm ochrany.

Já se ptám proto, že předpokládám, že pro tu oblast pak platí nějaká přísnější pravidla - pro návštěvníky.

Já nevím, jestli víte, tam v tom zákoně - nějakých 142?

114, je ten zákon o ochraně přírody a krajiny.

No, no no, tak ten apriori zakazuje lezení, všude v chráněnejch oblastech. A v praxi to probíhá tak, že teď je nastavený cyklus pětiletý výjimky a v podstatě horolezecký svaz domluví, a to se týká všech chráněných územích v republice. Domluví s ministerstvem ŽP výjimku ze zákona, která je, to vám i můžu přeposlat, protože teď zrovna přichází v platnost nová výjimka na další období, a ta vlastně definuje co a za kterých podmínek a kdo to tam může provozovat tyhle činnosti. A protože to má i vliv na chození mimo cesty a podobně, takže tam je prostě definovaný, za jakých podmínek se ta činnost může provádět. Ale ze zákona to je primárně zakázaný.

A jak moc vás to teda omezuje?

Tak omezuje nás to vždycky nějakým způsobem, nicméně my třeba tady u nás máme s tou chráněnkou celkem dobrý vztah. To se teď možná bude trošku měnit, protože teď dali s tou novou přes prsty některým lidem, ale na tý chráněnce dělaj taky lidi,

který lezou, viz ten Petr Kořínků, takže vždycky to nějak fungovalo. Teď spíš se několikrát měnilo vedení a ono, než si člověk nebo my jako horolezeckej oddíl, coby instituce, získáme důvěru toho a začne to nějak fungovat, tak to vždycky chvílku trvá. Ale celkem s tím problémy nejsou. I chráněnka zas si je vědoma, což zas není na nějaký uvádění nebo zveřejňování, že opačná strana mince by byla anarchie, která třeba panuje v tý Polický pánvi, kde si dělaj všichni, co chtěj a ochranáři na ně kladou fotopasti, takže to taky asi oni nechtěj, ani my.

Takže lepší po dobrým.

No, no no.

No a nějaká konkrétní opatření nebo zákazy?

No tak třeba jedna z věcí, která je pro ně prioritní, je ochrana hnízdění sokola, takže ty místa, kde hnízdí každoročně, tak jsou do 1.7. uzavřeny kvůli hnízdění, ale to já vám přepošlu to nový znění výjimky, tam to je celkem jasně definovaný. Pak nějaký rostlinnej kryt na skalách taky, nebo podobně, ale to je takový sporadický.

Takže oni vám prostě konkrétně řeknou, na jaký skály nesmíte..?

No, tak v souvislosti s tím sokolem jsou prostě definovaný skály a nebo části území, kde se třeba nesmí vůbec žádná činnost vyvíjet. Pak jsou některý lokality, kde je vůbec zakázanej vstup jakýmkoliv způsobem.

A to se třeba v průběhu roku mění?

Ne, to se nemění, ta výjimka se vždycky určuje na pět let, kde chráněnka by teoreticky měla po těch letech přezkoumat dopad toho rozhodnutí a podle toho definovat nějaký nový. A samozřejmě kdyby, řeknu, ten sokol přilít za měsíc a zahrnížil na nějakým novým místě, ale to fungovalo do teď, že co máme naše webový stránky, kam dáváme informace o tom, jestli je sucho, jestli se může lízt, tak tam prostě dal, kdo to zjistil, tak tam vložil aktualitu, že: bacha, tadyhle hnízděj - byť kavky nebo poštolky, kterejch je tady milion. A tak ať tam lidi nelezou a dolů se třeba dala cedulka a bylo to respektovaný, protože nikdo taky nechce se utýkat někde ve stěně s nějakým ptákem. Tam je to dycky jasně daný, no.

A všichni kdo lezou, tak jsou v tom svazu?

Měli by bejt, protože ta výjimka je určená pro členy českýho horolezeckýho svazu a organizací zahraničních, který jsou sdružený v tý mezinárodní organizaci horolezecký. Kde vlastně ten stát má jakýhosi garanta toho, že to bude dodržovat, protože ted' třeba k největším destrukcím ve Skaláku nebo změnám na tý přírodě dochází díky bikerům, geocacherům, který to prostě neobejdou po cestě, ale napálej to na ten azimut, takže tam jsou vyšlapaný dálnice, to už není GPSka potřeba vůbec, to poznáte z turistický cesty, kde to je. Který ale jinak nijak organizovaný nejsou, turisti to samý - na ně ta státní správa nijak nedosáhne, takže kdyžtak se vozej i po nás, protože to je prostě pro ně jednoduchý a oni tím maj ty body, který potřebujou, no. To bych asi neměl takhle veřejně říkat.. No tak to abyste si udělala trošku obrázek o tom fungování.

Jako jo, mám takovej dojem taky, že vlastně Správa může regulovat jenom něco, takže reguluje to něco...

Na druhou stranu ve Skaláku veškerý schody, veškerý zábradlí, jakákoliv turistická infrastruktura, tam není jedinej kousek, kterej by neprošel rukama horolezců, jo. Že bysme to neudělali my. O všechno se tam staráme, což je zároveň i pro nás, řeknu, nějakej bonus do tý vyjednávací pozice. Kdybysme to nedělali my a třeba tady v Příhrazech se o to nikdo nijak moc nestará a ty turistický cesty jsou zdevastovaný úplně. A ta praxe tam je taková, že vlastně... Žejjo, tady je zásadní problém, co se tohohle týče, v tom podloží. Že ten pískovec je měkkej, je nestabilní, splavuje se a podobně. Takže když po turistický cestě projede čtyřikrát kolo a pokaždý zabrzdí před zatáčkou, tak udělá rejhu, a do toho když přijde nějakej slejvák, tak tam prostě je za tejdén rigól. Když to zjednoduším. Na to pak, já nevím, ty Krkonoše nebo ty oblasti, který to podloží maj z tvrdějch hornin, tak s tímhle problém není, že by se něco sešlapávalo nebo ujížděly svahy a podobně. (13:20)

No a vyloženě činnost horolezců má nějakej výraznej dopad na to území?

No, tak jakmile člověk vkročí do přírody, tak už na to má dopad. A vždycky negativní, pokud nenapravuje škody sám po sobě, že jo. Takže samozřejmě tím, že po těch skalách lezem a že ty skály jsou měkký a erodujou, tak tu erozi urychlujem. To tam i

holka má fotky nějaký (ukazuje na práci své dcery o vlivu návštěvnosti na Hruboskalsko) takhle, jak dochází k těm destrukcím toho vršku, tak ono to je aspoň názorný. (listuje prací) Tady třeba - od lan, že se z jednoho místa, od toho slaňovacího kruhu dobírá další lezec, a samozřejmě tohleto geometricky narůstá tím, když se někdo v těch skalách neumí chovat. To znamená, zase zjednoduším, někdo leze tři roky v Praze na stěně, přijede a aniž by prošel jakoukoliv výchovou a čímkoliv, tak prostě ty zvyky z té stěny aplikuje pak tady na ty skály, ale to prostě nejde, no.

A konkrétně?

No né, konkrétně, to je obecný, že prostě určitě se chovaj k těm měkkejším pískům jinak lidi, který si tady od začátku prošli tou výchovou, třeba oddílama, než návštěvníci, kteří třeba o tom nevědí nic, znaj základní principy nějakýho jištění a podobně a aplikujou to tady na ty skály. Ty trendy v tom světovém lezení, to, co se na ně hrne všude z těch webů a podobně, jsou jiný, než tady to tradiční lezení pískovcový, což jim poskytuje ty vzory, že jo.. No ale vždycky to zanechá vliv a můžu se chovat sebešetrnějš a přesto pak když tu nohu dávám z nějakýho toho vstupu, tak vždycky to jedno zrnko minimálně ven vyndám. A ten pískovec má nevýhodu v tom, oproti tvrdším horninám, že on má vlastně jako nějakou vrchní krustičku, vlivem prachu a minerálů v dešťový vodě a podobně, která ho jakoby chrání před tou erozí, a ta, jakmile se naruší, tak vlastně ta devalvace pak je o to rychlejší. Takže to lezení samozřejmě tomu ubližuje, na druhou stranu patří k nějakým kulturním hodnotám, stejně jako ty roubenky nebo podobně, že jo, takže nějaký asi způsob hájení si i to lezení zaslouží, protože to už je opravdu historie.

Vy jste mluvil o tradičním pískovcovým lezení, tak pro mě jako laika, jak se to odlišuje od jiného lezení?

No třeba v tom, že se jistí třeba smyčkama, to asi víte, o co jde.

Moc nevím.

V podstatě, takový to světový sportovní lezení spočívá v tom, jako na té stěně, jestli jste někdy byla nebo to viděla, že jsou ty nejty nebo ---, že jsou řekněme po dvou

metrech. A vy vlastně lezete jenom s těma expreskama nebo s těma karabinama a jenom si cvakáte jištění. Tady v podstatě na 40metrový skále je třeba jenom jeden kruh, jedno to železo a zbytek si musíte dojistit sama pomocí..

Že udělám smyčku na lanu?

(přináší smyčky) to jsou takhle různý takovýhle provázky, který se prostě zakládaj - buď nějakej takovej jako hrot tam je, tak se to tam procvakne, což vyžaduje jako samozřejmě určitou praxi se s tím lízt naučit a to je taková jedna z těch tradičních věcí a v podstatě se to vyvíjel s lezením u Drážďan v tom Saským Švýcarsku, tak někdy od roku 1900. A vlastně není to nikde jinde na světě. Jištění pomocí těhletěch smyček.

Takže všude jinde..

Všude jinde jsou buď ty háky a nebo pak jsou místo smyček takový pomůcky kovový, který se tady používat nesměj, protože ty by to ničily a leze se pomocí toho. To zas je taky spousta oblastí, který takhle po světě, kde se drží to tradiční lezení, akorát tam je vyvinutý úplně jiným směrem.

Takže se stává, že přijede někdo, jak jste říkal, z Prahy a neví, že se tohle dělá?

No ne, to jenom pro zjednodušení. No, takže člověk vidí, že tady někdo naleze do cesty - příklad: na stěně leze obtížnost 7, tak řekne: pojedu do Skaláku, už lezu dobře a hele, šestka, no tak to je stupneň pod mojí úrovní, to musím zvládnout, a do toho vidí, že tam jsou tři kruhy v té cestě, tak si vezme tři ty expresní smyčky, ale už mu vůbec nedojde, že druhý kruh je v deseti metrech a třetí v pětadvaceti a že je vlastně potřeba si něco přidat. A pak vznikaj teda situace, že kolikrát z toho lesa radši uteču, abych nemusel někoho rozdejchávat, že.. Neuvěříte, s jakou naivitou.. Ale tak jako je to ojedinělý, na štěstí moc lidí se u toho nezabývá. Ale ty případy jsou. A i to řešíme na svazu nebo tuhle jsem byl na nějaký schůzi, kde si naši činovníci lámou hlavu s tím, jak zapojit... protože je masivně rozrostlý to lezení dětí na stěnách, takže jsou oddíly, já nevím, v Praze, v Ostravě, který maj 300-400 členů, je to v podstatě zájmovej kroužek, jako kdyby hrály na flétničku a vymejšlej, jak ty děti dostat do skal a jak je tomu všemu naučit, že jo, když to je z oddílů, který ani žádný skály nemaj, takže to se

uvidí, jak se to bude vyvíjet.. Tak většina lidí má ten pud sebezáchovy silnější než ty ambice, takže třeba si radši odchytnou někoho nebo se daj dokupy s někým, kdo leze a kdo to to, no. Ale často se stává, že přijedou opravdu světový hvězdy sem si zalízt a jsou z toho vytrslý, první tejdén, že jsou 6-8 stupňů pod svým maximem a jsou z toho vyděšený, než si to nějak očuchaj. Pak samozřejmě vylezou všechno. Ale je to specifický, no. A raritní opravdu i v tom celosvětovém měřítku, no.

No a vy tady pořádáte, váš oddíl, nějaké hromadné akce? Lezecký?

Ne ne ne, jako zaměřený na lezení ne, to si vytváříme svůj servis nebo servis pro sebe, my jediný hromadný akce, který děláme, tak dvakrát ročně děláme otvírání zavírání Skaláku, což je taková brigáda, kde přijedou z celý republiky. Tak kór dneska, když to je všechno propojený těma sítěma, že jo, ví se o všem, tak to jezdí spousta lidí a v podstatě se dělá.. Přes den nějaká brigáda, kde se právě eliminujou ty škody z toho minulýho roku nebo že někdo třeba objedne svah, tak nějaký protierozní zábrany nebo.. Takový ty práce, co jsou potřeba ve Skaláku, nějakěj sběr odpadků. A jinak jakoby pro veřejnost to ne, protože na to není kapacita. Ale to říkám, buď si vychovávaj ty oddíly lidi ve svejch řadách a nebo na těch stěnách jim poskytujou komerčně třeba nějakěj základní servis a to si ani neumím představit, jak by fungovalo.

No já mám zkušenost s tím orientačním během pražských horolezců, tak jestli něco takovýho se třeba nekoná.

Né, no tak pak se konaj nějaký ty závody že jo jako, takový nějaký sranda akce, ale ty jsou zas určený jenom v podstatě pro ty, kteří s tou tematikou jsou nějak obeznámený. Že to ani nejde jako zvnějšku. Většina těch akcí je o tom pivu potom (smích). Takže lidi maj pocit, že něco dělali.

No a když pořádáte třeba nějakou takovouhle akci, musíte mít nějaký svolení Správy CHKO?

Musíme. To je zas daný tím zákonem, že v momentě, kdy budete pořádat ale jakoukoli akci, byť ten orientáček, která je pro víc, než, tuším, třicet lidí tam je limit, tak se musí žádat správu.

A s tím máte zkušenost?

Máme, no, máme. No, tak dřív to vyřizoval ten Petr Kořínků, tak to bylo celkem..

Nebo vy osobně, jestli nějak komunikujete se Správou?

Jo, jo. To bylo celkem v pohodě. No a já nevím, snad ani kvůli tomu.. možná se skalním územím měli jednou nějaký problémy. Ale ani nepruděj. No a protože ono pak, já nevím, nám třeba nařídili takovou oblast, která je v tom Hruboskalsku trošku bokem, ne moc navštěvovaná, tak že musej něco zakázat v tý výjimce, tak nám prostě zakázali celou oblast od 1. 7. až, že se tam může lízt a pak se tam v květnu jdete projít a on tam Author si pořádá nějaký závod na kolech a jede tam 800 cyklistů přes tu tu. Takže, v tomhleto už se to zlepšilo.

A čím to je, že jim to třeba dovolej? Nebo to dělali na černo?

Nevím, tak to je nějaká komerce, já nechci spekulovat. Nevím. Nebo někdo má někoho známého nebo nějakou propagaci. Jo, tak probíhá tady hodně často filmování, že se tady každé rok natočí několik nějakých věcí i zahraniční produkce třeba obrovský, takže to zas chráněnka nějakým způsobem dozoruje a nejde to zakonzervovat, že jo. Jsou dvě krajní možnosti - dovolit všechno a nebo to oplotit všechno a najít ten balanc mezi tím, to je v podstatě nemožný.

A ten současný balanc vám přijde přijatelný?

A jo, tak teď třeba ta výjimka je postavená tak, že lízt můžem téměř všude, samozřejmě za nějakých daných pravidel, ale hodně teď skřípli dělání nových prvovýstupů, nových cest, to znamená, že tam dáte ten kruh a vylezete směr, kterej ještě nikdy nikdo nevylez, což je důležitý, řeknu, životně, třeba pro 5 % tý populace. Někoho to vůbec nebaví, někoho baví zas jenom dělat nové cesty a ne jiný, takže to teď třeba v tý výjimce je hodně useklý nebo téměř znemožněný.

A čím si to obhajou?

Že už je těch cest dost a že další železo.. No, ono to vidět není, ale... Tak jako nikdy nebude ani jedna strana, jestliže jejich zájmy jsou protichůdný, stoprocentně spokojená. Ale nějak to vždycky dopadne, že pro tu většinu, když to teď je lepší,

řeknu, než to bylo, tak holt ta menšina, nedá se nic dělat.

No a mění se to třeba tím, kdo je zrovna na té Správě ve vedení?

No, tak určitě se to mění tím, kdo tam je, no. Byla tam před léty fajn holka z Jičína, která byla botanička, a jakmile něco zelenýho vylezlo ze země, tak bylo zakázaný údolí, ale jinde to bylo celkem jedno, když to přeženu. Pak tam je zas někdo jinej, kterej zas ty priority vidí v něčem jiným a teď tam je vedoucí, kde když jsem slyšel rozhovor, tak jsem málem vyskočil z auta. Ten zas říkal, že ty nedotčený místa tady krásný, tak že by ty turisty měli, aby se odlehčilo tý hřebenovce, která je v podstatě vyasfaltovaná, kde žádný škody vznikat nemůžou, tak aby se odlehčilo, tak že by bylo dobrý lidi odtáhnout tam do těch míst, kde když přijdu teď, tak že tam budu celý den na pařezu sám. Takže, každej ten pohled má trochu jinej, tak to jiný nebude. Tam vždycky jde o to, komunikovat, vyjasnit si pozice a nějak to prostě uválčit k nějaký spojení. Je to boj, no. Je to ve všem. Třeba ten kluk, co to má na chráněnce na starost, tak ten taky ležával, je pod tím podepsanej. Já se k němu, když jsem dostal první návrh toho znění tý výjimky, ohlásil na audienci a teď zas říkali jeho kluci, že dělaj orientáček tady. Takže tady ten orientáček je taky kolíbka v podstatě.

To jo, no.

Takže, říkal, ty orientáčky taky skřípli, no.

Jo, já jsem se bavila s tím Danem Wolfem, co to tady pořádá.

No, tak jde o to, že jakmile člověk vstoupí do lesa, tak nejde to jinak, prostě.. Tak otázka, co tady je původního, tak to jsou ty skály, že jo. To je jediná konstanta, která má hodnotu chránit, protože zvěř, ta rostlinná skladba, všechno je úplně jinak, vody, všechno teče jinudy, takže co na tom jako chránit. Ty skály, já nevím, je chráněnej mech, nehledě na to, ale mech tu vrchní strukturu toho pískovce naruší, tu vrchní slupku a vlastně když pak odumře z nějakýho důvodu, tak vlastně ta skála eroduje rychlejš, že jo. Takže priorotu by měla mít ta skála, ale má jí ten mech, no.

Protože je botanička ve vedení?

No, ta už tam není dvacet let nebo patnáct..

Mě ještě zajímá, jak dopadl covid na lezce? Jestli se vás to nějak dotklo nebo zas tak moc ne?

Tak to lezení nijak omezený nebylo v žádný době, bylo omezený cestování nebo že jo, takový to období, jak se nesmělo mimo okresy nebo mimo rajón obce, tak to samozřejmě spousta lidem mohlo změnit plány na víkend, ale jinak v zásadě asi ne..

Pro nějaký fungování oddílu třeba?

To né, tam jedinej problém byl uspořádat valnou hromadu nebo výročku, tu musíme dělat každej rok, tak jsme jí pak měli v červnu místo v lednu, ale..

Jestli to třeba nevedlo k tomu, že víc lidí se dalo na lezení, protože najednou v tom viděli příležitost se nějak hejbat venku...

Tak to nevím, to člověk nepozná, že jo. Jestli 5 % lidí dalších to ovlivnilo. Ale tak obecně ty outdoorový sporty hodně získaly na popularitě. Já nevím, třeba dneska sehnat běžky téměř není možný, protože si všichni koupili běžky, všichni si koupili skialpy a všichni chtějí být připravení na to, trávit tu dovolenou doma nebo u nás a sportovně se u toho vyžít, no. Zrovna tak, to jsme i viděli v tom lese - do lesa chodili lidi, v tom temným období, který tam v životě nebyli. Nebo kteří nikdy do lesa nechodili, no. To byly skupinky, já nevím, ruskejch rodinek, třeba, to jsme potkávali skoro vždycky - oblečení podle poslední módy a potkáte je v lese tam klopýtat přes šišky. Takže, na to to vliv mělo, ale myslím, že ne nijak zásadní.

No, to jsem se přesně chtěla zeptat, vy jako tady místní, jestli jste zaznamenali během covidu nějaký výraznej posun právě v tom turismu - když jste sami chodili do přírody.

Dcera: Myslím, že ten skalák je hodně i u cizinců třeba oblíbenej, tak naopak to bylo lepší, že cizinci se sem nedostali, tak to byl rozdíl.

Gomi: No, to je pravda. To pak cítili třeba v tom Adršpachu, kde je 90 % návštěvníků Poláci, tak že to je masakr přes léto, že jo, že tam jsou ucpaný desítky kilometrů silnic v kolonách.

Dcera: Ale tam to maj zas trošku jinak udělaný, tam maj placený vstup do těch skal,

mají to tam trošku jinak postavený, no. Ale tady úplně tak velký rozdíl asi nebyl. Ještě většinou ti lezci, když jdou do těch skal, tak se snaží vyhnout těm turistickéjm cestám, chtějí zalízt někam, kde nikdo nebude.. Ale nemyslím si, že by to byl jinak velkej rozdíl.

Gomi: Tak, Zuzko, mluv chvíli ty, já si jdu zakouřit. (Odchází)

Zuzka: Nevím, jestli budu mít, o čem.

Gomi: Můžeš téma uchopit z druhý strany coby konzumenta lezení..

No, né, já tomu moc nerozumím, tomu lezení, tak mě zajímá, co ještě třeba konkrétně je povolený/zakázaný - tady v těch pískovcových skalách, který jsou chráněný. Jako třeba magnesko je zakázaný, to jsem někde slyšela.

Z: jojo, je. A tady je to ještě dobrý, že jak ta tradice je tady fakt velká a tady ti místňáci, kteří tvoří jakoby jádro toho oddílu, tak jsou zásadně proti tomu, takže tady ještě dlouho fungovalo - to tam taky někde píšu (odkazuje na svojí maturitní práci) - že se mi vlastně hrozně líbilo, že dřív, když ještě to lezení nebylo tak rozšířený, tak tady bylo to centrum pár lezců, který to striktně dodržovali a kdykoliv přišel někdo, kdo to třeba porušil, tak měli určitý strategie, jak jim dát jasně najevo, že takhle ne. Já nevím, třeba prakem, že se sestřelovali ti lezci nebo že jim za lano škubli, že nedopustili, aby kdokoliv tady dělal něco, co se nesmělo. Teď už je to samozřejmě složitější tím, jak se to rozrostlo a těch lidí tady leze mnohem víc. Ale pořád, když někdo z nás vidí, že tam někdo dělá něco, co se nesmí, tak okamžitě jde a hned řekne, že to tady nemůže fungovat. Ale už to není tak jednoduchý, jako sestřelit někoho prakem, tak mi to asi úplně neprojde. Takže ty pravidla se tady víceméně dodržujou, a je to teda to - já nevím, co jste už probrali..

No, zatím akorát ty smyčky a teď jsem říkala to magnesium, protože to jsem už někde slyšela dřív.

Jo, tak ty smyčky, to jištění, to je to hlavní. Potom teda to omezení počasím - může se lízt jenom od prvního dubna do posledního října, přes zimní období je to úplně uzavřený, to se nesmí vůbec lízt. A v tomhle období je to jenom když je sucho. Je to daný, že 48 hodin po dešti se nesmí, ale samozřejmě, když to zmokne víc, tak záleží

to, jak moc to zmoklo. Od toho právě máme ty stránky, kde každé den jeden z lezců právě aktualizuje, říkáme tomu semafor - buď je červená, že je mokro a lezení je úplně zakázaný nebo oranžová, že je místy sucho a že se může třeba jenom na vysluněnejch cestách a zelená je, že je sucho a může se všude. A naštěstí se lidi naučili - i třeba ti, co nejsou místní, než sem jedou, se na to podívat a podle toho se řídí. Taky to samozřejmě nefunguje stoprocentně, pak tady je občas znát, že lidi přijedou z větší dálky, maj dovolenou na prodlouženou víkend a jedou sem čistě za lezením a nepřipouští, že tady je vlhko a prostě to nepůjde, takže občas se taky setkáváme s tím, že ty lidi za tím jdou, i když to sucho není.

A to by mohlo být nějak pokutovaný?

No, mělo by, já bych byla hodně pro, aby to tak bylo.

Jasně, ale to by musel někdo prostě kontrolovat..

To dřív právě, táta říkal, že byl od chráněnky jeden člověk zaměstnaný asi na půl úvazek, nějaký důchodce, kterej tam chodil.

Nějaký strážce?

G: No, no no. Oni nemaj do teďka, na to tabulky. Petr Kořínků je vlastně na půl pracovní síly pochůzkář pro Český ráj.

Ne, ono jich je několik, ale jsou dobrovolní.

No, pak jsou dobrovolní. Který ale zas nemaj žádnou pravomoc, v podstatě.

Jako můžou dát pokutu, ale nemůžou člověka zadržet.

No, ale v podstatě nemůžou ani občanku po vás vyžádat, museli by jít s policajtem a že jo, tak, kdokoliv z těch, řeknu, mladejch, ale je to zjednodušený a nebyli jsme jiní, tak ho pošle někam a v podstatě on nemá páky, jak to to.. To třeba pak když jezdíme do toho Saskýho Švýcarska, který teda je národním parkem, kde ten režim je trošku jinej, ale tak ono to plyne i z té německý povahy, že oni jsou zvyklí dodržovat věci. U nás vždycky přemýšlíme, co všechno jak obejít, aby se to tvářilo jako v zájmu, ale aby nás to neomezovalo.

Z: Stejně tak v tom Adršpachu, jak vybíraj vstup do těch skal, tak mají peníze na to, aby zaplatili ty strážce a jsou tam přesně vyznačený turistický trasy a kdykoliv překročíte nějaký plot, tak okamžitě za váma jde a buď mu ukážete kartičku, že patříte do toho horolezeckýho svazu a že máte právo jít normálně do skal a nebo vás okamžitě pošle zpátky na cestu. Takže tam je to zas takhle udělaný, ale zas za nějaký podmínky..

G: No, to je taky důležitá věc, vždycky u té chráněný oblasti, tak kdo je majitelem pozemku. Tady třeba v tom Českým ráji s výjimkou Prachova to jsou Lesy ČR, který tam maj jedinej zájem: vytěžit. Oni teda ze zákona musej nějaký procento odevzdávat zpátky do té přírody, což ale z 90 % funguje tak, že si buď vyasfaltujou cestu tak, aby tam mohli tahat těžkou technikou a nebo že tam, když to zjednoduším, daj mapu za 40 tisíc, kde je velký logo Lesů a k tomu stojánek z krásnýho dubovýho dříví a tím naplňujou to procento, který teda ze zákona musej, ale přírodě to v podstatě nepomůže. Nebo nějaký prevenci nebo čemukoliv. A když to pak člověk vidí jinde ve světě, kde gró té ochrany přírody je.. kde jsou ty visit centra a tam ti rangeři prostě permanentně promítaj, ukazujou, co tam je zajímavý, jak je potřeba se chovat a zároveň je potkáte v terénu, kde ochotně vám vždycky všechno řeknou a případně upozorněj na nějaký nevhodný chování nebo to.. Tak ta osvěta tady není vůbec žádná. Jako je to všechno nějak nastavený divně, no. Když už nějaká úsilí, tak se vynakládá, ale to platí nejen teda pro tu ochranu přírody, že jo, tak se vynakládá na odstranění škod, ale do té prevence se obecně v naší kultuře moc tomu nevěnuje, no.

A jak byste si tak představoval funkční prevenci?

No, říkám, no tak třeba v týhle té osvětě. Takhle, třeba v tý Americe nebo tam, tam to funguje prostě úplně perfektně. A člověk si opravdu nedovolí udělat cokoliv jinak. A jestliže je tam vyznačenej nějaký koridor pěšinky, tak prostě nikoho nenapadne šlápnout vedle. A podívejte se na Sněžku, kde za chvíli budem za třímetrovým plotem...

Z: To je zas otázka té český náture, jestli vůbec nějaká prevence.. jestli ti lidi svým způsobem maj zájem.

No, tak měli by, tak ono to je pak zajímavý a tak třeba v těch Státech to jsou

normálně plný ty sály a to běží nonstop nějaký program..

Z: no, ale sám říkáš, že lidi přijedou ze stěny a to není o tom, že by si nemohli zjistit informace o tadyté oblasti. Jako když chtěj, tak si je prostě zjistí. Ale když je to nezajímá, tak..

No, tak ono třeba asi k tý prevenci musí být vyvážená nějaká hrozba restrikce, aby ti lidi i věděli, že jestliže něco porušeš, tak že budou nést následky, no. Což taky vůbec není, že jo. Že v podstatě, já nevím, jak jsem slyšel, že jste se předtím bavily o tom lezení na mokré skále, což je třeba tady ožehavý téma. Místní, kdyby šel lézt na mokré, tak pak musí chodit dva roky kanálama, protože místní komunita by ho sežrala a teď nevím, co jsem chtěl říct...

Že když přijede někdo, tak to nedodrží.

No! Ale pak že jo, přijede někdo odjinud a má tady na týden dovolenou, zaplacenou chatičku v kempu, tak prostě nesnese to, že jeden den prší, druhý den je hezky a třetí den zas prší. A do těch skal by se nedostal, že jo. Takže to třeba zkoušej. No a jedinou tou restrikcí může bejt ta místní komunita, protože žádný orgán státní správy je za to v podstatě nepostihne. Naopak se to může otočit proti nám, protože když tam někdo takovej bude, tak řekne: vždyť vy horolezci to stejně nedodržíte a vlastně to odnesem za tydlety neukázněný. To samý, když se při tom lezení chová jinak nepřístojně, tak je to bagatelizová a tím, že jsme organizovaný, tak prostě jsme první na ráně.

Z: Zas když tam je partička chlápků, co lezou na mokré a já tam přijdu a řeknu jim, že se to tady nesmí, tak se mi vysmějou a je to k ničemu úplně.

No, tak je to o těch autoritách no...

A jaký ještě nepřístupný chování se dá?

No nevím, tak třeba to špatný zacházení s tím lanem. My třeba někde na vršku, protože to spousta lidí neuměla - já vám dám tadyhle průvodce, kde je i z tý historie a kde třeba trošku se v tom tématu zorientujete - na tom vršku je vždycky osazenej jeden ten slaňovací kroužek, kus železa, do kterýho se provlíkne lano a pomocí

něhož se dostanete dolů. Což dost často je na té skále jediný fixní bod, kde se můžu zajistit, když vylezu nahoru a dobírám někoho za sebou. Často to lidi cizí dělali tak, že prostě přes ten vršek s tím lanem došli až na druhou stranu k tomu slaňáku, tam si dřepli a rvali to lano přes celek vršek. Když si neuměli uvázat to sebejištění tak, aby se cvakli do toho kruhu a to jištění měli tak dlouhý, že jim stačí právě na hranu té skály a budou nad tím. Takže jsme tam třeba, u těch hodně frekventovaných cest, osadili takový malý železo s dirkou, kde se člověk cvakne pohodlně hned u výlezu a může nabrat. No, jenže voni lidi dělají to, že příkladně tam jde kluk s holkou, holka to lízt nechce, on si to vyleze. Teď provlíkne touhletou direčkou, která je tak akorát na lano, ale má být teda na karabinu, lano, slaní to a teď zjistí, že mu to nejde stáhnout to lano, protože to má tření přes tu vrcholovou hranu, takže tam na tom visej, rvou to a za jednu takovouhle akci se dá udělat, já nevím, dvoucentimetrová rejha v té skále. To už je nenapravitelný. Takže toho chování, který ty skály může poškozovat násobně víc, než normální chování, je v podstatě všechno, čím se máme řídit.

A to najdu na vašich stránkách?

No no no, i možná jsou v tom průvodci a případně my jsme teda teď v nějaký transformaci webových stránek, že budujeme nový nebo už nějaký základní informace tam jsou, ale případně když si najedete na www.skalnioblasti.cz, tak tam je vlevo ikona - náš oddílový znak a tam jsou natvrdo uloženy ty naše bejvalý stránky, který obsahovaly úplně všechno. Jinak pak úplný znění pravidel určitě je na svazových stránkách. www.horoslav.cz

A to je pro všechny?

No, no no. Jako ty informace jsou a jsou přístupný. A možná i v průvodci takovej výtah tam taky je.

Z: a kdybyste chtěla, tak vám můžu poslat on-line tu svojí práci, kterou jsem dělala pro lidi, který o tom nic neví a že jsem se to tam snažila nějak jednoduše popsat, aby to bylo pochopitelný, o co tam jde.

Tak jo, to budu ráda.

No, tadydle je ochrana přírody a takový nějaký ty základní.. v podstatě i každá ta

oblast má v návaznosti na ten materiál, jak se v ní vyskytuje, nějaký specifický odlišnosti v těch pravidlech, který zas s ohledem na tu skálu nějak třeba víc chráněj..

A kolik má váš oddíl členů?

150 nebo tak nějak.

A jak to probíhá - pořádáte jako nějaký tréninky hromadný, kde se potkáte všichni na jednom místě?

Ne ne ne, to ne. Jediná jako úplně společná akce pro ten oddíl je ta výroční schůze nebo valná hromada, což zas musíme mít ze zákona, tím, že jsme jako právnická osoba nebo spolek. Jinak ne. Ale ty komunity se dneska znaj napříč těma oddílama. Dřív se znali ještě víc, dřív znal člověk opravdu v podstatě každého, kdo do těch skal jezdil.

Z: Ten oddíl je takovej hodně různorodý, že tam jsou zároveň malý děti, nový přírůstky a zároveň tam je, já nevím, 30 sedmdesátiletých pánů, který lezli úplně jako zamlada, teď už třeba skoro lízt nejdou, ale že je to takový hodně různorodý. Že to není že by to byli lidi 30-50 let, ale že je to opravdu úplně od malejch do důchodců.

No a jak teda probíhají nějaký jako tréninky?

To neprobíhá.

Jako že když přijde desetiletý dítě, který nemá rodiče horolezce...

No, my teď máme dětskej oddíl, kde ty děti jsou vlastně jako vychovávaný od začátku k tý přírodě a k tomu lezení a ty lidi se tomu věnujou náramně. A to funguje. Aby se zajistila nějaká generační obměna. Před pár rokama jsme měli věkovej průměr v oddíle asi 45, takže to už se teď vylepšilo, ale jinak v podstatě to je taková jako komunitní forma - ty lidi se různě potkávají, různě se spolu domlouvají na lezení, ale tím, že ten sport obecně necílí k nějakému lepšímu času.. není to jakoby výkonnostní sport v tom soutěžním slova smyslu, tak vlastně ...

Ale tak ty nejmenší se musí naučit nějaký základy?

Z: No, to je právě takový docela složitý, že když nejste vyloženě z té komunity, že se do ní třeba nenarodíte nebo tady nevyrostete, tak není zas tak jednoduchý se do ní jakoby dostat, si myslím. Že většinou právě to jsou děti takhle těch lezců a když už chce někdo jinej, tak to je prostě nejlepší jako někde se skamarádit s někým a vyloženě že ho musí vzít. Ono, jak je tady tak specifický to lezení a není úplně bezpečný, když to neumíte, tak to prostě není tak, že si dva lidi, který nikdy nelezli, řeknou: jo, tak to půjdeme spolu vyzkoušet. Takhle to úplně nefunguje, no. Je vždycky potřeba se napojit na někoho, kdo s tím ty zkušenosti má, aby ho tam vzal.

G: A když někdo takhle volá do oddílu, že by chtěl začít lízt nebo podobně, tak mu můžu vždycky poradit jenom jediný: ať se to buď někde naučí ty základy a nebo si to zajistí komerčně a my pak vždycky děláme, většinou jednou ročně, po té brigádě - otevírání zavírání skaláku, takový jako přezkoušení, kde je nějaký základ zdravotní a kde chcem, aby ty lidi uměli vylízt bezpečně nahoru, dostat se bezpečně dolů a nějaký primární základy té záchrany. Abychom věděli, že to je prostě hotovej člověk. Ale nemáme žádný prostředky a žádnou možnost někoho školit nebo tak.. To říkám, to pak může fungovat na té komerční bázi, čemuž se věnuje spousta lidí.

Z: Ale to nemá nic společného s tím oddílem, to jsou jednotlivci, kteří to mají jako svoji profesi, jestli se tomu tak dá říct.

G: Ani není v našem zájmu, aby ta základna byla co nejširší. A když je hezkej víkend, tak těžko někdo s tím, aby nejel lízt, tak si vezme 4 nějaký nováčky a bude je tam po padesátý učit uzet nějakéj.

To se nikomu nechce.

Z: No ona je to pak taková posedlost trošku, jako že tady hodně funguje takový to: když je sucho a leze se, tak všichni okamžitě, ať se děje cokoliv, tak se prostě jde a nic jinýho nepřipadá do úvahy.

Tak to je dobrý. A v zimě?

Z: V zimě čekáme, až bude jaro většinou (smích).

G: Tak spousta lidí se věnuje lyžím, Jizerky - to je kousek. Jinak tady u tý Malý skály jsou dva hřebeny - Suchý skály a Pantheon, kde se může lízt celoročně a dneska vlastně se to hodně přesunulo ta ambicióznější část toho spektra na ty stěny, který jsou tady taky v každém městě okolo a jezďej na stěny, no. Spousta lidí pak jede do Španělska na celou zimu - takový ty hodně mladý, bezstarostný.

Z: To tady hodně funguje, no. Dva měsíce volno a jedou si do Španělska a leze se.

Já si vzpomínám, že ten orientační běh pražských horolezců bývá v listopadu, tak to by se asi nemělo konat, nebo jak to je?

No, ono se to nesmí konat na těch měkkejch materiálech. Tady i součástí tý výjimky, což už je od nepaměti, je že to lezení se může provádět od prvního dubna do konce října. Mimo tohle období, ať je jakkoliv, tak to nejde. Že i kdyby v lednu nepršelo měsíc a bylo teplo a hezky, tak prostě se lízt nesmí. Aby i ta příroda asi měla nějaký prostor k tý seberegeneraci.

To tam pak zas vyrazí turisté.

No, vím, že to tady měli někde na Malý skále.. Ale v podstatě to moc nejde, protože tam máte různý slaňování nebo nějaký opičárny a to by se prostě tady nemohlo, no.

Jo, ale to jsem chtěl předtím, už vím! Jak jsem říkal, že je důležitý ten vlastník pozemku, kdo je, tak třeba ty Prachovský skály jsou v podstatě soukromý a tam třeba si ty pravidla oproti tomu řádu CHKO ve směru zpřísnění už pak určují sami. Takže tam třeba - a tím, že maj prostředky tím výběrem za vstup, tak už to je snáz uhlídatelný. Nebo v tom Adršpachu, tam je vlastník obec, takže ta z toho má neskutečný příjmy a může si tam budovat tu infrastrukturu, já nevím, ty parkoviště a takový, no. Ale jakmile to jsou ty Lesy, potažmo, tak ty hlavní zájmy spočívaj jinde, no.

Takže na tom Prachově jsou přísnější pravidla?

No, určitě. Tak tam maj vymezený koridory zábradlím.

To jo, já myslela i pro lezce.

Z: Tam už je to taky tvrdší trochu ten materiál, že sice to je pořád písek, ale je to trochu tvrdší, takže to tam taky funguje trochu jinak.

G: No ale tam zas třeba ten jičínskej oddíl, kterej má Prachov ve správě, každou oblast skalní má vždycky nějakej oddíl ve svý správě, kde se stará, aby třeba ty fixní jistící prostředky byly v nějakým dobrým stavu. Nebo tady se musíme starat i o ty přístupy třeba k těm jednotlivým skalám, protože když by se tam chodilo strání dlouho, tak já nevím, začne to tím, že se obnažej kořeny, že ty stromy okolo uschnou, a to je vlastně jediná věc, která ten svah drží pohromadě. Jakmile to vyschne, tak se to celý utrhne a odjede kus svahu. Čímž se zas obnaží skála a hrozí, že pak může spadnout skála a dochází k destrukci totální. Takže, někdy občas v rámci těch brigád právě děláme takový v podstatě jakoby bariéry, který ten terén držej pohromadě a kde se časem uchytlí nějaký ten kryt, kterej to zas těma kořenama zpevní a to funguje dobře.

A váš oddíl spravuje i ten horolezeckej hřbitov?

No, no.

To bylo vyložene z iniciativy oddílu tam postavený?

Nee, to tam vzniklo ještě dlouho před oddílem, než vznikl. Vlastně v tom prvopočátku - to máme na tom webu, kde jsem to rozepisoval obšírně - ten nápad vzešel od akademickýho sochaře pražskýho, kterej měl na Hrubý skále barák, a tak ho ta myšlenka napadla a on paradoxně rok nato zahynul v tom Peru v 70. roce, takže ta komunita nějak tu jeho myšlenku dotáhla do konce a on se stal jedním z prvních, kdo se tam ocitli. No, a to spravujeme přímo jako my.

Já jsem totiž četla někde, jak to před pár lety nějak rozkradli, tak to jste museli řešit vy?

To jsem řešil já. To mi volali na hory na Novej rok někde v 8 ráno lidi, co se děje. Ono to bylo nešťastný v tom, že asi tři měsíce předtím jsem nechával - tam jsou ty písmena zlaceny, ale ono se to splaví třeba po 30 letech to skoro není vidět - takže

jsem na to sehnal nějaký grant a nechávali jsme asi 5 desek vyzlatit. Takže bylo období nějaký před Vánocema, kdy nějaký ty desky chyběly. Tak lidi volali: a proč tam nemám syna? Tak jsem jim to vysvětlil a možná jsme tam pak dali i nějakou cedulku, že se tohleto děje. No ale lidem pak nepřišlo divný na Vánoce najednou, když tam nějaký desky chyběly, tak už na to byli zvyklí.

A najednou jich chybělo hodně.

Najednou jich chybělo asi 10, no.

A to se pak nějak našlo?

No, takhle, ony se našly - oni to ti pacholci odvezli, aby to nedávali tady, tak zbrousili ty nápisy a dovezli to teď nevím, jestli do Hradce nebo do Pardubic do sběrný, kterou ale vlastnil policajt ve výslužbě. Takže tomu to bylo hned jasný, možná i podle těch typů, co to tam přivezli.

A že už to bylo i trochu zmedializovaný možná - ta aféra, že to tu zmizelo?

Ne ne ne, to oni to udělali hned nějak druhý den. A bylo to o těch svátcích, kdy v tom Skaláku se pohybuje kolem toho cintorinu milion lidí. No, tak on hned zavola policajty, ale to byli dva bráchové, tak jeden utekl a zůstal tam jeden ten troubovatější asi, kterej o to nechtěl přijít, takže toho chytli. A desky se nám vrátily, ale s tím, že jedna chyběla úplně. On pak udal, kde je, ale my jsme si tam i udělali u Jičína vejlet a prostě jsem ji nenašel, protože to byl takovej remízek, jako skládka bejvalá. Tak jsem jí chtěl hledat, ale nenašel jsem jí. Ale tydlety teda byly zničený, že se to muselo přebrousit, nějaký se musely udělat nový. No a my jsme na to konto pak teda udělali nějaký projektík a získali jsme ze svazu peníze, že se změnil ten způsob uchycení na tý skále, že už to v podstatě není možný bez nějakýho náradí elektrickýho.

A není tam nějaká kamera, která to sleduje?

Není není, to jsme přemejšleli ze začátku, ale zas jako logisticky... Nám akorát moc neprospěla ta medializace toho případu, protože to je na místě, kam se dostanou turisti nebo lidi - řeknu - čistýho smýšlení. Kdežto když pak ve zprávách zaznělo, že

tam visí 300 kilo bronzu, kterej je výkup, já nevím, stovka za kilo nebo byl tenkrát, tak to jako moc věci nepomohlo.

Takže to ještě pak nějak pokračovalo?

Nee, ne, ne, už naštěstí od té doby se tam nic nedělo.

A ještě nějaké takovéhle aférky se tady udály? Ještě nějaký vandalové?

Z: To rytí minule, to mě pobavilo. Táta s mamkou se šli projít do skal...

G: Jó, vidíš, no, ale to byli nějaký cizinci.

Z: A tam nějaký cizinci ryli do kamene, že se tam podepisovali. Tak oni jim říkali: co to děláte, to se tady nesmí, že jo. No a on už to byl kámen, kterej byl od toho rytí zničeněj a oni říkali: to tady dělá každej. Že si mysleli, že to je dovolený, že ani nevěděli, že to je zakázaný. Tak to je ale jakoby všude tady. A už tam jsou třeba data od 80. let, že lidi maj potřebu se tady nějakým způsobem zvěčnit na tý skále a až sem přijdou za 20 let, tak tady najít svůj podpis.

G: To bylo dobrý tenkrát, na tý Hrubý skále měl chalupu Radovan Kuchařů, co byl vyhlášeněj horolezcem století minulýho a to byla persona světovýho formátu a hrozně dobrej chlap. A jeho žena byla taková, že se opravdu o to starala a na takovým náměstíčku v těch skalách, kde ta koncentrace lidí je největší, mezi Sedmihorkama a Hrubou skálou, tak se tam starala o odpadkovej koš apod. A pak nějak z její iniciativy tam byla posazená velká pískovcová deska, u tý na řetízku rydlo a asi 4-jazyčnej nápis, že lidi, kteří cítí neodolatelnou touhu zvěčnit své jméno na skále, necht' učiní prosím zde. Akorát že trvalo 14 dní, než rydlo někdo ukrad, i když bylo na řetízku, a pak se to nějak rozpadlo, nebo to někdo rozbil nebo to dali pryč. Ale bylo to takový pěkný a bylo zajímavý, že opravdu za těch 14 dní tam přibylo 20 jmen, řeknu, že to opravdu někdo nechápal jako ironii, ale bral to tak, že teda opravdu to je paráda, tady se podepíšu.

No to mi říkal pan Kořínek něco o tom sprejerství taky.

Jo, no, to bylo tenkrát, to mám někde i fotky. Tenkrát to bylo na cintorínu, já tam mám někde oddílový album nějaký starý.. (jde hledat do skříně a po chvíli přináší

album). To právě ten Radovan Kuchařů, kterej se staral i o ty brigády a o to, tak to vždycky dokumentoval, takhle dokumentoval i ty práce. To právě i s tím Jirkou Novákem, což byl taky sochař, kterej rekonstruoval třeba na Karlově mostě ty sochy, tak ti měli - dědkové - takovou zálibu, že v podstatě svépomocí, samozřejmě posvěceni institucema, že opravovali takhle různě kapličky.. (nalistoval v albu a ukazuje mi obrázky) - tady ty věci, který se v rámci těch brigád budují. Oni si libovali v těchletěch sakrálních stavbách.

Z: A s tím sprejerstvím?

G: No vidíš, to jsem si říkal, jestli tady není. Vlastně ty prameny, že jo, tady v těch sedmihorkách, když vznikly lázně někdy 1850, tak tam všude byly udělaný takovýhle jako ty lázeňský okruhy, řeknu. Hele! Blbkámen - tady je i ta cedulka!

(čtu) **Pokud cítíte neodolatelnou touhu vyrýt svůj monogram do skály, učiňte to, prosím, zde a neničte přírodu. To je dobrý.**

Škoda, že to nevydrželo. Ještě nějaký fotky z toho sprejerství.. Nevím, jestli jsem je neměl v počítači. (listuje albem a ukazuje fotku rozbitého sloupku na Hrubé skále) Jo, hele, tadyhle něco je. No, tadyhle na vyhlídce - udělali jsme novou vyhlídku, nechal se tam udělat plastickej jako panoráma..

(další fotka - obří nápis nasprejovaný na skále) No, to je ono. A to je deset metrů od toho cintorína, jo. Od toho hřbitova.

Z: A to je jaký rok?

Tyjo, no, tak někdy možná, kdy ses narodila nebo tak nějak asi. No ale šlo to teda nějakým způsobem odstranit vodou tlakovou. (listuje dál) Takovýhle zídky jsme budovali. Něco jsme pak dělali třeba i komerčně, v době, kdy sem chodily fondy z Bruselu. Takže jsem nasekal nějaký projekty.

(další fotka) - vyhlídka vypadala takhle - prostě byly ty sloupy uráženy.

Proč to dělaj ty lidi? K čemu jim je ten pískovec?

No, tak se potřebujou vybit nebo prostě nechat ten podpis nějaký, no.

No a když jsou ty svahy zerodovaný takhle, že už to je jenom ten písek, kterej se splavuje, tak se udělají takovýhle zábrany.. No, protože ona se vyšlape cesta vedle..

Tak takhle, v kostce.

Já moc děkuju, už jsem asi vyčerpala svoje otázky. Nebo jestli byste se na mém místě ještě na něco zeptali, co jsem vynechala?

Z: A jak že přesně zní téma?

Overturismus ve velkoplošných zvláště chráněných územích. A mám tam Český ráj, Třeboňsko a Krkonoše.

Z: Tak nějaký srovnání?

No, protože jsou to hodně jiný oblasti, tak i ten předmět ochrany je jinej a i ti turisté se tam vydávají za jiným účelem třeba.

No, základ je to podloží, no.. Protože to opravdu v těch Krkonoších - a ty frekvence tam jsou asi i větší než tady - ale přesto s těma erozema to problém absolutně není. Tak tam spíš ten rostlinnej kryt chráněj, v těch vyšších vejškách. Takže to je specifický, tak aby do toho lidi nechodili. Zas na druhou stranu, tím, že jsou národní park, tak mají úplně jiný páky a jiný možnosti, ale ty problémy tam mají úplně jiný. Odpadky jsou všude, to ty lidi prostě hovada jsou. Tady vlezete pod vyhlídku.. Kolem cesty to je tak jako rozptýlený, to vidíte občas něco. No ale pod tou vyhlídkou, já to prostě nechápu, někdo, že si přinese tam od kiosku cocacolu v lahvi, na vyhlídce..

Z: něco málo může spadnout z ruky, tak to pochopím.

G: Na vyhlídce to dopije a hodí dolu.

Z: To vždycky, když máme to otvírání - uzavírání skaláku, tak je vždycky skupina, co chodí sbírat odpadky, a to se chodí víceméně takhle pod těma vyhlídkama a jsou pytle plný. Takže to je síla, no.

Ale tak to je ta nejmenší škoda, že jo, na tý přírodě. To se dá sebrat, no. Jen to trochu nastavuje zrcadlo nátuře.

To asi v Saským Švýcarsku tolik není.

No, to ne. Tam maj ten systém prostě propracovanej - jak těch strážců, tak třeba.. No ono i z tý strany chráněnky nejde jít jenom směrem k zákazům, ale tam třeba jsou povolený bivaky, kde se třeba může spát a zároveň pak tam jsou povolený bivaky s ohništěm. Kde si můžete i ten ohýnek udělat a podobně. Což třeba tady nejde, tam vědí, že stejně ty lidi ty tendence mít budou tohleto dělat, že to je prostě krásný. A takže jim to povolej v místech, kde vidí, že to škodu nenapáchá a zároveň pak teda maj peníze z rozpočtu na to, aby financovali partu 4 lidí, kteří choděj, jak na tom natírání Eiffelovky prostě, dělaj kolečko celým tím parkem a opravujou, co je potřeba.

Jo, to je zajímavá myšlenka - jak moc zakazovat. Taky nejsem moc příznivce úplnejch zákazů.

Z: Já si stejně myslím, že kdyby se tady dovolily nějaký bivaky, tak stejně spousta lidí si řekne: já chci svůj bivak - někde, kde nebude nikdo cizí...

Jako víš, kdyby věděli, že tady každý ráno jdou 4 v uniformě a že si to obejdou.

Z: Ale, obejdou.. Vždyť je tolik míst, kde to jde a nikdo tě nenajde.

Jako říkám, tak musela by bejt k tomu zároveň ta hrozba.. No, tak někde to fungovat může.

No, to je ta naše nátura.

Z: já si myslím, že tady to narazí na spoustě věcí..

Nebo třeba ten americkéj model, co se tohohle týče, tak tam je určená vzdálenost od cesty, kde můžete spát, ale musíte se předtím registrovat u těch rangerů. Tak se tam zaregistrujete, že tam budete pobejvat v tý oblasti a můžete tam spát kdekoliv. Ale on tam dost často přijede ve dvě ráno, ve tři ráno, džípem někde a běda, jak by po vás tam zůstal papírek nebo vůbec nějaká stopa, ze který by bylo poznat, že tam teda někdo trávil čas, tak je zle opravdu. A ty pokuty nebo ty postihy za to jsou takový, že si to prostě nedovolí nikdo z těch, co k tomu nejdou vycvachání nějak přirozeně. Takže je potřeba povolovat, že jo. Tím cílem chráněnky by taky nemělo bejt všechno

zakázat, že jo. Ale z nějakých minimálních ztrát prostě co nejvíc toho zpřístupnit. A třeba nechat nějaký lokality, který budou zakonzervovaný a který budou skanzen pro budoucnost, ale no, nevim. Těžko vymyslet řešení, který bude všem vyhovovat a bude fungovat...

Tak moc děkuju!

13. Petr Benda – cyklista na Třeboňsku

11. 4. 2022

Jestli si dobře vzpomínám, jezdíte na Třeboňsko pravidelně, je to tak?

Jojo, je.

Tak já se zeptám - když se vydáváte do přírody, tak podle čeho si vybíráte destinaci?

Tak víceméně už podle toho, kde už jsem byl a eventuelně, když mě něco zaujme, to znamená, že někde může být nějaký článek nebo něco zajímavýho, tak se tam jedem podívat, no. Najdeme si ubytování nějaký vhodný a jedeme na prodlouženěj víkend tam.

Vzdálenost hraje taky nějakou roli?

To asi ani tolik ne.

A jak dlouho se věnujete cyklistice?

Určitě minimálně 40 let. To spíš víc.

A ještě nějaké jiné sporty děláte?

Víceméně všechny, kromě moderní gymnastiky. Tenis hraju, basket, fotbal, na lyžích, víceméně všechno.

Čím je pro vás tak zajímavá ta oblast Třeboňska?

Tak Třeboňsko - na kolo to je ideální a samozřejmě, vůbec, okolí, cyklostezky, víceméně tam skoro asi všechno. A hlavně to fakt důvěrně znám, takže mě tam baví jezdit na známá místa a zase si projet trasy, který jsem vždycky jezdil, no.

A jaké časové rozmezí to je - kolik let už tam jezdíte?

Minimálně 40.

Tím pádem máte určitě srovnání - i třeba co se týče nějakého vývoje turismu.

Jo, mám srovnání, to určitě.

A jak to vnímáte? Protože, co já vím, tak popularita Třeboňska mezi cyklisty narůstá, tak jestli to taky tak vnímáte?

To je zásadní otázka a má to jedno řešení: jezdit tam absolutně mimo sezónu. To znamená na podzim, když už tam lidi nejsou a je na ně zima a nevlídno a nebo hodně brzo na jaře. V létě to absolutně nejde, samozřejmě.

Takže v létě už tam z tohoto důvodu nejezdíte?

V létě už to víceméně skoro nejde a nebo jde, ale na nějaký destinace ne turisticky atraktivní, známý a profláklý. To znamená určitě ne Třeboň přímo, ale třeba - dám příklad: Stráž nad Nežárkou je trošku stranou takovýho dění, a tam se dá.

A v čem vám vadí ta přítomnost dalších turistů?

Tak je jich až moc. Vadí to v tom, že si člověk nemá kde sednout na pivko, vadí to v tom, že na stezce je milion cyklistů, kterým se musí vyhýbat. Takže nevadí turisti, když jich je pár, ale u té velké masy turistů už je to kontraproduktivní a člověka to nebaví.

Takže to zhoršuje dojem z dovolený a nutí vás to jet jinam?

Určitě. Davy turistů zhoršují dojem z dovolený a celkovou pohodu.

A vnímáte i nějakou nevraživost ze strany místních - když je tam těch cyklistů příliš?

To určitě ne. Ti jsou rádi za každého turistu a naopak, co jsem tam byl teď poslední tři roky, tak v situaci takový jaká je, tak je to trošku jiný ten pohled na to Třeboňsko i na Třeboň jako takovou, kam jsme teď jakoby jezdili, protože jsme tam byli skoro samotní. My jsme byli víceméně v Třeboni a najednou jsme zjistili, že tam jsme sami, protože jsme šli do restaurace - nejznámější - a byli jsme tam sami. Plus potom třeba ještě jeden stůl, takže.. Ale to je teď jenom v daný situaci, jaká je a byla.

Myslíte kvůli covidu?

Myslím kvůli covidu a kvůli všemu. Já byl v Třeboni vlastně i v době, kdy byl zákaz jezdit mezi okresama, takže tam byli jenom místní a já, takže to byl takovej zkreslenej pohled na Třeboň. Najednou byl v Třeboni člověk sám.

Takže myslíte, že ten covid měl spíš tenhle vliv? Že těch lidí ubylo?

Ubylo, pro mě to bylo super, mně se to líbilo, ale zase chudáci restaurátoři a víceméně celej turistickej ruch, protože byli téměř na nule, že jo. Já jsem to tam nespasil.

Já jsem totiž spíš měla pocit, že když byl covid a nedalo se trávit čas v nákupních centrech, tak že se lidi spíš vydali do přírody, takže mě to překvapuje. Ale asi jste zrovna vychytil nějakou chvíli, kdy bylo cestování úplně znemožněný.

No, to byla výjimečná situace samozřejmě. To bylo kvůli lockdownu, kdy se nesmělo jezdit mezi okresama. Já tam byl v týhle situaci. V normální situaci je tam samozřejmě lidí moc.

A máte třeba pocit, že covid nějak měl nějaký vliv na to, kolik lidí se věnuje cyklistice?

Tak asi určitě pozitivní, protože nešlo dělat nic moc jinýho a kamarádi, co maj obchody s kolama, tak samozřejmě mají prodeje jako nikdy předtím. A kola se prodávaly v covidu úplně nejvíc za poslední dekádu. Určitě to na cyklistiku jako takovou mělo vliv obrovskej, protože když člověk nemohl už vůbec nic a nemohl cestovat a lítat, tak jezdil prostě na kole, no.

Vy jste říkal, že už to tam znáte, tak asi jezdíte podle paměti, ale pokud jedete na místa, který neznáte, tak jezdíte podle nějakého tištěného nebo elektronického průvodce?

No, najdu si nějaký bod zájmu, třeba Nový hrady a najdu si nějakou trasu, která vede do Novejch hradů, a když náhodou kousek tý trasy zabloudím, tak je mi to jedno. Určitě nejezdím podle map a určitě nejezdím podle toho, abych určitě na tý jedný křižovatce odbočil tam, kam mám. Je mi to skoro jedno. Pak se třeba podívám třeba

na nějaký rozcestník, jestli jedu aspoň trochu správně podle toho místa, kde jsem. Ale když mám aspoň správnou směr, tak mi to nevadí, když tam přijedu cestou, která má 20 km a nebo 30.

A máte pocit, že to cyklistický značení je tam dostačující?

Super. Proti světu jsme v tomhle asi nejlepší. Já bych řekl, že skoro dokonalý.

Vzhledem k tomu, že Třeboňsko je CHKO, tak vnímáte jako cyklista nějaká omezení?

Jo, teď to přibýlo. Měl jsem pár tras, třeba mezi Stráží a Třeboní, kde se dalo jet i takovejma zajímavějma destinacema, který jsou teď už pro kola zakázaný. Takže defacto to, co jsem dřív si mohl projet a bylo to zajímavý a hezký, tak teď už to nejde a člověk musí dodržovat nějaký cyklotrasy, který už nejsou až tak úplně atraktivní. Takže vnímám, že tam je omezení, ale tak to je asi třeba respektovat.

A to je tam značený v terénu dostatečně?

Jo, tam je to značený - přeškrtnuté kolo, tak je jasný, že se tam nesmí.

Nevyžaduje to předem nějaký nastudování si pravidel?

No, asi ne, vždycky existuje nějaká objízdná trasa, která objede to místo, kde se nesmí na kole projet. Takže si myslím, že v pohodě.

A víte, z jakých důvodů to tam je zakázaný?

Tam, kde jsem jezdil já, tak tam byly třeba nějaký rašeliniště a vřesoviště a takovýhle přírodní rezervace, takže asi ochrana... (vypadává spojení)

No, asi že ty uzavřené oblasti mají nějaký důvod, že se tam nesmí jet kvůli nějakým takovýmhle věcem, no. Tam to není asi přesně napsaný, kvůli čemu, ale tak z logiky věci vyplývá, že to je nějaká chráněná oblast.

Já znám doby, kdy jsem tam jezdil sám. Teď tam jede tisíc cyklistů, takže tady z logiky věci vyplývá, že když tam projede jeden cyklista, tak asi nevadí a asi může projet i chráněnou krajinnou oblast. Ale když jich tam projede tisíc, tak asi už trochu

vadí.

Tak já vám moc děkuju, za mě je to všechno.

Kdybyste měla nějaký otázky třeba sesumírovaný nebo něco, co jsme vynechali, tak není problém zavolat, napsat e-mail, cokoliv.